

**REMÉNYIK SÁNDOR
ÖSSZES VERSEI**

TARTALOM

FAGYÖNGYÖK – 1918	15
FAGYÖNGYÖK	16
Fagyöngyök.....	16
Álom	16
Reinkarnáció	16
Záróra után	17
A gát.....	17
Tér és idő.....	17
Művészet.....	18
Azután.....	18
Akarom.....	19
Magános öröm.....	19
Isten.....	20
Nincs enyhe szó... ..	20
Találkozás	21
Csomó	21
Forma	22
Porszem a Szaharából	23
Vajda János szelleméhez.....	23
A kézi tükör.....	24
Hópelyhek	24
Tanács	25
A hammelni patkányfogó.....	25
Virágcserep	26
Tavon	26
Búza földön	27
Csukott ajkak.....	27
Idővel	28
Redők egy arcon.....	28
Templomok	28
„Tündérfok”	29
Búvár	29
Imádság	30
A karám előtt.....	30
Ha számbavetted... ..	31
Ilyenkor... ..	32
Végrendelet	33
Pilatus.....	33
HOLT-TENGER FELÉ.....	35
Pompeji	35
Holt-tenger felé	35
Örök béke.....	35
A menekülő.....	36
Én most... ..	36
A katonák	37
Hogy is volt?.....	37
Glória	37
Egyszer talán majd mégis vége lesz.....	38
Katona-dal.....	38

Forradalom.....	39
Zászló a szélben.....	39
Nikolaj.....	39
Levél Romanov Miklós polgártárshoz Tobolszkba.....	40
Veronika kendője.....	41
A mi adventünk.....	42
Egy repkénylevélre.....	42
CSAK ÍGY... – 1920.....	43
Csak így.....	44
CSAK ÍGY.....	45
Mikor ünnepet ül.....	45
Száraz levél.....	46
Csipkerózsza.....	46
Csillag a víz alatt.....	47
Sóhajok hídja.....	47
Egy lélek állt.....	47
Úgy fáj már minden.....	48
Add a kezed.....	49
Egy virág úszik.....	50
Hogy örvénylik.....	50
SZIKLÁK.....	52
Cyklops.....	52
Sziklák.....	52
Néha ingerkedik.....	53
Elhagyott harangláb.....	53
Sas a magasban.....	54
Márványtömb.....	54
Tőlem.....	55
Az eljövendőt várom.....	55
MI MINDIG BÚCSUZUNK.....	57
A kagyló.....	57
Mi mindig búcsuzunk.....	57
Vágy.....	58
Az utolsó barát.....	59
Föld.....	59
Itt most virágzanak.....	60
Ave Halott!.....	60
Homokba írtam.....	61
MIKOR A DELTA A FORRÁSRA GONDOL.....	62
Mikor a delta a forrásra gondol.....	62
Régi levelek olvasásakor.....	62
Válasz egy nagyon messziről jött levélre.....	63
VADVIZEK ZÚGÁSA – 1921.....	65
Bevezető ének.....	66
A kis templom a nagy dómban.....	66
Szentivánéj a havason.....	67
A holt fenyő.....	67
Havasi feszület.....	67
A fenyők álma.....	68

„Idill” a magasságban	68
Trofeum.....	69
Az én szobám	69
Ama keskeny út.....	70
Az Ünökő	70
Vizek ha találkoznak	71
Folt, amely tisztít.....	71
Az utolsó ház.....	71
A szemérmes sziklák.....	72
Gyopár.....	73
Hangverseny.....	73
Izvor	74
„Ördögszoros”	74
Néha félek.....	74
Telefonpózna.....	75
Dialóg.....	75
Hidak.....	76
Illés.....	76
Lovas favágó.....	77
Már járt.....	77
„Dícsértessék...”	77
Vihar utáni gondolatok.....	78
A magány szobra.....	78
Karácsonykor	79
KARÁCSONYFAPIAC.....	79
A karácsonyfa megérkezik.....	79
A karácsonyfa panaszkodik.....	80
A karácsonyfa énekel.....	80
A MŰHELYBŐL – 1924.....	81
Vallomás és előljáró beszéd.....	82
Az örömszerzés programmja.....	83
Beszélgetés Beethovennel.....	83
Archimedes	84
Lelkem kalit.....	85
Szita.....	85
Csipkebokor	85
A dalaimat.....	86
Némely modern pszichológusnak.....	86
Szappanbuborék.....	87
Hangszerek.....	87
Megalvad a kőre kiontott vér.....	87
Pierrot - magának.....	88
Kötelesség	88
Elérhetetlen	89
Mindennapi kenyér	89
Egyensúly.....	90
Álomhalász.....	90
Különös	91
Egy hideg arc	91
A csillagok üzennek.....	91
Hieroglifek	92
Halott poéta.....	92
Kétféle fájdalom.....	93

Azt mondják.....	93
Szomorúfű.....	94
Legenda.....	94
Az árnyék-kapitány.....	95
Fák alatt, szélzúgásban.....	95
Egy versemhez.....	96
Fiaimhoz.....	97
Gát.....	98
Csendes fohász a múzsához.....	98
Igaz.....	99
Meteorkő.....	100
Csillagfény, csillag nélkül.....	100
Emberáldozat.....	101
Az a félelmetes másik.....	101
Mivé lesz?.....	102
Kísérő levél borbereki verseimhez.....	103
Mi marad meg?.....	104
Lehajtott fővel.....	104
Az a mennyország, amely pokol.....	105
Irigység?.....	106
Malomkövek között.....	106
A boldog búzaszem.....	107
Pacsirta.....	107
Én eltűnök.....	108
Erő.....	109
Írjad poéta.....	109
A szépség próbája.....	110
EGY ESZME INDUL – 1925.....	111
Téli rózsató.....	112
Egy eszme indul.....	112
Még élek.....	113
Nyomdában.....	114
Pyrrhus.....	114
Cassandra.....	115
Vérfolt.....	116
Míg állt a vár.....	117
Egyenlőség.....	117
Pro libertate.....	118
Helgoland.....	118
Az egyetlen tett.....	119
Jóakarát.....	120
Hiúság.....	120
Szkepszis.....	121
Spectrum.....	122
Fekete Pille.....	122
Sóvárgás bizonyosság után.....	123
Hivatás közben.....	123
Ha a halál is ilyen volna csak.....	124
Aranyabroncs.....	125
Hóhullás.....	125
Végállomás.....	126
Egy rügy a naphoz.....	127
Versenyen kívül.....	127

Fecske a víz tükrén.....	128
Csendes csodák	129
Torony	129
Ötvösmunka	130
Cézártól - Lázárig.....	131
„Szalla alá poklokra”	131
Új poétáknak adott hatalom	132
Már nem fáj más... ..	132
Az eredet felé	133
PREDESZTINÁCIÓ.....	135
Predesztináció	135
Én a szívemet... ..	135
Lelkem király... ..	135
Őszi erdön hamvadó parázs	136
Gyorsvonaton	136
Sinek, az utolsó kocsi ablakából nézve	137
Margaréta	138
Bimbóban maradt szerelmek.....	138
A kávéház poézise.....	138
Viadukt.....	139
Az óriás	140
NAGY FÉRFIAK - BÚS VÉGZETEK.....	142
Petőfihez.....	142
Az utolsó mondat problémája	143
Tatrangi Dávid apja.....	144
Elégia a humorhoz	145
A legrögösebb út	146
Tragédia	148
Köt a rög.....	149
„A fáradt vándor”	149
SZORDINÓVAL	150
A lelki szegénység dicsérete	150
Öreg ember az októberi napon	151
A rejtelmes virág	151
Tűzijáték.....	153
Augusztus, nyárutó.....	154
Szordinós dal a mi nagy bánatunkról	154
Dícsérő ének az új óra	155
A Göncöl szekerén	156
Halottak napja	156
Testvérke.....	157
Őszi rózsza.....	159
Jégvirág	159
Lethe vizénél	160
Darvak.....	161
A tücsök birodalma	161
A haldokló tücsök	161
Az ige	162
Azok a kis létrák	162
Üzenet egy repatriáló vonat után.....	163
Sárika repatriál	164
Heten	164
Benéz a havas.....	165

Szenthegy	165
Amíg a nagy kúrián átmegyek	166
Vérszerződés	166
Excelsior!	167
Szoborleleplezés.....	168
Gellérthegy.....	168
Sápad az arany... ..	169
A lélek él	169
Torkolat.....	169
Tarolt mezőn bogáncsok	170
Orvos-szavak?	170
Testvériség	171
Omnia mea mecum porto.....	171
Mit akartok?	172
Borostyán	172
Közelebb hozzád.....	173
A BEÉPÍTETT LÉLEK	174
A beépített lélek	174
Játék a határon.....	174
Nagy dolgok árnyékában	174
„Szilveszter-éjszaka”	175
Gondolatok az imádkozásról.....	177
Mindennapi rózsáinkat... ..	178
Bocsáss meg!.....	178
„Az ismeretlen Istennek”	178
Kölcson	179
A teremtés hat napja előtt.....	180
Mégis csak jó... ..	180
Párviadal a Dachstein-nal.....	180
Jelek	181
Tükrök törvénye.....	181
Üstökösuszálllyal	182
A kettős kert.....	182
Per az Akadémiával	183
Intérieur.....	184
„Martyr-levelek”	185
EMMAUS FELÉ	187
Emmaus felé.....	187
Húsvéti versek egy halott erdőről	187
Mezők virágai	189
Férfi-erdő	189
Az én kíséretem.....	190
A bujdosó hang	191
Báthori László barlangja előtt	192
A Mount Everest partján	192
Lobogódísz.....	193
Barátkeselyű.....	193
A premontriek platánja.....	194
Szivárvány.....	194
Hangok ereje	195
A félixfürdői tölgyek alatt.....	195
Éjjel a rendházban.....	196
Halotti beszéd a hulló leveleknek	196

Egy téli tölgylevélre	197
Egy perc	197
Kegyelem	198
Gyógyíts meg!.....	199
Az én békességem.....	199
ATLANTISZ HARANGOZ – 1925	201
Atlantisz harangoz.....	202
Rádió-oszlop a Házsongárd-tetőn	202
Nyomkereső	202
Juan Fernandez.....	203
Hét vezér	204
A holdbeli ember-arc	204
Ki beszél?.....	205
A nagyvárad püspök-kertben	205
Naplemente a rendházból.....	206
Napkelte a várad-velencei állomáson.....	206
Erdélyi magyar diák.....	206
Ha nem lesz többé iskolánk.....	207
A kinyújtott és visszahúzott kéz.....	207
Hajnal a Majtényi síkon	208
Régi verseim nyomán.....	208
Az igazi	209
Hangolásféle.....	210
Hamu a kandallóban.....	210
Sehol sem	211
Emberek	212
Nymphaea thermalis	212
A város messziről.....	213
Gyorsvonati mozdony	213
Emlékezés karácsonytalan advent idejére	214
Elakadt vonatok.....	215
Ne próbálj!	215
Istenarc	216
Égi változatok	216
Estére.....	217
Málló malomból	217
Nocturne.....	218
Lepke-halál.....	219
Tea-rózsa.....	220
Alpesi rózsa.....	220
Catalaunum	220
Háromnapos csodák	221
A sors-váró madár	221
Szünet.....	222
Solness	222
A postás.....	223
Csak halkan	224
A legizgatóbb film	224
A szent vegetáció	224
Hálaadás az írógépnek	225
SzP.	226
Az életfához kötve	226
A völgy felett	227

Három kommentár három festményhez	228
Valakit emlegetnek	228
Iker-fergeteg.....	229
A nagy piktor	229
Amíg egy falevél lehull.....	230
A tiszta művészet oltára előtt	231
Harag nélkül.....	231
Mindegy	232
Hogy jó az ihlet?	232
Jó éjszakát	233
Egy: a százezerhez	233
Egy vérből.....	233
Férfi sorsa.....	234
Ezt a sírfeliratot a kolozsvári temetőben olvastam. Négy sort pedig magam álmodtam hozzá.....	234
A testvér	234
A megfoghatatlan szól a poétához	235
Mögötte	237
Megváltó szavak	237
Érdemes?.....	238
KÉT FÉNY KÖZÖTT – 1927	239
A TENGER ÁLMAI	240
Két fény között.....	240
A parti sziklák	240
Karszt	240
Elsüllyedt költemény.....	241
A sirály születése	241
A tenger álmai	242
Holt lélek terhe.....	242
Lélekvesztő	243
A rögtön gyógyuló seb	243
Álom-hajó	243
Charon.....	243
A patak Ica-nál	244
Köszönöm mégis.....	244
Szemrehányás a tengernek.....	245
Minden jól van	245
Madonna Del Mare	246
A lovranei kapitány	246
ÖZVEGY	247
Özveggy	247
Egy Hymen-hírre.....	247
AKÁC-SOR ŐSZ UTÓJÁN.....	249
Ma neked, holnap nekem	249
Napsugár pogány templomban.....	249
Minek annyi szántás?.....	250
Egy sír nem temető	250
Harangok találkozása	251
Két út.....	251
A belülvalók árnyéka	252
Megromlott hangszer	253
Szülőházam	253
Üzenet a Marsról.....	254

A lázadó Szamos.....	254
Elvégeztetett?.....	255
Egymás helyett.....	255
Zászlószentelés.....	256
Mohács után.....	257
A pécsi minaret.....	257
Toll és ecset.....	258
Szószéken.....	258
Az építész fia.....	259
SZEMBEN AZ ÖRÖKMÉCCSEL – 1932.....	261
Szemben az örökméccsel.....	262
A döntő pillanat.....	262
A sírtól a bölcsőig.....	263
„Istenem”.....	264
Szent János-szobor.....	265
„Patyi”.....	265
Ki tudja?.....	265
Másodvirágzás.....	266
Ne szóljatok.....	267
Versek egy házikóról.....	267
Nincsen levél.....	269
Anonyma.....	270
Tükörkép.....	271
Télelő.....	271
Mi ez?.....	272
Avarban.....	272
Jön.....	273
Az örök liften.....	273
A gyermek.....	274
Non omnis moriar.....	276
Gondolok valakit.....	277
Már lassan.....	278
Fekete gyémánt.....	278
Kedves kertész.....	278
A Bethesda partján.....	279
Láthatlan íjász.....	280
Rakéta-hajó.....	280
Ha majd.....	281
A kereszt fogantatása.....	281
Régi csoportkép előtt.....	282
A szobor helyén.....	283
Hozsánna annak, aki visszajött... ..	283
A fordító.....	284
„Lélektől lélekig”.....	285
Elmégy.....	286
Nagypénteki szertartás.....	287
Kívülről.....	288
Valaki álmodott.....	288
Másvilági vándor a kezemen.....	289
Az álorcás magyar.....	289
Kövek zsoltára.....	290
Csonkatornyok.....	292
Valaha voltam... ..	293

KENYÉR HELYETT – 1932	295
Kenyér helyett	296
Koldus tündérek	297
Lefelé menet.....	297
József, az ács, az Istennel beszél.....	298
Idegen vendég a kánai menyegzőn	299
New Yorki levéltöredék	300
Fáklya verem előtt.....	300
A lehetetlenség kapujában.....	301
És a szívem is elhagyott engem	302
Biblia óra.....	303
Az én lelkipásztorom	304
Árvíz	305
Utolsó munkás.....	306
ROMON VIRÁG – 1935.....	307
SZERENÁD ODA TÚLRA	308
Halk hang halottaimhoz	308
Szerenád oda túlra.....	308
Rosa Mystica.....	309
Ha én.....	309
Három narancs	309
Napocska.....	311
Anyám testamentuma.....	312
Ének anyámról	312
Papírkatonák.....	314
Kimondhatatlan.....	314
Az orvos	315
Nagybátyám	316
Sorsunkra hagyva	317
Két mozdulat	317
Idézőjelek	318
Új Szt. János-kórház	319
Rózsadombi bolyongás	319
Piroska-fellegek	321
Hát jártam ott is.....	321
Üres trónú Tündérország.....	322
Kerestük ketten a harmadikat.....	323
Festesz tovább	324
Terülj-asztalkám.....	324
Megjövendölt vég	325
Ágak hegyén arany megint.....	326
Addig nézegetted.....	326
Holdnak is rossz voltam	327
Letört.....	328
Viszontlátásra.....	328
ALCHIMIA	329
Alchimia.....	329
Jóvátétel nélkül?.....	330
Csalánköntös	330
Csigadomb	331
Pünkösdi szomorúság.....	333
Tükörterem.....	333

A hangulat.....	333
Vagy-vagy.....	334
Andrée naplója.....	334
„Elefántcsont-torony” 1931-ben.....	335
Egy serpenyő parázs.....	335
Hegedű sír.....	336
Pogány vers.....	337
A szőnyeg visszája.....	338
A láthatatlan lakoma.....	338
Többé sohasem.....	339
Család-fa.....	339
Hallgat.....	340
„Cherchez la femme”.....	341
„És elvérezni egy fonák igén...”.....	342
Nem urad és királyod.....	343
Kereszteletlenül.....	344
A rongy éneke a gránithoz.....	345
Meg van írva.....	345
Vissza.....	346
Őszi morfium.....	347
Világ világossága.....	347
Takarodó.....	348
Enyém.....	349
KÉT VERS KÜLÖN.....	350
Régi nóta.....	350
Elment megint.....	351
„KELJ FEL ÉS JÁRJ!”.....	353
Egyhangú dallam - s talán mégis új.....	353
A vakond napba néz.....	353
Te drága szín!.....	355
A feltámadt Lázár litániáiból.....	355
Zuhanók vigasztalása.....	358
Törött hajók.....	359
Hála.....	359
Kiadom a részed.....	360
Májusi biztatás.....	360
„Boldog vagyok”.....	361
Egy kicsi szó.....	362
Tiszaparti jelenet.....	363
Örök Tihany.....	364
Zöld csillagok.....	364
Boldog testvérünk.....	365
Így kellene.....	366
Papp Demeter kalauz.....	367
Diakonisszák.....	368
Láz.....	368
Oroszlánketrecben.....	369
Hőmérő.....	369
A legszebb szó.....	370
A keserű pohár.....	371
Hát ők?.....	372
Őszi csodák.....	373
Fekete vasárnap.....	374

Zsolozsmázik a kórházi szoba.....	375
Vízválasztó.....	375
Szemeimet a hegyekre emelem.....	376
Kelj fel és járj.....	382
A szíveteket köszönöm.....	382
Békesség Istentől.....	383
AHOGY LEHET.....	384
Emlékezés a tihanyi mólóra.....	384
Egy „eltűnt” anyjának.....	384
Budaórs, erdő, 1930.....	385
Az erdő állja.....	386
Új Corday Sarolta.....	387
Türelem.....	389
Aki fegyvert von... ..	389
Zavart hangok az ének mesteréhez.....	390
Bánk Bán utolsó monológja.....	392
Magyar prédikátor Szt. Gallenben.....	393
Szív.....	393
Magyar miniatűr.....	394
Erdélyi március.....	395
„Mért hallgatott el Végvári?”.....	395
Elpártolt liliomszál.....	396
Templom és iskola.....	397
Zászlótartó leányok.....	398
Ismét a Kapuban.....	399
Levél a györgyfalvi leánykonferenciáról.....	399
Ahogy lehet.....	400
ROMON VIRÁG.....	403
Romon virág.....	403
Katonaköpenyeg.....	404
Jofka.....	404
Turistavezető.....	405
Kicsi menyasszonyok.....	405
Találkozás.....	406
Fáklya-futás.....	407
Őrült telekre örült tavaszok.....	407
Versek.....	408
Rádióba mondom.....	412
MAGAS FESZÜLTSEG – 1940.....	413
Össze ne tévesszettek véle.....	414
Egeres körül.....	414
Nem születtem hódítónak.....	415
Érik.....	416
Taps.....	416
Mikor a villany elalszik.....	417
Így emlékszem.....	418
Mindenki megy.....	419
Mindenki a magáét.....	420
Szeretnék mellenragadni... ..	420
Történelem.....	422
Jaj, nagyot kértél... ..	422
Feketén bólogat.....	423

A szépség Egy-Isten nevében.....	424
Elődeim emberségéből.....	425
Tempósan.....	426
Másokat megszabadított.....	427
Legyen még valami!.....	428
Visszanyert fény.....	429
Jólész.....	429
A betlehemes.....	430
Csak ítéletnapján.....	431
Az encián megkékül.....	431
Komppal.....	432
Szentképek.....	432
Hűtelenül.....	433
Álmodsz-e róla?.....	434
Én elengedtem.....	436
Szeretném tudni.....	436
Nem sokat szeretett.....	437
Emberentúli kék.....	437
Csak egymáshoz.....	438
Maradj velem!.....	438
Három pad.....	439
A ti unokáitok.....	440
Ó, régi versek.....	442
Nagyasszonyunk.....	442
A fügefa.....	443
Mint ki önnön dicsőségébe tép.....	444
Hová??.....	445
Méltatlanul.....	445
Vájd ki.....	447
Ezt akartam.....	448
Önmagamba falazva.....	448
Igaz beszéd hitem dolgában.....	449
Nem lesz kit ütnöd.....	450
Pecséتلjetek le.....	450
Szeresd az Istent s tégy, amit akarsz.....	451
Én őszöm.....	452
Angelus.....	452
Nem kérdezem már.....	453
Háromság.....	454
János evangéliuma.....	455
Nem a teljes pohár.....	456
Ne ítélj.....	458

FAGYÖNGYÖK

1918

FAGYÖNGYÖK

Fagyöngyök

Ha könny a gyöngy:
A fagyöngyök az erdő könnyei,
Parányi könnyek, mozdulatlanok,
Fák sudarára fagyott sóhajok,
Az erdő gyöngybefagyott bánata,
Élősködők, mint minden bánat,
Amely az élet üterére támad
És lassan, észrevétlen
Felszürcsöli vérét a büszke fáknak.

Álom

Álom, szelíd kis húga a Halálnak.
Tedd a szememre hűs gyerekezed,
De képet ne varázsolj elibém,
Ne varázsolj se búst, se édeset,
Szemem fényébe szórd a homokot,
Szürke porát az öntudatlanságnak,
Mély sülyesztőn vidd le a színeket,
Aludjak, ó de álmokat ne lássak.
Álom, szelíd kis húga a Halálnak,
Mondd, hát az ébrenlét nem álmodás?
Nekem van elég álmom éberem,
Hajózzál, Álom, zsibbadt véremen,
De utast ne vigy magaddal a hajón!

Reinkarnáció

Ha adsz nekem részt a feltámadásban
Ó add Uram, támadjak fel virágban,
Harangvirágban örvények felett,
Himbálgják viharok a kelyhemet,
Vagy örökkévaló csend simogasson,
Csengjek misére sziklatemplomokban,
Bazalt-tornyokon hajnali misére,
És ne kérdezzem: mért élek, mi végre,
Hadd hervadjak egy kicsit boldogabban,
Hadd lássam kissé szebbnek az eget,
Figyeljek jobban mélységek szavára,
A csengetyűmmel dícsérjem neved:
Harang a harangozót, Istenem.

Záróra után

Az ívlámpák itt sorba kialusznak,
Fogy a muzsika, halkul a beszéd,
Az indóháznál egy-egy árva fény
Éjbemereszti reszkető szemét.

Reszket és vele rezzen tétován
Lelkünk, hogy elhagynak ím, mind a fények,
Égbefúrhatjuk érte bús szemünk
S szegezhetjük a sötét messzeségnek.

Egy-két csillag, ha megmarad talán
Lesüppedt sírok őrének felettünk,
És messzi pályán tán egy árva láng:
Amerre elment mind, akit szeretünk.

A gát

A messzi gátnál harsog a Szamos,
Egy keskeny deszkapalló, csuszamos:
Rajta siklik a víz monoton árja,
Mindíg csak egy, csak egy dalt muzsikálva
Hallik a gát.

Ó tűnt nyarak, ó boldog nyári esték,
Gyermekszívek a halk mesét hogy lesték!
És minden áldott este künn a gát
Egy mesekíséretet muzsikált,
Jó volt a gát.

Aztán a zongorához ült az Élet,
Zengett a szív és a falak zenéltek,
Fájdalmas nagy crescendók jöttek-szálltak,
De sodrából ki nem hozták a gátat,
Kísért a gát.

És lassan elszáll bánat, unalom,
Elzúz minden szemet a szívmalom,
Vér nem hajtja az üres malmokat,
Egyedül zúg a csillagok alatt
Tovább a gát.

Tér és idő

A Tér az ür, a roppant, ködös csarnok,
A Tér a behavazott pusztaság,
Rajta pár sötét nyom, fekete fák
És körvonalak, végtelenbe veszve;
A Tér a behavazott pusztaság
És részei: egy talpalatnyi föld,
Vagy fű, vagy kő, vagy víz, vagy levegő,

Mit szennyez egy-egy percig ember-lábnyom,
Vagy meg-megjelöl kereszttel egy álom
S az Idő behavazni újrakezd,
Az Idő, ez az örök hősés.
És hajnalra nincs se nyom, se kereszt.

Művészet

Ütött az élet? durva, póri hadnak
Türted orcátlan, győztes röhejét?
Én rád hajlok és megsimogatlak.
Az országúton rádfröccsent a sár?
Le rólad égi lánggal égetem,
Az én oltárom megtisztulva vár.
Emésztő láz kavarja, gyötri véred?
Én minden vágyad dalba szűröm át
És bizony mondom: megnyugtatlak téged.
A lehetetlent űzöd sebborítva?
Jer, hadd a hajszád, süllyedj el belém,
Itt minden üdvösséged meg van írva!
Akit legjobban szeretsz, elhagyott?
Kifosztott, ájulásig gyöngé vagy?
Jer, támaszkodj rám, én erős vagyok!
Nevetsz, ha buborék vagyok csak, álom?
Kövess és lássa bámuló szemed,
Hogy úr vagyok én millió halálon!
Én megérintem hűvös szürkeséged,
Én új Midás s e bűvös kéz alatt
Izzó arannyá lesz, amihez érek.
Ha van halott virágod, add ide,
Mártsd medencémbe száraz szirmait
S im, mindnek üde, bársonyos színe!
Ha gondod van még, szegény, beteg árva:
A léghajómból rendre kihajítjuk,
Úgy lebegsz majd az örült magasságba.
Tudom, követ a köznap: porkolábod -
De én ragadlak ünnepi tetőkre
És fenn - egy percre - eloldom a láncod.

Azután...

A porba vegyül könnyünk, vérünk.
Jajunk a végtelen felissza,
Mi nem jövünk ide vissza.
Mi elmegyünk, ki tudja merre... messze,
Nyomunkba jönnek újak, mindíg újak,
Valahol örök takarodót fúnak.

Vagy visszatérünk? holnap? jövőre?
Leszünk árboctetőkön Elmo-tűz,
Titoklánc, mely szíveket összefűz?

A gyűlölségünk lesz szűrő tövis,
A szeretésünk csipkerózsa -
De ah, fogunk-e tudni róla ?

Akarom

Akarom: fontos ne legyek magamnak.

A végtelen falban legyek egy téglá,
Lépcső, min felhalad valaki más,
Ekevas, mely mélyen a földbe ás,
Ám a kalász nem az ő érdeme.
Legyek a szél, mely hordja a magot,
De szirmát ki nem bontja a virágnak,
S az emberek, mikor a mezőn járnak,
A virágban hadd gyönyörködjenek.
Legyek a kendő, mely könnyet töröl,
Legyek a csend, mely mindig enyhet ad.
A kéz legyek, mely váltig simogat,
Legyek, s ne tudjam soha, hogy vagyok.
Legyek a fáradt pillákon az álom.
Legyek a délibáb, mely megjelen
És nem kérdi, hogy nézik-e vagy sem,
Legyek a délibáb a rónaságon
Legyek a vén föld fekete szívéből
Egy mély sóhajtás fel a magas édig,
Legyek a drót, min üzenet megy végig
És cseréljenek ki, ha elszakadtam.
Sok lélek alatt legyek a tutaj,
Egyszerű, durván összerótt ladik,
Mit tengerbe visznek mély folyók.
Legyek a hegedű, mely végtelenbe sír,
Míg le nem teszi a művész a vonót.

Magános öröm

Mondod: a bánatod magános,
Az örömed ó, még magánosabb,
Sötétség vagy, ha éjszakába jársz,
De árnyék vagy, ha reád tűz a nap.
És minden árnyék külön libegés
És minden árnyék néma, külön élet,
A bánat őket összesöpri-mossa,
A fény mutatja meg a különbséget.
Mondod: a bánatod magános,
De volt-e már mély, zengő örömed?

Ölelni vágytad a széles világot
S a vágy, öröm szívedbe fúlt, törött.
Vágytál röpködni, önmagadon túlra,
Nem messze, csak egy rokonszellel, -
Az örvendezőt hűvös mosolyok
Önnön szívébe visszakergetik.

Mint kehely szélén zengő aranycseppek:
Az örömital benned muzsikál,
Túláradna, de nincs merre-hova,
Leperegne, de csak habozva áll.
Raksz vértet, páncélt a szíved fölé,
De ver a szíved vért, páncél alatt -
Ujjongva szólnál: most boldog vagyok!
- És összeszorítod a fogadat!

Isten

Uram, olyan egyforma minden szolgád
És oly egyforma minden templomod,
S olyan mindegy, hogy a toronycsúcsokra
Keresztet tűznek-e vagy csillagot.

Uram, én békén hagylak az imámmal,
De Te se kívánj a szívtől semmit,
Vagyok kopott kőtábla, jaj sok zápor
Mosta le rólam a Te törvényeid.

Uram, teremtők vagyunk mind a ketten,
Amily igaz, hogy a lelkem Te adtad,
Olyan igaz, hogy én formálak Téged
És nincs Uram, én rajtam más hatalmad.

Mégis Uram, míg ringsz egy fűszál selymén,
Amíg sötétlesz mélyén egy örvénynek,
Amíg csillagbetűkbe írva *látlak*:
Uram, lesz még találkozásom Véled.

Nincs enyhe szó...

Nincs enyhe szó, nincs simogatás anyyi,
Hogy elborítsa egy ütés nyomát;
Hogy feledtessen egyetlen göröngyöt:
Nincs a világon anyyi simaság.

Nincs erdőn, tengeren oly nyugalom,
Nem jó évek során oly csendes óra,
Hogy fölriadni ne tudnánk belőle
Egy emlék-harang-kondulóra.

Hol mérgezett, fekete vér szivárog,
Nincs anyyi gyolcs, mely betömné a rést,
S a sértett szív, hogy *csak azért is* fájjon,
Letépi mindig-újából a kötést.

Találkozás

Egy barátomhoz

Egymás mellett ma elmegyünk: hajók,
A Te hajódon leng a büszke zászló
S felvonom én is a rongyos lobogót.

Győztes, Te futsz elől a büszke tornán
Dagasztja vásznad hazajáró szél -
Nekem száz rongyba tépve a vitorlám.

Te élsz. Én már sok halállal meghaltam.
Te zászlód mellé tűztél egy virágot -
Nekem nincs. De hát - én így is akartam.

Így kellett. Fáj mégis, hogy a hajók, lelkek,
Akikhez kötött tiszta vonzalom -
A kikötőkbe lassan szertemennek.

A bóra jó, a fogam megvacog -
Pár futó év s a messze, nyílt vizen,
A tengeren egyedül maradok.

Te tudod, merre mégy, Te nem állsz veszteg,
Az én iránytűm jaj, átkozott szerszám,
Bús ívbe leng, bomlottan körbereszket.

Hadd nézzelek ma: tán utolszor látlak -
Szerető, forró, könnyes irigységgel -
Egy percig még - azután elbocsátlak.

S egy pillantást még, könnytelent, keményet
Hadd vessek rád, mert én, bár átkozom -
Tartom a sorsommal a közösséget!

Hogy is volt, hogy mi tudtunk együtt menni
Egykor, soká, kar-karban önfelédten?
Előtted minden - előttem a semmi. -

Egymás mellett ma elmegyünk - hajók
S hogy büszke zászlód fennen leng ma, nézd:
Felvontam én is a rongyos lobogót.

Kolozsvár, 1917 okt. 2

Csomó

Mit tudjuk mi, hogy ki kötötte:
Isten, a Sátán, a Gonosz, a Jó?
De meg nem oldja hit, tudás, erő,
Örök az élet szálán a csomó.

Mit tudjuk mi, hogy s mint kötötték,
Hogy bogozták a végzet kezei,
A végzet a mi babráló kezünk
És szakadt, véres körmünk neveti.

Az élet szálán ott a sorscsomó
És meg nem oldja hit, tudás, erő,
Bár eszmék rendje tűnt miatta le
S a semmiségből újra visszajő.

Bár ostromolták roppant rendszerek,
Rajta minden hatalmuk megtörött,
A megoldások sora végtelen
S reménytelen - mert a csomó örök.

Mert minden fűszál, minden kis virág
Egy rettenetes gordiusi bog
És az marad, míg lélek lesz, ki rajt'
Halódni, vívni, tépelődni fog.

S a tépelődő, babrálgó ujjnál
Még szánandóbbak tán a vaskezek:
Caesar, ki ketté vágta a csomót,
Szegény - Te sem oldottad meg.

Forma

Sötét anyag: ím lebírkóztalak,
Kavargó, vak tömeg: urad vagyok,
A ködbeszédült völgyfenék fölött,
Az ormokon új hajnalfény ragyog;
Vajúdott a föld forró, lágy öle
S a tiszta, kemény kristály lettem én,
Álmodtak vizirózsát ős-tavak
S lettem virág az alkotó kezén;
A szenvedések kohója kitárult,
Zúgott az olvadt arany, mint a láva,
Levált a tűzben vér, por, szenny, salak,
S születtem én a megviselt világra.
Volt fájdalomdúlt összevisszaság,
Mibe a tehetlen vágy belehal,
Hangok elbírhatalan chaosa -
Míg megcsendültem én, az első dal.
A sivár élet: uszályhordozóm
Imádattal hull köntösöm elébe,
A kuszaságban én vagyok a rend,
A zord márványban angyaloknak képe.
Lettem. Vagyok királyi üzenet
A Földnek. Kínok, kereszthordozások,
Torz, szürke árnyak, hitvány törpeségek
Belőlem nyernek új világosságot.

Sötét anyag: ím lebírkóztalak,
Belőled lettem: ám urad vagyok,
A ködbeszédült völgyfenék fölött
Az ormokon - az én fényem ragyog.

Porszem a Szaharából

A Szaharában jártam egyszer, régen,
A napperzselte sivatagfövényen.

A pusztának a Számum nekivágott,
Megálltak remegve a karavánok.

A homokot a szél seperte zúgva,
Meglapult ember, állat összebúva

Én kitártam a kebelem a szélnek,
A szélkavarta, roppant, üres térnek.

Akkor, nézve a nagy kietlenséget, -
Egy vándorporszem a szívembe tévedt.

Ő megpihent, a szívem védi, ója -
De lettem én a földnek bujdosója.

Örökkön-szomjas, elátkozott lélek,
Akit a Számum hagyatéka éget:

Egy porszem csak, de szívemhez tapadt
És benne van az egész sivatag.

Vajda János szelleméhez

*Testből a lélek válni készül,
Mint kard, kiröppen hüvelyéből*
Vajda János: Hosszú éjjel

Én nagy rokonom, ó zokon ne vedd,
Ha Rád vetem ma borús szememet
A hullámok a nagy hajóhoz tolnak,
Futok feléd ma, én magános csolnak.

Költő voltál, de ah, hideg e szó,
Takarni annyi kint, tövist, sebet,
Elfedezni a megmérgezett forrást,
Ahonnan mégis áldott dal eredt
Magadnak pillanatnyi vigaszul,
Mint mikor egy parányi fénysugár
A feneketlen sötétségbe hull.

Költő voltál, de mily szelíd e szó,
Mint zengése halk Ave-Máriának; -
Ahol Te jártál, feketék a tájak
S a völgyet gomolygó köd fekszi meg.
Költő voltál, de átkozott kezek
A mosolyodat is torzzá facsarták.

Költő voltál, és én is az vagyok,
A mi sorsunkon egy átok ragyog,
Te nagy hajó bár, én csak pici csolnak:
A habok egy örvény felé sodornak.

A szót, mely másnak oly csengőn, símán jó,
Mi törjük, mint a búzát a malomkő.
Más kifele csatáz, de jaj, nekünk
Magunkba szúr égő tekintetünk.
Mást megvigasztal pénz, asszony: talált kincs,
Nekünk az fáj, amire orvosság nincs.
Néz melegen más lepkére, virágra,
Mi ketten tudjuk, hogy minden hiába.
Nekünk az élet ketrec, fülledt, fojtó,
Benn hitek, csókok, nyugodt álmodások:
Mi tépjük véres ököllel a rácsot.

Mi érezzük: ez így mindvégig tart,
Míg „hüvelyéből kiröppen a kard”!
Én nagy rokonom, oh zokon ne vedd,
Ha Rád vetem ma borús szememet,
Volt sok testvérnek szép szava is hozzám,
De a szívem fölé csak Te hajoltál.
A költészet nagy erdejébe jártam,
S a napsugaras széltől messze, benn,
Egy sötét úton én Hozzád találtam.

A kézi tükör

Hajolt fölém sok szép leány,
Melengetett sok lehelet,
Sok ingerkedő tűz-ajak
Rontotta jeges kedvemet.

De egyszer - végső próbakép
Halott ajkára tettenek -
Én csillogtam kegyetlenül,
Fényes maradtam és hideg.

Hópelyhek

Hópelyhek az én álmaim,
Fehérek, halaványak,
Néha eltűnnek-foszlanak,
Alighogy földreszálltak.

Hópelyhek az én álmaim,
Fenn zizegve zenélnek,
Szelíden, árván, félszegül -
Meg ne lássa az élet!

De néha szél jó hirtelen,
Jőnek kemény fagyok
S az ártatlan sok hópehely
Vésztjőslón kavarog.

Akkor halomba hullanak,
Mint kísértetek nőnek
S leplük végül elég a föld
Felére szemfedőnek.

És akkor, mintha Istenük
Örök párbajra hínák:
A feneketlen mélybe lenn
Döngenek a lavinák!

Tanács

Te ne kérdezz, csak menj az utadon
S meg ne állj körülnézni,
A kétely gyilkos sebet üt belénk
S a lelkünk, a lelkünk bevérzi.

Te ne kérdezz, csak menj az utadon,
Az agyad bármi kábult,
A gyöngeséged, tétovázó vágyad
Egy hanggal el ne áruld.

Magadba higgy és menj az utadon,
Mint kit nem döbbsen titkok árnya,
Gyáva, ki minden mondata után
Megtorpan kérdőjellé válva.

Mint Lót, eredj a kőkemény paranccsal,
Mögötted lobogjanak a csodák,
Mint akinek csak ökle, foga van,
Úgy menj a pusztuló világon át!

Az égbe ne tekints, de forró karral
Öleld az anyaföldet,
Vissza ne fordulj, jaj, ki visszanéz,
Nem mozdul az meg többet!

A hammelni patkányfogó

Szívem üres, szívem kihálva
Dalomban a pokol hatalma,
Ki nem tanultam mesterséget,
Hogy mit tudok: most megnézzétek!

Hadd hallják meg a hegyek, síkok:
Most megfúom a varázssípöt!
Az Isten engem nagyon megvert,
Patkányt fogtam, most fogok embert.

Mindegy nekem: ha nő, ha férfi
Az agg, a gyermek is megéri
Én rontó, gonosz fáradságom,
A sípszóra ha jőni látom.

Elhagyja játékát a gyermek,
A férfi délibábot kerget,
Jegyest én eltépek arától,
A barátot a barátjától.

Dalomból csap a gyilkos hőség,
Anya elhagyja csecsemőjét,
Tudós a fényt, mely néki lángolt
És követik a szörnyű vándort.

Pihen a munka, áll a vásár,
Velem jó gazdag, szegény sáfár,
Ödöng a pap a templomtájon,
Mert nem zúg csak az én Zsoltárom!

Zeng, zúgva betölt zeget-zugot
S amerre megyek, merre futok,
Utánam jönnek esve-állva
És nem tudják, hogy a halálba!

Utánam jönnek szembehúnyva,
Viszem őket a hegyen túlra,
Hol szerte foszlunk esti köddé
És visszatérés nincsen többé.

Ki nem tanultam mesterséget,
Hogy mit tudok: most megnézzétek!
Szívem üres, szívem kihalva,
Dalomban a pokol hatalma!

Virágcserep

Fekete földed mély öléből
Fakadtak piros tűzvirágok,
Fekete földed mély ölében
Fogantál sok-sok fehér álmat,
Fekete földed mély ölébe
Szíttad a harmatot, a nap hevét,
A virág elhalt, elporladt a föld:
Törj össze, vén cserép!

Tavon

Hány fodra van a tónak,
Ha rajta ring a csónak?
Szívemnek hány redője:
Hány fodra rossznak-jónak?
Hány álmgyűrű tágul,
Vesz végbúcsút a mátul,
Oszlik és alakul meg újra,
Viharszárnytól hány örvény támad
Tölcsérit a fenékbe fúrva?

Az én tavam most tükörsíma,
Oly csendes, mintha halni hína,
Nem zúg a nádas, áll a szél,
A véghetetlen magasságból,
Valami égi rózsafáról
A holt tükörrre libben egy levél.

Búzaföldön

A dűlőúton megyek álmodozva,
Kalászkok kétfelől, amerre látok,
Mint tengerből színes kis hajózáslók:
Ki-kivillannak a búzavirágok.

Ki-kivillannak kéken-pirosan,
Megannyi színes jel a halk hullámon,
Jeladások arról, hogy szép az élet
És csendes tengeren a csendes álom.

Kinyújtott kézzel csendesen megyek,
Percig kezem a kalász feje-alja
És áldón, mint az elsikló kalászt,
A tűnő életet is simogatja.

Csukott ajkak

A csukott ajkak éle összeért,
Mint összefagyott két virágszirom,
A küzdés fájó nyomait, a vért
Letörölte egy kéz nyugosztalón,
Álombabékítón, enyhén, puhán...

A csukott ajkak éle összeért,
Többé nem kérdezik: miért, miért?
Csókra nem vágynak, szitokra nem nyílnak,
A szó, mint hegye ki nem röpönt nyílnak
Ott belül maradt, odabentörött
S ül az ajkakon valami örök...
Valami nagy-nagy mosolygó fehérség.

A csukott ajkak hordják boldogan
Az Imperator törhetlen pecsétjét,
A bizonyoságot: nem kell már beszélni.

Mert sokat szóltak... sok hiába-szót,
Maguknak, másnak sebet-okozót.
Az áldás kihűlt, elégett az átok,
Most lecsukódtak -
És kimondták a legfőbb igazságot.

Idővel

Mosolygó bölcs, ősz doktorunk: Idő,
Mi áldjuk balzsamosztó, lágy kezed,
Te tudod: az örök seb mese csak,
Egy seb ha nyílik, a másik heged,
Mosolygó bölcs, ősz doktorunk: Idő,
A perced ír, az órád irgalom,
Az éveid csupa szent sebkötések,
Vezess, vezess, mi követünk vakon.
Ahogy közelgünk a nagy Csend felé,
Enyhébb a naptűz, áttetszőbb az ég,
Egyre halkulóbb, estelibb a táj
És révedezőbbek a jegenyék,
Ahogy közelgünk a nagy Csend felé,
Suhanó pici békeangyalok
Nyujtják ki felénk apró árny-kezők:
Úgy múlik lassan minden fájdalom.
Ahogy az élet elmúlik velök.

Redők egy arcon

Egy arc: a lélek sötét szántóföldje,
Bele barázdák, hosszú árkok törve.
Ez itt a szenvedélyek árka,
A józanság nyomukbataposott:
Lávanyomok, hidegre járva.
Ez itt a könnyek száraz, aszott medre,
Itt zajlottak az égő, sós habok, -
Ott az öröm járt, virágokat szedve.
Itt siklottak a játszi, tünde álmok,
Odébb egy gödör, mély, komor jegyű:
Ott a fájdalom sírásója ásott.
Im itt a homlokon egy sziklaút
Keskeny ösvény két meredek között,
A gondolat magasba arra jut.
Ez mutatja az örök szomjúságot,
Az rögzíté a visszafojtott jajt. -
Gond, szenvedélyek, eszme, fájdalom:
Jön a halál és elsimítja majd.

Templomok

Én csak kis fatornyú templom vagyok,
Nem csúcsíves dóm, égbeszökkenő,
A szellemóriások fénye rámragyog,
De szikra szunnyad bennem is: Erő.

S bár irigykedve holtig bámulom
A dómok súlyos, drága titkait,
Az én szívem is álmok temploma
És Isten minden templomban lakik.

„Tündérfok”

Az életednek van egy titkos csúcsa,
Mely rejtve őrzi boldogságod,
Egy sziklafok, ahonnan Te az élet
Töretlen teljességét látod,
Hol imádkoznál hosszan, térdenállva,
Mert onnan végtelen a panoráma.

Az életednek van egy titkos csúcsa
Köröskörül őserdő, őszobót -
Keresztül-kasul vágató csapások,
A sok hamistól nem látni a jót,
Isten előre ment, a csúcson vár be -
Csak az a kérdés, hogy odatalálsz-e?

Az életednek van egy titkos csúcsa,
Hová a mélyből kibukkan fejed
S a szépség minden gazdagsága, fénye
Megáldja két csodálkozó szemed,
Hol tiszta vagy, mint kristálypatakok
S megnyitod szíved, mint egy ablakot.

Az életednek van egy titkos csúcsa,
Vezetnek hozzá szent véletlenek,
Jaj, hogy leszállni kell, jaj, hogy nem adhatsz
A pillanatnak örökéletet!
S botlasz újra sok rögös, buta úton. -

De mindegy. Egyszer fenn voltál a csúcson.

Búvár

Engem haj, nem csábít a fölszín,
Hol a sugarak táncot járnak
S fürödnek éjenkint a csillagok:
Reszkető, halvány ezüst-árnyak,
Hol parti homok nimfák léptét őrzi,
Hol a színek játéka foly
S lengő vitorlák alatt nyüzsg az élet:
Megannyi úszó hajó-hangyaboly.

Engem a mélybe készít egy balga vágy,
A mélybe vonz egy örült akarat,
Kutatni az őshínár rémeit,
Gyöngyöt, korallt, elsüllyedt aranyat,
Nézni föl a víz sötét oszlopára,
Melynek mélyét szél be nem lengi,

Hallgatni önnön szívem halk verését
S állni, hol nem állott még senki.

S elgondolni: ha itt pusztulnék most!
Ha elszakadna a vékony fonál,
A felvilággal ami összeköt...
Láttátok már, a buborék hogy száll?...
Az álmok titkos tengerfeneke
Őrizné a kihamvadt tüzeket,
S követül csak egy sóhaj szállna fel:
Az életnek utolsó üzenet!

Imádság

Uram, rövid pár évre add csak
A szavak csengő színezüstjét,
Vert aranyát a gondolatnak,
Képek suhanó selymét nékem,
Hogy csendbe rejtsem, álomba zenéljem
Mind, mi nekem fáj s szívemen át *másnak*.
Tudjam: mögöttem százak, ezrek állnak,
Némák, akiknek én vagyok a nyelve,
Tüzes nyelv. Kar, *értük* fegyverre kelve,
Árvák, akik nevében én beszélek
S ha elnyelik szóm puszták, sötétségek,
Tudjam: egy világ kínja kihallgatlan.

Hadd dolgozzam selyemmel, vert arannyal
S ki magam itt bolyongok tépve, árván:
Hadd legyen minden sorom súlyos márvány,
Márványba rótt sok-sok mély jelbetű.

A száz sziklába befalazott kincset
Hadd hordjam össze egy roppant halomba,
A szerteszálló sok-sok kósza jajszót
Ezer hangon búgó *egy* fájdalomba,
Szakadjon le az idegenség fátyla:
Aki engem lát, bennem *magát* lássa,
S kik rongy létem ma méltó gúnnyal nézik,
Az égből orzott láng, én Istenem.
Égessen be a szívök közepéig!

Pár évet adj csak. Akkor én, Uram,
Kezedbe adom vissza minden vágyam,
Mert mind betelt. És nem éltem hiában.

1917

A karám előtt

A hamvadó tűz önmagába süllyed,
A húnzó máglya esik széjjel,
S tán szikra szállna pattogva a széllel,
Ha járna szél.

De csend, csupán a hallgatás mesél,
Csupán a megkövült erdő-varázs.

A hamvadó tűz önmagába süllyed,
A mozdulatlan fenyőtűket
Nem rezzenti meg semmi nesz.

Mit bánom én most, hogy mi volt, mi lesz!

Hátam mögött szénégetők karámja,
Fáradt tagom lágy fenyőalom várja,
De jobb itt künn a messze bolt alatt
Bevárni mígnem jó a virradat.

Jobb itt a kihamvadó tűz körül...
A holdvilág az őserdőre ül
És dermedt álmát körüllegi lágyan.

Most föld a párnám, végtelen az ágyam
És selyemágyban nem pihentem így.

Eszembe jutnak bús Cooper-regék...
A rézbőrűek s a medve-ölő...
Gyermekkor... álom... minden visszajő.

Azután nem jut már eszembe semmi,
Csak, hogy mily jó a fákkal együtt lenni.
A csendes fákkal együtt, egyedül,
Mikor a hold az őserdőre ül
S a hamvadó tűz önmagába süllyed.

Aztán úgy érzem, hogy már nem is élek,
Hogy hőse lettem egy régi mesének,
Hogy felszitt nyomtalan az ősmagány,
És önmagamtól, életemtől messze,
Pihenve tűznél, vagy nyomot keresve,
Én vagyok az utolsó mohikán.

Dobsina, 1917 június

Ha számbavetted...

Ha számbavetted mind a vétkeid
Szemed ha metszön önmagadba látott:
Az ismeretlen sok-sok bűnödért
Még mondj el egypár miatyánkot!

Mert szüntelen a mi bűnbeesésünk,
Mert végtelen a vétkeinknek száma
S talán nem az a legölőbb csapás,
Mit sujt az öklünk tudva, odaszánva.

A legsikoltóbb seb talán nem az,
Mit oszt a kardunk nyílt, lovagi tornán
S tán az se, mit suttogva, hátmögött
Ejtünk kajánul, titkon és orozván.

A legsikoltóbb, legégőbb sebek
Egy mosolyunktól nyílnak, úgy lehet,
Mely indult jóakarát ösvenyén
És öntudatlan gúnyba tévedett.

A legszörnyűbb lavinák úgy lehet,
Indulnak egy elejtett szó nyomán,
Mit elhallgatni - véltük - nincs miért,
S mit elhallgatni jobb lett volna tán.

S mikor egy gyötrődő szív úgy eped
Egy szónkért, mely meg tudná váltani,
S virágoskertből sivataggá lesz,
Mert azt az ígét nem mondtuk ki.

Mert elnéztünk a ködös messzeségbe,
A léptünk rajta döngve áthaladt,
Semmit se tettünk - csak nem vettük észre -
És eltapostuk, mint egy bogarat.

Oh végtelen a vétkeinknek száma,
Mi álmroncsba, tört reménybe járunk,
Pusztán azáltal, hogy élünk, megyünk,
Szüntelen egy virágot tör le lábunk.

Ha számbavetted mind a vétkeid,
Szemed ha metszön önmagadba látott:
Az ismeretlen sok, sok bűnödért
Még mondj el egypár miatyánkot.

Ilyenkor...

Ilyenkor, méla éjeken,
Át roppant, néma téreken
Húnynak ki, lobbannak fel lángok:
Üzennek egymásnak a végtelen világok.

Valahol kigyulladt egy új nap,
Egy holt világ, végén a bejárt útnak
Bolyongva bús kísértetek között
Egy futó tűzcsóvába ütközött.
Most új sugárt lövell ki a vak éjbe
S szárnyán az új sugárnak
Egy üzenet száll győztesen zenélve:
Testvér, én most születtem.

Valahol egy világnak fénye fogy,
Minden betelt és nem lesz már sehogy,
A tűz hamu, a rózsák jégvirágok,
A róna hómező, holló se károg,
Csonttádermedve bú, öröm, dalok.
Egy szó röpül az utolsó sugáron:
Testvér, én meghalok.

Végrendelet

Fáradtságom adom az esti árnyak,
Színeimet vissza a szivárványnak.

Megnyugvásom a tiszta, csöndes égnek,
Mosolygásom az őszi verőfénynek.

Sok sötét titkom rábízom a szélre,
Semmit se várva és semmit se kérve.

Kik üldöztek át tüskén, vad bozóton:
Kétségeim az örvényekbe szórom.

A holtom után ne keressetek,
Leszek sehhol - és mindenütt leszek.

Pilatus

János evang. XIX. 22

A pörnek vége. Elvégeztetett...
Véres a kereszt tövében a fű.
A helytartóban forr a néma düh
S egy gondolat tépi a másikat.

„Rongy csőcselék, én unlak titeket,
Unom a vágyatok, a hitetek,
A papjaitok ragyogó ruháját,
A mellükverő messiásokat,
A nap hevét ez átkos ég alatt,
A zagyva szókat, buja színeket,
És magamat és uramat, a császárt,
Ki bírónak tett *ilyen* nép felett.

„Feszítsd meg!” üvöltötték a fülemben.
Amíg unottan odalöktem nékik.

Szegény bolond! Pedig csak álmodott,
Csak álmodott egy létráról az égi.
Csak álmodott, de ezeknél tán szebben.
Már szürkül fenn a Koponyák hegye -
Vajjon álmodik-e még a kereszten?

Valamit szólt nekem az igazságról,
Azután némán vérzett, ragyogott.
Gúnnyal kérdém: az igazság micsoda?
Felelé: „én vagyok”.

Eh, hát kicsoda nékem ez az ember?!

A csőcselék morajlott mint a tenger,
Én untam, untam amazokat, ezt is.
Egy messiással több vagy kevesebb,
Pilatus lelke nem lesz nehezebb
És könnyebb tán ez istenverte föld,
Untam a dolgot. Odalöktem. Vége.

„De jaj! vajjon kire szállott a vére?!”

Az alkony megy, az est, az éj leszáll,
De a helytartó nyugtot nem talál.

„Feszítsd meg!” üvöltötték a fülembé
És nekem nem volt elég fegyverem,
Nem volt elég lándzsásom odakünn,
Vagy - vagy üres volt talán a szívem?
Eh mit bánom én, a bölcs szív üres,
Bús madarak, el a szívről, hess!

„Feszítsd meg!” üvöltötték a fülembé.
Mi közöm hozzá? feszítsétek hát,
Te véres kezű, szennyes csócselék,
Feszítsd, feszítsd meg hát a Messiást!
Él-e, meghal-e, egy marad az átok,
Isten se váltja meg ezt a világot.
Mi közöm hozzá? Feszítsétek hát!
Vigyétek! - Vitték. A kereszten holt.
Ki tudja, talán *mégis* király volt!”

Csend most. De hallga! most az éj kopog,
Pilatus pitvarában a papok.

„Uram, mi véled egyet így nem értünk,
Ahogyan írtad, botránkozás nekünk,
Rexnek, Uram, csak ő mondta magát,
Nem készítetted jól a Golgothát!”

Ni, milyen furcsa rőt láng a szemén!
Ím kővé vált a nádszál: oly kemény.

(Odafenn csendbe hallgat a kereszt.)

Pilatus nő, ahogy beszélni kezd:

„A Messiástok megmenteni késtem,
De négy betűt a keresztjébe véstem,
E négy betű az *én* becsületem,
Hajótöröttségem utolsó roncsa,
Hitetlen hitem, büszke makacsságom,
Egy akarat az akaratlanságon.

E négy betű az *én* becsületem.
Hadesre! ez a négy betű marad!
Ha alá kéne temetnem e várost,
Rómát, az Imperatort, magamat:
E négy betű az *én* becsületem!!

Papok, zsidók, hozzátok szólok nyiltan,
Halljátok: amit megírtam, megírtam.”

Benn csönd, de künn az éj zsoltárba kezd
S áll a zsoltáros éjben a keresztt

HOLT-TENGER FELÉ

Pompeji

Hajtsd meg a fejed, millió virág,
A láva elé roskadjatok, kertek,
A szellő sötét füstoszlopot kerget,
Hajtsd meg a fejed, millió virág.

Jajduljanak fel város, köveid,
A láva jó, kövön kő nem marad,
Meg nem tapasztja görcsös akarat,
Jajduljanak fel, város, köveid.

Feledés jó és ezeréves csend,
Málló kövek közt megfagyott dalok,
Mígnem szól egy késő kor: ássatok!
Feledés jó és ezeréves csend.

Mint éji pillék, szitál a hamu,
Lepke, szerelmes, többé nem csapong,
Mint árny, halálos, nő a néma gond,
Mint éji pillék, szitál a hamu.

Holt-tenger felé

Szökken a vér forrása minden portán,
Egy-egy erecske minden faluvég,
Buzog még most is, bár ereje-fogytán,
Veszendő nedvét most is adja még,

És fut a fut patak elé az ér,
És futva fut patak az ér elé
S folyammá növe, mind e drága vér
Énekelve a Holt-tenger felé.

A Holt-tengernek tükre fekete,
A felhő áll és áll a szél felette,
A Holt-tengerbe új folyam áradt.

Megindult szívvel én ma, halaványan,
Holt utcapartok között folyni láttam:
Masírozott egy menetszázad.

Örök béke

Nem paktumok és nem kongresszusok,
Nem új törvények, nem a régi jog.

Nem egy bíróság nemzetek felett,
Nem új betűk, nem újabb kötetek.

Nem Genf, ó nem, és nem is Hága,
Jöhet-e üdv ilyen világra?

Négy deszkafal, egy hant, egy fakereszt:
Örök békének ezt hívják, csak ezt.

A menekülő

Ha menni kell, magammal sokat vinnék,
Az egész édes, megszokott világot,
Rámástul sok, sok kedves drága képet
És egy pár szál préselt virágot,
Vinnék sok írást, magamét, meg másét,
Sok holt betűbe zárt eleven lelket,
S hogy mindenütt nyomomba szálljanak:
Megüzenném a hulló leveleknek.

Vinném az erdőt, hol örökké jártam,
Hintám, amelyen legelőször szálltam,
A keszkenőm, mivel rossz másba sírni,
A tollam, mert nem tudok mással írni,
Vinném a házunk, mely hátamra nőtt
Az utca kövét küszöbünk előtt!

Vinném... én Istenem, mi mindent vinnék!
Én Istenem, mi minden futna át
Gyötrődő lelkem alagútjain -
Olvasgatnám az ablakok sorát,
Simogatnám a fecskéfészkeket,
S magamba színék minden verkliszót,
Mint bűbájos, mennyei éneket...

Utánam honvággyal tekintenének
Az ajtók mind, és mind a pitvarok,
Szeretnék mindent, mindent magammal vinni -
És mindent itt hagyok.

Kolozsvár, 1916 szeptember

Én most...

Én most ki nem bírom a papi szót,
Templomba járni én most nem tudok,
Szívembe törként döf minden ámen
S úgy érzem, rám dőlnek a templomok.

A belsőm csupa véres lázadás,
Szeretném sivíttatni az orgonát,
Hogy a boltívek alá törjenek
Sikoltó, rémes disszonanciák.

Szeretnék visszadobni minden áldást,
Csak vissza, vissza mind, akár az átkot,
És perelni az Istennel vég nélkül,
Hogy így alkotta meg ezt a világot.

A katonák

Külön-külön mind csöndes emberek,
Egy-egy tavaszról ősze hajló ág,
Együtt: a katonák.

Külön-külön, úgy lehet, mindenik
Beleborzadna, mikor öldököl,
Együtt: egy rettentő, véres ököl.

Külön-külön halk, bús pásztortüzek,
Itt-ott csillan a lángjuk tétován,
Együtt: egy hömpölygő tűzóceán.

Magukra mind külön kis életek,
Fáradt ívük magasból mélybe száll,
Együtt, jaj együtt: a halál.

Hogy is volt?

Lidércel álmodik a nagyhavas,
A füledt éj a hegy nyakába, ül
Közel-távol egy lélek, annyi se,
Csupán a fenyők állnak őrszemül.

Alszik a tornyokban a vészharang,
Riadtan csak virágok kelyhe cseng,
Riadtan csak a patakvize fut,
Ezer átkot morogva odalent.

Vadul muzsikál hegy-völgyön a szél,
Zenélve masíroz be a Halál,
Erőszak, tűz-vas, mind vígan jöhet,
Jöhet, egy ország tárva-nyitva áll.

Haragtól, gögtől rezzen most a táj,
A föld most mintha megvonaglana,
Most gázol át a szent határon
Az első ellenséges katona.

Glória

Mint keskeny fénysarló, a holdnegyed
Megáll most sok-sok temető felett.

A névtelenség fedte sírokat
Simítva, fénybetűket irogat.

Fényjeleket egymástól egy araszra,
Fejfára, füre, zörrenő harasztra.

Fényhimnuszt ír, akiknek nem jutott
Se nagyezüst, se babér, se dalok.

Kik dalolatlan pihennek a sírba
És nincs a keresztjökre mi sem írva.

Mint keskeny fénysarló, a holdnegyed
Megáll most sok-sok temető felett.

Engeszteli a sok-sok árva vért,
Ami kihullott s nem tudta: miért.

Engeszteli, akik mártírként háltak
S nem tudták: a halál mi mélyen altat.

Akiknek nem volt soha semmiök,
S kiknek reménye derékba törött.

Mint keskeny fénysarló, a holdnegyed
Mereng a pusztá temetői felett.

Mintha tartozást kén' lerónia
S milljó fej körül volna glória.

Egyszer talán majd mégis vége lesz

És akkor, aki visszatérni bír,
Csak visszatér megint a régihez.

A régi hithez, a régi házhoz -
Ecsethez, tollhoz, kapanyélhez,
És számon mit se kér, kit se átkoz.

A mappás talán új térképet ír,
De másként minden régiben marad,
Csak egy darabig sok lesz a friss sír.

Mi megnyugszunk, a szívünk mit se kérd,
A föld valahogy dőcög majd tovább,
És lassú erők lemossák a vért.

Katona-dal

Ha vinni súlyos batyunkban a bűt:
Gyerünk!

A célhoz vezet minden földi út.

Ha lelkünk dűlni, lepihenni vágyik:
Gyerünk!

Hisz úgyse tarthat már sokáig.

A fény ha fogy, az árnyék hogyha nő:
Gyerünk!

Nem nagyon messze már a hegytető.

A vihar zeng, a szél zúgása altat,
Gyerünk!

Hisz egyszer úgyis vége lesz a marsnak.

Forradalom

A jégerekben vér lobog,
Zörrennek a zárt ablakok,
Az éjszakában piros árnyak
Kísértve, kóvályogva járnak.

Csak forrj, csak rengj, bús márciusi föld,
Akit zsarnoknak vélsz, csak fojtsad, öld,
Csak rázd, embersors, bús bilincseid,
Hogy van megváltás, üdv, csak hidd, csak hidd!

Hogy láncot törve kovácsolsz új láncot:
Ne tudd és legyen hős ez akarásod,
Lesz minden újra egyforma kiholt,
De Te ne tudd, hogy mindhiába volt.

1917 március

Zászló a szélben

A játszi szél a szövetembe kap:
Ma zászló - holnap rongydarab,
Ma lobogok, ma fennen lengek még,
Ki tudja, holnap kinek kellenék?
Ma még talán jelentek valamit,
Hordom a Szent Szűz liliomait:
Egy fegyveráldó Szent Szűz Máriát
Úgy visznek zajló táborokon át.

A játszi szél a szövetembe kap:
Ma zászló - holnap rongydarab,
Ma lengek még a márványpalotákon,
Holnapra leszek emlék - mese - álom,
Ma jeligém még ezreket tipor,
Holnap: egy marék finom aranypor,
Hirdettem hadat, visszavonást, átkot,
Elfoszló selymem áldott, százszor áldott!

A játszi szél a szövetembe kap:
Ma zászló - holnap rongydarab,
Ma még hatalom - holnap talán semmi,
Milyen jó lesz a szélről megpihenni,
Elkopni, mint a fegyverek, a vágycsák,
Eltűnni, mint akit sohase láttak,
Az eszmék, álmok, harcok, hiúságok
Sírján kacagni az egész világot!

Nikolaj

Ülünk a tűz körül öten
És Nikolaj a hatodik,
Kit küldtek messze muszka puszták,
És azt se tudja, *hogy* van itt,

Nikolaj, ki a málhánk hordta eddig
S most szítja némán a tüzet,
Nikolaj, a fogoly, a rab, nekünk
Nagy Muszkaföldről élő üzenet.

Üzenet, hogy ím: ott is jók a népek,
Ott is szelídek, komoly-kékszeműek
S a szemük ott is csodamélyre tágul,
Ha, mint ezé itt, csendes tűzbe bámul.
Nézzük és nedves szemünkből törülnők
A hároméves, rettenetes álmot:
Tán dajkamesék csupán a kozákok?!

Vagy tán ez itt, ez volna a kozák,
Ki hegyen-völgyön a nyomunkba hág,
Tótul ha szólunk, értőn mosolyog
S kezéből ad a lónak abrakot?
Kit szeretnek a felvidéki rétek,
A magyar erdők, öreg fenyvesek,
Mert tudják, hogy, az ő szívéig érnek.

Csak néha száll egy Volgamenti emlék
Szívére, ha mint néma kőkereszt,
Ül a tűz mellett összefont karokkal,
És egy közülünk magyar dalba kezd.

Hiszen itt is jó... nem hiányzik semmi
És mégis: be jó volna hazamenni!

Egy hívó dal... egy Volgamenti emlék...
A viszontlátás... csakhoggy várni kell még...

Hisz ismerős már itt is minden út
De legpuhább, amelyen hazajut.

S Nikolaj megint a tűzbe bámul,
Merengő kék szeme csak tágul, tágul,
Két keze ölben: embert sosem ölt.

Kérdezzük tőle: hol a Muszkaföld?

Akkor Nikolaj északnak mutat,
Hol sziporkázó csillagok alatt
Mered a Tátra sziklakemény lánca.

Mutatja: azon túl van a hazája.

Dobsina, 1917 június

Levél Romanov Miklós polgártárshoz Tobolszkba

Távol a Téli Palotától,
A hosszú téli hónapok
Polgártárs, mondd, néked hogy telnek,
Mióta elfoszlott a mámor
S napod lejárt, időd betellett?

Meglátogatnak régi árnyak?
Fehérre sápadt bíborod
És megfeketült koronádat
Polgártárs, könnyű szívvel nézed?
Vagy mulhatatlan sebbel éget
A porbaomlott hatalom?

Polgártárs, nékem megbocsáss,
Szeretlek elképzelni néha
Úgy, ahogy talán sose látott
A jégpáncélos, komor Néva,
Szeretlek elgondolni bölcsnek,
Aki már csak az eget nézi,
Kutatva Annak titkait,
Ki a világokat vezérli.
Polgártárs, én szeretlek látni
Remetének, szűz havon állva,
Kit lefegyverzett a magány:
Minden lélek Szent-Ilonája,

Hol nem les életedre tör,
Se nyugalmadra etikett;
Hiszem, Polgártárs, áldod a
Kezet, mely ide segített,
Legyen immáron harc, vagy béke
A nagyvilágon: mit Neked!
A magadét már odaadtad,
Többet a sors el nem vehet.
S ha venne többet: Te vértézve vagy,
Ilyen zuhanást aki végigélt,
Nyugton hajt az már mindennek fejet
S nem játssza többé a kevélyt.
Aut Caesar, aut Nihil, de Te
Tudod: Caesarnál több a Semmi,
Felelősség, baj, gondok félre!
Legalább meg lehet pihenni.
Akinek tetszik, folytassa a játszmát,
Jöhet immáron hullámvölgy-hegy.
Neked már minden, minden mindegy,
Neked már minden, minden jól van.

Polgártárs, mondd, igazat szóltam?

1917 december

Veronika kendője

Ha élünk, száll még ránk sok álom,
Még járunk napsütéses tájon,
Ám egy felhő bennünk borong majd.

Egy képtől nem lesz maradásunk,
Egy arc ránk mered halaványan,
Kendőnk ha kiterítjük lágyan.

Mint Veronika Urunk képét,
Világok véres verejtékét
Mi a lelkünkkel letöröltük.

A mi adventünk

A békejobb még vissza-visszarándul,
Rángatja görcs: gög, szégyen, gyűlölet,
Engedne az ököl, de megkeményszik.

Ezer anyaszív ezer sebből vérzik,
Ezer lelket mar vasfoggal a kétely:
A borzalom vajjon a csúcsra ért fel?
S reszketve éled a reménység: hátha,
Hátha van a rémségnek netovábbja.

A békejobb még vissza-visszarándul,
Még lőporfüsttől fekete a völgy
S kaszáját gúnnnyal feni a halál,
De már valami köztünk s közte áll,
De hegyormokon csendes rőzseláng,
De a lélekben béketüzek égnek
S ezer haranggal harangoz az Élet!

Egy repkénylevélre

Izgalmas és nyugodt órák, bántó és kedves arcok, bizás, csüggedés,
küszködések hosszú hosszú sorfala közt jöttem ide ki hozzád, végső béke,
kisvárosi temető. Hozzád, kedves Halottam... Kövedre szelíden ejtek egypár
vadvirágot. Hozom Neked mindazt, amit az élet adhat a Halálnak, az én
életem: egy csokor hervadást és néhány fáradt lélekszálát... Fogadd
szívesen s ne ingasd szemrehányón ősz fejed, amért csak ilyen vagyok...

Tőled cserébe elviszek innen egy repkénylevelet... A sírról... Nem félek
tőle. Hiszek benne... Nézni fogom... és megpihenni szeretnék rajta és
ráfektetni a lelkem, mint egy finom, kis, örökzöld hintára... s ringani
rajta... Látod, olyan formás és olyan üde, mint a Te Életed... Olyan
befejezett, egész, változatlan, mint a Halál élete, az el nem múltó...

Ringasd a lelkem, örökzöld levélhinta. Állj keményen szuronyos
őrség: szélfogó fenyves a temető fölött... Maradjon a Békesség Nálad,
kedves Halottam...

És nálam is...

Isten Veled...

CSAK ÍGY...

1920

Csak így...

Hogy mért csak így:

Ne kérdezzétek;

Én így álmodom,

Én így érzek.

Ilyen messziről,

Ilyen halkan,

Ily komoran,

Ily ködbehaltan,

Ily ragyogón,

Ily fényes vérttel;

Úzött az élet,

S mégsem ért el.

Menedékem:

A nagy hegyek,

Az élet fölött

Elmegyek;

S köszöntöm őt, ki zajlik, és pihen:

Én, örök vándor, s örök idegen.

CSAK ÍGY

Mikor ünnepet ül...

Mikor ünnepet ül
Lelkedben az öröm, vagy fájdalom,
- Lehet gyászünnep is -
Akit nagyon szeretsz,
Akkor hozzá mehetsz,
Jaj, csak ne menj szürke hétköznapon!

Akit szeretsz, annak
Egész lelket áldozz,
Jaj, csak vele *gyakran* ne találkozz!

Akit nagyon szeretsz:
Ne kívánd a házikódba társul,
Örvendj, ha a lelked vadvirágos,
Messze síkján néha hozzád társul.
Örvendj, mikor járhatsz
Bársony-puha karján
Erdők muzsikáló, suttogó avarján.
Vagy ha hegytetőkön,
Meredélyek felett
Vigyázva, szelíd kézzel átvezet.

Akit nagyon szeretsz:
Völgyben ne lakozzál,
Hegyen találkozzál
Ott társalogj Vele,
Társalgásod imádkozás legyen,
Fénnyel, árnnyal, végtelennel tele.

Akit nagyon szeretsz,
Soha meg ne csókold, ne öleld meg,
Áhítattal csak a kezét fogd meg.

Akit nagyon szeretsz:
Közted s közte, mint egy tündérfátyol,
Lebegjen a távol.

Mint egy fényes, hűvös tündérfátyol,
S hogy balgán letépjed,
Őrizzen az Isten attól téged!

Ami el nem kophat
Forró közelségbe',
Hosszú megszokásba,
Akárminek hívják:
Annak az érzésnek örök a zománca.

Száraz levél

Egy lány hajába hullt,
A véletlen, a szél
Hozta. Gyűrött kis múmia-levél,
A sötét fürtök közt pihen:
Vándor, különös, oda nem való,
Szomorú idegen,
Egy lány hajába hullt, most ott pihen.
A lelke is, ha lány hajára száll,
Ott úgy pihen,
Mint ez a vándor,
Ez a szomorú, száraz idegen.
Hogy megpihent: tán maga sem hiszi,
Egy pillanat - s a szél tovább viszi,
Tovább, tovább...

Csipkerózsa

A vártoronyban szűzi csend,
A pergő rokka elpihent,
Áll az idő s nincs benne óra,
Királyfi, átkozott kezéd
A tüskerácsra mér' teszed?
Most boldog Csipkerózsa.
Százévig nőtt a lángsövény,
Mögötte nincs könny, vágy, remény,
Semmi, csak boldog álom,
A gonosz tündér jót akart,
Herceg, ez álmodot ne zavard,
Ne lássanak e tájon!
Alszik, tán rólad álmodik,
Lovag, van bátorságod itt
Álmához mérni rongy-magad?
Az Élet vagy, te átkozott,
A bűnt, a bajt, a jajt hozod
S kezédhez szenny tapad
S ha vágynál mégis törni át,
Találj szemben ezer halált,
Szívedbe tüske törjön,
Vérzõn szakítsd a lángfalat
És úgy maradj a vár alatt,
És szomjúság gyötörjön.
S Te csak aludj, kis Csipkerózsa,
Áll az idő, nincs benne óra,
Sorsod nem mostoha,
Az álmod szent,
A rokka elpihent,
Aludj, ne ébredj fel soha!

Csillag a víz alatt

Ott lenn, a víz alatt
Egy másik, mélyebb ég;
S hogy kisímult a tükör:
Ezernyi csillag ég,
Ragyogj, ragyogj,
Te vízalatti ég!

Ragyogj, ragyogj,
Te örök Ideál,
Tőled el nem választ
Sem élet, sem halál,
Ragyogj, ragyogj, örök-idegenül,
Fenn is, lenn is elérhetetlenül,
Ragyogj, ragyogj!

Ragyogj, ragyogj,
Örökkön tiszta kép
E lélek vízalatti, mély egén,
Én már tudom: Csak azt nem veszttem el.
A miről sose mondhatom: enyém.
Ragyogj, ragyogj
Éjféli Csillag, lelkem mély egén.

Sóhajok hídja

A mi életünk sóhajoknak hídja,
Mely átível a sötét lagunán, -
S majd jönnek egykor boldog gondolasok:
Szerelmes párok - sok százév után

S a híd alatt megállnak. Ó be mások,
Be mások lesznek ők, mint Te meg én,
S majd nézik egymás ifjú arcukat
Velence ősi, komor tükörén.

A mi életünk sóhajoknak hídja,
De elszánt léptünk alatt kong a híd,
Lenn ásítanak az ólomkamarák
És rajtunk senki, semmi sem segít.

Akkor majd nász dal zeng a híd alatt,
S egy erős kéz szorít egy kis kezét, -
Mi akkor már történelem leszünk:
Fekete kő s fehér emlékezet.

Egy lélek állt...

Egy lélek állt az Isten közelébe'
S az örök napsugárban reszketett
És fázva félt,
Mert érezte, hogy vonzza már a föld,
És keserűn kelt ajkán a „miért”,
Mikor az Isten intett neki: „Készülj!

Valaki ott lenn meg akar születni,
Neked szőtték e színes porhüvelyt:
Pici kezeket, pici lábakat;
És most hiába, le kell szállanod,
Öröktől fogva te vagy kiszemelve,
Hogy e testet betöltsd,
Mint bor a kelyhet, ampolnát a láng.
Menj és ne kérdezz, ennek meg kell lenni!”

S szólt a lélek: „*Én nem akarok menni!*
Én boldog vagyok Veled, Istenem;
Mit vétettem, hogy egedből kivetsz?
Mit vétettem, hogy le kell szállanom,
S elhagynom búsan és reménytelen
Az angyalokat, testvéreimet?
Mit vétettem, hogy le kell szállanom,
S felöltenem a gyötrő Nessus-inget,

A meghasonlás örök köntösét,
A nekem szabott hitvány rongy-ruhát?
Ki bor vagyok: a Végtelennek vére,
S láng, mely üveg alól is égig ér:
Mit vétettem, hogy bezársz engemet
Kehelybe, amely megrozsdásodik,
S ampolnába, mely romlandó cserép?!”

És szólt az Isten szigorún: „Elég!
A törvény ellen nincsen lázadás!
Ha milliók mentek panasztalan,
Talán te légy kivétel?
Mint a fiókát az atyamadár:
Kivetlek. Tanulj meg jobban repülni,
S jobban becsülni meg az örök fészket!”

S az Ige alatt meggörnyedt a lélek.
Szomorún indult a kapu felé,
De onnan visszafordult: „Ó Uram,
Egy vágyam, egy utolsó volna még;
Egy angyalt, testvér-lelket hagytam itt,
Szerettük egymást véghetetlenül,
Tisztán, ahogy csak a mennyben lehet,
Szeretném viszontlátni odalenn,
Ha csak egy percre, ha csak mint egy álmot.”
S felelt az Úr:
„Menj és keresd! Lehet, hogy megtalálod.”

Úgy fáj már minden...

Úgy fáj már minden, minden idebenn:
A szó, s a mozdulat, s a csend is fáj,
Minden, mi általreszket szívemen,
Legyen az ember, muzsika, vagy táj,
Úgy fáj már minden, minden idebenn.

De néha egy-egy halk szó símogat,
S rejtekúton a szívembe talál,
S álomba ringatja a kínokat,
Elaltatja a multat, s a jövőt.
Pedig be nehéz megtalálni már
Az ösvényt, a szívembe vezetőt.

Gyom és gaz benőtte az utakat,
Ördögpalánták ágaskodnak rajtok:
Szárak kórók és keserű füvek,
Minden, mi beteg szívemből kihajtott.

Mártír a szó, mely jó hozzám ez úton,
És szent a szív, mely küldi őt ezen,
S mely liliomok magvát hinti el
Ott, hol különben csak bogáncs terem.

Áldott az óra és áldott a szél,
Mely liliomok messze magvát hozza,
Magot, melyből a békesség kikél.

Add a kezed...

Add a kezed, így szépen, csöndesen,
Nyugodtan add.
Síma, ragyogó tükör a szívünk,
Nem vet hullámokat.

Add a kezed, ilyen jó hűvösen.
A csóknak édes mérge
Mégmérgezné a nyugalalmunkat,
Ha hozzánk érne.

Add a kezed, nincsen vágy a szívünkbe',
Innen hova hághatna még a láb?
E csönd, e béke: ez itten a csúcs -
És nincs tovább.

Add a kezed; lenn lakodalmas nép,
Mirtusz menyasszonyfőn;
A mirtuszt édes, irigyled-e még
Itt, e kopár tetőn?

Add a kezed, itt fenn, hol semmi sincs,
S a zuzmó tengve él,
A lelkünket a nagy csend összehajtja,
Mint két ágat a szél.

Add a kezed, látod lemegy a nap;
A nappal szembe
Nézzünk így, győzelmesen, szomorún,
Kezed kezembe.

Add a kezed, egy percig tart csupán
Ez az ígézet -
Ó de ez mélyebb, mint a szerelem,
S több, mint az élet!

Egy virág úszik...

Egy virág úszik végtelen vizen,
Ringatja szelíden az ár,
Ősszel fogant, ugaron termett,
Nem tudja, mi a nyár,
Egy álom úszik végtelen vizen,
Ringatja szelíden az ár.

Valaki állt egy kőhíd magasán,
És a kezében volt egy kis virág,
Ősszel termett, ugaron nőtt virág,
És a szívében volt egy álom,
S a vándor szólt:
„Mit érek véle, ha valóra váltom?

Ez álomnak itt nincs otthona, háza -
És ez a virág túlon-túl fehér:
Az élet neki rút, s törékeny váza.

Ez az álom
Se másnak, se nekem ne fájjon,
Ne hulljon erre senki könnye
És hervadó szirmához mi sem érjen,
Még egy imakönyv se!

A virágot a folyóra bocsátom,
A szent, örök folyóra,
A tengerhez hadd vigye közelebb
Minden hullám és minden óra,
Lehullatom a szent, örök folyóra.

Tartsa meg öröknek az örök víz,
És viruljon a tenger közepén,
Mint őszi pompa, s mint tavaszi dísz!”

S úgy lőn.
A vándor ott maradt, a hídon állva,
És a virág - elment - az óceánba.

Hogy örvénylik...

Hogy örvénylik a csend: már feneketlen;
Az idő éjféltre jár, hull a hó;
Én az elmúlásról elmélkedem,
És arról, ami örökkévaló...

A lámpám ég, a lelkem alig pislog,
De jó a lelkemen e félhomály;
Ilyen lehet az Isten közele -
És ilyen lehet a közel halál.

Ilyen lehet egy ködös szerelem,
Amelynek célja nincs és vágya nincs;
Csak olyan, mint egy szentjánosbogár,
S a sötét szívnek mégis drága kincs.

Magam vagyok és boldog egyedül,
Az álmaimmal; - az álom erő,
Mikor a valótól már elszakadt,
S titáni árnyék: végtelenbe nő!

Élet portáján ha koldulni röstel,
És felmagaslik némán, feketén,
És megy a maga külön útjain:
Koronás árnyék, fejedelmi rém!

Magam vagyok és boldog egyedül,
A múltó élet messze, messze van,
A lámpám ég, a szívem alig rezdül,
Csak álmaim röpdösnek hangtalan,

Magam vagyok és boldog egyedül,
Éjfélután. Künn örvénylik a hó;
És az elmúlásról elmélkedem,
És arról, ami örökkévaló...

SZIKLÁK

Cyklops

Odysseus megy Ithaka felé,
Vizen túl várják ölelő karok:
Hú Penelope... gyöngéd feleség...
Kövesse, aki meg nem únta még!
Én az öreg Cyklopsnál maradok.

Áll puszta szigetparton, vak titán,
Kiszúrt szemével végtelenbe néz,
Két roppant karja: két leroppant ág,
A Góliáthot csalafintaság,
Az őserőt legyúrte törpe-ész.

Megtört, de meg nem hajlott hatalom.
A szirteket szaggatta bösz dühében.
E pillanatban valóban titán,
Királyi gög keserű ajakán;
Hogy kifáradt a sziklatördelésben.

E gögös, keserű ajk tudja már:
Meghalnak mind az istenek, mesék,
Jönnek, kik *két* szürke szemmel látnak,
kiszúrják kegyetlenül a csodáknak
Titokzatos, tenger-mély *egy-szemét*.

Sziklák

A kősziklákat mindig irigyeltem,
Kik állnak büszkén, mozdulatlanul,
Állják a villámot, ha rájok sujt,
S a harmat csöppjét, ha fejökre hull.
Számukra soha sincs „talán”, se „hátha”,
Mint dogmák állnak, oly konok-keményen,
Mint zord, erős és önhitt férfiak,
És hófuvásos, sivatag-nagy télben
Fejükön csipkés jégből a sisak.
A kősziklákat mindig irigyeltem.

A kemény szót most megtanulom én is,
De szívem bánja, mit kimond a szám,
Ajkamon éles az ige, mint a kard,
De belül egy hang kérdez: „igazán?”
S a lélek ernyed, tompa, szárnyszegett.

Már megtanulok én is síkraszállni,
S nem hajigálni kő helyett kenyeret,
S lenni kőszírt, mely int és fenyeget,
Kőszikla, mit meg nem ingat semmi.
Kőszikla, min a csákány eltörik.
Ó, de belül fáj keménynek lenni!

Néha ingerkedik...

Néha ingerkedik velem a sátán,
S szól:
Minek szórod így, balgán szerteszét,
Mutatva úton-útfélen
Az álmaid, s mindent, mi benned szép?

És tornyosul bennem egy örült vágy:
Mindent, amit elszórtam, visszakérni.
S az ércemmel a mélybe visszatérni.

Ne hordozzák körül, mint véres kardot,
És kicsorbultan, ne dobják majd félre;
Mert minden hiú: tisztesség, dicsőség,
És az áldozat omló, meleg vére,
És egy jó van: a béke.

Ne legyek átjáró-ház, nyitott szín,
Ahová minden jött-ment betekinthes,
Látva, hogy terem az öröm, s a kín,
És nevetve, mi nekem szent: a kincset.

Ne jöjjenek az irigység-darázsok,
Kiknek raja a gyümölcs körül dong,
S ne jöjjenek az apró tű-szúrások,
Mik jobban fájnak, mint egy vasdorong!

Inkább semmi se jöjjön,
És az el nem sírt könnyek tengere
Bennem iszonyú áradattá nőjjon!

S az el nem dalolt dalok óceánja
Zúgjon és hömpölyögjön bennem,
Mint egy elzárt, külön világba'!

Ne tudjon rólam senki semmit,
Tán egy-egy drága lélek még...
S csak önnön lelkem sziklái verjék vissza
A hangom,
Mint a legördülő kő dörejét!

Elhagyott harangláb

A néhány ház, mely körülvette,
Elveszett-pusztult, csonkig égett,
Sátorfáját fölszedte innen,
Mint költöző madár az élet.

A véghetetlen némaságot
Már nem zavarja élő hang,
Maradt a síkon egymagába
A harangláb s a holt harang.

Dermedten csüng az ólmos csendbe,
Beszédes ércnyelve be néma!
Teste maradt csak, lelke elszállt -
De mintha visszajárna néha...

Ember a köteléhez nem nyúl...
De ha megingott, ha megrengett
Tetőtől-talpig a harangláb -
Nagy viharban - még kondul egyet.

Idegenül, komoran kondul,
Mintha a szélvész lelke volna,
Mintha temetne egy világot
Sötét hamuba, szürke porba.

Komoran kondul, tompa jajjal,
Mintha valaki magát tépné,
Tépné, szakítná, megátkozna...
E kín az egész teremtésé.

Akkor a messzi falucskákban
A népek borzongva megállnak:
Mert ember nem harangoz néki:
Harangoz az Isten - magának!

Sas a magasban

Lassan kóvályog az erdő felett,
És egyre szélesebb köröket ír,
S a földtől egyre távolabb lebeg.

Lassan elnyeli a levegő-ég.
Hatalmas szárnya alig-alig lendül,
Ez „ama kiterjesztett erősség”.

Idelenn hullanak a levelek,
S én hulló levelek útján megyek,
És magammal, és mással,
És az Istennel perelek,
S lényem törvényét félve kutatom.

Az a másik ott fenn:
A végtelen erő,
S a végtelen Magány,
És a végtelen Nyugalom.

Márványtömb

Áll formátlanul, faragatlanul:
Nyers, puszta kötömb, szikla-hatalom,
A művésszel áll szemközt zordonul,
Ki tépelődik már az Alakon.

A felszikkázó márványereken
Sivár, kietlen dac vonaglik át,
A kő, s a lélek perbeszállni kész:
Vajjon ki nyeri meg ezt a csatát?

A művész büszke homloka mögött
Bontakozik fénylőn egy istenarc,
A természet, az ős márvány tagad:
Ember, minek az egetvívó harc?

A véső cseng és döng a kalapács,
A márvány tőr és konokul kacag,
Egy elhibázott mozdulat csupán,
S a formán újra úr az őanyag.

A véső cseng és döng a kalapács,
Tán - évekig - míg elkészül vele,
Talán a márvány istenarcot ölt,
Talán a művész elpusztul bele.

Tőlem...

Tőlem szerelmes dalt ne várjatok,
Én rajtam megfogant egy furcsa átok,
Ábrándos húrja nincs a hegedűmnek
És senkinek sem adok szerenádót.

Epedve bűgő vágyak poétája
Én nem vagyok. Ne kelljek senkinek!
Nem trubadúrnak jöttem én ide
S nem küldtek engem rózsaligetek.

Az éj s a köd küldötte vagyok én,
A szakadékok üzennek egymásnak
Velem. És köt a kietlen parancs:
Magánosan az utak szélén álljak!

Hogy álljak, mint egy pusztai kereszt!
Hogy álljak, mint egy bús Memento Mori!
Hivatásom: az örök fájdalom
Ércbetűit az ős-gránitba róni.

Hogy járjam a lét tarolt erdejét,
És versenyt süvítsek a szabad széllel!
S egykor, ha minden dalom elapadt,
Hárfámat a sziklákon zúzzam széjjel!

Az eljövendőt várom...

Már ledőlnek a lelkeim tornyai,
Miket a hiúság emelt,
És porrá teszek minden cifra házat,
És pusztasággá teszem e kebelét,
Hol főlehajtva bujdos az alázat.

E kongó pusztaságban, végtelen,
Csillagtalan, adventi éjeken
Várom az eljövendőt.

A költőt.

Az egyetlen, az igazit, nagyot,
Akinek én csak szolgája vagyok,
Aki majd tűzzel, lélekkel keresztel
És hódít lanttal, karddal és keresztel,
Őt várom, őt, az igazit, nagyot,
Mert én fáradt vagyok,
Mert én gyenge vagyok,
S ó, mert nem én vagyok az igazi!

Az én bíborom: ronggyá foszlik el,
Az én aranyam: ónná folyik szét,
Nekem a mennyországom is pokol,
S a szivárványom csupa szürkeség.
Az én muzsikám: „vén cigány” zenéje,
Én érzem: ez a vég.

Az eljövendőt várom.
És egyengetem az ő útjait:
Fogékony, izzó szívekre találjon!
S én majd megnyugszom, ha lábához tettem
Kopott lantom és kopott csatabárdom.

MI MINDIG BÚCSUZUNK

A kagyló

Jékey Aladárnak

Én itt vagyok, akarva, nem akarva,
A végtelen vetett a véges partra.

Fekszem aléltan a sivár fövényben
És az óceán himnuszait zengem.

Anyám, a tenger apadt, s itthagytott,
Kinek mi köze hozzá, ki vagyok?

Gazdátlan, üres ház, mire se jó,
Csak eldobni, vagy eltörni való.

Apály s dagály közt, így, időm mulván,
Várom, míg értem visszatér a hullám.

Nekem nem hazám e kietlen part,
De aki titkon a füléhez tart,

Magányban, éjben, emberektől távol:
Annak mesélek egy más, szebb világról.

Mi mindig búcsuzunk

Mondom néktek: mi mindig búcsuzunk.

Az éjtől reggel, a nappaltól este,
A színektől, ha szürke por belepte,
A csöndtől, mikor hang zavarta fel,
A hangtól, mikor csendbe halkul el,
Minden szótól, amit kimond a szánk,
Minden mosolytól, mely sugárzott ránk,
Minden sebtől, mely fájt és égetett,
Minden képtől, mely belénk mélyedett,
Az álmainktól, mik nem teljesültek,
A lángjainktól, mik lassan kihültek,
A tűnő tájtól, mit vonatról láttunk,
A kemény rögtől, min megállt a lábunk.

Mert nincs napkelte kettő, ugyanaz,
Mert minden csönd más, - minden könny, - vigasz,
Elfut a perc, az örök Idő várja,
Lelkünk, mint fehér kendő, leng utána,
Sokszor könnyünk se hull, szívünk se fáj.
Hidegen hagy az elhagyott táj, -
Hogy eltemettük: róla nem tudunk.
És mégis mondom néktek:
Valamitől mi mindig búcsuzunk.

Vágy

Szeretnék úgy belédsimulni
Természet - mint egy falevél,
Mint egy fűszál, mely egyformán nyugodt,
Ha harmat száll rá, s ha rá száll a dér.
Szeretnék úgy belédsimulni,
Mint egy elvesző árnyalat
Az alkony ezerszínű tengerén,
Szeretném fölszívni az árnyakat,
S magamat tőlük fölszívatni én.

Szeretnék úgy belédsimulni
Természet - mint egy lehelet,
Mint szél fuvalma, mely alig-alig
Borzolja fel az alvó vizeket,
Szeretnék úgy belédsimulni,
Mint egy tétova napsugár,
Mely jár az erdő sűrű rejtekén,
És nem keres és nem talál,
Szeretnék úgy belédsimulni
Természet - mint egy tűnő napsugár.

(S szeretném, ha mellettem elmenet,
Valaki szólna:

„Nézd, már itt az ősz,
Sárgulnak lassacskán a levelek.”
És nem ismerné meg a levelet.

És szeretném, ha rajtfelejtene
Valaki a szemét az alkonyégen,
S szólna: „ezerszínű az alkonyat,
Így láttuk ezt valaha, - vele - régen.”
És nem sejtene, hogy egy árnyalat
Az esti színek közt én vagyok éppen.

És szeretném, ha jönne valaki
Az erdő rejtekébe
És szólna, „nini, milyen különös:
A nap e mély homályban is ragyog.”
És nem tudná, hogy az is én vagyok.)

Szeretnék úgy hozzádsimulni
Természet - mint a vén moha
A fák északos oldalán,
S nem lenni hozzád hűtelen soha.
Szeretnék úgy belédsimulni,
Mint tücsök hangja holdas éjeken,
S szeretném, ha valaki elborongna
Rajtam, mint multból zengő éneken.

S szeretnék úgy vegyülni el beléd,
Természet - mint a síri por,
Mint ezeréves hantokról a szél
Nagy-messzi tengerpartokra sodor.

Ott játszana velem egy kisgyerek,
Kicsiny kezén futnék fel és alá,
S e port, mely egyensúlyát nem leli:
Egy percig egyensúlyban tartaná.

Az utolsó barát

Egy pirosruhás kisleány:
Az Alkony fogja kezemet,
Mellettem lépked szóttalan,
A mély erdőn át úgy vezet.

Megyünk, megyünk, távol-közel
Embertelen, nagy béke van,
A kislány megrezzenne, ha
Szívem dobbanna hangosan.

Mögöttem lelkem lombja hull,
Mindennap egy hűtlen levél:
Barátok - álmok - nagyhamar
Itt lesz a pusztaság s a tél.

Semerre út, semerre cél,
Aki nem vetett: nem arat, -
Istenhozzátok cimborák! -
De ez a gyermek hú marad.

Ahányszor betérek ide,
A sűrűből elém kilép
A pirosruhás kisleány:
Más-más keretből örök kép.

Lágyan megfogja kezemet
S szívemben elcsittul a kín,
Megyünk, míg sápad köntöse
S lesz bíborszínből rózsaszín.

A lelkem kisleánya ez,
Múlhatlanul a lelkemé,
Kézenfogva, szép csöndesen,
Együtt megyünk az éj elé.

Föld

Alkonybanyúló, fekete szántás,
Őstelevény Te, szomorú barázdás,
Ki rejted, őrzöd a jövő életet:
Szenteltessék meg Föld, a Te neved.

Szenteltessék meg a Te neved, Föld,
Akiben minden új alakot ölt.
Nyugalomba fordul a szív, az árva,
Kalászbba a mag, a halott virágba.

Ki felszívod az esőt, harmatot,
S ajándokul a tengernek adod,
Ki kebled sziklabordái alatt
Fakasztasz zúgó, szent folyamokat.

Kinek szívébe vágyón ereget
Az óriásfa örök gyökeret,
Az emberfecskék fészket aki tartod,
S tőröd, hogy megtiporják tisztos arcod.

Mint anyához a tékozló fiút,
Hozzád hoz vissza minket minden út,
Szemünk, habár a fény tengerét issza,
Lecsukódni csak hozzád kerül vissza.

Ha Ikarosnak szárnya eltörött,
Te adsz neki még álmot, örömet,
Rögöt, munkálni arccal napkeletnek,
S göröngyöt, amit majd utána vetnek.

Itt most virágzanak...

Itt most virágzanak az almafák;
Amíg lassan e betűket írom,
Narfényes, tiszta csöndbe hull alá
Özönével a selymes, lágú szírom.

Itt most virágzanak az almafák...
A lélek fájáról is így pereg
Libegve álom, érzés, gondolat...
Tűnődve kérdem, hogy: hová, minek?...

Dobsina, 1918 május

Ave Halott!

Ave Halott! Az élet zúg tovább,
Sírok fölött nem időzhet a láb,
Gyökeret nem ereszthet.
A kedves fölé a szív önmagát,
Mint eleven keresztet,
Mint örök fejfát, nem tűzheti le.

Pedig úgy volna szép.
Úgy ottmaradni, mozdulatlanul,
Hordozni, mint a márvány, - egy nevet,
S nem bánni, virrad-e, vagy alkonyul.
De nem lehet.
Az élet zúg tovább,
S mint egész, nem ér soha-soha véget.
Ave Halott!
Az élnimenők köszöntenek Téged.

Homokba írtam...

Puszták homokján különös betűk.
Fénylik a rajzuk, a vonaluk él,
Puszták homokján különös rovás;
Tán harci dal, tán baráti levél,
Talán imádság. Olyan egyre megy,
Elmossa zápor, letörli a szél.
Puszták homokján különös rovás.

Homokba írtam minden mondatom,
Zápor elmossa: ne fájjon nagyon,
Letörli a szél: ne fájjon nagyon,
Homokba írtam minden mondatom.

MIKOR A DELTA A FORRÁSRA GONDOL...

Mikor a delta a forrásra gondol...

A folyam fut az óceán felé,
S medre ijesztően kiszélesül,
Intenek néki messze fároszok,
Hajján hajó ring és sirály repül,
Eltépett malmok ellebegnek rajta,
És úsznak bölcsők és úsznak koporsók
És úszik egy-egy fölborított sajka,
És úszik szenny és virág vegyesen.

S ahogy közelg az óceán felé:
Vize, a hajdan kristályos nedű
Nem édes már, de sós és keserű.
És keserűn és ádázul rohan,
S gúnynak érzi, ha valaki megáll,
S döbbenve szól: mi hatalmas folyam!

Akkor a delta a forrásra gondol,
Amely körül fekete fenyők állnak,
És csend van és csak a juhnyáj kolompol.
Nincs vad meder és nincs pocsolyás árok,
A fűben szivárog egy halk erecske
És azt hinnéd, hogy mindjárt elszivárog.

A forrás mellett ül egy kisfiú,
Tiszta kezét a tiszta vízbe tartja, -
És ezt a folyam a deltáig érzi,
S a boldogságtól megremeget a partja.

Régi levelek olvasásakor

Anyám, kezekben régi levelek...
Tűnődések borongó napja ez,
Mint Mariusnak Carthago, feléd
A multból csupa tört fal meredez.

Míg multak könyvét félőn forgatod,
Kezed bevégezett sorsokat simít,
Elhalt ujjongást, elsiklott jajt
S a porladozók fagyott könnyeit.

Álmok kövéből márványpalota,
Hitből, vágyból elefántcsonttorony!
Mi volt még itt?... Leomlott, szertehullt...
Virágpör száll csak horpadt sírokon.

Ó egyszer minden lélek Marius
S egyszer minden mult Carthagói rom,
S csak rom marad: rá az emlékezet
Örökzöldjét hiába futtatom.

Anyám, a multak könyvét forгатod
S állnak előtted romok, feketén,
Most rám tekints! Előled elfedem
A költészet fény-fátyolával - én!

Anyám, a multak könyvét forгатod:
Hányan voltunk!... Most - néhányad-magunk.
Anyám, öleljük meg ma a Jelent
S szeressük egymást, míg együtt vagyunk!

Válasz egy nagyon messziről jött levélre

Dr. S. R.-né Reményik Jolánnak

Tizennyolc esztendőnek távolából
Jött a leveled,
Mint gyermekkorom halk ezüstkacaja,
Úgy cseng a neved:
Jolán...
Az elillanó évek csolnakán
Lelkem mi mindent ringatott azóta,
Mennyi álm és mennyi nóta
Kelt és halt el a parttalan vizen,
Tizennyolc esztendő hiszen
Ugyebár a mi araszos,
Dalos, jajos és panaszos
Életünkben egy örökkévalóság?!
Mint bedőlt tárnából az otffelejтett mécs,
Most úgy dereng fel
Szelíd-halványan az emlékezés.
A neved,
Mintha idézett volna szellemet:
A rég-voltak körültem tábort járnak,
Gyűlnek, kopognak, lengenek az árnyak,
A mélyből zeng sok régi-régi hang,
Megannyi elsüllyedt harang,
S azt zengi mind,
Amire a Te leveled is int:
Hogy „mindnyájunkon betelik a Sors.”
Tizennyolc ismeretlen éven át
Szó világít-e, gondolat vezet?
Tizennyolc ismeretlen éven át
Foghatunk-e mi ketten kezet?
Tizennyolc ismeretlen éven át
Napfényből, holdsugárból van-e híd?
Azt írod Jolán,
Tizennyolc év után
Meséljek Néked rólunk valamit.

Mesélek hát... Máskép volt hajdanán,
Csendes szóval mikor a mesét nekünk
Novemberi vasárnap délután
Te mondtad: a mi „nagyobbik testvérünk”.
- Mesélem hát, hogy porbaomlott rég
A nagyapámék öreg háza,
De még a Hója-erdőben a szél
A nyögő fákat épúgy rázza,
Mesélem: áll még Dónát, a kőember

A hegytetőn épúgy, mint hajdanán,
De egy sziluett hiányzik alóla:
A bölcs öreg, szegény jó nagyapám.
Most újra zöld a vadszőlős veranda:
Forró nyarakon hús enyhet adó,
Az asztal is még régi tán, de rajt'
Gyümölcsöt már nem főz be nagyanyó.
Tőlünk ment el a mult, vagy mi a multtól,
Elváltzott, vagy régi még a Hója?
Én nem tudom. A tornyos villa áll,
De rég üres, de rég nincs már lakója.
Ki lakta hajdan: mind világgá ment,
Sok már csak sírhalom: virágot termő,
Rájok én most gyakorta gondolok
Borongva; már egész kis fejfa-erdő.

Most „át” gyere: - Ez itt a hintahely,
Ez itt a hinta cölöpfája;
A régi még. De ritkán ül bele
Jókedv, amely az égig szállna.
Most nézz föl. Fényes egy kis-ablak,
Némán hajol a zongorára
Egy karcsú lány... Beethoven szenvedélye
Kizúg a holdezüstös tájra.
Ez - „Sáríka, a bájos csöppség.”

Tovább meséljem? Meséljek még, megint?
Mondjam, hogy lassan megöszültenek
Munkában, gondban édes szüleink?

És arról, ki e bús sorokat rója, -
Mit tett - hogy élt - hogy számoljak be Néked?
Talán-talán jobb: ne beszéljünk róla.

Így tűnnek-mennek lásd, tovább az évek,
Jolán -
Egy illanó nyár aranycsolnakán -
Meséltem Néked.

1918 július

VADVIZEK ZÚGÁSA

1921

*Áprily Lajosnaknak és Mannsberg Arvednek ajánlom
Rodnaborberek, 1921 nyarán*

Bevezető ének

Hallod? ezek a vadvizek!
Ezt hallom én itt nappal, éjjel.
Magányom boldog szigetét
Harsogják körül szent zenével,
Templomi, szent, örök zenével.

E zúgás mellett alszom el,
E zúgás mindent túlkiált:
Töprengést, gondot, szenvedélyt,
Lelki sebet, lelki halált,
E zúgás mindent túlkiált.

Hallod: ezek a vadvizek!
Nincs több ily édes dajkadal.
Távol: bogárkazümmögés,
Közel: kőtörő viadal.
Szálfákat sodró viadal!

Most elsüllyedt a nagyvilág.
Csak e völgy *van*, s e vadvizek.
Tőlük tanulok énekelni,
Rájok nézek, bennök hiszek.
Hadd zúgjanak a vadvizek!

A kis templom a nagy dómban

A borbereki templom falára írom

Fölötte égig ér a szirt.
Olyan törekeny, oly kicsi.
Harangja elhaló szavát
Ezer gúnyos harangvirág
Az erdőn túlcsilingeli.

Fenn Isten jár a csúcsokon.
Amerre fényben elhalad:
Testőrei: dárdás fenyők
Állnak titáni sorfalat,
A szirt felett, s az ég alatt.

Dördül az ormok orgonája,
Az Ünőkőre ború száll.
A mérhetetlen szikladómban
A kis fatemplom félve áll.
Belőle félve száll az ének,
A dicséret a dóm urának:
A magasságok Istenének.

Mert emberkéz emelte csak.
Fenn az Úr lépked hallgatag,
A maga-építette dómban.
Önnön művében elmerül:
Az örök-szépben, örök-jóban.

Fenn az Úr lépked hallgatag.
A fenyők némán szalutálnak.
Ő néha-néha fölriad,
S visszaköszön testórhadának,
A sok sötét, szurkos titánnak.

Szentivánéj a havason

Itt meghaltak az istenek:
Oberon és Titania.
Csak Pán él, s Pán itt oly hideg.
Nem mulatós, tréfás nagyúr,
Komoly, komor, ködben vonul,
S az útja meredek.
A tündérseregek
Alusznak bedőlt bányamélyben.
Jánosbogár se száll.
Itt nincs ma mámor
Se holdfényvezénylette éji bál.
Nincs táncraperdítő borocska, -
Csak pár halavány csillagocska
Virrasztja az Ünökő tetejét.

A holt fenyő

A holt fenyő *pirosba* öltözik.
Ha látsz egy foltot,
Egy rozsdavörös foltot
A haragos-zöld tenger közepén:
Ereszd le messzekémlő látcsöved,
S mondj egy imát a holtak üdveér'.
Az a halál.
Nem a lomberdők szelíd őszi dísze,
Amelyre új élet következik.
Ez a pirosban ünneplő halál,
Ez a dacos halál
Ez tudja már, hogy nincs feltámadás.
És *mégis* áll,
Halott bajnok az élő katonák közt.
Mivel másutt nincsen számára hely.

Havasi feszület

Halványpiros hegyi virág
Öleli lábát a keresztnek.
Távolról a sötét fenyők:
Titoktudó konok erők
Feléje gyökeret eresztnek.
És ölelik *a föld alatt*.
Így rejtik el imádatuk.

Olyan szép itt és oly szabad!
Alatta kanyarog az út
És még mélyebben a patak.
Szent arcán kín - s örök remény.
A zúgó vízbe letekint, -
S mosolyg a vad patak dühén.

A fenyők álma

A fellegek a fenyők álmai.
Az ágak között megrekednek.
Azután futásnak erednek,
Vagy halkan suhannak odább,
Mint foghatatlan, lenge holmi,
Testetlen, fátylas délibáb.
Az álmok sorsa: eloszolni.
Néha úgy szállnak, fehér csipkeként.
Hogy alig-alig fedik el a fényt.
Ezek a boldog álmok.
Aki ily álmot látott,
Annak a fának hálálkodni kell.
És hogyan hálálkodik a fenyő?
Hogy ezerszeres illatot lehel.
S néha jönnek gomolygón, nehezen,
Szurony sem szaggatja meg odafenn,
Csak néha üti át
Egy órjás dárdáját a fellegen.
Ezek a gonosz álmok.
Aki ily álmot látott,
Reccsenve jajdul, álmában kiált,
Lát fekete vért és piros halált.
De lassan elszáll jó és gonosz álmom,
Valahol virrad már a láthatáron,
Oszlik a köd,
A pára már kevés.
Aranyderűvel messze valahol
A kék ég jó: az örök *ébredés*.

„Idill” a magasságban

Vihar ment végig a hegyélen. - -
A gyökerei megmozdultak.
Az órjás, látva végzetét
Társa felé nyujtá kezét:
Tarts meg, - vagy téged is lezúzlak!
És tompa jajjal rázuhant.
Elállt a hegy lélekezete,
S egy percre a patak alatt.

A másik meghajlott bele,
De felfogta és megtartotta őt.
Egyik a másikra támaszkodva:
Most *így* állnak a Teremtő előtt.

Trofeum

Mint indián a skalpokat,
Öreg fenyők zuzmószakállát
Én a Magánytól elragadtam.
Ez a viharvert szürke zászló
Díszíti szobám négy falát,
Fenyőgallyak között fityeg.
Ha ablakomon besüvít a szél,
Oly kísértetiesen lengeti,
Mint fenn az ormokon.
E trofeum,
Ez az én üdvöm lobogója,
És boldogabb vagyok vele,
Mint lehetett a Nagy Napoleon
Marengo minden zászlajával.

Az én szobám

Nem volt ilyen szobám soha:
Alacsony kis padlásszoba,
De szeme égigérő hegyre néz
S a hegy viszont az ő szemébe.
Benne néhány bútordarab,
Oly durván összerótt, -
De visszadobnék minden földi jót,
Ha ezért kínálnák cserébe.

Ez az én remeteszobácskám.
Körül a falon fenyő, páfrány,
És vadvirág az asztalon.
Szeretteim a nagyvilágban,
Látjátok: én most itt lakom.

Az ablakokon zöld zsalu van:
Nehéz, zöld pilla a szemem,
De a szempillát nem csukom be
Virrasszon örök-éberem.

Nappal lássam, hogy fut a felhő,
Éjjel halljam, mit nyög az erdő,
S mint zúgnak körül a vizek, -
Amen. Nincs tovább. *Itt* hiszek.

Ama keskeny út

A szálerdő már elmaradt,
Most törpefenyő jó, s boróka,
Az ösvény egyre keskenyebb, -
Jövök, - ki tudja már mióta
S megyek, - ki tudja meddig még.
A céloom - Isten tudja csak -
Talán a semmi - tán az ég.

Az ösvény egyre keskenyebb
És egyre zengőbb a szívem.
Úgy zeng, mint egy kristályharang.
Pedig nem rázza senki sem.

Még feljebb gyér fű és moha, -
Majd puszta gránit, vagy bazalt,
Szélkürtök héjja-riadója,
Vagy síri csend, - minden kihalt.

Jövök, nem tudom már mióta.

Egy ismeretlen túlvilág már
Fagyasztó áramot lehel.
Megyek, - ki tudja meddig még.

Ez tán a mennybemenetel.

Az Ünökő

Ez a király.
A ködkoronás, rejtelmes nagyúr,
Aki uralkodik itt mindenen,
Mindenbe beleszól,
Mindenben benne van,
Minden fenyőnek Ő a háttere.
Ő az, aki mindig sejteti magát,
De nem mutatja meg, csak néha-néha,
Ha tiszta este van -
És a szivekben méltó áhítat.

Először holdvilágnál láttam Őt -
És nem tudtam, hogy Ő az.
Olyan volt, mint egy óriási árny,
Minden csöpp fényességet beborító.
Nagyobb volt, mint az éj,
Nagyobb volt, mint a csend,
Nagyobb, mint minden eddig tudott nagyság,
Olyan nagy volt,
S a holdfényben oly kicsi voltam én,
Hogy némán levettem a kalapom.

Vizek ha találkoznak

Harsogva jó két vadpatak,
Egy harmadik, egy negyedik,
Külön kis völgyből mindenik, -
De *egymás felé* tartanak.
Alább a sodruk sebesebb,
Alább már malmot hajtanak,
Fűrészst lendítnek rönköt vágni.

Mennek - és nem fognak megállni!

A forrásponjtjuk messze-messze
Rejlik az Ünökő alatt,
Egyiké itt, a másiké amott.
De álmukban már látják társukat,
Akihez vágy ragadja őket,
S a testvér felé küzdik magukat.
Vadul birkóznak fával, kővel. -
És győznek - egyesült erővel.

Folt, amely tisztít

Egy foltot látok, egy fehéret,
A látcsövembe beletévedt:
Az ott egy hómező,
Egy folt a király komor köntösén.
Ó mennyi áhítattal nézem én!

Az ott örök.

Mert nincsen július, oly rekkenő,
Mely onnan azt a foltot elvigye,
A hó az Ünökő menyasszonya,
S örök a hóval kötött szűz frigye.

A városokban letiporták
Az égből-esett szűz havat,
Száz sáros emberláb gázolt bele, -
Itt - téltől-télig megmarad.
A szakadékból felragyog az égre.
Most a lelkeket mossa hófehérre.

Az utolsó ház

A fűrészmalmon túl vagyok
S ez itt az utolsó faház.
Ablakából a gyertyafény
Úgy lobog elé, mint a láz
Ijedt, beteg gyerek szeméből.

Valami fázás összeráz.
Itten végződik valami
És kezdődik valami más.
Valami nagyobb hatalom.

Ez itt az utolsó faház
S túl rajta zajlik a vadon.
Elvész az út a vak sötétbe.

Rémeket lát a házikó
S az éjbe kémlel lázban égve.
Túl rajta zajlik a vadon,
Vagy hallgat; ám a hallgatása
Még sokkalta félelmesebb.

Visszavonult a kis telep
S visszavonulva hagyta itt

Hátvédnek ezt a házikót.
És rábízta a titkait
És minden embernek-valót.
Nem előörs, - hátvéd ez itt.
Túl rajta nyoma vész az útnak, -
Az embergőgnék takarodót fúnak.

Túl rajta már a patakon
Rézsut nagy szálfák dőltek át,
Ágak, kövek, kavargó tajték,
Dühöngő összevisszaság.
Itt kezdődik a *másik* hatalom:
Az ősellenség előörsei.

A házikón túl *győzött* a vadon.

A szemérmes sziklák

A sziklák itten oly szemérmesek:
Fenyőágakkal takargatják
Gránitbordáik szörnyű éleit.
Még cserje is akad imitt-amott,
Valódi lomb,
Ősszel hulló, tavaszt váró levél,
Tiszavirág a halhatatlan zöldben.
Még cserje is akad imitt-amott
Takarónak a szűz szirtek fölé.

A sziklák itten oly szemérmesek,
Úgy rejtik a bennük lakó erőt,
A lappangó hatalmat.
Nem kiabálnak, nem fenyegetőznek,
Vad meztelenségük',
Feszülő izmaik' nem mutogatják.
Nem üvöltik alá
A magasságból a vándor fejére:
Mindjárt reád szakadunk, nyomorult!
Hanem, ha jönne egyszer buja ember,
S taposná a zöldet fejük fölött,
S úgy hozná végzete,

Hogy egyszer félre lépne:
A magasságból lebecskázó teste
Ezeken a szemérmes szirteken
Véres rongyokba szaggatná magát.

Gyopár

Azt mondta valaki:
A *Korongyoson* gyopár is terem.
Azóta vágyaimnak netovábbja
A Korongyos-tető.
Róla álmodom nappal-éjjel,
S a kicsi fehér csillagokról,
Mik szikráznak a vad kövek között.

Mert úgy lehet:
Egy hullócsillag szállt alá oda,
Ép a Korongyos tetejére.
Honnan indult: ki tudja azt?
Talán egy nagyváros felett
Látta útrakelni egy ifjú pár,
Sikoltó ívét elkísérték szemmel,
Míg legöbült a sötét horizontra.
Találgatták: vajjon hol nyugszik meg?
Hát ide hullt.
Ide, a Korongyos-tetőre.
Ezer darabra hullott széjjel,
De üdvösségét megtalálta.
S minden kis része *csillagalakú* lett:
Így született a havasi gyopár.

Hangverseny

Lent a patak zúg. -
De most jó a szél -
És elkezd a fenyves idefenn.
Ifjú cserjék vad sörénye lobog
És az öreg fenyők
Inognak méltóságosan.
Azután semmi hang.
És felhallatszik újból a patak.
Egy szélroham -
S a fák folytatják, ahol abbahagyták:
Mi történt kétszáz esztendő alatt.
És s új szünet.
És felhallatszik újból a patak.

Izvor

Megtudtam ezt is:
A patak nevét.
A dajkámét, ki esténkint dalol,
S az őserdőnek minden erejét
A völgybe hozza le.
Ó be mélyek, be csöndesek az esték,
Így, egyedül, - vele.
Megtudtam ezt is.
A patak nevét,
Hogy nevén nevezhessem a Magányt,
Mint egy titokzatos tündérleányt:
Izvor, Izvor!

„Ördögszoros”

Mi dübörög, a szikla, vagy a víz?
Egyszerre dübörög
Az Izvor és az ördög katlana.
Az Izvor benne habzik.
Pezsgő nem habzik így,
Tokaj nedvének nincs ily ereje.
Ezt *nézni*: mámor.
És hozzá képest rongy a szenvedély.

Egy törzs fekszik az ördög katlanában.
Fenyő volt valaha,
Évszázados fenyő.
Az ember rönknek készítette ki.
Ezóta asztal volna tán, vagy ágy.
De mást gondolt a szél.
A fergeteg
Fogta és ledobta a szakadékba.
Most ott pihen,
S a végítélet trombitáit várja.

A szoros felett összeér a szirt,
Az ördög torka szájba nyílik ott,
Villognak a kemény gránitfogak,
És egy halványkék repedés csupán
Az ég.
Menekülő utadat arra vedd
Lélek, különben itt tart a pokol.

Néha félek...

Néha félek...
Úgy nyugtalanít ez a suttogás,
Ezek a halk neszek,
Ez az imbolygás, ez az összejátszás
A hátam megett.

E halk hullása nem tudom minek.
Itt nem hull levél,
Tán az Idő pereg
Bús percegéssel itt, az örökzöldben.
Néha félek...
A fenyves olyan kísérteties.
Néha úgy érzem, hogy lepke vagyok,
S felszúrhat minden öreg fenyő tűje.
Egy idegen parány,
Akit nem túr az ősvadon magában.
De multkor egy gyökérbe botlott lábam,
S ahogy fölnéztem,
Megrázta szakállát egy vén fenyő,
És így szólt hozzám barátságosan:
Öcsém, jobban vigyázz!
S ha elvágódsz, hát csak magadra vess!

Telefonpózna

Elsorvadt, száraz ágai
Mint béna karok, kimerednek.
Telefonpózna lett a fa:
Hírhordozója embereknek.
S a többi közt kell állnia.
A többi mind faragott oszlop,
Legyalult, kinyalt, síma fa,
Olyanok, mint az udvaroncok.
Ezen még ott az ősi kéreg,
És van még benne büszkeség, -
S az erdőre még visszaréved.
Úgy bontja meg a többiek sorát,
Mint a fecsegő, léha népet
Egy sötétcsuklyás aszkéta-barát.
Az emberek a drótot hozták,
Ott állt, útban állt, kapóra jött,
Nem vágták ki - csak besorozták.
De rajta még az ősi kéreg,
A büszkesége megmaradt még, -
S az őserdőre visszaréved.

Dialóg

A harkály kopogtat egy vén fenyőfát.
Én a botomra dőlve hallgatom,
Mint harmadik.
Különben csend lakik
Körül az erdőn.

A harkály:

Mit gondolsz öreg: meddig élsz még?

A fenyő:

Azt jól tudják az istenek,
Akik az életem kimérték.

A harkály:

Mit gondolsz öreg, hogy mi lesz belőled?

A fenyő:

Bizony mondom, nem függ az se tőlem,
Se tőled.

A harkály:

Az emberektől függ tehát?

A fenyő:

Az ember nagynak képzei magát.

A harkály:

Mit gondolsz mégis:
Hiszed, hogy asztalt terítenek rajtad,
S melléd telepszik egy vidám család?
Vagy ágy leszel, mely mélyen, hűsen altat
A nap heve után?
Szólj, mit hiszel hát, vén embertelen?!

A fenyő:

Mit tudom én!
Bölcső leszek talán.
Talán koporsó. Oly mindegy nekem.

Hidak

Egy hídon mentem át, az Izvoron.
Furcsa hidacska volt:
Két szál fenyő,
Csak úgy, egymásba róva,
Az Izvor lent dalolt.
Egy percre én akkor megálltam ott,
Behúnytam a szemem,
Hallgattam, hogy az Izvor mit dalol, -
S egy látást láttam:
A Dunát láttam messze, valahol,
S az Erzsébet-híd ércpilléreit.

Illés

Ez a villám nyoma,
E szénné égett, bús-fekete rom.
Az ember önmagának követelte,
Az Isten azt felelte: „Nem adom.
Ez itt próféta-fa.

Nem fogja látni a letarolt erdőt,
Rábocsátok egy izzó-tüzes felhőt,
Magamhoz ragadom.”

Az ember önmagának követelte,
Az Isten azt felelte: nem adom.

Lovas favágó

Lovon jó, nem gyalog,
Lovon jó, hallgatag:
Komor erő.
A piros alkonyat
Mögötte jó
És megnöveszti furcsán, feketén.

A fejszét vállára vetette,
Mint halál a kaszát,
Úgy lovagol
A fenyveseken át
És megvetőn tekintget szertesét.

A fenyők sötét gyűlölettel nézik:
A hóhér ott megyen!
Vajjon kivel tart ma leszámolást?
Veled? Velem?
És holnap ki kerül a bárd alá?

A fenyők sötét gyűlölettel nézik,
És zúgnak, mint az összeesküvők.
S megszólal egy: Én holnap meghalok, -
De zuhanva, még összezúzom őt!
És zúgnak, mint az összeesküvők.

Már járt...

Már járt a villám a fejem felett,
S bújtam előle vén fenyő alá
Jó helyre ép...
Egy csattanás:
Lobogtunk volna mind a ketten:
Én és a kihez menekedtem.
És lettünk volna egy halom hamu,
Két élet hamuja.
Bottal piszkálta volna valaki:
Melyik az ember és melyik a fa?...

„Dícsértessék...”

A hegyről jöttem lefele.
Valami komor áhítat
Ragyoghatott az arcomon:

Nagy fény és nagy homály, keverve.
Mint napsütötte havason
A fellegeknek árnya.

És szembe jött egy kisgyerek.
És felnézett reám.
Kicsi lélek gyolcsba, mezítláb.
Valamit észrevehetett,
S mintha látná pap-bácsiját,
Kalapot emelt: „Dícsértessék”...

E percben papnak éreztem magam,
Isten papjának, úgy mint senki más
És ősi joggal válaszoltam
A kisgyereknek; Amen, mindörökké!

Vihar utáni gondolatok

Csak egyszer adnád énnekem
Teremtő Úr hatalmadat:
Az elszabadult orkán erejét,
A felhőszakadás
Patakokat dagasztó hatalmát!
Csak azt a percet adnád énnekem
Én Istenem, csak azt a percet,
Amelyben a leomló görgeteg
Közepén vágja ketté az utat
És a lázadó elemek
Kitűzik zászlajuk
A halombadólt szálfák barrikádján.
Csak ezt a percet,
Csak ezt a földrengető percet add nekem,
Isten!

Tudnám, hogy mitevő legyek vele!...

A magány szobra

Én játszottam a rengeteggel,
S zálogul a lelkemet adtam.
Hogy fogom visszaváltani?
Gyerekkoromból zendül egy szó:
Most tessék „szobrot állni!”

A szót a fenyők átveszik,
Harsogva zúgják: szobrot állni!
Már követel a rengeteg:
Add meg magad, nincs mit csinálni!

Felhágok hát egy csonka törzsre,
Keresztbefonom a karom:
Tégy hát velem, amit akarsz,
Erdő, te szörnyű hatalom.

S az erdő semmit sem csinál.
E mozdulat elég neki.
Ahogy hozzádermedten állok:
Alakom' szoborrá teszi.
S „Magány szobrá”-nak nevezi.

Karácsonykor

A szent estén majd eljövök ide.
Álmaim szekerébe fogatok
És szólok fantáziám táltosához:
Hipp-hopp, ott legyek, ahol akarok,
És álomhintón eljövök - ide.
Itt minden fehér lesz, - fehér, s halott.
Csak egy hang lesz a halott rengetegben:
A zúgó patakok.
És én fenyőtől fenyőhöz megyek
És minden fenyőt megsimogatok.
És megkérdem: virrasztotok még?
És megkérdem: hogy aludtatok?
És aztán feltűzöm a szívemet
A legmagasabb fenyő tetejére, -
S imába kezdek: Magány, Mi Anyánk...
Néked ajánlom égő szívemet...
Olyan lesz, mint egy karácsonyfaláng.

KARÁCSONYFAPIAC

A karácsonyfa megérkezik

Mögötte elmaradt a nagyhavas,
Mögötte elmaradt a rengeteg,
A piacon most megállnak vele
A nagy utat járt, csendes szekerek.
Vizsgálják növést, termetét,
Az emberek közt kézről-kézre jár.
Az óriás lemetszett, csonka karja,
A kis fenyőfa: *karácsonyfa* már.
Csodálkozva tekintget szertesét
És fájón leheli ki illatát.
Egyben ünnepre felszenteltnek is,
Halálraszántnak is érzi magát.

A karácsonyfa panaszkodik

El-elnézlek, ti hontalan fenyők,
Ti erdő-testből kitépott tagok.
Hányan mondhatják el ma veletek:
Ó én is, én is hontalan vagyok!

Piacra vitték a testem, s a lelkem,
És alkusznak az életem felett.
És fehér vattát aggatnak reám:
Mű zuzmarát a zuzmara helyett.

Tudom: elszárad a levágott kar,
Tudom: én vissza nem jutok soha
Az ősrengeteg anyakebelére.
Sorsom: lapály a csúcsokért cserébe.
S a végtelen helyett egy szűk szoba.

A karácsonyfa énekel

Ha szűk szoba: hadd legyen szűk szoba.
A szűk szobában is terem öröm,
Gyúl apró gyertya ínség éjjelén,
Ó csak ne legyen sorsom bús közöny,
Ó csak legyek a fény forrása én,
Apró gyermekek bálványozott fája,
Én az idegen, én a jövevény.
Égő fenyőfa, égő áldozat,
Akit az Isten ősi otthonából
Emberek öröme elhozat.
Csak rajzolódjék mélabús árnyékom
S imbolyogjon a szűk szobák falán.

Mindegy, hogy mi lesz velem azután,

Kolozsvár, 1921 karácsony

A MŰHELYBŐL

1924

Nagyobb a szépség a mi szívünknel

I. Ján. 3. 20 után

Új verseimnek ebbe a sorozatába azokat vettem be, melyek a költőnek a művészetéhez, elsősorban saját művészetéhez való viszonyát jellemzik.

Kolozsvár, 1923 szeptember hó

A szerző

Vallomás és előjáró beszéd

Árva nemzetség, Erdély népe Te,
Ki szegény lelkem' pajzsra emeléd,
Ki meghallgatod mindíg a szavam,
Ha magányból kilépek eléd:
Állj meg ma vélem egy szokatlan szóra,
Hadd legyen ez a csöndes esti óra
Egy fájó, nehéz, komor vallomás.

Azt akarom, hogy a lelkembe láss,
Mélyen, egészen, úgy, mint soha még,
Hogy lásd az árnyak nyüzsgő táborát,
Kísértetek, kétségek seregét.
Füledbe zúgjon a rémek tora,
Akkik tort ülnek esett lelkemen,
Ó, mert én minden percben elbukom,
És minden percben fölemelkedem.
Azt akarom, hogy a lelkembe láss,
És lásd, hogy az a fölemelkedés
Sokszor keserűbb, mint az elbukás.

Azt akarom, hogy a lelkembe láss,
Mikor Rád hullt az éj köröskörül,
Számúztam lelkem legbelső zugába
Mindent, mi csak nekem fájt egyedül.
Lelkem kútjában csillagot kerestem,
És csillagokkal benépesítettem
A Te estédet, a Te éjszakád.
Bocsásd meg nékem, hogyha ez órában
Felpattantom a legbelső szobát.
Mert Neked szólott minden énekem,
És Rólad szólott minden énekem,
És sok órát adtam már Neked,
Ezt az egy órát add most - énnekem.

Mert tudnod kell, hogy miként viaskodtam,
Hogy remegtek a gyöngye idegek!...
S mibe került, hogy hajókötelekké,
Acélsodronyokká meredjenek
A kényszerűség nagy pillanatára!...
Hogy azután a hitevesztett lélek
Mint csüggedt virág, roskadjon magába.
Tudnod kell, Népem, hogy én itt hogy jártam:
Szédülő fejjel és halálra váltan,
Amíg Neked az üdvösség borát
És az örökéletet predikáltam.

Kolozsvár, 1923 március

Az örömszerzés programja

Imre Kálmánnak

Nem, nem, versem, te nem vagy szuverén,
És nem mindegy neked:
Dobban-e más szív egyszerre veled
A mindenség kietlen kebelén.
Nem, nem, versem, te nem vagy szuverén.
Oszlop vagy? - Dóm vagy? - Hegycsúcs vagy? - Lehet.
Fölötted még egy kupola feszül:
A mindent elfedező Szeretet.
Hiába mondod: magamért vagyok,
Hiába mondod: magamnak vagyok.
Mosolyog a rejtelmes messzeség:
„Nem igaz”, - mondja - és ragyog, ragyog.
Nem, nem, versem, te nem vagy szuverén,
Te másokért, mások számára vagy.
Örömszerző vagyok általad én.
Én, aki más örömet úgyse szerzek,
Ki az életnek rossz cselédje voltam,
S kinek egyebe sincsen, mint a versek.
Nem, nem, versem, te nem vagy szuverén,
Te engesztelő, áldozati láng,
Szent füst vagy az Élet oltárkövén,
Mindent pótló ezerjófű-növény.
Te azért vagy, hogy elmenvén, vigasztalj,
Szellemet idézz, szépséget marasztalj,
S megtérve, megkönnyítsd az én keresztem:
Hogy olyan kevés örömet szereztem.

Kolozsvár, 1923 november 8

Beszélgetés Beethovennel

Anno 1918

Húgomnak ajánlom

„Mester, piros köd száll az őszi tájra,
Mester, csukódnak, nyílnak börtönök,
November van, s a forradalmak árja
A földön végigsöpör, dübörög,
Órák alatt világok váltakoznak.”

„Nem érdekel. Én *egy* vagyok s *örök*.”

„A Szabadság, kezében véres karddal
A világ füstös színpadára hág,
Inognak trónok, hullnak koronák,
Hallod, hogy zeng a rettenetes kardal.
Királyokhoz az idő mostoha!”

„Én nem lehetek trónfosztott soha.”

„Nem így álmodtad Te is egykoron
Mester, dalba nem *így* öntötted-e?
A nép, immár egyetlen hatalom,
Béklyóit nem zenédben törte le?
Mester, dalod örök forradalom,
E harsonás kor a *Te* riadód!”

„Hozzám mérni ne merd a *korcs valót*,
A dalom zeng túl Időn, Életen.
Ha láng kavarja petyhüdt véretek,
Ha megdermeszt a fagyos félelem,
Ha bíztok, mertek, ha akartok, vágytok,
Ha ernyedten a félúton megálltok:
Ez mind bennem zeng; ez mind én vagyok,
Bennem zúg minden forradalmatok,
De minden, mi a ti szívetekben égett,
Tisztább lett, mert az én szívembe tévedt.”

„Mester, a világ könnyben, vérben, lángban!”

„A dalom zeng túl Időn, Életen,
S a dalomban örök vigasztalás van.
A föld lehullhat, mint fonnyadt virág,
S hervadt arcát a hideg csillagok
Nézhetik. Kilobbanhat a világ,
Mint egyetlen, magános gyertyaszál,
És rombadúlhet minden földön-égen,
De *nekem* akkor se lesz temetésem.”

Archimedes

Hisz minden dolgunk bús játék csupán,
Oltári füst, mely semmiségbe téved,
De játszó lelke bús tündértaván
Elringatózva, százszor boldog az,
Kinek játéka drágább, mint az élet.
Kinek álmodva, - nem rögzös az út,
Az égő házba aki visszafut
Egy színehagyott vén pergamenért
Csak megszokásból, - úgy - szórakozottan, -
Ki letörli közömbösen a vért
Arcáról, - nem sejtve, hogy sebet kapott
Mert eltűnődött, - elgondolkodott.
A halált aki észre sem veszi -
kinék nincs érkezése félni tőle...
Aki nem néz sem hátra, sem előre...

Aki, ha villan már a gyilkos fény
Az ellenség fent élű tőrein -
Szól hűvösen: „Ne bánts a köreim!”

Lelkem kalit...

Első verses könyvem megjelenése után

Lelkem kalit, sok szürke évig
Őrizett színes madarat.
Ma sok-sok álmom felröppent az évig,
Egy szédítő, egy nem várt pillanat
Pattintotta fel a kis-ajtót.

Mind elröpült. Mi haszna most,
Ha őket fenn keringni látom:
A hófehéret, kéket, aranyost?
Nem érzik a simogatásom,
És puha tolluk rég nem érzem én!

Mi haszna volna bár, ha látnám
Keringeni kalittól - kalitig,
Lélektől - lélekig, örökké?
Én megoldottam mind a titkaik:
Hozzám egy se jó vissza többé.

1918 június

Szita

Egy jóságos tündér kezembe
Adott egy finom kis szitát:
„Az életből mi fényes, drága,
E kis szitán szitáld Te át,
Selyemfövennyé, aranyporrá!”

Azóta lelkemből csak hull, hull,
Mint aranypor, szitál az álom,
Kavics, göröngy, rög fennakad,
Az életet én megszitálom,
Selyemfövennyé, aranyporrá.

Így megvetem hús selyemágyam,
S majd egykoron, - ó végső béke! -
Az életem ha elszitáltam,
Elomlok álmom fövenyébe,
Fövennyé, porrá magam is.

Csipkebokor

Oly közönséges, árva kis bokor,
Körülte gaz nő, állat rátipor,
Ember véresre sebzi magát rajta,
A szitkot, gúnyszót özönével hallja.
Ő mégis rendületlen hittel várja,
Hogy egyszer égi tüzet fog az ága,
S akkor, mint írva vagyon: a hegyen,
A lángjában az Isten megjelen.

A dalaimat...

A dalaimat aki látta,
Soha ne lásson engemet,
Ki szállt velem a magasságba,
Ne fogja meg a kezemet.
Ki mérhetetlen messze tőlem
Forgatja könyvem lapjait,
Ne lásson lakom rejtekébe,
Ne kérdezze: hogy élek itt!

Kinek lelke-testvére lettem,
Szívében élő hatalom,
Ne nézze szemem tompa fényét,
S a torz-mosolyt az ajkamon.
Kinek valóját összeráztam,
Mint szélvész, megremegtetőn,
Ne tudja: gyöngé vagyok, gyáva,
S akarni, élni nincs erőm!

Mert rongy vagyok, mit szél hasít el,
Sárpalota, mely összedől:
Magamnak, simogatást, jó szót
Nem kérek - várok, senkitől.
A dalaimat - becézzétek,
S oh ne tekintsetek reám,
A jobbik énem tiszta lángja
Ott ég mindenki asztalán.

Némely modern psychológna

Az irodalomtörténet módszeréhez

Ti hiénák, akiknek vágya éhes
Vetni új, olcsó prédát a tömegnek -
Mi közöttök a költő életéhez?!

Én nevetlen undorral nézek rátok,
A halott óriásnak zsebeit
Akik vigyorgó kéjjel kotorjátok.

Néktek vetette aranyát-ezüstjét -
Most feltöritek lelke zárt fiókját,
Kutatva krajcárok után - ti törpék!

Láttátok, mint pusztán lángoszlopot -
De számotokra égetőbb titok nincs,
Mint kérdezgetni, mit evett, ivott?

Hogy élt? Mert néktek ez fontos: az élet!
Sivár, szegényes, szürke háttere
A halhatatlan, fényes költeménynek!

Hiénák, kik a király titkait
Nem tisztelve - s a szemfedő szemérmét -
Kiássátok, amit a sírba vitt!

Ó hiénák, akiknek vágya éhes
Vetni új, olcsó prédát a tömegnek -
Mi közötök a költő életéhez?!

Szappanbuborék

Valaki szappanbuborékot fúj,
Mindegy most, hogy Isten, vagy kisgyerek,
Világokat kelt életre a száj,
Mely szappanbuborékot ereget.

És szállnak, libegnek a fényes gömbök,
És szétpattannak - s elnyeli az ég. -
Egy szappanbuborék is egy világ,
S egy világ is egy szappanbuborék.

Hangszerek

Van költő, kinek lelke hegedű
És játszik rajt' egy lány,
A hegedűt kis álla alá tartja,
És játszik rajta, ahogy kedve tartja,
Van költő, kinek lelke hegedű
És játszik rajt' egy lány.

Van költő, kinek lelke kürt
És riadót az Idő fúj bele,
És hangját szikla-lelkek verik vissza,
És hangjával egy ország lesz tele,
Van költő, kinek lelke kürt.

S van költő, kinek lelke aeolhárfa,
És nem nyúl hozzá kéz,
Csupán a szél, mely végtelenből jő,
És végtelenbe vész.
Van költő, kinek lelke aeolhárfa.

Megalvad a kőre kiontott vér...

Tanács költőknek

Megalvad a kőre kiontott vér,
S az éjszakába kitett láng kihűl:
Ne taszítsd balgán a világba ki,
Ami tied csak, tied egyedül.

Mezítlenül a lelkedet ne add!
Inkább takarja súlyos vas tagod,
Kísérje fegyverzörgés lépteid'
És öles árnyék baljós alakod.

Ne bontsd ki szíved féltett szálait,
Mint Te, ki látja úgy a lelkedet?
Azt mondd, mi sokak sorsával közös.
A többi Istené - és a tied.

Pierrot - magának

Oly mindegy: költő, vagy komédiás.
A cirkusz előtt egy a két szerep.
S oly mindegy, tapsot kapsz-e, vagy babért,
Vagy hagymakoszorút, „feszítsd meg”-et.
A játék így is, úgy is leperreg.

Oly mindegy: költő, vagy komédiás,
A cirkusz előtt egy a két szerep,
A fontos az, hogy te önnönmagad'
Hősnek, vagy pojácának érezed.
Hisz lényegében egy a két szerep.

A fontos az, hogy te mit érezel.
Ha erős vagy: csak új erő fakad
A vessző nyomán megütött szívedből, -
S ha gyöngye: lerogysz a babér alatt,
A lelked így is, úgy is egy marad.

Kötelesség

Kötelesség: Te mázsás Kanti szó!
Élőnek élet-elixírje vagy,
S a haldoklónak is - injekció.
Kötelesség, Te mázsás Kanti szó,
Csak Te ne hagyj el, Te maradj velem,
Áltass, hogy tennem *kell*, amit teszek,
Ha örömet már nem szerez nekem
Ha torznak érzem és félszeg bolondnak,
Ami lelkem lelkéből vétetett:
Harsogd fülembé irgalmatlanul:
„Nem számít, hogy *Te* minnek érezed!”
Nem számít a félszegség érzete,
Nem számít az öröm, s a fájdalom,
Parancs, törvény, ha nem is élvezet:
A víznek lezúgni a gátakon.
Ha nem lehetek a muzsák kegyeltje,
Hadd legyek hát a fekete kovács,
Legyen dalom a gyötreme szülöttje,
S állón formálja ki a kalapács.
Ki hittal harcol, könnyedén halad,
Hittelen vívni és reménytelen,
És céltalan - ez aztán feladat!
Élőnek élet-elixírje vagy,

S a haldoklónak is - injekció,
Áltass hát, hogy a dalom misszió,
S dalolnom kell, míg szívem megszakad
Kötelesség, Te mázsás Kanti szó!

Elérhetetlen

Elérhetetlen Ideál
Csábít, mint kútból csillag képe:
Felhozni mind, mi bennem fény,
Öltözni tökéletes Szépbe.

Ó balga vágy, kutatni lenn
Az örökfényt a kútfenéken,
Az öröklámpa nincs a kútban,
A csillag fenn ragyog az égen!

A vödröt százszor lebocsátom,
A vágy száz új kínnal gyötör,
Lenn a csillag megfoghatatlan,
És tehetetlen ájulásban
Ring sötét színen a vödör.

Mindennapi kenyér

Amit én álmodom:
Nem fényűzés, nem fűszer, csemege,
Amit én álmodom:
Egy nép szájában betevő falat.
Kenyér vagyok, mindennapi kenyér,
Lelki kenyér az éhező szíveknek,
Asztaláldás mindenki asztalán.

Kenyér vagyok, mindennapi kenyér,
Nem cifraság a szűrőn,
Nem sujtás a magyarkán,
Nem hívságos ünnepi lobogó
Kenyér vagyok, mindennapi kenyér,
Nem pompázom, de szükséges vagyok.

Kenyér vagyok, mindennapi kenyér,
Ha tollat fogok: kenyeret szelek.
Kellek, tudom. *Kellek* nap-nap után,
Kellek, tudom. De nem vagyok hiú,
Lehet magára hiú a kenyér?
Csak boldog lehet, hogy megérte ezt.
Kellek: ezt megérteni egyszerű,
És - nincs tovább.

Az álmom néha kemény, keserű,
Kérges, barna, mint sokszor a kenyér,
De benne van az újrakezdés magja,
De benne van a harchoz új erő, -
De benne van az élet.

1920

Egyensúly

Ó jaj, ezek a szörnyű kilengések!
Hogy roppan, csikordul minden ereszték!...
Hullámhegy - hullámvölgy. A hajó vesztét
Érzi, - s be távol öböl és egyensúly.

Vagy tán parancs ez: most emelkedj, most hullj!
Tátongó mélyből zord magasba szökj fel,
Scylla s Charybdis közt némán evez el, -
S övezzen hangulataid magánya.

Az egyensúly tán a költő halála.

Álomhalász

Ma hold borong a végtelen felett.
Álomhalász - sajkám eloldom, -
S kivetem nyútt hálómát: lelkemet.

Ma hold borong a végtelen felett.

A végtelen nekem mit tartogat?
Ezüsthalakat, aranyhalakat?
Örvénylő mélye mit ígér nekem?

Magam maradtam künn a tengeren.

A hold borong, a háló mintha telne
És mintha megfeszülne hangtalan', -
És mintha mondhatatlan súlyt emelne.

A hold borong, a háló mintha telne.

Borzongás fut át minden tagomon,
Szívembe nyilal metszön, élesen:
Hogy vajjon van-e itt *halászsíjogom*?

Borzongás fut át minden tagomon.

Minek is hoztam nyútt szívem' ide?
Az én szívem, s a végtelen szíve
Doboghatnak-e egy ütemre ketten?

Hálómmal ide mért is menekedtem?

Egy pillanat - a háló elszakad.
Hullámkézzel a mélység visszarántja
A tolvajtól az aranyhalakat.

A *félig-fogott* aranyhalakat.

Különös

Oly különös: alig érintem néha
Habkönnyű kézzel önmagam:
S lelkemben máris összeáll
A rím, a vers, a kép, a táj,
A percnek ördögi búbája van.

S máskor kovácsolom, hogy szinte fáj,
Idéző akarattal magamat,
Mint dühödt kovács a tüzes vasat,
És kétségbeesem,
Hogy egy hangulat megkísértett,
Gyümölcs, igéző, aranyalma,
Lehullni mely még meg nem érett.
S akkor tudom:
Nem szüleik ma semmi, semmi,
Meddón, némán kell továbbmenni.

Egy hideg arc

Én ittam borát már a hatalomnak,
Amit a lélek ad.
Élveztem magamat
Hegyen, tömeg felett.
A rámszegezett izzó szemeket
Láttam.
Láttam a népet megremegni láztól,
S várni, hogy lelkem bús csipkebokrából
Mikor csap ki a láng?
Tapsolt, zúgott az emberáradat, -
S én hálátlan, ezalatt felfedeztem
Egyetlen arcot, mely hideg maradt.

A csillagok üzennek

Egy kritikusnak

Ó, mi szívesen félreállunk,
Mi sápadt, beteg csillagok, -
De hát, - mutasd meg a napot,
Amelynek nincsen alkonyatja,
S mely szakadatlanul ragyog,
Mutasd meg, kérlek, a napot!
Azért, mert kell a napmeleg,
Kalászba hívni a magot,
S szökkenteni élet-csírába:
Le ne becsüld a csillagot,
Mely nem fogható cél-igába,
És magányosan - csak ragyog,
Le ne becsüld a csillagot!

Rövidülnek a nappalok, -
És az éjszaka egyre hosszabb -
Örülj, hogy vannak csillagok, -
S a csillagot ne ostorozzad,
Mert az éjszaka egyre hosszabb.

A nappal láthatatlan csillag
Az éji égre azért virrad,
Hogy tétova tekinteted'
Szelídebb fényben megfürössze -
S talán - lángoló nap az ürben
S talán Te látod csak kihülten,
Mert Te vagy tőle messze-messze.

Hieroglifek

Igaz: a világ tágas térein
Én mindenkié mégsem lehetek,
Hieroglifek költeményeim.
A kulcs hozzájuk: rokon szenvedés,
És rokon örömök,
Tükörré, óriástükörré,
Kiki számára sorstükörré
Csak úgy nővök.
Akinek lénye nem rokon velem,
Annak a pillantása fennakad
Egy fénytelen, vak, konok üvegen.
Az nem látja meg bennem önmagát,
Az engem magának százszor felád
S én százszor megoldatlan maradok,
Hieroglif, hieroglif vagyok.
Isten előtt így állok én is,
Az Ős-hieroglif előtt,
S oldozgatom, oldozgatom,
De annyit értek csak belőle,
Amennyi lényemmel rokon.

Halott poéta

Halott poéta versét olvasom,
Ki tegnap élt még. Úgy-e, furcsa ez?
Lelke szépsége reám permetez,
Mint aranyharmat hűs hajnali tájra,
Fürdik a lelkem áldott aranyába'.
Belőle belém árad az erő.
Koporsó, hát hol itt a fulánkod?
Igaz, igaz. - De vajjon tudja ő?

Elgondolom: e csöndes hegytetőn,
Mint most én, úgy fog majd bolyongani
Ha engem eltemettek, - valaki,
Kezében enyém: könyv és költemény:
Gyászom árnya s győzelmem fénye.

Igaz, igaz. - De fogom *tudni* én?...

Kétféle fájdalom

Én nem bánom a pőröly zuhanását,
Ha reá, mint a gránit, *felelek*,
Úgy felelek, hogy szikrákat vetek,
Szikrákat, mik lelkemből az édig
Szökkennek - és aztán ottmaradnak,
Elmúlhatatlan fényű csillagoknak.
Én nem rettegek kegyetlen kezétől
A megtermékenyítő fájdalomnak.

Én nem félek a széthulló világtól,
Amíg a lelkem erős sziklafészek,
Én csak széthulló önmagamtól félek.
Attól, hogy sorsom kérdéseire
Nem csendül bennem méltó felelet.
A *terméketlen* fájdalomnak kelyhe
Múlják el tőlem Uram, ha lehet.

Azt mondják...

Weress Margitnak

Azt mondják, hogy fényt hintek szerte-szét
- Én olyan sötétnek tudom magam. -

Azt mondják, köszöntésem: békesség.
- S be nyugtalan vagyok, be nyugtalan! -

Azt mondják, dalom ír és enyhülés,
És több, mint szépség: jócselekedet.

- Bennem dúl a magamra-ismerés,
S meaculpázva verem mellemet. -

Azt mondják, aki találkozik vélem,
Hogy tőlem ő kapott ajándékot.

- S én tehetetlen, sajtó kínnal érzem,
Hogy mindenkinek adósa vagyok. -

Ó, Barátaim, ha egy fénysugár
Lelketekig hullt, át a lelkemen:

Nem enyém az a fény, csak bennem jár.
Istennek köszönjétek, - ne nekem!

Szomorúfűz

A tó partján a komor fűzeket
Világos zöldbe öltözteti lassan
A napról-napra melegebb sugár,
Megfejtí téli titkát ágaiknak,
Smaragdragyogást tereget reájok, -
Csak földre hajló, fáradt vonalát
A fűzfagallynak nem másítja meg,
Nem emelheti ég felé soha.

Gyerekkoromban, - rég volt, - tán igaz sem:
Anyámat kértem: rajzolj valamit!
Rajzolt egy házat s egy szomorúfűzfát,
(Lerajzolhatott volna engem is,
Lehajtott fejjel, úgy, ahogy most állok
A tóparti szomorúfűz alatt.)
Én akkor azt kérdeztem, hogy: mi ez?
Anyám felelt: Ez egy szomorúfűz.
Én faggattam tovább: Mért szomorú?
S aztán még arra is kíváncsi voltam,
Hogy: „Mikor nem lesz többé szomorú?”
A váratlan kérdéstől megzavarva,
Anyám elhallgatott.

Így hallgattam el én is, valahányszor
Azt kérdezték: Mért vagyok szomorú,
Mikor nincsen rá különös okom? -
Zavart a kérdés. - Most már nem zavar.
Most már tudom, hogy törvény alatt állunk:
Elvettetnek a különféle magvak,
Öröktől készült, titkos ősmagok,
Egyikből tölgy lesz, másiktól fenyő,
A harmadiktól mindig rezgő nyárfa,
Jegenyévé szökken a negyedik, -

S az utolsó, de tán a nem legkisebb
Szomorúfűzfa lesz talán.
Törvénye az, hogy ágait lehajtsa
A tó tükrére csüggedt-komorán,
Akkor is, mikor napfény hull reá,
Akkor is, mikor zöldje ütközik, -
S tavaszba fordul a vénhedt világ.

Legenda

Megigézte a ráfent kardok élet,
Közeléből az árnyak elfutottak, -
Csak messziről kísérték.

Igéző szemmel puskacsőbe nézett,
Mellette kendővégre elsuhant,
Pirulva, szemlesütve ment a végzet.

Mások alól kilöttek száz lovat,
Míg büszke hadi ménjét ő megülte. -
Lassan legenda szövődött körülte.

És egyszer úgy találták, haldokolva
A rét fűvén - mégis - egy csendes este:
Belül, belül csupa seb volt a teste.

Az árnyék-kapitány

Állok, árnyék - a parancsnoki hídon.
És vérző vággal végtelenbe nézek,
S a homlokomat néha megsimítom.

Lovaggá ütött a sors kő-keze,
Rangot adott - de nem adott erőt.
Erő nélkül, haj, mit kezdjek vele?

Ráforrasztott a parancsnoki hídra, -
S én hídkorlátnak dülve kémlelem:
Vajjon mi van a csillagokba írva?

A kardmarkolat nekem - csak kerest.
De ráforrtam a parancsnoki hídra,
S a kötelesség hídjá nem ereszt.

A hullámok a hajót csak viszik,
S az emberek - ha mellém áll a szél:
Hogy én vezetem: azt is elhiszik.

Vagyok magamnak örök, bús talány
Éjféli árny a parancsnoki hídon,
Maga sem tudja, hogy lett kapitány.

A homlokomat néha megsimítom,
S elgondolom: Meghalni volna jó,
Állva, itt, így, a parancsnoki hídon.

Nagy tisztesség nem jár ki énnékem:
Vitorlavászon-zsák - s egy vaskölc, -
Mint óceáni temetéseken.

A hajó könnyedén tovább haladna,
Én némán, békén szállanék alá -
És fölöttem a hullám összecsapna.

Fák alatt, szélzúgásban

A hangversenyhez ketten kellene.
Ki mondaná meg zúgó rengetegben:
A szélvész zúg-e, vagy a rengeteg.
A teremtéshez ketten kellene:
A lélek - és az, ami nagyobb nála.
Ezt érzem most, hogy arccal heverek
A fűben, s figyelek a szélzúgásra.

A vihar koncertterme a világ,
De orgonái néma lélek-erdők,
Szélvészre hangolt óriási fák...
Valahonnan csak elindul a szél,
S ahol erdőt ér, zúgva kap bele,
És vele sóhajt, reszket és üvölt
A rengetegnek minden levele.

E vihar volt Beethoven mestere.
Betört a sűrű, vak erdőhomályba,
S a feszült hallgatást kicsendítette
Egy örökkévaló szimfóniába.
Erdő nélkül a vihar céltalan, -
Vihartalanul nem tudja az erdő
Kizengeni, mire hangolva van.

Ily hangolt erdő vagyok én is olykor,
De néma, sötét, fülledt, rekkenő, -
Korhadtt ágakkal fertőzött vadon:
Várom, hadd jöjjön ihlet és erő,
Emeljen föl a vihar vállain,
Zsoltárba zúgatva, mi bennem ép, -
És leroppantva korhadtt ágaim.

Így várok sokszor ihletelenül,
De mégis, mégis csak készen a jóra,
Míg ihletem szent szélvésze talán
Pihenni szállt egy csöndes hegyi tóra,
Alig borzolva tükre bársonyát, -
Ő pihen, de én nem tudok pihenni,
S meddően virrasztom át az éjszakát.

Vagy tán, a lelkem fáit zúgató
Szabad szélvész: eltévedt ihletem,
- A végtelenség vándormadara -
Vitorlát hajt a távol tengeren.
S csak egemen a nyugtalan pirosság:
Ős hírnöke a szélviharnak, jelzi,
Hogy közel napok talán visszahozzák.

Egy versemhez

Amely megszületett, de nem íródott le

Menj!
Én visszaparancsollak.
Nem írlak le.
A betűt segítségül nem hívom,
Rögzíteni testetlen valód.
E pillanatban nem lát senki más,
De látlak én -
És nem ítéllek méltónak magamhoz.

A titkos úton, amelyiken jöttél,
Most visszamégy.
Alásüllyedsz,
A fénykűszöbről a külső sötétbe.
Kitenni torz; vagy félszeg gyermekét
Anyának nincs joga.
Kitenni téged van jogom nekem.
Bírád vagyok, az első és utolsó.

Ne illessenek kíváncsi szemek,
Amivel illethetne a világ,
Azt elvégeztem én veled, magamban.
Nem kerülsz műelemzők asztalára
Bonckés alá.
Te szánakozó mosolyra nem indítsz
Senkit, s a kritikusnak homlokára
Nem véseled gondbarázdát, éjsötétet.

Menj!
Oldódj fel újra millió atómba,
Élményeimnek add vissza magad!
Légy újra nyers való,
Ha eszménnyé nem tudtál finomodni!
Légy lehetőség újra,
Anyag, amelyben ott lappang a lélek,
S az eljövendő teljes diadal.

Vajjon meglátogatsz-e még?
Megismerem-e halott arcodat
Az élő forma új vonásain?!
Riasztón döbben-e belém
A tudat, hogy te már az enyéem voltál?
Megérezem-e, hogy elválaszthatatlan
Tőled az újszülött, -
S hogy ő legyen, neked már lenni kellett?!...

De hátha mégis,
Hátha így is
Utánad fordult volna valaki, -
Egy röpke, percnyi sóhaj, álmodás?...
Ha talán szebbnek látta volna más,
Mit torznak láttam én,
S egy szelíd szóval fölmentette volna
Ezt a halálraítélt gyermeket?!...

Fiaimhoz

Idők ormán döng már a léptetek,
Lelkemből-szakadt álmok,
Versek, ti harsonák, amiken át
A süket végtelenbe felkiáltok.
Fiaim ti, - lehulló életemnek

Fölemelkedő folytatásai!
Közöttetek fogok majd egykoron
Az Isten színe előtt állani.

Ott állok majd és körbe mutatok:
Nézd Uram, ezeket.
Ezek az utam mérföldkövei,
Az utamé, mely hozzád vezetett.
Értük bocsásd meg félszeg életem,
Helyettem ők éltek, szerettek,
Ne úgy arassak, ahogy én vetettem,
De ahogy ők vetettek.

Gát

Nagy Emmának

A folyó megy, én állok rendületlen,
És gúnyolódnak velem a habok.
Oda se hallgatok.

A partok felől csípős szellő támad,
Gúnyolódik a szél, mint a folyó:
Vén gát, mire jó zöldmoszatos hátad?!

Hátamon a víz örülten iramlík,
És nászdalt zeng a messze óceánnak:
Tenger és folyó egymásra találnak.

Én állok egymagam.
Örökké szemben a rohanó árral,
Vállamon komor patina-talárral.

Ha nem volnék: a parton a kalászok
Elhullanának aratás előtt,
S posványba fulladnának a virágok.

Állok - és meg nem ingat semmi csáb.
Se gúny, se gyűlölet, se szeretet.
Én végigjátszom ezt a szerepet.

Ha szertehullok majd egy áradáskor,
S víz engem is a víz, letörve, holtan:
A partok akkor tudják meg, mi voltam.

Csendes fohász a múzsához

Már rég nem láttalak - és nem tudom, mi ez:
Piros az alkony és fehér a holdfény,
S a szellő most is körülengedez,
De én néma vagyok.

Pedig fáj a szívem,
És néha-néha reszketve örül,
És színpazarló ősz ölel körül, -
Csak szólni nem tudok.

Már rég nem láttalak,
Hogy megoldanád béna nyelvemet,
S fölrántanád lelkem zsilipjeit.
Ó milyen semmi vagyok nélküled.

Hiszen én mindent odaadtam érted.
A termőföldet sivataggá tettem,
Az élet lassan elmaradt mögöttem,
És eltűnt, mint egy elhagyott vidék,
Csak Te kísértél és a messzi ég.

Hát mostan el ne hagyj!
Boríts be tűzzel, mint az alkonyat,
Töltsd ki a lelkem ürességeit,
Mint a holdfény a szakadékokat,
Add kezembe a Jóisten kezét.

Ó mert sötét lesz, rettentő sötét.

Igaz

Igaz: én válogattam.
Költészetembe nem vittem bele
Más érzést, csupán azt, amelynek volt
Istentől kapott nemeslevele.
Igaz: én válogattam.
Tudtam: nemesség és pórlázadás
Vívni lelkemben megátalkodottan.
Tudtam: az élet lármáz, követel.
Paraszi kézzel ráz bilincseket,
Költészetem arany trónszékibe
Mégsem ültettem Dózsa Györgyöket.
Magas maradt e szék,
Nagy eszményekre váró,
S inkább üres,
De magát mindenkinek nem kínáló.
Minden futó haramja-szenvedély,
Minden kis hangulat-sehonnai,
Minden idéltlen, torz koraszülött
Nem tudta e trónt meghódítani.
Magas maradt e szék,
Magas, s a földnek mindig idegen,
Alatta köd, fölötte csillagok,
Előtte végtelen.
Igaz: én válogattam.
Egészen sohse adtam magamat,
Bár mindig magam adtam.

A nem-őszinteségnek bélyegét
Süssétek hát reám.
Mit bánom én:
Ott fenn kegyelmet találok talán.
A törpeségem csupán az enyém,
S velem hanyatlik el,
De ezreket emel
A végtelenbe zengő költemény!

Meteorkő

Ravasz Lászlónak ajánlom

Ím', ez egy túlvilági nagykövet.
Valamilyik ős csillag-hatalmasság
Mint óriási parittyakövet,
Parittyájába tette.
A földre célzott, s hadüzenetét
A mérhetetlen ürbe kivetette.
Süvöltve hullt
Világok végtelenjén át,
S mert földi formaságot nem tanult:
A föld arcába vágta önmagát.
S most hirdeti
Méltóságosan és idegenül,
Hogy van még hatalom
A földi élet gőzkörén felül.

Csillagfény, csillag nélkül

Fényt látok, csillag fényét, amint rezdül
Szédítő messzeségeken keresztül.
És elmondom, hogy be szépen ragyog
Ott fenn - s e tudatban nyugodt vagyok.
Pedig, mire a fény hozzámig ér:
Csillag - úgy lehet - nincs a fény helyén.
A fény, míg jött a világürön át,
Elfedezett egy nagy tragédiát.
S a kisugárzás, mit szemeim látnak:
Haldokló lángja egy halott világnak.
Látjátok, amit a költő mutat:
Sokszor e fény is halott hangulat.
Lángot jelentett, friss, patakozó vért,
S kihűlt, megaludt, míg hozzátok ért.
Lelkek világürjét hidalta át, -
S míg áthidalta, elveszté - magát.
Lelkek szálaít csokorba kötötte,
S elveszett a szív a kéznek mögötte.

Más hangulat van a régi helyén,
Vagy - semmi sincs már a költő egén.

A régi hangulat halott, halott,
De nektek él még, nektek még ragyog.

Emberáldozat

A Múzsák néha vérre szomjúhoznak.
Akkor a szent berek,
Melynek a költő fő áldozó-papja,
Jajszóval megtelik.

A Múzsák emberáldozatra vágynak,
Egy ember holttestét követelik,
Az emberét, ki a költőben él.
Hitét, szerelmét, nyugodt életét
Akarják füstben feloszolva látni.
A Múzsák néha ily kegyetlenek.

Akkor a költő elkészül magával.
Fölmegy az oltár széles lépcsajén,
Fenn a kietlen magasban megáll -
S ekkép fohászkodik:
„Ember, ki bennem megkötözve fekszel,
Ember, kiszemelt véres áldozat,
Ember, hiteddel,
Ember, szerelmeddel,
Ember, nyugodtfolyású egész életteddel:
Meghalsz.

Ne zúgolódj,
Ne jajveszékelj,
Irgalmat ne várj. Hogy irgalmazzak én?
Én csak a tönk vagyok,
Amelyre le kell hajtánod fejed,
Én csak a bárd vagyok,
Amely lendül egy földöntúli kézben:
Költő és pap és hóhér egyszemélyben.”

Akkor az embert megöli magában.
Az ember lelke aztán visszajár még...
De az már csak olyan,
Mint a vérfolt az oltár kövén,
Vagy mint a holdsugár a vérnyomon,
Vagy mint a köd a berek fái közt.

Az a félelmetes másik

Ki vagy, te félelmetes idegen,
Akit költőnek nevez a világ,
Aki megmozdulsz lelkem rejtekén,
Mint vulkánban a tűz?

Ki vagy,
Ki lelkem fáit tompán zúgatod,
Mígnem melódiába fog az erdő?
Ki vagy, ki elzsongani nem hagyod
A szívem sebeit,
S lelkem halottait
Temetetlenül hagyni rendeled?
Ki vagy?
Hogy lehet, hogy így úrrá lettél rajtam,
Hogy ajtóimon nincs számodra zár,
S kopogtatásod ha nem hallanám,
Döngetni kezdesz?!

Ki vagy,
Hogy nincs számomra oly hatalmas úr,
És nincsen oly imádott valaki,
Hogy meg ne szakítsam a szót veled,
Ha Te kívánsz beszélni?!

Ki vagy,
Hogy szívem véréből táplálkozol,
És nagyra nősz,
És éjjeleim álmát elveszed,
És ha ölembe nyugtatnám kezem,
Sziklákat hengeríteni kényszerítesz,
Mik a hegyről a völgybe visszahullnak?
Ki vagy, ki meggyötörsz és üdvözítesz?
Ki vagy, ki vagy?!

Mivé lesz?...

Mivé lesz ez a késő napmeleg,
Mely most így át meg áthat engemet,
S mely idén utolsó melegnek tetszik?
Rőzsetűzzé lesz lelkem ugarán,
Mely mellett csillagtalan éjszakán,
Nagy téli éjszakán
Álmok didergő tábora melegszik?

Mivé lesz ez a levélsuttogás,
Ez a haldoklók beszélgetése?
Támad belőle új melódia:
Ájtatos szívem nyárfareszketése?
Karácsonyesti prédikáció,
Ha már lehullt a hó?

Mivé lesznek e lobogó színek?
Marad egy tisztás szívem közepén:
Kietlen télben szép őszi sziget?

És napsütésből, nyárfareszketésből,
Színek pazarló játékaiból
Szövődik-e énbennem az a béke,

Mely mint egy láthatatlan sugárkéve
Testvéreim szívére ráhajol?

Kolozsvár, Hója-erdő, 1923 október 25

Kísérő levél borbereki verseimhez

*Szőcsné Szilágyi Piroska festőművésznőnek
aki a „Vadvizek zúgása” címlapját festette*

Testvér, aki a lelked ideadtad,
Hogy egészszé tedd az én lelkemet:
A mű, a kettőnk műve szárnyrakél -
S ma titkos ünnepet ül Borberek.

Mert hidd el: reánk várt az ősi erdő,
Reánk vártak a sziklák, patakok,
Szunnyadó lelkük nekünk tartogatták
Mi fedeztük fel, mienk a titok.

Mert ezeréve tartanak a sziklák
Ott néma, komor prédikációt;
De nem volt, aki megértse a lelkük,
S kimondja helyettük a néma szót.

Rab volt a fák, a sziklák lelke, rab volt,
S nem tudta senki, egyedül mi tudtuk.
Mi vagyunk a szabadságharcosok:
Az erdő lelkét felszabadítottuk.

S most végigvisszük kunyhón, palotán,
Ahova bekopogunk: szélvész támad,
S utána talán tisztább lesz a csend,
És talán méltóságosabb a bánat.

De mindegy végül, hogy miképp fogadnak
A kunyhók - és miképp a paloták.
Mi felfedeztünk egy darab világot:
Új Kolumbuszok, új Amerikát:

És az a világ minket ünnepel.
Hallod, hogy harsonáz az éjji szél?
Ma felénk hozsannáz a rengeteg,
És felénk remeg minden tű-level.

Rajtunk keresztül beszél *Borberek*,
Beszél fennszóval, beszél a világnak!
Mint a szülők az apró gyermeket:
Mi szólni tanítjuk a Mammuth-fákat!

Emlékszel, Testvér, hogy' mondja az Írás?
Hogy „a teremtett világ kínjai
Az Istenfiak után epedeznek”.
Most mi vagyunk az Isten fiai!

Testvér, ma Borberekre jer velem,
Ma Borberekre küldd a lelkedet.
Győztünk. Szűrjük az ősfenyők tövébe
Én a tollamat, Te az ecsetet.

1921 karácsony

Mi marad meg?

Vajjon mi lesz az, ami megmarad
A lelkem drága szülötteiből,
Ha majd az Idő rajtuk áthalad?
Kerék alatt marad a szívem vére,
Vagy fölvesz egy-két csepp szekerére
Az Idő, aki vad lovakat hajt?
És *meddig* viszi majd?
Keres számukra jövő napokban
Egy, a maihoz hasonló talajt?

A hivatottak sokan vannak,
A választottak kevesen.
És választottak *vannak-e* vajjon?
A hangulatok gyűrűk a tavon,
De mi lesz, ha majd kisímul a tó:
A nép lelke, mely gyűrűket vetett? -
És mi az, ami örökkévaló?!

De balga módra mit kérdezgetek?
Ha csak egy lelket szebbé, jobbá tettem,
Ha csak egy szívbe szent magot vetettem,
Ha csak egy lángot növeltem az égig
Egy ügyet védtem utolsó csepp vérig:
Mit érdekelnek korok, emberek,
S hogy meddig emlegetik nevemet,
És meddig élek énekesek ajkán,
Ha földi parttól eloldódott sajkám?
Ha így éltem, ha így alkottam én:
Beiktatódott ez a költemény
A világ örök fundamentumába,
Isten szívébe és önnönmagába.
S nincs ami onnan kitépje, kivágja.

1922 március

Lehajtott fővel

Olyan szomorú, szürke *senki* voltam,
Vergődő, kusza, korafáradt lélek,
De jöttek döngő léptekkel az évek,
És engem mégis *valakivé* tettek,
Köztem, s az élet közt hidat verettek.

Kifele: nőttem. Minek is tagadnám?
Hisz név a nevem két ország előtt.
Könnyen értem el egy magas tetőt.
Árva szívemre hull most a babér,
Ó több, mint amennyit a szívem ér.

A babérfát, amelynek levele
Rámpereg, - vajjon milyen erő rázza?
Emberszeszély felcsapó lobbanása,
Csak *pillanatra* megfeszült karok?
Vagy tán - örökkévaló viharok?!

A dicsőségem bús sziklafokát
Szeretném most már *nagyságban* elérni:
Magambaszállni, önmagamba térni,
Miként a kristály, jegecedni lassan,
Lenni zárt egész minden kis darabban.

És érni, mint a jó gyümölcs a fán,
És leszűrődni, mint az aszú-bor,
Kivésődni, mint a márványszobor,
Sorstól és fájdalomtól ihletetten, -
És úgy zengeni tovább a szívekben.

Mert most a babér nyomja homlokom,
És nyugtalanít minden szeretet,
Jobban, mint csel, mit gyűlölet vetett,
S mint ádáz irigység, mely rámszakad,
Lehajtom főmet a babér alatt.

1922 március

Az a mennyország, amely pokol

Ha azt mondaná nekem valaki:
Lélek, te mától fogva megpihensz,
És mától fogva többet nem virágozol,
És mától fogva többet nem teremsz,
Már nem vesződsz, nem bajlódsz a világgal,
És tenmagaddal sem lesz több bajod,
Én körülfonlak örök glóriával,
És minden úgy lesz, ahogy akarsz;
Ha így beszélne hozzám valaki:
Lélek, neked kijár az örök bér
Azért, mit eddig a világra hoztál,
És minden napra egy babérlevél -
Ó ez a mennyország a pokol volna:
Nem virágozni, nem teremni már,
Csak nézni, amint virág és gyümölcs,
Mit én termettem, kézzől-kézre jár!
Nézni mindazt, min régen *túlhaladtam*,
És a hozsannák közepette tudni,
Keserűn tudni, hogy semmit sem adtam! -
Ó ez a mennyország a pokol volna.

Irigység?

Nem, ezt a rút szót ne foghassa rám
Senki fia, míg lelkemet tudom -...
A magasságba vezető úton
Igénytelen ör: Isten jó vitéze:
Megállottam egy bús sziklafokon.
Áhítattal tekintek fel, előre,
Azokra, kik már csillagok talán,
S ragyogva kiültek a hegytetőre,
És szeretettel tekintek alá,
Azokra, akik utánam jönnek,
Testemet vetem lépcsőül nekik,
És nem bánom, ha százszor megelőznek.
Csak arcukon az ihlet tüzét lássam,
Csak égjenek szent, olthatatlan lázban,
Csak égbe nézzen a szemük merőn.

Mert ki csupán olcsó zsákmányra les,
Kis, könnyű vadra királyi tetőn,
Azt én letaszítom a meredélyen.

Nem irigység ez. - Csak kötelességem.

Malomkövek között

A búzaszem, az megőröltetik.
Aminthogy én is megőröltetem.
Tompán dübörgik a malomkövek:
Hogy nincsen, nincsen, nincsen kegyelem.

A búzaszem, az megőröltetik.
Vajjon mit gondol? - Már semmit talán...
Vérzőn tapad meg összeroncsolt teste
Valamelyik malomkő oldalán.

Mindíg, mindig malomkövek között...
Őrlődve, törve, mint a búzaszem.
Megújulón, meghalni-nem-tudón,
Elátkozottan, pihenéstelen.

Mindíg, mindig malomkövek között...
Zordon hatalmak kis játékszere,
Lélek, kit százfelé tép száz erő,
És minden erő mást akar vele.

A búzaszemből finom por szivárog,
A lelkemből a lelkem lisztje hull,
Mit kiőröltek a malomkövek
Belőle lassan, irgalmatlanul.

Aranypor-e, vagy fekete hamu:
Ez a kérdés. De mindegy már nekem.
Ami bennem volt: kiőröltetett.
Vessétek el, ha kő a kenyérem.

A boldog búzaszem

A Fáraóval eltemettetett,
Nem termőföldbe, hanem sziklasírba...
Az ember azalatt szántott-vetett,
Kalásztengereket zizegtetett:
A föld erőt aratásra hívta.
Aztán - átok lett kezén a kenyér,
Pipacs helyett, kalász közt vér piroslott,
S a tar mezőkre lehullott a dér.
Ugar felett halál-köd lebegett...
De lányszemekben kék búzavirág
Új kalászt akart és új életet, -
S az ember újra szántott és vetett,
Hogy aratáskor újból összekapjon
Vadállatként a silány konc felett,
S egymás fészkeire új üszköt vigyen.

A sziklasír ölén a búzaszem
Aludt. Körötte halk ütemre járt
A halál, mely nem ismer életet,
S az élet, amely nem ismer halált.
A változandóság játékeit
Az időből kipergett búzaszem
Lassan kezdette elfeledni itt.
A nagy király szarkofágja körül
Ört váltottak a sírnak férgei...
Még e nesz se volt elég halk neki.
Ilyenkor mély álmából fölriadt,
S dideregtették bús emlékei.

Azután némán szendergett tovább.
Benne hullámozó rónaság aludt,
Látott pipacsot, kék búzavirágot,
Egy benne rejlő végtelen világot,
Mely emberkézre már sohase jut.

Marad lappangó, szüzi lehetőség,
Esőtlen csíra, napfénytelen bőség,
Önmagába börtönzött diadal, -
Kis szürke semmi túl az életen.
Örökkévaló, boldog búzaszem.

Pacsirta

Lám Bélának

A rét felett
Trillázva lebegett.
Emelkedett.
Alatta zöldesbarna folt:
Az erdő elveszett.
Dalolt, dalolt.

Úgy pazarolta magából a dalt,
Hogy mámorába szinte belehalt.
És mégis olyan üdén, könnyedén
Fakadt a dal belőle, mint a lomb
Nyírfatündérek karcsú ághegyén.

Lassan, nehezen, mint komor kolomp
Kondult a szívem - és eszméltem én:
Ez hát a dal, ez hát a költemény!
Ez a csattogó, büszke szárnyverés,
Ez a szárnyaló, friss emelkedés,
Ez a szent mámor, mely nem ismer gátat,
S hirdeti magát a széles világnak,
E könnyű lélek, mely lebeg, lebeg
Zöld-arany zománcos erdők felett.
És akkor egyszerre belém nyilalt:
Költő vagyok, - s még nem daloltam *dalt!*
Sosem fakadt a lelkem könnyedén,
Mint rügy a nyírfatündérek kezén.
Csak pusztá kézzel földet hasogattam,
Csak szobrot véstem, sírkövet faragtam,
S mikor a munkában elneheztedtem,
Fekete fenyők közé menekedtem,
Titkok kapuján, mint harkály kopogtam, -
Azután ismét vonatként robogtam,
Örvények szája felett szédelegtem,
Mindent csináltam, - csak nem *énekeltem.*

Nem szálló darvak, - emelődaruk
Lendítették ki lelkemből a bút,
Az én világom a kohók világa,
Csákány csapása, pöröly zuhogása,
Gondolatok zenétlen muzsikája!
S most már hiába!
Hiába lebeg
A pici Mester a mező felett. -
A dalt, a könnyűt, a hívogatót,
A játszót, tündét, üdét, illanót
Nem tanulom már soha, soha meg!

1923 április

Én eltűnök...

Én eltűnök már a művem mögött,
Mint horpadt sír a virágok alatt
Mint sápadt, elgyötört hajnali hold,
Ha tért foglalva felbukkan a nap.

Én eltűnök már a művem mögött,
Mint repkény alatt elsüllyed a rom,
Mint délibábos felhőzet mögött
Elrejtőzik a kietlen orom.

Virágok alatt ne keresd a sírt,
Napfényben holdat keresni: minek?
Repkény alatt rom, felhőn túl orom:
Nincs abból haszna, élve senkinek.

Virág, repkény, napsugár, délibáb,
Hirdessétek, hogy bennetek vagyok,
S ki mögöttetek, alattatok van,
Az már csak sír, rom, halvány hold, halott.

Erő

Mostan a Szépség diadalt ül bennem,
S feszül bennem egy hangtalan erő,
Ó, rettentő erő!

Ha szerelemmé válna:
Tán elégetné azt, akit szeret.

Ha hatalommá válna:
Birodalmakat hódítana meg.

Ha kapzsisággá válna:
Marokkal aratná az aranyat.

Ha örületté válna:
Dühöngene, míg maga megszakad.

Ha irgalommá válna:
Az volna, aki mindenkin segít.

Ha áhíttá válna:
Felszárnyalna az örök Istenig.

De egyikké se válik.
Marad nyugalmas, fénylő látomás,
Egy érctükröbe zárt világdarab:
Művészet, - semmi más.

Kolozsvár, Hója-erdő, 1923 október 25

Írjad poéta

Írjad poéta!
Ha csügged a lelked,
Nehezül a szárnyad,
Ha rajtad a kétely
Zsibbasztón elárad:
Írjad csakazértis!
Ne kérdezd; mi célból?
Ne kérdezd: mi végre?
Nem tudod te, hol vár,
Épen terád hol vár,
Egy lélek ínsége.
Egy lélek éhsége,
Egy szív szomjúsága:

Megenyhül a lelked
Egy rebbenésére,
Egy színes szavára.
Írjad poéta,
Írjad csakazértis!
Nem tudod te, mit tesz
A szavad hatalma,
Hova mindenüvé
Vagyon bejártja,
Ismeretlen ajtók
Nyílnak meg néki,
Hova nem is szántad,
Oda fog betérni.
Nő a jelentése,
Mint a folyam, árad,
Távol szerelmeket
Himbál, hajókáztat,
Ismeretlen partok
Intenek feléje,
Szélvészként belekap
Vitorlák vásznába
Lobogók selymébe.
Szertezúg, szétárad
Világ minden táján,
Míg te nem is sejted
Magányod szomorú,
Szép Szent-Ilonáján.
Írjad poéta,
Írjad csakazértis!

A szépség próbája

Hajós Ivánnénak

Egy könnycsepp szállt fel valaki szemébe,
Mint aranyfelleg alkonyati égre.

Mert dal szállt fel egy másik szív tövéből,
Örvényes, néma, feneketlen mélyről.

A dal kérdezett: igaz dal vagyok?!
A könnycsepp igazolt és ragyogott.

Úgy ragyogott, mint egy gyémánt-pecsét,
Átragyogta a költő kételyét.

A költeményen és a könnyön át
A Szépség találta meg önmagát.

1922 április 8

EGY ESZME INDUL

1925

Ebben a könyvben 1918-1925 között íródott verseim vannak, olyanok, melyek önálló kötetben még nem jelentek meg. Ahol különösen szükségesnek véltem, a pontos dátumot is jeleztem.

Igyekeztem e könyvet úgy összeállítani, hogy olvasóim belőle költészetemet lehetőleg teljesen, egységesen, mintegy keresztmetszetben láthassák.

Szeretném, ha e versek lelket, szeretetet, szépségben feloldott szomorúságot és egy kevés új erőt vihetnének mindenhová, ahol magyarok élnek.

Kolozsvár, 1925 január havában

A szerző

Téli rózsató

Láttatok-e már téli rózsatót?
Csak száraz bot
Tövises bot.
S még hozzá nem is egyenes.
Láttatok már a csüggedt mozdulást,
A fáradt ívet, melyben meghajolt?

Virágait: a mult nyár színeit,
A mult nyár illatát
Elvitték, elszaggatták százfele.
Jutott belőlük menyegzőre,
Lobogórúdra,
Koporsó fölé.
Azután csend lett, lehullott a hó,
S a téli rózsató
Elrejtette fejét a föld alá.

Hiszitek-e,
Hogy az a sok-sok piros rózsá
E szegény, száraz indából fakadt?

Hiszitek-e,
Hogy ez a szúrós, tövis-tele bot
Egyszer még kivirágzik?

Hiszitek-e,
Hogy fog még teremni piros rózsát,
Lakodalomra,
Lobogórúdra,
Kopja hegyére,
Koporsó fölé?

Hisztek-e még a téli rózsatóben?

Hisztek-e bennem?

1924

Egy eszme indul...

Egy Eszme jó, robogva, tűzszekéren,
Egy Eszme indul messze, valahol;
Tavaszi füzek szélingatta ága
És őszi lombok tarka hervadása
Vassal kivert útjára ráhajol.
Egy Eszme indul messze, valahol.

Egy Eszme jó robogva, tűzszekéren;
Valahol messze indul egy vonat
És maga előtt megkondítja sorra
Az őrházakban a harangokat;
Egy vonat indul messziről az éjnek,
És elibe, a rozzant házikókból
Tisztelegni kilép az őr, a lélek.

S a vassal kivert pálya végtelenjén
Zöld lángok, piros lángok égnek:
Egy vonat indul messziről az éjnek.

És néha jönnek fényes állomások:
Kupolái az eszmék vonatjának.
És néha jönnek elhagyott vidékek,
Ahol a váltók mind tilosra állnak.
És jönnek megrögzött gonosztevők,
Akik a sínre lopják köveik'.
És rajongók, kik a mozdony elébe
Önnön veszendő testüket vetik.

Az Eszme jó, robogva, tűzszekéren,
A mozdony nő, de amíg testet ölt,
Csak fojtott, tompa dübörgése hallik,
Mit a ráhajtott fülbe súg a föld.

Még élek...

Még élek és még mindig dalolok,
De már a szívemet
Kitépték keblemből a viharok,
S úgy zengetik: tőlem idegenül.
Rajtam át
Dalolnak régelhantolt istenek,
S önnön beszédemre nem ismerek -
És rajtam át a Végzet teljesül.

Rajtam át
Népek mennek az Ítélet elé,
S keresztül rajtam roppant folyamok
Hömpölyögnek a deltájuk felé.

Még élek és még mindig dalolok,
De már a szívemet
Kitépték s elvitték a viharok,
S nem magamé: a viharé vagyok.

És ha majd elcsitult a fergeteg,
Ki tudja, - döbbent ámulattal érzek
Szívem helyén talán
Egy sötét lyukat, véres ürességet.

Kit pengetett a szelíd esti szél
S borzongatott a hűvös alkonyat:
Magától - hogy adna az árva lant
Ilyen sikoltó, égő hangokat?

Az Idő, ez az óriás legény
Tépdesi lantom s lelkem húrjait,
Övé a dal, övé a költemény.

S félek, a dal, amit életrehív,
Sötétebb, súlyosabb,
Mint amit elbírhát a lant, a szív.

S félek, egyszer vasujjai alatt
Sikoltva végsőt bűg a gyöngye hárfá -
És elszakad.

1919

Nyomdában

Indul a gép, s már tompán dübörög,
Megilletődve, halkán reng a padló,
A rengést megkívánják a falak,
S a mennyezetnek ők adják tovább,
Mint ágyúzásnál, ablaküveg csörren:
A gondolat, az újszülött titán
Hirdeti, hogy ím világgá röpül.

Az ifjú titánt csend termette meg,
Magány növelte fel,
Tán erdőzúgás volt bölcsődala,
Nemzője talán csillagragyogás volt
És éji mécse enyhe lámpaláng,
Ringatója szelíd sajka-lélek.

De most röpül, most harsog, dübörög,
És hangját visszhangozzák a falak,
És visszhangozni fogja egy világ.
A lélek fészkeből a sasfiók
E gépek szárnyán csattogva kikél
S vijjogva nyilal fel a végtelenbe.

S mi egyé volt: most ezrek kincse lesz,
S mi patak volt: most folyammá dagad,
Szakadnak bele új mellékfolyók,
Új lélek-erek minden fordulónál,
Kriptákon, temetőkön nyargal át,
Keresztekent dönt, koporsókat tép fel.
És gazdagodik minden szívveréssel.
És hirdeti, hogy erősek az élők,
És hirdeti, hogy élnek a halottak.
- Indul a gép - s már tompán dübörög.

Mint ágyúzásnál: megcsörren az ablak.

1921 Húsvét

Pyrrhus

Győztem... A véres nap lement,
Az izzó föld kihűl,
Messze mezőn hűnyó parázs.

Győztem...
De szívem nem örül,
Dalra nem ver,
Körülöttem a végtelen világ
Romban, koromban, hamuban hever.

Győztem, de megfáradt tagom
Továbbvonszolni mi se kész,
Csak az, hogy *akarom*.
És szívem nem örül,
Népem felét, jaj, derekabb felét
A keselyűknek hagytam étekül.

A Győzelem víg istenasszonya:
Nike, oly szomorún tekint reám,
Tekintetem felváltva elborong
Babéron és temetők cyprusán,
S én nem tudom már, hogy melyik mit ér,
És fáradt, zavaros szemem
Rajtuk ijedten, tétován pihen:
Melyik a ciprus, melyik a babér?

Ó, szívem nem örül.
És véres koronám körül
Halavány glória ragyog:
Győztem. Még egy ily győzelem -
S belehalok.

1918

Cassandra

Lobog az áldozati tűz,
Szellő szent füstöt űz,
Szent füstben száll a Sors.

Mit kívántok Ilion fiai,
Kongó sisakok, csengő aranyvértek?
Jósoljak néktek?

Szent füstben száll a sors.
Szívem fenekén, mint az aludt vér,
Fekszik a sors,
De megindul és ajkamig ér.
Fussatok tőlem,
Rejtőzzetek, Ilion fiai,
Rejtőzzetek, ameddig lehet,
Vagy tépjétek ki,
Tépjétek ki fekete nyelvemet!

Mert nem szólhatom
Halkan azt, ami szívemben kiált,
Se mézes szóval keserű halált
Nem szólhatok.

És nem ígérhetek.
A menyasszonynak rózsás gyermeket,
Se büszke megtérést a vőlegénynek.
És nem is lehetek
Forró hiúságtokra legyező,
Se üszkös sebetekre enyhe ír,
Se lágy selyempalástja vágyatoknak.
Az én beszédem kemény, mint a sír.

Leroskad *Ilion*. Ha kettévágtok:
Én egyebet akkor se szólhatok,
Csak a meztelen, véres igazságot.
Mit néztek úgy reám?
Vigasztaló ígét én nem tudok
Néktek, ti veszni rendelt seregek
Én csak meghalni tudok veletek.

Lobog a tűz,
Szellő szent füstöt űz,
Szent füstben száll a sors.
Szívem fenekén, mint az aludt vér,
Alszik a sors,
De felriad és az ajkamig ér
S én kisikoltom
Száraz szemmel, fagyos ajakkal Néktek,
Kongó sisakok, csengő aranyvértek!
Fussatok tőlem,
Rejtőzzetek, *Ilion* fiai,
Rejtőzzetek, ameddig lehet,
Tépjétek ki fekete nyelvemet,
Titoktudó szívem
Verjétek éles vassal át,
Mert nem szólhatom, csak az istenek szavát!

1918 szeptember

Vérfolt

A szentegyházat gránát verte széjjel,
Pozdorjává zúzott tetőt-falat;
De jött az ember új, örök reménnyel,
És elföldelte a halottakat,
Kik ott heverték temetetlenül.

A templomot újból fölépíték,
Fölépítette új, acélos hit:
„Sorsvesszőzte szív, légy alázatos
És ne kutasd az Isten titkait,
S a mélybe mérő-ónod ne bocsásd!”

A templomot újból fölépíték,
Hozsannát zengtek: *Sion* újraéledt!

A pusztulás, a jaj feledve rég,
Olvastattak engesztelő miséket,
Hogy, akit éget még a mult, megtérjen!

Fényben úszott az új templom hajója,
Ünnepi zsongás a boltívek alatt,
De, hogy a pap a misét kezdte volna,
Rémült torkán az ige elakadt:

Az oltárterítón egy vérfolt ott maradt.

Míg állt a vár...

Míg állt a vár, míg állt a palota:
Ó könnyű volt beszélni!
Fölényes arccal állani oda
S ormától fundamentomáig mérni
Az ősök építette templomot.
Míg állt a vár: ó könnyű volt beszélni!
Lazítani itt is, ott is egy-egy téglát,
Míg a boltívek roskataggá lettek,
S a dőmpillérek ernyedtek és bénák.

Most minden rom.
A földdel egyenlővé tétetett.
Nincs fundamentom és nincsen orom.
Csak fű a rom felett
S a fű közt egy-egy csöndes nefelejcs.

Cassandra hangja zokogásba fulladt.
A száraz szemekből a könnyek árja
Csöppenként indult: millió imádság,
Az Istenbe, az örök óceánba.
A fagyos ajkak tüzes ajkak lettek,
Mintha a szívét az ajkára tenné:
A gögje alázattá változott,
És a fölénye: örült szerelemmé!

Állok a fű közt, a romok felett,
A nefelejcsék kicsi, kék fejét
Simogatja kezem.
Míg álltál: értetlenül néztelek,
Most rádismelve nézlek, réveteg
S imádlak romjaidban, - nemzetem!

1921 május

Egyenlőség

Azt hitték róla: fehér égi álom,
A földre úgy száll alá, tündér-szárnyon.
S ó szörnyű kép, én elmondhatom... láttam:
Pallossal jött, piros hóhéralástban.

Előtte hosszú, hosszú sorban álltak
Az emberek, és megváltásra vártak.

Esengve kértek üdvöt, életet,
Míg falanxuk előtt elléptetett:

S ő, míg haladt a hús-sorfal előtt,
A főt nézte, mely *magasabbra* nőtt.

Nézte gúnnyal a legszebb fejeket
És kezében a kard nem remegett.

Sétált... mosolygott... meg-megállott:
Levágta a főt, mely kiválott!

1919 április

Pro libertate

Szabadság, szabadság: szó, - magvad veszett el.
Lobogód letépted önnön két kezeddél,
Adós maradtál egy, igaz értelmekkel.

Napod felkél, napod leáldozik,
Eged alatt minden ebfi sátorozik,
Veled, nélküled: a világ nem változik.

Mindenki szajhája: minden ajkon más vagy,
Tagadja az egyik, mit a másik ráhagy,
Míg minden indulat kimered, csonttá fagy.

Zuzmara csillámlik odakünn a fákon:
Legeltetem lelkem egy másik világon.
Ez a szabadság: az én szabadságom.

Helgoland

Márki Sándornénak

A sziklafokon megtörik a hullám,
És újra jő, - és újra megtörik...
Harsogva csap fel, bűgva hull alá,
És ez így tart öröktől-örökig.

A Sors: a sziklák zord szigetje áll.
Körülte zúg az emberáradat:
Millió élet, millió halál.

Egy hullámparány vagyok én is ott,
A sziklára egy percre fölcsapok,
Hogy aztán - aléltan hulljak alá, -
Én nem hiszem, hogy lakik valaki
Helgolandon, ki jajom hallaná.

Egy hullámparány vagyok én is ott,
Nincsen számomra más vigasztalás,
Mint hogy ezekkel együtt jajgatok.

Hullám is vagyok, tenger is vagyok,
Csak *egy* vagyok, - és mégis *az egész!*
S nekem diadal és keserű mámor,
Ha a hullám fehér tajtékporától
A víhatatlan sziget ködbevész!
Csak hab vagyok, - és mégis örök, ős,
És mint az óceán, oly tehetetlen,
És mint az óceán, olyan erős!

És néha, mikor zúgó tengerárral
A lelke a sziklákon nagyot csobban,
Kevélyen kérdezem és keserűn:
Nekem, vagy a sziklának fájt-e jobban?!

Egyszer lehullok s elnyelnek a mélyek,
Elvesztődöm a végtelen vizen,

De tán ezer év múlva visszatérek.
És újra lent leszek, s a szikla fent,
És a háborút újra kezdem én:
A múlhatatlant, s a reménytelenent.

A Sors: a sziklák zord szigetje áll,
Áll keményen és víhatatlanul.
Rajta sír, tombol, tajtékszik a hullám,
S a mélybe, önmagába visszahull.

Körülte zúg az emberáradat:
Millió élet, millió halál.
A Sors: a sziklák zord szigetje áll.

Az egyetlen tett

Olasz Lajosnak

Ó forradalmak, ellenforradalmak,
Diktatúrák és rohamcsapatok,
S ti lobogók, vörösek vagy fehérek:
Én rátok olyan idegenül nézek,
És töletek olyan távol vagyok,
Mint erdő csendje város-dübörgéstől.
Iszonyodom a meddő embervértől,
A semmitmondó, hangos, hazug szótól,
És mindenfajta népbolondítótól.
Jobbról, balról a riadókat fújják,
A véres jelzőlámpát lengetik.
És semmi sem nő - csak a nyomorúság.

Állok nagy erdő-csendem közepén,
Búcsúztatom a hulló levelet,
S tudom, hogy ezzel ítéletet mondok,
Ítéletet e vak világ felett:
Mikor a lét pillérei inogtak
És mint a viasz, minden elhajolt,

Egyetlen ércnél szilárdabb valóság,
Egyetlen *tett*: a költő álma volt.

1923

Jóakarát

„Én jót akartam, - s minden rosszra vált...”
Van-e szörnyűbb szó, szörnyűbb tördöfés,
Mellyel a szív magának ad halált,
S önnön hajába markol szaggatón
A Kétségbeesés?!

„Én jót akartam.
Zephirt vettem, - és vihart arattam. -
Szóltam a földnek: gyorsabban forogj! -
S az megindult alattam,
Mint a horkanó paripa, vadul.
Egy téglá nem tetszett a templomfalban,
Megmozgattam, - s a templom összedőlt.
Én jót akartam”

Mikor eljő az ítéletnek napja,
A végső nap
S a maga jussát minden szív kikapja,
Mikor a Bíró rátekint merőn:
Egyensúlyozni bűnök tonnasúlyát,
Egy hópehely a *másik* serpenyőn;
Lángtengerek közt keskeny tejfolyó,
Kárhozat-földjén üdvösség-barázda:
Jóakarát - elég lesz ez a szó?...

Hiúság

Mikor a lélek már higgadni tud,
És azt hiszi, hogy kiforrt és megért,
S véli, hogy most már letörülheti
Békén a kapott seb száján a vért;
S véli, hogy most már békén elbocsáthat
Sok űzött lepkét, tarka semmiséget,
Sok fénybevágást, sok virágos ágat,
S véli, hogy most már leszűrt, tiszta lett -
És mint az óbor, kiömleni készül
És követni a hulló levelet:
Akkor üti fel benne a fejét
A hiúságnak örök ördöge
És a szent álmok szent szívére lép.
Én felfedtem a hiúság szemét.
És szóltam: jövel, kövess engemet.
És nézd meg a te rózsaberkeid
És nézd meg a te pálmaligeted

Hónapok, évek, századok után!
Nézd az Időt, ki ítéletet tart,
Tekintsd a port, a hamut, az avart,
A lét, a láng, a lomb szemfedelét...

Én felfedtem a hiúság szemét,
És mutattam a sírokat neki,
A süppedt, mohos márványköveket,
Leonardo megfakult vásznait,
S hogy minden meddő volt, hiába lett.
Hogy roppant álméhségek helyett
Jobb a mindennap kis kenyérért ennem.
Én felfedtem a hiúság szemét.

De csak dörömbölt, ágaskodott bennem.

Szkepszis

Megszaggatom bírói köntösöm,
A székem itthagynom, megyek haza,
Talán igaza van mindenkinek, -
És talán senkinek sincs igaza.
Mit tudom én!
Elöttem összefolynak feketén
A törvénytáblán a vésett betűk.
Torkom szorul, ajkamon érezek
Valami mondhatatlan keserűt.
A pillantásom éle úgy kicsorbult!
Én nem tudok már igazságot tenni,
Adjatok inkább egy remete-cellát,
Hagyjatok inkább a vadonba menni.
Szívembe néznék, - de a szívem reszket,
Hogy döntsön, mikor magába' se biztos?
S úgy hordja tisztét, mint kínos keresztet...

Hozzám ne jertek, s ne kérdezzetek!
Ítéletet ne kelljen mondanom,
Itt hagyom nektek üres széket -
Én - hadd tűnődjem a csillagokon.
Vonja lelkemet aranyba az ősz,
Ki helyembe ül, boldogabb legyen,
S boldogabb legyen, aki megelőz.
Bukkanjon rá a nagy egy-igazságra,
S ha nem bukkant rá - legalább ne tudja,
Csak tudjon hinni, hinni - önmagába'!

Nekem úgy fáj a sok-sok szakadék,
Az ellentétek iszonyú világa
Úgy fáj, hogy minden lélek más és más,
Úgy gyötör ez a sötét látomás,
És a tudat, hogy oly messze az ég.
Feloldanám egy nagy harmóniába:

Ami itt disszonáns hang, s töredék.
Feloldanám egy nagy, nyugodt Egészbe.

De ez a béke talán a halál, -
S a föld talán csak így érhet az égbe.

Spectrum

Fehér az ős-szín.
Talán nem is szín,
A költő szerint csak „világos csend”.
Fehéren, tisztán
Buzog a véghetetlen térből
A csillagzatok vándorfénye,
Míg fennakad egy hitvány üvegen.

Akkor megbomlik, megzavarodik,
Ős-tisztaságát homály futja be,
Egysége szerte hull.
S a megzavart fény bomló káoszából
Lángrakapnak a születő színek:
Égő-piros, halványzöld, méregsárga,
Irigység, bosszú, remény, szerelem,
Ezernyi vágy.

Szeretnék gyermek lenni újra,
Isten báránya, ártatlan-fehér,
Bontatlan-egy.

És szól a hindu bölcs:
A munka könnyű:
Vedd el a nap elől az üveget.

Fekete Pille

Fekete pille: örökálom,
Mily könnyű vagy - és mily nehéz!
Úgy ülsz a csukott szempillákon,
Te kapuvédő, bús vitéz,
Mint aki felröppenni kész.

És mégsem röppensz fel soha.
Ahova egyszer telepedtél:
Vaskeményen tapadsz oda,
Elúzhatetlenül keményen,
Pille, te fekete csoda.

Fekete pille: örökálom,
Te őr a csukott kapuban,
Aki mögötted szunnyad mélyen,
Annak már könnyű dolga van,
Neki minden súly súlytalan.

Mint gyermek, lepkét-kergető:
A bölcs utánad úgy szalad,
S te szállsz *megfoghatatlanul*,
És viszed komor titkodat, -
Míg a vadász szemére szállsz le.

Mert lepkét ejt meg Szép Ilonka
És Szép Ilonkát a Vadász, -
Csak téged, titkos éji pille,
Nem ejt meg senki, semmi láz,
Mert vadból *Te* leszel vadász.

Sóvárgás bizonyosság után

Mit tettél velem, nyomorult világ?
Lúggal megmartad isteneimet,
Hamuvá szürkült aranycsillogásuk,
Elpárologtak szentség, becsület.
A dogma sziklájától eloldottál, -
Rideg, kietlen volt, de szikla volt:
Aztán - kezemben a lét szertefolyt.

Mit tettél velem, nyomorult világ?
Ígérted: fölnyitod a szememet.
Azelőtt látó voltam: vak Homér, -
Te a lelkemet vakítottad meg!
Minden dolognak visszáját is látom,
És nincs, amire esküdnék, dolog.
Ó, pedig én esküdni akarok!

A kősziklához vissza nincsen út.
Kétségek közt kell meglelnem magam, -
Adj hát egy szalmaszálat legalább
Világ, - s hited el, hogy acélból van!
Hited el, hogy a nádszálam jogar:
Világomat kormányzó hadi pálca,
S a szépség nemcsak torz arcon az álca.

Ó bizonyosság, bizonyosság,
Habár a mániákusé,
Habár az örült királysága,
Mely csak az ő szemében az övé,
Ó bizonyosság, békesség, erő,
Habár a halál örök árán véve:
Csak szállj le szívem száz sajgó sebére!

Hivatás közben

Úgy volna szép:
Ahol kiki legörömebb állt,
Ahol erőben, szeretetben
Leginkább önnönmagára talált,

Ottan fogadja szépen, szabadon,
Büszkén a halált.

Szószéken a pap
Harangozó a harang alatt,
Tudós a Röntgen-kamarában,
Szántóvető az illatos határban,
Lokomotívján a mozdonyvezető,
Anya gyermeke virrasztása közben,
Egy hosszú csók közben a szerető...

Hát én, a Teremtés elfeledettje,
A hivatások nagy számkivetettje?...
Számomra hol legyen a hely, a poszt,
Mit végórákra a végzet kioszt?

Mindegy, hogy hol.
Hisz helyem, posztom nincs nekem sehol.
Mint Caesar, köpenyét húzva fejére:
Csak burkolózhassam be akkor én
A látásaim bíborköpenyébe.

Mikor a lelkem nagy szélcsendje jó,
S a vágyaim, s a kínjaim elülnek,
Egy utolsó, alkotó akaratban
Megtisztulva - a szféráig feszülnek,
S mérik a távolság zengő szenvedéllyel:
Mint túlfeszült húr, úgy szakadjak széjjel.

1924 augusztus

Ha a halál is ilyen volna csak...

Ha a Halál is ilyen volna csak,
Mint ez a decemberi alkonyat,
Ilyen halkléptű, ilyen nesztelen...
S úgy bána szépen, szelíden velem,
S úgy érintené meg a kezemet,
Mint valaki, kit nagyon szeretek.

Ha a Halál is ilyen volna csak,
S úgy lebbenne szobámba hallgatag,
Mint egy lámpát-eloltó lehelet,
Észre se venném, hogy sötétebb lett.
Mennék vele, ki helyettem is lát,
Ugaron, erdőn, tengereken át.

Ha a Halál is ilyen volna csak,
Nem ijesztő, titáni szörnyalak;
Szelíd fiú, vagy édes, lenge lány:
Egyik kezében megfogózkodnám,
Másik kezében - lángjával alá -
- Bús géniusz - a fáklyát tartaná.

Ha a Halál is ilyen volna csak,
Hátulról átkarolná vállamat,
Mappámra tenné hús, nyugodt kezét:
„A tollat pajtás tedd le, most elég!
Az utolsó vers úgyse lesz már jó,
Tülköl a ködkürt, indul a hajó!”

Ha a Halál is ilyen volna csak:
Födetlen, fürtös fő, nem zord sisak,
Nem üres szemgödrök, de mély szemek,
Mik lelkem mélyéig tekintenek,
S visszaragyogják, mit benne látnak:
Drága képét egy-egy jóbarátnak.

Ha a Halál is ilyen volna csak,
Nem ásna nyirkos, sötét sírokat,
De vinne szabad, nagy mezőkön át,
Hol szürcsölnénk a mennyek harmatát,
S hajnali ködben, pusztán, tengeren,
Egyszer csak úgy eltűnnék csendesen.

Aranyabroncs

A mellemen egy gyűrű fut körül,
Aranyabroncs, vagy acélkarika:
Én nem tudom.
Szorít, szorít,
S e szorítás nem múlik el soha.
Akkor is fáj a szívem, ha örül,
Mert aranyabroncs fut rajta körül,
Aranyabroncs, vagy acélkarika.
Az élet ez a kemény karika.

Csak néha simul közé és közém
Enyhületképen egy rózsaszirm:
Égi rózsafa hullatta levél.
Az életemet jaj, meddig bírom?
S tavasz pattantja egykor el, vagy tél
Az aranyabroncsot szívem körül?
Mert akkor is fáj, ha nagyon örül.

Aranyabroncs, bánat-öv, örömpánt:
A lélek egyszer magáról lehánt,
Ledobál minden felöltöt, övet, -
És mezítlenül új ösvényt követ,
Hol nem szorítja több arany-iga.
Mert egyszer elpattan a karika.

Hóhullás

Ó életemnek legszebb percei,
Szent, tiszta percek,
Ha meghalok, még egyszer hulljatok rám,

Pehely pehelyre, zizzenő hullással,
Mint sűrű, csendes téli hóesés.

Üljétek meg a vállam, a fejem:
Kis fehér hangulat-galambok,
S tudjam: ez egyszer nem röptök el,
S elolvadni sem fogtok már soha,
Nálam, velem maradtok mindörökre.

Emlékeimnek hóesése közben
így ballagjak a végtelen felé,

Budapest, 1922 december

Végállomás

Vonat csak egy irányból érkezik,
S csak egy irányba megy,
A sinek útját más világ felé
Elállta itt a hegy.
A váltó és a szemafor
Zöld fénye csupán egy felé mutat,
Mély hegyi utak, kis gyalogcsapások
Váltották fel a büszke vas-utat.

Jelzőharang csak egy irányba kondul
S csak egy irányból jelez vonatot;
Más oldalról csupán a szél izenget
S hozza szárnyán a fenyőillatot.
Legott fanyar édesség támad,
Ha fenyőillat s kőszénfüst vegyül,
Ez a végállomások illata,
És én itt álmodozom egyedül.

Patak csobog szelíd sötétben,
Zizzenve hull a lomb,
A vasuti őr, mint egy jegenyé,
Maga elé borong,
És ha bejött az éjféli vonat
S pár fáradt, késő utas vele jött,
Elalszik szépen az egyetlen lámpa
Az állomás előtt.

A nagy hegyekre komoly csend terül,
Szekér se dübörög...
Tücsök zeng őszi csillagfény alatt
És hallgatja sok élő-halott rög.
E pillanatban *mégis* béke van,
A szívemben is béke, semmi más.
Ó lenne ez a pillanat örök,
S a szívem is egy ily végállomás.

Dobsina, 1921 szeptember végén

Egy rügy a naphoz

Örök fény, mit akarsz velem?
Mondd, mért csaltál elő
A fénynemjárta jótékony homályból?
Aranyfogóval mért kényszerítettél
Elhagyni bűvös rejtekhelyemet?
Mit akarsz velem, örök napmeleg?
Öntudatlanság alvó éjjeléből
Felsajgó öntudatra
Riasztón mért vertél fel engemet?
Azt akarod, hogy levél legyek,
S reményzöld ruhám' átüsse a jég,
Ha forró május tikkadt alkonyán
Hirtelen, tompán megdördül az ég?
Azt akarod, hogy levél legyek,
És nyári napok gyötrelmes során
Megbarnítson majd perzselő heved,
S hazámtól, fámtól eltépjen az ősz?
Mit akarsz velem, örök napmeleg?

Vagy talán abban nyugodjunk mi meg,
Mi hervadásra ítélt levelek,
Hogy forró, gyilkos órán árnyat adtunk
Valakinek, ki megpihent alattunk?

Versenyen kívül

Én nem futok.
Nincs mért. Nem kápráztat a pálma-ág.
Útszélen; árokparton,
A versenyen kívül
Szedem a novemberi ibolyát.
Én nem futok,
Távol a sértő zajtól, bántó fénytől
A Janus-arcú dicsőségtől,
Rendezgetem csokorba ibolyámat,
Ha valakit tarlómra fúj a szél,
A vágy, a nyugtalanság, vagy a bánat:
Más virág híján, mutatom neki
Novemberben kinyílt ibolyámat.
Ha kell: jó, ha nem: békesség neki.
Én nem futok.
Én nem akarok senkit utolérni.
Nem hataloméért, csak egy morzsa szívéért
Vágyom a virágomat kicserélni.

Fecske a víz tükrén

1

Mint víz tükrét a fecske szárnya
Legyintvén - pár csillogó csöppet
Visz magával a magasságba:
Úgy szeretném legyintni én is
Lélekszárnnyal az életet,
S ragadni fel a végtelenbe,
Viharzó zsoldárt énekelve,
A megmentett szépségeket.

2

Az élet zajló, fekete folyam,
És szépség benne csupán annyi van,
Mennyit egy fecske tünde szárnya
Fel-felragad a magasságba.
S a szépség léte csak egy pillanat, -
Fenn felissza mohón a nap, a nap.
S mint ki számára letellett az óra:
Visszaejti a fekete folyóba.

3

Búvár inkább, mint légi vándor
Azért ne kívánj mégse lenni,
Lebukni kár, lebukni kár,
A mélyben sincsen semmi, semmi,
Csak ősizap, csak őshinár,
És szörnyek szívós polipkarja vár.
Tenger-fenek lámpása, lélek:
Mit világolsz a síri mélynek,
Komor búvárharang alatt?
Ha meg kell halni, - mégis jobb talán
A fellegek tornyos oromzatán,
Ahol a halál könnyű és szabad.

4

Ha akarsz lenni kicsit boldogabb:
Tartsd kicsit távolabb a dolgokat
Magadtól - s nem fognak gyötörni.
Nem fogsz a percek rejtett zátonyán
Boldogtalan hajó Te, összetörni.
Ne ismerkedj a dolgok lényegével,
Csak friss hamvával, csillogó színével.
Úgy, mint a fecske a víz tükörével.

Csendes csodák

Melitskó Saroltának

Ne várd, hogy a föld meghasadjon
És tűz nyelje el Sodomát.
A mindennap kicsiny csodái
Nagyobb és titkosabb csodák.

Tedd a kezedet a szívedre
Hallgasd, figyeld, hogy mit dobog,
Ez a finom kis kalapálás
Nem a legcsodásabb dolog?

Nézz a sötétkék végtelenbe,
Nézd a kis ezüstpontokat:
Nem csoda-e, hogy árva lelked
Feléjük szárnyat bontogat?

Nézd, árnyékod hogy fut előled,
Hogy nő, hogy törpül el veled.
Nem csoda ez? - s hogy tükröződni
Látod a vízben az eget?

Ne várj nagy dolgot életedbe,
Kis hópelyhek az örömök,
Szitáló, halk szírom-csodák.
Rajtuk át Isten szól: jövök.

Torony

Tegnap este az erkélyablakon
Át néztem: be különös a torony.

Szent Mihály templomának a tornya
Olyan csodás volt, olyan új-forma.

És mégse láttam még ily ismerősnek,
Ily közelinek, ilyen mese-hősnek.

Sohase láttam így keretbe vágva,
A városból, a világból kivágva.

Ily nyugalmasan, szépen egyedül,
Mindenen túl, és minden felül.

Sötét vállát a holdfény meg nem ülte,
Szánkázott rajta, lebegett körülte.

Ő nőtt, csak nőtt a derengésen által,
Húzta, húzta a lelkemet magával.

S ahogy nőttem, úgy keményedtem én,
Szédült a hold lelkem orom-kövén.

Kőcsipkéimnek komor erdejében,
Elaludtak a vágy-galambok mélyen.

És a fájdalom vércsevisongása:
Csak egy-egy csúcsív égbenyilalása.

S az egész bűvös, zord-erejű látás:
Egy kővé harsant diadalkiáltás.

Végül ott álltam én, keretbe vágva,
A városból, a világból kivágva.

Nyugalmasan, gyönyörűn, egyedül,
Mindenen túl és mindenén felül.

Amíg újra emberré nem omoltam. -
A tornyot nézve, én is torony voltam.

1923 november

Ötvösmunka

Hozzám jó valaki
És azt mondja nekem:
„Ezt a versedet nagyon szeretem,
Mert megtaláltam benne magamat,
A hitemet, az igazságomat.” -
És rám szegezi ragyogó szemét.

És jó a másik, aki elveti,
Vagy megveti az előbbi hitét.
De hozzám mégis, ő is így beszél:
„Helyettem mondottad ki az ígét.”

Néha gyűlölik egymást mérhetetlen',
De bennem együtt vannak mind a ketten,
Tudatlan, akaratlan szeretetben.

Mert én vagyok a foglalat,
Mely minden arcra egybegyűjti
Az ős testvér-vonásokat.
És én vagyok az ötvözet,
Amelyben tűz a vízzel összefér,
S a híd vagyok, mely átvezet,
S a sarkoktól a trópusokig ér.

És én vagyok, ki az ellentmondások
Minden dárdáit a szívembe mártom.
Ott elnyugosznak mozdulatlanul.
- A vérem árán, - egymással, egymáson.

Ó elszakadt már sok reményem szála,
De egy reményem szála nem szakad:
Kibékíteni egy-egy költeményben
Egy pillanatra a világokat.

1924 augusztus

Cézártól - Lázárig

Az én verseim, amikor születnek:
Bíborban születnek.
Fejedelemnek öltözteti őket
Teremtő hite a boldog szülőnek.
Koronát illeszt mindnek homlokára,
Születésnapján egyikük sem árva.
Alakjuk, arcuk imperátori,
S én szinte-szinte elkiáltanám:
Lelkek: vigyázz! glédába állani!

Ó születésnap, első ragyogás!...
Másnap a kedves gyermek már be más!
Fakul a bíbor, kopik az arany,
A büszke termet sem hibátalan.
A márványarcon szeplő ütközik -
Nyomán szemembe égő könny szökik.
S aztán, - ha tűntek hetek, hónapok:
Meglátok egy roskatag alakot,
Lázár az, vállán koldustarisznyával.
Lelkem bozótján tünezik által.

S ahogy közelg a ráncosarcú vén
Kopogó koldusbotjával felém,
Hátrálnék előle reszketegen,
Tagadnám: ez nem az én gyermekem!
De hasztalan, - közelg, s csontomba ás
Ez a velőig fájó látomás.

Nekem koldus. - De szeme-tükrén másnak,
Ki tudja, hátha megmaradt királynak?...

Ó lélek, édes, drága rokon-lélek,
Akárki légy is, szánj meg engem, kérlek.
Egy bíborfoszlányt, hogyha látsz még rajta,
Ha nem halotti-fakó még az ajka,
Ha vet még egy csillámot koronája:
Ó szólj! megváltó szód Isten megáldja.
Lázáromat, míg inai remegnek,
Szépítsd, szilárdítsd vissza a szememnek.

S ha meghalt volna: csodatévő kart tárj,
Rettentő hangon a sírba kiáltsd be:
Lázár, Lázár, emelkedj fel és járj!

1924

„Szála alá poklokra”

Mielőtt fölmennek az égbe,
A látásaim hetedik egébe:
Először poklokra kell szállanom.
Ez az én sötét, sötét korszakom

Minduntalan megújul.
Néha csak órák, néha csak napok,
Néha hetek, - és néha hónapok...
Testvéreim, lelkek, közeliak,
Ilyenkor hagyjatok:
Kietlen és idegen lényemen
Ne csodálkozzatok.
Érettetek vívok, miattatok,
S a Szépségért - a hétfejű sárkánnyal,
Mennyországért - az egész alvilággal.
És ne higgyétek azt,
Hogy elszakadtam volna tőletek,
Amért elbujdosom előletek.
Ó ne higgyétek ezt,
Miként a kicsinyhitűek teszik.
Ha tőletek százszor távol vagyok:
Bizony mondom, én veletek vagyok
Mind e világnak végezetéig.

Új poétáknak adott hatalom

Minekünk nem adatott hatalom
Eltréfálkozni a sírok fölött,
S a bánatfából kivirágoztatni
Ráimádkozással az örömet.
A bánat egyetemes és örök,
És mély, mint a világ, -
S talán nem is fontos, hogy elvegyed
Vigasztalással a föld bánatát,
Csak az, hogy együtt bánkódjál vele.
Hogy mezítelen, csupasz vállait
Irgalom-palásttal borítsad be.
Hogy zajlását álommá finomítsd,
S éjjelét csillaggal ültess tele.
Hogy néma nyelvét beszédre megoldjad
És száraz kínját könnybe kifakaszsd.

Aztán - Istenre bízzad a vigaszt.

Már nem fáj más...

Már nem fáj más,
Csak az fáj mindig jobban,
Hogy égő sebeim
Olyan világtól-idegen sebek,
És a szívem más szenvedők szívével
Nem egy ütemre dobban.
Már nem fáj más,
Csak az fáj mindig jobban,
Hogy önmagamba lassan visszanyöttem.

Betokozódtam, elszigetelődtem.
Mint a temetkező selyembogár:
Magam a selyeimbe beleszöttem.

Szeretnék egyszer lepke lenni még.
Öröm mézét, búbanat harmatát
Az arany élet-réten vinni szét.
Leszállani minden virágkehelybe,
S megtapintni a virágok szívét.
Szeretnék egyszer hívő, hevülő,
Lengő, lebegő lepke lenni még.

Az eredet felé

*„Hazája álom és titok,
szem-nem-legelte pázsitok”
Áprily*

A vers, a vers csak egy patak,
És én is egy patak vagyok,
Fölöttem csillag tündököl,
Alattam örvény kavarog.
Egy más patakba valahol
Harsogva beleszakadok.
Patak vagyok, patak vagyok.
Patak: ép szemmel látható,
Patak: ép füllel hallható.
Bennem véres kéz, szennyes kéz,
Tiszta kéz, egyként mosható.
Patak vagyok, lélek vagyok,
Fölöttem csillag tündököl.
Alattam örvény kavarog,
Egy más lélekbe valahol
Harsogva beleszakadok.

De mentél-e már fölfele?
Patak partján, meder nyomán
Mentél az Eredet fele?
Ahol a víz, a vad pogány
Gránit-ágyát fektette le.
Mert keresztelnek bár vele:
Ő maga marad vad pogány,
Pogány erőnek kútfeje.
Patak partján, meder nyomán
Mentél az Eredet fele?

Egy sziklafordulónál láttad
Kettéválni a patakot?
S két új ágra az egyik ágat
Szakadni nemsokára, láttad?
S a végtelenig így tovább?...
Hogy követni az agy kifárad
S követni elkopik a láb.

A hajsál-ereket követted
A végtelenig így, tovább?!

Ezek a versem ősei.
Ezek az én elődeim,
Millió rejtelmes hatás:
Harmat-verés, sugár-csapás,
Jég-szakadás, hó-olvadás,
Zsoltáros forrás-buggyanás.
Ezek az én elődeim.

Szent döbbenettel gondolok
Rájok, míg medremben futok
S tajtékozom sorsom kövein.
Mind, mind az én elődeim.

S ha őszám millió hatás,
Harmat-verés, sugár-csapás,
Jég-szakadás, hó-olvadás,
Zsoltáros forrás-buggyanás:
Legyen e vers most ükeimre
Telt-hangú, zengő áldomás.
Kik hangom zengővé tevétek,
Hozsánna: millió hatás!

A vers, a vers csak egy patak,
S én vele egy patak vagyok,
Fölöttem csillag tündököl,
Alattam örvény kavarog.
Egy más patakba valahol
Harsogva beleszakadok.

1924

PREDESZTINÁCIÓ

Predestináció

Mécs Lászlónak

Ez így rendeltetett:
Hogy ne lehessenek soha senkié,
És ne lehessen enyém senki se.
És legyek mégis a mindenkié,
És legyen enyém az egész világ.

Ó árvasággá szűkült végtelen,
Ó végtelenné tágult árvaság!

1924

Én a szívemet...

Én a szívemet szétszakítottam:
Ahány darabja, annyifele van.

Én azt gondoltam, hogy ezt így lehet,
És csorbát nem szenved a szeretet.

Hittem, hogy minden darab új egész,
S akit szeret, azért mindenre kész.

Mindenre kész, - de ah, - erőtlen
E balga, szétforgácsolt szerelem.

Ez a tudat éget, mint a kereszt,
Én Istenem, nem így akartam ezt.

Nem így: kapni más lelke aranyát,
S cserébe tarka rongyot adni át.

Arany lélekkapun menni által,
S fizetni pár színes szóvirággal.

Egyformának lenni mindenkihez:
Emberfeletti nagy szív kell ehhez.

Én a szívemet szétszakítottam,
Ahány darabja, annyifele van.

Pár rongydarab jutott mindenkinek, -
És nem jutott az egész senkinek.

Lelkem király...

Lelkem király és trónteremben ül.
Aranyos, kongó trónteremben, -
Bíborbaldachin alatt, - egyedül.

Lelkem király és trónteremben ül,
S a szomszédba, a királykisasszonyhoz
Nagynéha, álmokat küld - követül.

És néhanapján követet fogad,
A szomszédból, a királykisasszonytól:
Apródokat, - halkléptű álmokat.

És néhanapján messze-messze néz,
És fáj neki az üres trónterem,
És a fején a korona nehéz.

De néha jólesik a zord Magány,
S a sisaktalan, bús, fürtös fiú,
Kit hozzá küld a szent királyleány.

E Magány: önként vállalt és akart,
És mégis sorsszerű és kénytelen,
Mint egy Istentől rám övezett kard.

A király udvarmestere a csend,
Ajtónállóí: dárdás csillagok,
S az ég az ágya, melyben elpihent.

A király magas trónteremben ül,
S a márványlépcsőn nem száll le soha,
Mert szomorú, de szép így, - egyedül.

Őszi erdőn hamvadó parázs

Te szép, te szomorú, te tiszta láng!
Most már: avarba hamvadó parázs,
Én nem gyujtottalak,
Én nem oltottalak
Az őszi erdőn úgy gyúltál, magadtól.
Arra jártamban
Megcsapott messziről a meleged,
Tovább mentem,

Nem éleszthettelek.

Most hát elalszol.

Aludj.

Békesség neked.

Takarjon be a diadalmas Ősz,

A csend,

S a nesztelenül hulló levelek.

Gyorsvonaton

A határ mellől így jöttem haza:
Gyorsvonaton. Leszállt az éjszaka.
Az éjszakában rohant a vonat,
Mint egy vassá vált, örült gondolat,
Remegtek, döngtek a sinek belé.

Gondoltam: megyek hát visszafelé.
Aztán megint előre, megint vissza,
S előre ismét, nyughatatlanul,
Míg a föld minden csöpp vérem felissza,
S szálló szikrák az ugar elnyeli.

Mint a mozdony a szikrák záporát,
A lelkem is úgy ontja álmait,
Ugarra, éjbe, tar erdők fölé,
Az egyik határtól a másikig.
Megállásom csak percnyi van nekem.

Kinézek önnön lelkem ablakán,
Nézem a vízpárát, a rajt' lepergőt,
Szemem, vagy az ablak homályosul?
Tünedeznek a novemberi erdők.
Ilyen őszi roham az életem.

Magas töltésen száguldok tova,
A töltés alján pici ablakok
Világolnak: a Béke szemei.
S intnek: megállj! De meg nem állhatok,
Visz a lelkem: az Ahasvér-vonat.

Kis ablakok ott lent, - minden hiába:
A puha fészek kalicka nekem,
Nekem rohannom kell így, átkozottan,
Reszkető, nyögő, döngő sineken,
Tovább, - - a végállomásig. -

Sinek, az utolsó kocsi ablakából nézve

Mint az egy-sín, a lélek oly magányos,
Bár rokon fémből öntetett a társa:
S bár néha boldog, mert látszólag páros:
Egyedülség a szívnek valósága.

Körülöttünk vad pusztaság terül,
Csillogva futnak a vad messzeségnek,
Egymás mellett - és mégis egyedül -
A végtelenben talán összeérnek.

Barátság, testvériség, szerelem:
Minden érzés e súlyos sorsot hordja,
De néha enyhül ércbeöntött sorsa.

Olyankor vonat jár a sineken:
Fensőbb gondolat, fensőbb szeretet,
S a sinek benne összecsengenek.

Margaréta

A bükki rét, - a margarétás rét.

Én nem kérdeztem: szeret-nem-szeret
A margarétától soha.
Nem kellett más,
Csak fehér virágszirom-mosolya.
Mely úgy lengett az alvó rét felett,
Mint egy sóhajtás, mint egy lehelet.
Én nem kérdeztem: szeret, nem szeret
A margarétától soha.

Bimbóban maradt szerelmek

Bánatra nyíltak volna,
És biztos hervadásra:
Én elítéltem őket
Bimbóban maradásra.
Bánat így is kísér,
De mosolygóbb a bánat.
Ha meghalok, tegyétek
Gyász - s győzelem jelének
Szívemre e ki nem nyílt rózsza-ágot.

A kávéház poézise

Moldován Pálnak

1

Vándor, ki egykor viharos hegyélen
Reccsenő szálfák közt ujjongva álltam,
A mindenségbe veszve elenyésztem,
Fenyővé, köddé, zuhataggá váltam,
- Ó olvasóm riadj, s tagadj meg engem:
Én most e csiszolt márványlap fölött
Este hat óra s nyolc óra között
A kávéháznak poézisét zengem.

A magasságok nagy szimfóniája
Törött akkordként mostan ide tér be,
A hős-éneknek leolvadt a szárnya,
Ide zuhant, e párás, füstös révbe!
Itten gunnyaszt e márványlap fölött,
Nézi a sok imbolygó emberárnyat,
Tűnődik, hogyan szerezzen új szárnyat -
A kávéházban - hat és nyolc között...

2

Mi vonz ide? Csak Isten a tudója,
Nem a szivarfüst, nem az emberek,
Nem is a barbár kártya-idióma.

Nem ez, nem az... tán egy-két jóbarát,
Akiknek arcát látni jólesik...
Ó de hányszor ülök itt egyedül,
Míg álmaim a valót színezik.
Talán e zsongás, e „murmur incertum”,
Mely néha olyan, mint a szél moraja,
Máskor meg mint távol hullámverés...
Úgy úszom rajta, mint eloldott sajka.
Talán a forró kávé hideg este,
Talán a pincér nyugodalmas arca,
Ki óhajtásom előre kileste.
Talán - kezdődő öreglegénységem,
Mely itt örökös horgonyt vetni készül,
Sejtve, hogy ez lesz végső menedékem.
És mégis van, és itt is van varázs...
Ha akarom: a vaskályha ölében,
Mint régi napnyugták láng-özönében,
Úgy izzik, úgy piroslik a parázs,
Míg az óriás tükörablakokra
Egy fenyveserdő rajzolódik jégből,
A láthatatlan festő vas-kezetől
Plántálva cik-cakos oromzatokra.

Viadukt

Az Isten hídépítő vas-keze
Kifeszült a mélységek fölé,
Hogy összekössek messze partokat.
S hogy érezzem: a lelkek serege
Egymást keresve rajtam áthalad.
Hogy fogva tartsam őket, mint igézet,
S ne lássák a pokol torkát alattam,
Míg egymás mennyország-szemébe néznek.
Így esnek rajtam át találkozások,
Testvériségek, barátságok, nászok.
S a Hídépítő tudja csak, meg én:
Alattam milyen mély az ördög-árok.
Viadukt vagyok, bús diadalív.
- Repezst a fagy és elmállaszt a hőség. -
Magamnak: gyötrelem, másoknak: út,
A hídépítő Istennek: dicsőség.
Néha kérdem bűnös-kíváncsian:
Mi lesz, ha egyszer e híd leszakad? -
Kondul a mély, mint megütött harang,
Sziklák között enyészve jár a hang...
S épít a nagy Mérnök másik hidat.
Így is csak elnyeli a messzeség
A rajtam kongó lépések zaját,
Átvonuló seregek dőrejét,

Az éneket, a nászki muzsikát.
Én maradok a szürke ég alatt,
Alattam szédítő sziklafalak
Meredeznek tovább...

1923

Az óriás

A wormsi birodalmi gyűlés 400 éves fordulójára

Lefojtott álmok, lenyűgözött vágyak,
Zöldből szürkébe halványult remény,
Kiábrándulás, te keserű füst:
Oltárok romján imbolyogva szálló,
Gyász, mely hamuban tépi önmagát,
Gyengeség, melyre egy világ zuhant,
Törpék mi mind, akiknek óriások álmát
Álmodni adta Isten:
Jertek ma velem.
Jertek, kapaszkodjunk az óriásba!

Ki hát az óriás?
Az, kinek homlokán
Ijesztőn tündököl a büszke bélyeg:
Ha kell: *egy világ ellen, egyedül.*
Egyedül. Hallottátok ezt a szót?
Úgy hangzik ez a szó, mint egy sirám.
De úgy is, mint egy diadalkiáltás!
Nézzétek őt.
Ott áll a szörnyű körben,
Egy vas- és aranygyűrű közepén.
Sisakok, dárdák, kardok, koronák,
Zászlók veszik körül.
Egy embererdő, egy világvadon -
És azzal szemben ő.
Egy lélek.
Milyen kicsi. - És milyen végtelen.

Ó, mert a lelkében az Isten él.
Valami, ami nála több,
Amit meglátott önmaga felett.
Amit nem lehet onnan kitörülni,
És amit letagadni nem lehet,
Ami tüzes korbáccsal kergeti
Irgalom nélkül végig a világon
És ösztökéli: *tégy vallomást rólam.*

S ő vallomást tesz: *Nem tehetek másképp.*

A vasmaroknak, mely kinyilt előtte,
Szívét odaveti:
Szorítsd hát, világ!

Állítsd el lassan minden dobbanását.
Vajjon *amit* dobog: *azt* is megfojtod-e?

Istent dobogja - és az Isten él!
Igazságot dobog - s az eszme él.
Hítet dobog - s az nem hal meg soha.
Szabadságot - s a szabadság örök.

Látjátok nőni ezt az árva árnyat,
A barát árnyát egy világ fölé?
Hallotok döngő léptei nyomán
Recsegni korhadt birodalmakat?
Mert *ami korhadt, az a korhadásé!*

És *ami lélektől* lett: *megmarad*.

Lefojtott álmok, lenyűgözött vágyak,
Zöldből szürkébe halványult remény,
Kiábrándulás, te keserű füst:
Oltárok romján imbolyogva szálló,
Gyász, mely hamuban tépi önmagát,
Gyengeség, melyre egy világ zuhant,
Törpék mi mind, akiknek óriások álmát
Álmodni adta Isten:
Jertek ma velem.
Jertek, kapaszkodjunk az óriásba!

1921 április

NAGY FÉRFIAK - BÚS VÉGZETEK

Petőfihez

Az ország elvétegett tőlünk,
Elvétegett a hatalom,
És a dicsőség is elvétegett,
Felbontatott és eltöröltetett
Közöttünk minden földi kötelék.
Térdig porban és övig hamuban
Mi mégis a te nemzeted maradtunk:
Petőfi nemzete!
Mert megmaradtál Te!
És Benned megmaradt az ország,
És megmaradt a hatalom,
S a dicsőség is, a mi dicsőségünk,
Most és mindörökké.

Az ország megmaradt,
Ó nem a földi ország,
A szemfedős, a könnyel áztatott.
Nem az, nem az!
A mi világtól elfordult szemünk
Immár a földi ország égi mását
Tebenned keresi.
Honfoglalónk Te vagy.
Ha őseink csak földet hagytak ránk:
Te reánk hagytál egy darab eget
Egy örökrészt a porló rög felett.
Kisajátíthatatlan birtokot.
Az álmaiddal benépesítettél
Egy új hazát,
Szabadság és szerelem gyarmatát:
Egy magyar csillagot.

És megmaradt a hatalom.
Nem a kard élén csillanó erő,
A kard, az eltörött,
Nem az ágyúk torkából ásító,
Az ágyúk hangos toroka néma lón,
Nem tűzben, vérben edzett vértzet,
Nem az, nem az,
Elvette tőlünk azt a végezet.
De mi most Reád szegezzük szemünk,
A páncélunk Te vagy.
Te vagy tűzálló, kemény fedezékünk.
Lelked örvénylő mélységeiben
Adatott nekünk örök menedék.

És nekünk ez elég.
A vezérünk Te vagy.
Mint verseid, a „rongyos katonák”,
Akiknek éhség, s igazság a bére:
Álljuk seregparádéd sorfalát.
És megmaradt a dicsőség is.
Ó nem az oktalan kevélykedés,
Világ színe előtt hetvenkedő!
Nem a cifrázkodó magyarkodás.
Ez más, ez más!
Nagyon nagyot zuhantunk.
De megmaradt a büszke öntudat,
A Te öntudatod,
A mi öntudatunk:
Ha balsorsverten, ha koldusszegényen:
Vagyunk, vagyunk!
És akarunk még lenni!...

Az ország elvételétől tőlünk,
Elvételét a hatalom,
És a dicsőség is elvételét,
Felbontatott és eltöröltetett
Közöttünk minden földi kötelék.
Térdig porban és övig hamuban,
Mi mégis a Te nemzedet maradtunk:
Petőfi nemzete!
Mert megmaradtál Te!
És benned megmaradt az ország,
És megmaradt a hatalom,
S a dicsőség is, a mi dicsőségünk,
Most - és mindörökké!

1922 október

Az utolsó mondat problémája

„Ember küzdj és bízva bízzál!”

Csak azt tudnám, hogy ezt a mondatot
- Keresztnek a toronytetőre -
Mester, a tolladba ki mondta?
Ádámot az örvénytől el ki vonta?
Mert nem Te voltál összhangodnak őre.
Lelked sikoltó diszharmóniája
Más véget követelt.
Hadd legyen vége a komédiának
Valóban, s elmondhasd: a sors betelt.
A hűtlen asszony, a vesztett haza,
A nyűgös test, mely szellemlakosának
Börtöne inkább, semmint otthona,
A céltalan, örült történelem,

Mely kerekével vaktában tipor
A tehetetlen, balga népeken,
A horizontra ráereszkedő
Vérpárás magyar alkonyat:
Csak azt diktálhatták, hogy letaszítsd
Évájával együtt Ádámodat.

„Ember küzdj és bízva bízzál!”

Ez a mondat nem Tebenned fogamzott,
Az engesztelő ige csendülése
A Te lelkedben alighogy visszhangzott.
Ki volt mérve a Te tragédiád:
Valami világtéletnek képe
Vetődhetett lelked borús egére,
Hogy megfojtsa a legelső csírát,
Az elsőben az utolsó csírát.
A semmisülés égő víziója
Lett volna lángoló sebedre ír,
Hogy úgy állhass meg Ádámod felett,
Mint egy bosszuló pestis-lehelet,
Vagy mint egy öröknyugalmú fakír.
Költő voltál és kétségbeesett;
Kifosztott, koldus, - ámde szuverén,
Írhattad volna, ahogy jólesett,
Lehattál volna kegyetlen, kemény.
Az emberiség kis játékait
Folytatta volna, lépve rögről-rögre.
De *Bened* meghalt volna mindörökre.

„Ember küzdj és bízva bízzál!”

Ki sugallta e mondatot Neked?
Csonkatornyod komor kolosszusát
Aranytetővel ki tetőzte be?
Talán egy aranylelkű bölcs barát,
Talán egy nő szelíd, fehér keze?
Vagy tán *kötelességnek* ismeréd
Hitet ébreszteni - hitetlenül?
Lásd, ha olykor a bú rám nehezül,
Jobb' szeretném, ha tornyod úgy marad...
Félelmesen, csonkán, kegyetlenül.

1923 február

Tatrangi Dávid apja

Jókai-centenáriumra

Eltűnt... hiába kémleltek utána.
Áttörte vele a föld gőzkörét
Csoda-gépe, csoda-fantáziája.

Megszűnt a földi gravitáció.
A világ-aethert szeli régen át
Saját útján a fényes lég-hajó.
„Farewell”: mondjátok ti is neki,
S képzeljétek el, amint holt kezét
Most is a kormányon pihenteti.
Holott a gép viszi, ragadja őt
Gáttalanul, naprendszerek előtt
Süvítve el, - keresztül minden égen,
Nem sokkal gyorsabban, mint életében.
Hány csillagon kötött ki már azóta
A magyar rögnek hajdani lakója?
„Farewell”: mondjátok ti is neki.
Titka, teremtő titka teljességét
Nem bírjátok megközelíteni.
Ti nem tudjátok, ki volt az apa... -
Bár itten hagyta nektek száz fiát,
S gyümölcséről ismeritek a fát:
Minden gyümölcsnél mégis több a fa,
Hagyjátok szárnyalni a holt apát
Ködfoltok között, tejutak alatt.
Tatrangi Dávid veletek maradt.

1925 február

Elégia a humorhoz

Pákh Albert centenáriuma

Humor, te könnyek közt fogant mosoly,
Te fájó lelkek arany egyensúlya,
Kinek szülői: emberszenvedés
És isteni derű,
Ki alacsony élc, nyers tréfa fölött
A komikumnak tiszta csúcsán állasz
És Janus-arcod kétféle tekint:
A vígjátékra s a tragédiára, -
Köszöntelek.

S köszöntöm százesztendős lovagod,
A nagyok között nem éppen kicsit,
Ki tarsolyában téged hordozott
Rögös útján - a Tátra tövétől
Egész a Kerepesi-temetőig.
Ő nemzetének Napszámosa volt,
Napszámba' nagy. Sok fény rá nem esett
Annál több fény áradt belőle ki.

Humor, humor te, - az Ő humora! -
Képzeljétek csak el, hogy mit jelent:
Megnevettetni egy alélt királylányt,
Egy halvány, beteg, fásult nemzetet!

Feloldani a kétségbeesést,
A tehetetlen harag kínjait,
A robbanásig megfeszült erőt!
Egy mosolygásban feloldani mind!
Ezt tette Ő.
S mosolya ritkán volt keserű villám,
Inkább volt engesztelő napsütés.
Pedig halálos kórral küszködött
Ő is, mint nemzete.
És nemzetére betegen mosolygott,
De mosolya nem volt beteg mosoly.
Mások mindvégig káromolnak tán,
Vagy síránkoznak, vagy ömlengenek.
Ő, a derék - mosolygott mindhalálíg.
Köszöntelek humor!
S köszöntöm százesztendős lovagod,
Ki vérszerint volt rokonom nekem
S szellem szerint is talán - egy kicsit.
Ó, de én messze, messze elhajoltam,
Egészen az elégia felé.
Vigasztalni is árva népemet:
Nem meríték a derű tengeréből,
Hogy meríthetnék abból, ami nincs!
Én vigasztalni úgy tudom csak Őt,
Ha komor arcát önmagamra öltöm,
Hadd lássa rajtam végzetbarázdálta,
Sorsfelszántotta zordon önmagát.
Humor, én mostan a Te lábaidhoz
És hű lovagod lábához teszem
A lelkemet: ezt az elégiát.

1923 június

A legrögösebb út

*Imre Sándornak, volt tanítónak,
magános magyar út vándorának -
hálás szeretettel*

Emlékszem, épp tizenhat éve már,
Hogy átléptem a nagy Élet-kapun.
Áldással, békességgel elbocsátott
A kolozsvári ős collegium.
Emlékszem: épp tizenhat éve már.
Künn a kertben zsongott az alkonyat
S a levegőben reszketett a nyár,
Hogy utolszor a katedrára léptél:
Vizsgák után - búcsúztató tanár.
Megilletődtünk, mert megilletődted.
Azután szépen, egyszerűn - beszéltél,
Halálos-komolyan:

Az életnek, s a magyar életnek, haj!
Két kárhozatos, örök útja van.
Az egyik lejtőn iramlík alá,
S halál-futását mi sem köti meg.
A másik mindig kötve tartaná
Egyenes úton is a kereket.
Így szóltál akkor. És minden igédnek
Summája volt e végső tanítás:
„Aki ezt megérti, az nem lehet
Sem Pató Pál, sem Hübele Balázs.”

Én Istenem, hol van már az a nyár,
És az az alkonyat,
Romok, sírok és lavinák alatt?!
De én romok és lavinák alól
Idáig hallom akkori szavad.
Mi minden jött azóta!
Először jött a megkötött kerék.
Azután hajrá, jött a rohanás!
És sírba hullott millió derék...
Aztán: megint a megkötött kerék.
Az elátkozott, társtalan magyar
Legtöbb sebet mégis egymáson ejtett.
És nem tanult - és nem felejtett.

A tied volt a legrögösebb út.
Mert rajtad nem fogott a magyar átok,
Mert életedbe vitted tanításod:
Azért hajszoltak, azért martak vérig
A Hübele Balázsok s Pató Pálok,
Te a kereket akkor kötötted meg,
Amikor kötni *kell*ett,
S mikor *lehetett*: hagytad szabadjára.
Így nő az ember *belül* óriást, -
Így veszt el rangot, címet, befolyást, -
És így marad magára...

Magára? - Nem, magadra nem maradsz.
E keserves, magános magyar út,
E legrögösebb út
Kálváriákon kanyarodik át.
De ott állanak egy-egy állomásán
A Martinuzzik, Széchenyik, Tiszák.
Kiket a vak párt-düh nem állhatott,
S való mivoltukban csak az idő,
És a különbek lelke láthatott.

Használni a nemzetnek - bármi áron,
Munkát keresni és kötelességet,
S a lényegét, - túl minden változáson.
Ez az az út,
A legrögösebb út.
Te erre léptél, már *azon* a nyáron!

Hol van már az a nyár
És az az alkonyat
Romok, sírok és lavinák alatt?!
De én romok és lavinák alól
Idáig hallom akkori szavad.

Budapest, 1924 május

Tragédia

Somló Bódog halálára

A Mester épít, kristályt kristályra rak,
Az Ész áttetsző alabástromát
Nem színezi, nem árnyalja salak.
Az alap gránit, tömör és szilárd,
Természetadta, biztos, ősi kő,
Rajta ível árkád árkád után,
S fölübük tornyosul majd a tető.

A Mester épít, kristályt kristályra rak.
Irgység, önzés, bosszúvágy, harag
A számítását nem keresztezi.
Nem csálnak a gigászi méretek.
A gondolat királyi termei
Visszhangozzák a szót: nem tévedek.

A Mester épít - és nem álmodik.
Itt nincs egy célon túlmenő „talán”,
Itt nincs egy célon innen maradt „hátha”,
Itt minden csupa egyensúly, s arány.

A munka halad, egyre feljebb hág,
Ami még hátra van, talán kevés,
Behálózva a megértett világ,
S leszűrve minden földi szenvedés.

És akkor jő egy váratlan lökés.
A büszke homlokzat végighasad.
Valahol lenn, megnyílt egy mély pokol,
Valahol lenn, mélyen az Ész alatt.
És a repedés tágul, egyre tágul,
A meghasonlott lélek látja ezt,
Látja - és tompán önmagába bámul.

S nincs gyöngéd kéz, mely nyúlna most felé,
S törölné verejtékes homlokát,
Mikor recsegve minden összedül,
Nincs váll, hol megtámaszthatná magát,
Nincs nyugópont, nincs kívül, nincs belül,
A végzet mindent, mindent letarol.

Akkor eszébe jut:
Van még egy sírhant, messze valahol.

Kolozsvár, 1920 szeptember 30

Köt a rög

A megbékélt Ady Endrének

Aki messzevagyik,
Csak hazáig ér el,
Ha nem selyemszállal:
Köt a rög kötéllel,
Koporsókötéllel.

Aki pártos szívvel
Önszívére lázad,
Földalatt lel végül
Ősi hazát, házat,
Nyugodalmas házat.

Aki tépegeti
Mint egy nyűgöt, átkot,
Szívében hordozza
Az a magyarságot,
Igaz magyarságot.

Akinek magyarul
Muzsikál a vére,
E bús szerelemtől
Nincsen menekvése,
Sehol menekvése.

Majd ha a sírodon
Friss tavaszi hajtás
Nő - Te is belátod:
Így van ez jól, pajtás,
Így van ez jól, pajtás.

1919 február

„A fáradt vándor”

Dr. Hevessy Imre fölött

Nem ravatalos szűk szobában:
Ott fent feküdt, a hegytetőn.
Tavaszi szél suhant felette,
Nappal a napfény nézegette,
Éjjel a csillagok, merőn.

Fölötte, a vén almafában
Rügyfakasztón, zendült az élet,
S a himnuszos, mély éjszakákon,
Míg ült szemén az örökálm,
A rügyek hozzá így beszéltek:

„Fáradt vándor, mi fénybe vágyunk,
Hozsannázunk, hogy élünk, élünk,
Virágra várunk és gyümölcsre,
S az Őszre, az ősz, méla bölcsre -
De azért - Téged is megértünk!”

SZORDINÓVAL

A lelki szegénység dícsérete

Hálát adok, hogy a világból
Oly kevés dolgot ismerek,
Hálát, hogy Párist sohse láttam,
S nem vonzanak a tengerek.
Hogy nem jártam a Rivierán,
És járni már alig fogok,
Hogy becsukódtak én előttem
Idejében a távolok.

Ó láttam így is, éltem így is,
Így is kínlódtam eleget.
A benyomások szertevitték,
S vissza nem hozták lelkemet,
Ugyan mit értem volna véle,
Ha még több darabra török?
S előlem milliónyi részlet
Födi el azt, ami örök.

Egy kutat ástam önmagamba,
Titokzatos, komor kutat.
Sötét vize pár rokon-árnyat,
S pár testvér-csillagot mutat.
Fölé akkora ég borul csak,
Amekkora tükrebe fér.
Sok lelki nábob kincse nem kell
Cserébe szegénységemér'.

Testvér-csillagot, rokon-árnyat
Vágyom ringatva tartani,
Nem kellenek új emberarcok,
Sem új világok partjai.
Elég nehéz tükrözni úgyis
Tisztán, amit az ég mutat,
S felásni, Isten tudja hányszor
A mindig-beomló kutat.

Erdély ege, parányi égbolt,
Tündöklő testvér-csillagok:
Szegénységem kútperemére
Ragyogva ráhajoljatok.
Akármerre futnék el innen:
Napáldozat, naptámadat
Nem látna mást, mint csüggedt szárnyú,
Halálos fáradtságomat.

Új világok üzenetével
Uram, ne kísérts engemet.
Én láttam így is, éltem így is,
Így is küszködtem eleget.

A képek vad zivatarából
A lelkeket már menteném.
Be sok minden záporozott rám,
S milyen kevés lett az enyém!

E keveset add átölelnem,
És benne átfognom magam,
S halálom elfelednem benne,
S az életből, mi hátra van.
Hagyd haldokló lángokba kapni
Kék hegyeink lélekzetét,
S hagyd látnom egy harangvirágban
- Szent szegénységben: gazdagságban -
A mindenségnek végzetét.

Kolozsvár, 1924 március havában

Öreg ember az októberi napon

Mi lesz, mi nem lesz, mindegy már nekem,
A nap süt, s ez a negyedóra jó;
Szelíd tüzén melegszik vén fejem,
S szívem, a mind halkabban dobbanó.

Fülembe zúgnak távol riadók,
De bágyadtan és érthetetlenül,
Ködben túlkölnék süllyedő hajók,
Mit bánom én, ha minden elmerül.

A béke nem érdekel s nem a harcok.
Egy negyedórát süt a nap nekem,
Mint kis madarat: becézgetve tartok
Egy száraz levelet a kezemen.

Koronák ha eltörnek, törjenek,
Népek ha szertehullnak, hulljanak!
Temessen el mindent a görgeteg,
Egy negyedórát süt nekem a nap.

Nekem már nincs a földön otthonom.
És vissza nem tartnak szelíd kezek,
Kicsit még sütkérezem a napon
És aztán... csendben... én is... elmegyek,

1918

A rejtelmes virág

Assyriában, régen
Esett ez az eset,
Ropott legendák szólnak
Róla, de keveset.

Király kertjében egy nap,
Nem tudom a napot -
Egy idegen, csodás
Virág találtatott.

Szára magas, királyi,
A kelyhe néma, zárt,
Tán ma is lázba ejtne
Nem egy virágbazárt.

Kertész nem ösmeré.
Bár tudománya sok, -
Király parancsára
Jöttek a mágusok.

Vontak bűvkört köréje,
Fehéret, feketét.
Az idegen, csodás
Virágot nézdelék.

Csend volt, lehele hallni
Kísértet-lépteket,
Míg a legidősb mágus
Szólni merészkedett:

„E virág bimbajára
Uram, király, vigyázz!
Ettől jövend fajodra
És udvarodra gyász.

E virág csukott kelyhét
Figyeld: mikor hasad,
Akkor tipord le, vissza
Nem jó a pillanat.

Mert ha kinyílt egyszer
Szelíd, fehér ajka:
Arcod, uram takard el,
Nincs hatalmad rajta.”

S állíták a virágot
Komor örök közé,
Rá napfény nem mosolygott,
Harmat nem öntöze.

A zsarnok szólt: Hadd látom:
Hogy esnek a csodák!
S figyelték éjjel-nappal
Fegyveres katonák.

S csak néha borzadtak el
A zárt kehely előtt,
Sejtve a bennerejlő
Hallgatag ős-erőt.

Sejtve, hogy lehetlent
Leső emberszemek,
A virág nyíltát lesve
Az Istent lesik meg.

S ő csak kész alkotást
Ád az embernek át,
S amíg benn dolgozik,
Nem mutatja magát.

Az elüldözött álom
Véresre marta fel
Az ór szemét. - Mosolygott
S aludt a zárt kehely.

Miatta minden talpig
Acélba öltözött,
Ő pihent: Isten álma
Tigris-fogak között.

S aztán - egy éjjel mégis
- Így esnek a csodák:
Az őrség szunnyadott el, -
S kinyílt a virág.

Tűzijáték

Májay Ervin emlékének

Akkor kisfiúk voltunk mind a ketten,
Egyidősek. A születésnapunk
Egymáshoz közel, nyárvégre esett.
Istenem, talán csak te tudod már,
Mi volt az akkor, milyen nagy eset!
Náluk a kertben, - azután minálunk...
Születésünk közt két hét telt csupán. -
Hány év választja el majd a halálunk? -
Mert én még itt vagyok, de ő már nincs:
Oltárról felszállt áldozati füst,
Világtévelyben elpazarolt kincs.

Akkor gyerekek voltunk mind a ketten.
S augusztusban a születésnapunk
Egy ritka, drága örömet hozott:
Misztikus esték ajándékként
Jöttek a tűzijáték-dobozok.
Volt ott minden, forgó nap, napraforgó,
Tűz-kígyó, béka, felviharzó álom:
Magasba küldött égő üzenet,
Hogy színes csillagokba szertemálljon.
Én csak néztem, de ő - ő már csinálta,
Apja tilalma nem gátolta benne,
Hogy kezét rátegye a rakétára.

Sejthette, hogy egy ilyen futócsillag,
Jaj, szörnyűbb csillag lesz majd a halála?
Baranovicinél a véres égre
Szökött fel ő is: bús, piros rakéta,
És aztán széthullott a semmiségbe.
És én - én álmainnak rakétáit
Csak eregetem, eregetem egyre,
És forogtatom forgó napjait
S a csillagesőben gyönyörködöm,
És örülök, ha mást is elvakít
Amint hull, hullong, lassan szerteszéjjel.
S aztán elnyeli nyom nélkül az éjjel.

Augusztus, nyárutó

Augusztus, nyárutó...
A Göncöl tengelye,
Mint roppant égi óramutató,
Némán, merőn mutat már ősz fele
Kigyúlt hajók
Suhannak át az égbolt tengerén,
Némán, szorongó szívvel nézem én
Ott fenn egy fagyos, zuzmarás ajak
A forró csillagokra rálehel, -
S hullnak, mint itt lenn a falevelek.
A csillagok hamarabb kezdik el...
Mi jön? Mi megy?
Mi hull le még?
Nem volt a csillaghullásból elég?
Kigyúlt hajók
Suhannak át az égbolt tengerén,
Jelek, csodák...
Némán, szorongó szívvel nézem én.
Egy új teremtés reggele előtt
Ez tán az Isten vajúdó, szent láza
És itt lenn nincs, aki megmagyarázza.

1920

Szordinós dal a mi nagy bánatunkról

Az ajkunkra már alig-alig vesszük,
S ha vesszük, halk és szordinós a szó.
De telítette a mi életünket,
Keserűn, mélyen, mint tengert a só.
Átfut a hangulatunk szövetén,
Sötét mintában még sötétebb szín,
Vagy komor tűzű bíborcsillogás:
Lement nap tüze lelkünk vizein.

A hegedűink halk szőlőiba
Mint az orgona, tompán belebúg,
Minden kis gond-ösvény feléje tart,
Ó ország-útja, széles bánat-út!

Mi lombhullató előtéri fák,
Mi láthatón és nyilván szenvedünk,
De ez a bánat ködbeveszett csúcs,
Ez a mi láthatatlan hátterünk.

És jó ez így. E toronymagas bánat
Magához vonta fel minden bajunk,
S mi ezer apró felhő-bánatunkkal
Titáni vállára támaszkodunk.

1922

Dícsérő ének az új hóra

Hát újra itt vagy, édes, drága hó!
Beláthatatlan, végtelen fehérség.
Alvóknak takaró,
Holtaknak szemfedő,
Békétleneknek: diadalmas béke.
Alattad nem fáj a virágok szíve,
Alusznak mind:

A nefelejcskek és a margaréták,
Mert fáraszt a virágzás
És jó pihenni jövő tavaszig.
S még jobb talán - örökké.

Hát újra itt vagy, édes, drága hó!
Betöltve minden zeg-zugot;
Az öreg földnek gyűrődéseit,
Tar mezők ág-bogát
Mily fölségesen tudod elsimítani.
Az Egyenlőség bajnoka Te vagy,
A legigazibb és a legnagyobb,
Hozzad képest milyen kontárok mind
A vörösinges ál-apostolok, -
Te győzelmes fehérség!
Ha soká hullanál,
Elfödnél minden embermagasságot:
Dóмок, pagodák, piramisok ormát,
S egy mesebeli Münchhausen-lovag
A hóhullásos éjben fát keresve,
Lovát a toronygombhoz odakötné.

Hát újra itt vagy, édes, drága hó!
Súlyod alatt görnyednek ős-fenyők,
De büszkén hordják ezt a tiszta súlyt,
Ne menj el kérlek, maradj még velünk,
Sárrá ne válj az utcák bús kövén,
Vagy ha elmégy: ó vonulj vissza hát

Szűz erdők rejtekébe,
Szakadékok ölén húzd meg magad,
Maradj tisztának messze valahol.
Hogy tudjam ezt, -
S e sáros, véres, gondsűrke világban
Tudjak a jó Istenben hinni még!

A Göncöl szekerén

Derült az este, csendes, csillagos.
Túl minden szenvedélyen, lázon,
Én a Göncölszekerén kocsikázom,
Ott, ahol ember embert nem tapos.
A derekaljam: széna, illatos,
A Göncölszekér szénával tele,
Kaszáltak már az égi réteken,
S lelkemnek sohse volt ily fekhelye.
Hanyattfekszem s az ürbe bámulok,
Friss széna, illatos: a derekaljam,
A pici földtől be messze szakadtam!
Köztem, s közte ezer csillag-távol.
És mily csend van itt, milyen hallgatás!
Nincs berregés, nincs ostorpattogás,
A Göncölszekér csak úgy megy - magától...
A Göncölszekér biztosan halad,
Rúdja nem törik, fékje nem szakad,
El nem ragadja semmi;
Ó jó itt fenn az örök bolt alatt,
Az örök szénás-szekeren pihenni.
Lenn hagytam mindent, mindent, ami fájt,
Kelnek szívemben új melódiák,
A végtelenség árja szinte fölvet...
S mégis jó volna fejem alá tenni
Egy kis maroknyi édes anyaföldet.

1919

Halottak napja

Halottak napja van. Az első,
Mióta döngve hullott Rá a hant.
A Sír tövében egy-egy fénybogár
Csillog. Különben sötét a határ,
S hosszú az éj alatt.
Szívek, tilos a nagy világítás,
S virág sincs annyi már,
Elpazaroltuk régi ünnepen;
Egy-egy szálát visz némán, könnyesen,
Ki ma este a temetőbe' jár.
Hiába, virág sincsen annyi már.

De egy-egy szálat letenni szabad.
S hallatni tompán, fojtottan szavunk,
És aztán: kezet fogni halkán, loppal,
Egyik halott a másik halottal:
Ó, hisz' mi itt mind halottak vagyunk.

Kolozsvár, 1920 november 1

Testvérke

*Régesrég elhalt kis húgomnak,
akire nem emlékszem*

Mikor elment, a halál a szemét
Fehér kendővel bekötötte,
Azóta mindig szembekötőcskét
Játszik.
Virágot nem tépett a földi réten,
De fenn az égben
Virágos ágat tart piciny kezében,
A kör közepén úgy áll.
S körülötte állván az angyalok,
Faggatják incselkedve: ki vagyok?
Ha megharagszik rájok,
A nyíló ággal paskolja a hátok,
Mert már ez így szokás,
Ez így szokás a mennyországban is.

Akit szeret a csönd:
Kicsiny fülébe ólmos álmodt, önt,
Mély, ólmos álmodt,
A vágya ne csapongjon szerteszét
Ne hallja a szirének énekét,
A világ csalfa, bűbájos szavát.

Akit szeret, azt elhívja az ég.
Előbb, semminthogy kis szárnya leég,
Kis angyalszárnya
Az élet perzselő tüzeiben:
Akit szeret, azt elhívja az ég.
A hold világán: az ezüstbatáron,
A nap sugarán, vagy a szivárványon
Magához vonja fel,
Ha mindjárt megszakad egy hű kebel
A földön itt, utána;
Akit nagyon szerettek odafenn,
Az korán visszajut a mennyországba.

Ha élne most, ó, nagy lány lenne már,
Ki tudja, mi sors várta volna itt,
A Véletlennek kusza titkait
Ki bogozhatja ki?
Ha élne most, ó, nagy lány lenne már,

Kicsiny szívét talán
Sebezné tüskével a szerelem,
Ó, jobb ez így talán,

Az égi rózsafán
A rózsának tüskéje nem terem.
Ha élne most: ó, szenvedné velünk
Mindazt a kint, amit mi szenvedünk,
S a szíve talán törékenyebb volna
Mint a mienk,
Fínom üvegharang,
Amely csupán a méla csöndbe cseng:
Csingling, - kristályos szóval,
S a legkisebb szél már félreveri.
A szíve talán törékenyebb volna
Mint a mienk,
Fájdalmasabban hervadó virág, -
Így - játszik fenn az égben,
S vékonyka patyolat-kezeben
Örök a nyíló galagonya-ág!

Ki tudja, tán
Azért hagyott el minket oly korán,
Hogy a szívünkbe belopja a fényt,
A vigaszt, derűt,
A muzsikát,
Mely mennyből zengve, zeng a földön át.
S mindent, mi széppé tette életünk:
Neki köszönhetünk.
Azért, mert őt a hant fedi,
S magáról nagy-szerényen mit sem hallat, -
S csak engem ismernek az emberek -
A szívemben azért
Az ihlet ő és ő tán a sugallat,
A szívembe ő lopja be a fényt,
Ó, én tudom:
Mi együtt írunk minden költeményt.
S ezt hinni könnyű,
Hisz nála minden zengőbb, tisztább, szebb,
Mert az Istenhez ő van közelebb.
Az én utam göröngyös;
Ha mélységben, ha magasságban járok:
Csak el-elbotlik tétován e láb
És csak egy angyalszárny segít tovább.

Néha
Kicsit durcás, azt mondja: játsszunk mást!
Ilyenkor én
A szót, a rímet soká nem találok,
Amíg engesztelőn
Érint a lelke újra, mint egy álom -
És halkán diktálja a folytatást...

Őszi rózsza

„Őszi rózsza, fehér őszi rózsza”...
Ma öt éve furcsa virág lettél.
Ábrándozó lelkek
Szelíd kiskertjéből
Vadul kitepítettél.
Forradalmas utcára vitettél.
Őszi rózsza, fehér őszi rózsza:
Ország-halál szimbóluma lettél.

Őszi rózsza, fehér őszi rózsza:
Nőttél, magasodtál!
Égig érő roppant ravatalra
Friss havat hullattál,
Ábrándozó lelkek
Szelíd kiskertjében
Mért is nem maradtál?

Őszi rózsza, fehér őszi rózsza:
Reád sírva nézek.
Szirmod hulló havát reánk szórni
Tetszett egy nagy Kéznek...
Tragikus jelképe
Repedező földnek, rendülő világnak:
Mért is nem maradtál
Egyszerű, szomorú,
Szép őszi virágnak?

1923 október 30

Jégvirág

Mint egy kísértet, hófehérbe'
Az ablakomon megjelen.
Egy ibolyának lelke tán,
De illattalan, színtelen.
Rám néz sóhajtan panasszal:
Talán én téptem le tavasszal.

Talán egy harangvirág lelke,
De rajta jégből a lepel.
A haranglábat: karcsú szárát
Nyáron - talán én törtem el.
Isten szavát elnémítottam.
Most itt van, - s megszólal legottan!

Talán egy őszi rózsza lelke,
De kísértetesebb fehér:
Ereiben megdermedett
A nyári nedv, az őszi vér.
Tekintetem reszketve méri:
Nem tudom, mit vétettem néki!

Holt virágokat ablakomra
Így fest a lelkiismeret,
S a halottakat mutogatva
Kérdezi rendre: *Ismered?!*
Ibolya, csengettyűke, rózsza!...
Tél van, éjfél ütött az óra!

Bocsássatok meg, drága holtak,
Kezemtarolta bús mezők,
Inkább nem tépek több virágot,
Ő, csak adjatok pihenőt!
Ha majd a nyári réten járok,
Eszembe juttok: jégvirágok!

Lethe vizénél

Az alvilági réteken
Akik bolyongtok énvelem,
Lelkek, látjátok-e?
Fekete fűzek közt az ott
A Lethe tüköre.
Békés folyó, boldog folyó,
Inni belőle ó be jó,
Lelkek, akartok-e?

A víztükör közel,
Szent feledés, jövel!
Pár korty ital...
Aztán kihál
Mi bennetek még emlék, álom,
Mit áthoztatok a halálon.
Most holtak bár - de nem egészen:
Azután készen lesztek, - készen.
Pár korty ital...
Aztán kihál
Minden, mi hajdan dicső, drága volt,
Nézzétek, van már, aki meghajolt,
A fűzek közt az ott a Lethe,
Lehajoltok-e tükörére,
Feledést isztok-e?

Vagy, - van a szíveteknek egy sebe?
Mély és örök,
Mit nem fődtek be dübörgő rögök?
Mi fölszakad
A föld alatt,
Amit *akartok* magatokkal vinni,
S melyre nem lehet,
Melyre nem szabad szent feledést inni!

1922

Darvak

Nem volt vezér-daru.
Valahogy mégis csak összeverődtek.
Ó láttam, láttam
Szombat esténként útrakelni őket.
Ó hányszor láttam ezt a vonulást!
Ez a tragikus ék-alak
Hányszor nyomult a szívem közepébe!
Ők elindultak melegebb vidékre,
Hogy télbe fordult itthon a világ.

A Királyhágón sűrű köd gomolygott,
És eltakarta Transsylvániát.

A tücsök birodalma

Már szól a tücsök,
Újra megjelent,
„Átvette csöndes birodalmát”
Oly nesztelenül, mint a május,
Virágzó almafák alatt.

Átvette birodalmát;
Ez a királyság!
A legszentebb és a legboldogabb.
Miniszterei öreg almafák,
Diófák benne a papok,
Galagonyabokrok a katonái.
Adója millió virágszirom,
Magasból mélybe pergő.
Polgára minden fűszál, falevél,
Polgárjoga: a csend,
Alkotmánya: teljes testvériség.
Zászlaja holdsugár
És címere az ég, a csillagos.

Már szól a tücsök,
Újra megjelent,
Átvette csöndes birodalmát,
Én is ez ország polgára vagyok,
És semmi másé.

Üdvözlégy, Uram, Fejedelmem,
Csendország királya, Tücsök!
Hódoljon neked ez a költemény!

A haldokló tücsök

Még szól a tücsök, de már nem soká,
Átadja csöndes birodalmát.
Oly nesztelenül tűnik el,
Mint szeptember s a hulló levelek.

A katonáit elbocsátja,
Szabadságolja tarka udvarát,
Haldokló nemzetének búcsút int.
Még szól a tücsök sárguló gyepen
És vérbehanyatlott bokrok tövén, -
Hallgatja minden fűszál, falevél:
Csendország bánatos polgárai.
Még szól a tücsök, de már nem soká.

Az éjek hűvösödnek,
Fénybogár se marad
Mindszentekre a temető fűvében.
Az országból csupán a címer,
Csendország címere: a csillagok.

Isten veled lantos-fejedelem!
Dalok királya, de már vége annak,
Elmúlttól tőlem a királyság,
Ki tudja, hol lel a jövő tavasz?

Az ige

Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek,
És áhítattal ejtsétek a szót,
A nyelv ma néktek végső menedéktek,
A nyelv ma tündérvár és katakombába,
Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek!

E drága nyelvet porrá ne törjétek,
Ne nyúljon hozzá avatatlanul
Senki: ne szaggassátok szirmait
A rózsafának, mely hóban virul.
Úgy beszéljen ma ki-ki magyarul,
Mintha imádkozna,
Mintha aranyat, tömjént, myrrhát hozna!

És aki költő, az legyen király,
És pap, és próféta és soha más,
Nem illik daróc főpapi talárhoz,
S királyi nyelvhez koldus-dadogás.

Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek,
Vigyázzatok: a nyelv ma szent kehely,
Ki borát issza: *Élet* borát issza,
Előre néz s csak néha-néha vissza -,
S a kelyhet többé nem engedi el!

Azok a kis létrák

Azok a kis létrák!
Gondoltok-e rájuk?
A vagón-koporsók,
A vagón-lakások

Kicsiny hidacskái.
Anyaföldhöz kötő
Utolsó hidacskák,
Horgonyok, vasmacskák,
Mikor felhúzódtak,
Magasba vonódtak:
Komor jeladások!

Magyarok, magyarok,
Gondoltok-e rájuk?!

Ha az a sok kicsi
Létra egyé lenne:
Jákob lajtorjája
Hosszabb nem lehetne,
Istenhez valaki
Rajta fölmehetne!...

Kolozsvár, 1922 szeptember

Üzenet egy repatriáló vonat után

Imre Ilonkának

Hova hullnak a hulló csillagok?
A szétrobbant világ
Fényatomjai hova hullanak?
Erdő fölé?
Mező fölé?
Patak fölé?
Tenger fölé?
Mi a jelszavuk:
Soha? - Vagy: mindörökké?!

Itt,
Vagy a Körös partján,
Vagy a Tátra tövén,
A magyar pusztán,
Vagy Amerikában,
Zúgó városban,
Csöndes Órhegyen,
Szétszórva százfele
A végtelen világba,
Akárhol leszünk:
Mi együtt leszünk.
S egymás felé fut szíveinknek álma.

1920 augusztus 18

Sárika repatriál

*Ez a vers Biharpüspökin született,
a magyar határ mellett 1920 nov. 17-én*

November ül a rónaság fölött,
Köd fekszik a sinen.
Csak áll, csak áll a szomorú vonat,
A szomszéd sinen egy mozdony tolat,
S értünk a távol hasztalan izen.

Élesztjük, mint egy Veszta-lángot
A kis tüzet a vagón közepén,
Én most a húgom násznagya vagyok,
S túl a határon vár a vőlegény, -
De furcsa, furcsa násznagy vagyok én.

A határon túl vár a vőlegény,
A határon túl ég a szerelem,
De innen még a vámsorompó áll,
S a vámon túl a násznagy nem megyen.
Ó furcsa lakzi, furcsa, balga bál!

És ha majd holnap indul a vonat,
A menyasszony megy, a násznagy marad.
S hogy kelet felé lassan visszafordul:
A feje szédül, de nem édes bortul. -
Erdélyben - így ülnek ma lakzikat.

Heten

Egy bükki kirándulás emlékére

Egy szénaboglya tövén heverésztünk:
Kicsiny társaság, heten, magyarok,
Nők, férfiak - s a csillagokba néztünk,
Néztük: a Göncölszekér hogy ragyog.
Szállt, szállongott a sarjú friss szaga,
S a lelkeink úgy összehangolódtak
Mint a Göncölszekér hét csillaga.

Derült este volt. Búját, baját, gondját
Egy pillanatra ki-ki levetette,
Becsomagolta töprengéseit,
S hátizsákjában feje alá tette.
Ott fenn fénylett a nagy Harmónia,
Egy csöpp belőle szíveinkbe tévedt,
S szívünk betelt - nem volt több óhaja.

Elfeledtük, hogy innen menni kell,
A következő perc már szétszakít,
Eltörik a csillagtelt csend-tükör,
S mi kereshetjük tört darabjait.

Hét csillag-hajó összehangolódhat
Egy ezüsthéjű örök béke-útra, -
De más az útja hét magyar hajónak.

Kolozsvár, Házsongárdtető, 1922 augusztus

Benéz a havas

Benéz a havas kéken, Kolozsvárra.
A nagypiacról tisztán látható,
Amint a Monostor-utat bezárja.
Most úgy érzem: ott vége a világnak.
Azokra, kik rám túl a hegyen várnak,
Úgy gondolok, mint mesés más-világra.

Benéz a havas kéken, Kolozsvárra.
Öreg fején már megmozdult a hó,
Tövében vadul árad a Szamos
A Szamos, ez az egyetlen folyó.
A Szamos, ez a megfordított Léthe...
Mondják, ki belekóstolt a vizébe,
Az felejteni nem tud sohasem.

Túl a gyalui havas hegyeken
Hiszen - kékek a budai hegyek,
Kékek, s lilák is tán, ha jó az alkony,
De nincsen mégsem olyan alkonyat
Sehol a földön, mint a Szamosparton.

S ez nem elég, hogy idehaza tartson?!

1922 március

Szenthegy

Hajós Ivánnénak

Hogy távolodunk tőle, egyre szépül
És egyre szentebb, szentebb lesz a hegy.
Fuvalommal, vagy viharral üzen:
Az nem lehet, hogy engem elfeledj!

Hogy távolodunk: egyre szebbé szépül,
S fénylőbben fénylik fel a hegy: a mult,
És minden, ami öléből kinőtt,
S örök ölébe némán visszahullt.

Minden fűszálon szűz harmat ragyog
És glóriát kap minden kis virág,
És a jegenyék holdezüstbe öntött
Honvédek: rendületlen katonák.

A kukoricás álmosan zörög
Bujdosnak benne szenvedéseink,
Amik már győzelemmé finomodtak, -
S üdvösségünk is átsuhan megint.

Hogy távolodunk: egyre szebbé szépül
A hegy és rajta minden kicsi szentünk:
Golgota lesz, hol a keresztet vittük,
És Táborhegy, ahonnan mennybe mentünk.

Kolozsvár, Házsongárd-tető, 1922 szeptember

Amíg a nagy kúrián átmegyek

*A Kolozsvári Református Kollégiumnak,
Alma Materemnek ajánlom szeretettel*

Ősz mosolyog a nagyudvar felett,
Amelyen most gyakorta átmegyek,
Ha nem is négyszer Isten egy napjába,
Mint hajdanába.
Az udvaron métázó gyerekek,
Zsongító, édes lárma...
Behúnyom a szemem... még meglehet,
Valamiből szekundát fogok máma.

Aztán mégsem az emelet emel...
Elnyel a pince szája.
A nyomdába megyek.
Apokaliptikus vasszörnyeteg
Bömböl ott lenn: a nagy rotációs,
Ítéletes idők titánja,
Vértelen harcunk negyvenkettese,

Vele van beszédem, vele.
Reá akarok bízni valamit,
A lelkem titkait,
És megfésülni őket utoljára,
S megáldani, mint a mesék királya
Búcsúzó fiait,
És úgy bocsátni el a nagyvilágba.

Ősz mosolyog a nagyudvar felett,
S a hűvös, késő őszi nap sugára
Megilletődve, elfogódva száll
Egy kis diáklány aranyos hajára.
Egy percre megszűnt minden földi átok,
Az Inferno halkabban dübörög -
Írigyelik a napfényt a diákok.

1923 október

Vérszerződés

Árkosy Lajosnének és Makkai Sándornak

Jertek, akik még itt maradtatok,
Nagy esküt tegyetek
Sötétzengésű, ős-pogány igékkal,
Mik Etelközből maradtak reánk,

S letűnt századok bíboros ködén át
Kondulnak felénk.
Jertek, akik még itt maradtatok:
Vérszerződést kötünk.

De előbb fehér lovat áldozunk,
Feláldozzuk az átkos paripát:
A vágyat, amely innen messze űz.
Ha meghalt balga vágyunk táltosa,
Amelynek szárnyán annyin elröpültek,
Ha ez a bús mén feláldoztatott,
Akkor esküdhetünk
Sötétzengésű ős-pogány igékkel,
Csorgatván vérünk egy közös tülökbe.

Hadd tartsa egy vércsöpp a másikat,
Egyik lélek a másikat kötözze:
Ne szállhasson el innen senki többé!!

1922

Excelsior!

Nagy Emma új versei elé

Te nagyon akartad az életet,
A lánghajú tavaszt.
S meg vagyon írva:
Aki nagyon akarja, elveszti azt.
És látod, mostan teljesedik be
Rajtad az Ige második fele:
Akit kifele gátol a világ,
Annak befele nő az élete.

Hogy megnőtt a tied!
Hogy megtaláltad szikla-magadat,
Gyöngye leány, - acélba fürdetett,
Érc-zengésű szavad.
Elmélyült, „elszánt árvaságodat”.
Az álmaid mind egyfelé sietnek:
Stoikus, büszke magasság felé,
S Achilles-sarka sincs a verseidnek.

S íme naplángú lelked szóttésében
A lemondás fonala feketéllik.
Ezen a fekete angyalhajon,
Ezen a sötét szálon szállsz az édig.
Egy szál ez a nagy gyászdrapériából,
Mely mindannyiunk lelkére terült,
Akiknek részünk lett a bujdosásból.

Szoborleleplezés

*„Valahányszor szemfedő borul a testre,
mindannyiszor lepel hull le a lélekről.
És ha ez a lélek nagy és fényes gondolatok
hordozója volt, akkor a temetés nem
gyász, - hanem diadalünnep, mert
hiszen szobor-, azaz lélekleleplezés”.*

Prohászka

Mi történt itt, mi is ment végbe hát?
Egy állvány letört. Gerendázatát
Az ácslegények szerteszéjjel vitték.
Egy állvány letört. Ennyi az egész.

Most páncél nélkül fénylik a vitéz,
Pajzsot nem hord és dárdát nem emel.
Egy állvány letört. Ennyi az egész.
Egy állvány letört. S lehullt a lepel.

Itt állunk pusztán, mezítelenül.
Itt állunk pusztán, *csak lélek* vagyunk.
De megláttuk, mi rejtve volt belül,
Megláttuk halhatatlan alakunk,
Márványbavésett, örök önmagunk:

Ez a márványarc talán int és vádol.
De benne hősök kiáltása dermed
És róla bölcsek mosolya világol
És rajta költők álma ünnepel.
Ez arcot rozsdá nem fogja, sem átok, -
És elmulhatnak tőlünk a világok -
De ez nem múlik el.

Gellérthegy

Paloták közé ékelt sziklatömb,
Ki emelkedsz a vén Duna felett,
Óriás, kit rokon itt nem köszönt,
S akihez méltatlan a környezet,

Oroszlán-szirt, ugrásra készülő
Ki át akartad szökni a Dunát,
S kin mosolyog az alatt elmenő,
Tudván, hogy úgy sem ugrod soha át,

Gellért keresztjét békén hordozod.
Zordonságod hetvenkedés csupán,
A világ megalázta homlokod.

Én üzenetet hoztam most neked,
Üdvözlötöké bízta énrám
Nagyapáid: az erdélyi hegyek.

Budapest, 1922 december

Sápad az arany...

Nem látjátok, hogy sápad az arany,
A lelkünk aranya?
Égető, bontó, maró folyadék,
Gyilkos szer fogta meg.
A kéz, mely rácsöppenti, nem remeg,
S vajjon mi marad még,
Ha lelkünk aranya is elveszett?

Ezt mentettük mi át:
A lelkünk kibányászott aranyát
A nagy viharból a szegényes révbe.
Ezt, s a hivatást: még mélyebbre ásni.
A lélekre ma nagyon kell vigyázni.
Csak az Isten, s a lelkünk van velünk.
Nem maradt egyebünk.

1922

A lélek él

*Imre József kedves bátyámnak,
igaz tisztelettel*

A lélek él,
Testvéreim,
És hitet nem cserél.
A lélek él: betűben, színben, fában,
Hullámos hangban és merev márványban,
Száz változáson át -
Amíg meg nem tagadja önmagát.
A lélek él, és munkál csendesen,
Kis szigeten, vagy roppant tengeren,
De amit alkot: nem szól a világnak;
Csak egy kis körnek, csak egy kicsi nyájnak.
A lélek él,
Testvéreim,
És hitet nem cserél.

1920

Torkolat

Egy utca visz a hegynek fölfele,
A partját két oldalt házak szegik,
Aztán aranyban fürdő őszi kertek
Vonultatják fel kerítéseik'.
Mögöttük gyümölcs érik hangtalan',
S az egész képen a bevégzettségnek,
Az elmultságnak lehellete van.

Odafenn vár a torkolat: a rét,
Tengerré tágul az utca-folyó,
S hullámain arany nap önti szét.
Az aranyréten lila lángok égnek,
Földre lelibbent őszi csillagok,
Sereghajtói az iramló évnék.
És hallgat hangtalan az aranyét.

Szomorú mindez, - s mégis olyan szép.

Kolozsvár, Házsongárdtető, 1922 szeptember

Tarolt mezőn bogáncsok

Tarolt mezőn bogáncsok,
Szár az, kemény füvek
- Mögöttük őszi kék ég -
Inognak, lengenek.

Mögöttük őszi kék ég
És őszi kék hegyek,
Tarolt mezőn bogáncsok
Inognak, lengenek.

Már minden fű aszott
S hervadt minden virág,
A menny teríti csak
Reájok sátorát.

A menny és a hegyek -
- Mindkettő színe kék -
Adják az őszi bánat
Győzelmes hátterét.

Tarolt mezőn bogáncsok
Inognak, lengenek.
Tarolt mezőn hitetlen,
Zörgő lélek-füvek.

De mögöttük a menny mély
S a hegyek magasak, -
Ne féljetek bogáncsok,
Szegénylegény-hadak!

Kolozsvár, Házsongárdtető, 1922 szeptember végén

Orvos-szavak?

Ó, szavaim, ti szomorú szavak,
Mondjátok, elég szépek vagytok-e,
Hogy aki olvas, vissza ne riadjon,
S édesen fájjon, ha fáj a szíve,
Szavaim, orvos-szavak vagytok-e?

Mert semmik vagytok, ha utánatok
Égőbb a vágy és tátongóbb az ür,
Szűkebb a sorskiszabta horizont,
S jobban sajognak a sebek belül,
A harc fölé ha béke nem derül.

Ó, szavaim, ti halk sebkötések!
Ha ügyetlenül tettem föl, mit ér
A fehér pólya bús szívek felett?
Művészet, tudás, szeretet, mit ér,
Ha átizzik a kötésen a vér? -

1922 szeptember

Testvériség

Én nem tudok mást úgy ölelni meg,
Ahogy a testvéremet ölelem,
A testvéremet, aki egy velem.
Ahogy szerelmem van,
Úgy van gyűlöletem.
Ember vagyok.
Mindenkit egyformán szeretni
Istennek adatott.
Ahogy vágyom - úgy visszaborzadok,
Ahogy epekedem - úgy rettegek,
Mert vannak örök, tiszta, szent hegyek,
És vannak mocsarak.

Én azzal megyek csak,
Ki velem egykép hajlamos a jóra,
Az Isten engem így teremtett -
Én nem tehetek róla.

Omnia mea mecum porto

Hajós Ivánnénak

Mindenemet magammal hordozom.
És ami enyém volt, enyém marad
Innen is, túl is a csillagokon,
Mert lélek vagyok, végtelen, szabad.
Bennem elférnek mind, kik rámhajoltak,
A fák, s a lombok - s az aluvó rét,
Bennem elférnek az élők s a holtak.

Ki vehet el éntőlem valamit,
S szegényebbé ki tehet engemet?
Mindenemet magammal hordozom,
Ha nem vesztettem el a lelkeimet!
Felidézem a hegyek szellemét
És a fűszálak kicsiny lelkeit,
S megkérdezem: hány nőtt azóta még.

Nem enyém tán a házam, ha leég,
Vagy véletlenül más foglalta el? -
A kémény most már bennem füstölög,
És illatot a kert bennem lehel.
Bennem hallik az eső kopogása,
Amint veri a hű öreg tetőt.
Bennem van mindennek igazabb mása.

Bennem van mindennek a mennyország,
Aminek temetője lett az élet,
Bennem jár az angyal a harsonával,
És hirdeti az örök üdvösséget.
Mindenemet magammal hordozom,
És ami enyém volt, enyém marad
Innen is, túl is a csillagokon.

1922 szeptember

Mit akartok?

Mondjátok, a szívemmel mit akartok?
Ezer darabra tépni,
Hogy a szél vele fusson?
S hogy mindenkinek egy-egy rongydarab,
És az egész szív senkinek se jusson?
Mondjátok, mit akartok?

Dómmá tágítani lelkem templomát
És bebocsátni minden tarka népet?...
Inkább falusi templom maradok,
Hol egy a lélek, ha nem is ragyog,
S vallomást úgy tesz az ő Istenének.

Borostyán

Erre mifelénk azt mondják: *borostyán*.
Mint gyermek, én is ezt a szót tanultam.
Azután elfeledtem dallamát -
És azt mondtam: *orgonavirág*.
S most megtanulom újra: porba hulltan.

Mert *egy* a két szó, *egy* - és mégsem *egy*.
Ott túl azt mondják: *orgonavirág*.
Az egész csak egy árnyalat-különbség.
Mint testvérek, hogy borús kedvük töltsék:
Mi lessük egymás zengő ajakát.

Ott túl azt mondják: *orgonavirág*.
Erre mifelénk azt mondják: *borostyán*.
És Erdély lelke csillan meg a szóban,
Mint egy darabka mennybolt tiszta tóban,
S reszket, mint Isten szent lelke az ostyán.

Erre mifelénk azt mondják: borostyán.
Mi ismerjük a messzehúzó vágyat,
Amely ragad a nyíló orgonához.
Lelkünk mégis a borostyánnak áldoz.
Így szeretjük a testvér-orgonákat.

Kolozsvár, 1921 április végén

Közelebb hozzád...

Nearer to Thee, my God...

Egy régi kép most lelkembe tolul,
Szünetlenül, feltarthatatlanul,
Mint hullám a süllyedő hajóba.

A mentőcsolnakok már indulóba'
Voltak, - egy messze part intett nekik,
Otthontalan, kietlen sziklarév,
Ahol majd roncsolt éltük tengetik
A távozók...

Mögöttük elmaradt a Titanic.

És süllyedt, süllyedt menthetetlenül.
A halál ült a jéghegy tetején,
S hallani lehetett, hogy hegedül.

De ím, a vijjogó hegedűszóra
Ének felel a haldokló hajón,
S míg zuhogva tör be a vad elem,
Egy kis csapat messzire hallhatón
Dalol: „Közelebb Hozzád Istenem!” ...

De csak a sír, a sír jó közelebb,
Szünetlenül, feltarthatatlanul,
Hömpölyögve: hullám hullám után,
Ahogy agyamba most a kép tolul.

Már övig ér... már mellükig... már állig...

De amíg éneklő ajkuk szabad:
A sírba szállók énekelnek váltig.

Azután csend...

A mérhetetlen óceán felett
Lebegő hangfoszlányt se hallani.
Nincs mozgás, lehelet,
Csak fenn a csillagokban mondja valaki:
Szörnyű volt, szép volt,
Elvégeztetett.

1923

A BEÉPÍTETT LÉLEK

*Ezeket a verseket ajánlom
SZŐCSNÉ SZILÁGYI PIROSKA
festőművészőnek,
Testvéremnek lélekben és igazságban*

A beépített lélek

Testvér, Te az én költészetemnek
Nem Laurája s nem Lizája voltál.
Fantáziám ritkuló erdejébe
Virágmagvakat hintve behatoltál.

Művészeted a művészetemnek,
Stílusod stílusomnak része lett,
A Lelked, mint Kőműves Kelemenné,
Sziklaváramba beépítettett.

Vagy inkább úgy épültél tán belém,
Mint Strassburg dómjába a gótika.
Ki a stílt vágyik kitépni belőle:
A templomot kell lerombolnia.

Játék a határon

Pictura-föld és Poézis között
Egy határkő meredt.
Te arra jöttél s azt kérdezted tőlem:
Lehet-e odébb tolni a követ
Pictura-földről Poézis felé?

Aztán én járultam színed elé
És kérve-kértelek:
Testvér - engedd egy kicsit odébb tolni
Pictura felé a határkövet.
Pictura földje nevezetes ország.

Csak játszottunk az odaplántált jellel.
És néha azt hittük, hogy határt sértünk.
S egyszer csak úgy éreztük: nincs határ -
Mert végtelenbe értünk.

Nagy dolgok árnyékában

Tragikus korszak hozott össze minket,
Hegyóriások árnyékában álltunk,
Erdőn az utat lámpással kerestük,
Egymás lelkébe súlyokat dobáltunk.
De minden súlynak sólyom-szárnya nőtt.

Úgy lebegtünk kis igazságainkkal
A titkos, örök Igazság előtt.

„Szilveszter-éjszaka”

Sorok Szőcsné Szilágyi Piroska festményére

I. Halott a hóban

*Ez az első vers a kép reprodukciója
szeretne lenni*

Körül nagy béke, szilveszteri táj,
Ünneplő rengeteg.
A jó Isten ma erdőt látogat,
És az eloltott gyertyalángokat
Száz karácsonyfán gyújtja újra meg.

Száz karácsonyfaláng libeg-lobog,
Mint a gyertyák a ravatal körül, -
A hóban elomolva egy halott.

Aki elomlott itt a hóba:
Az ifjú nő jött tavasz óta,
Jött nyári mezőn, őszi tarlón át, -
Amíg elomlott itt a hóba,
Mert a sorsa azt mondta: nincs tovább.

Arcán nagy béke, nagy ünnep honol,
Kékes derengés, utolsó mosoly,
Öröm, hogy itt ért véget.

De mellette már új kezdet nyüzsög,
Egy kis angyal, egy kis téli tücsök
Trilláz, hogy újra kezdődjék az élet.

2. A fenyves zúg

Az anya eddig hozta magzatát,
Itt szülte meg - és akkor belehalt;
Az öröklángok körülimbolyogják
A hómezőt, a roppant ravatalt.
Az öröklángok búsan imbolyognak,
A fenyvesekben tompán zúg a szél:
Porló szívekből nő fel a virág,
S halálforrásból merít, aki él.

3. Élet az életért

A jelen perc a jövőnek ára,
És a jelent a múlt fizette meg,
Elmult egy év, hagy jöhessen a másik.
És én hiába kérdem, hogy: minek?
Mikor az egyik élet fölneszel,
A másik élet elnémul s elül.
Milyen bölcsen is rendelték el ezt, -
S milyen kegyetlenül!

4. Kérdés az új esztendőhöz

Te kis Ámor, te trillázó tücsök,
Ugyan, hát nem szégyelled víg- magad?
E halnivágyó, komor, szűzi táj
Elnyeli felújjongó hangodat.
Hiszed, hogy különb lész a többinél?
Hiszed, hogy jobb, hogy igazabb leszel?
Látod, a komor fenyves nem hiszi:
Elnyeli hangodat és nem felel.

5. Terhelten

Nincsen menekvés, -
Te viszed tovább
Rózsás gyermek, a súlyt, és az igát,
A multak bűneit,
S az ősök bánatát,
A nyughatatlanságot.
Nincsen menekvés,
Válladon ül és legörnyeszt az átok.
Mert átok az, hogy előzőid voltak,
És átok az, hogy utánad is jönnek.
S hogy vége-hossza nincs a jajsírámnak,
S hogy vége-hossza nincs a könnyözönnek.
Nincs újrakezdés, csupán folytatás,
S a folytatásban örök-egy nyomor,
S mi *másnak* látszik lenni, az se más.
„Uj” esztendő, milyen gúny ez a szó,
Hisz nem hoz semmi újat,
Az örök Idő minden esztendővel,
Csak egyetlenegy sötét nótát huzat.
Amíg anyától ered a gyerek,
Egyik év a másik esztendőből:
A rózsaszál a beteg rózsatóból:
Addig nincsen menekvés.

6. Ex nihilo

Ó, Isten, teremts hát a semmiből
Új esztendőt nekünk,
Fehér lapot, hogy írjuk végre rá
Igaz történetünk’:
A szeretet s a jóság álmait.
Hogy *akarhassuk*, amit szeretünk
S váljék valóra, amit akarunk,
Ó, mert Uram, oly szánandók vagyunk.
Tépd el az okság zord láncolatát
Egy percre csak,
Ebből az egy csodából
Ki tudja, tán egy szebb világ fakad.

Teremts a Semmiből,
A szent és tiszta, örök Semmiből
Egy gyermeket, egy nem anyától lettet,
Egy rózsaszálat, nem tövön termettet,
Egy aranyalmát, nem ágról szakadtat,
Valami szentet, meg nem átkozottat,
Valami újat már, valami mást,
Csak állítsd meg e szörnyű folytatást.

7. Csitulj szívem

Csitulj szívem,
Ne ostromold a lehetetlenséget,
Ezt a száztornyos, ezerbástyás várat,
Csitulj szívem,
Az öklöm véres és a karom fáradt.

Körül nagy béke, szilveszteri táj,
Ünneplő rengeteg.
A jó Isten ma erdőt látogat,
És az eloltott gyertyalángokat
Száz karácsonyfán gyújtja újra meg.

1920 Szilveszter

Gondolatok az imádkozásról

Ma oly sok kérdés tépett, szaggatott.
És egyre sem jött mentő felelet.
Testvér, Te hogy gondolod ezeket?

Miért imádkozol?...

Hogy kiért, tudom: gyermekeidért,
És apjokért, a Te jó uradért,
Minden testvéredért,
És magadért legutolsó sorban.

De miért, de miért?

Hiszed, hogy aki ott fenn sátoroz,
S a világokat tengelyük körül
Forgatja örök-egy forgással,
Akihez a Te imádságod szárnyal:
Mi kicsiny dolgainkat számon tartja?
Mit tudod Te, mit tudom én,
Mit tudjuk mi, mi az Ő akaratja!...
Amit elvégzett; meg kell hogy legyen,
Változtat-e azon ima, fohász,
Imádkozzál bár völgyben, vagy hegyen,
Vagy tenger fenekén?...

Ó, de úgy-e a remény, a remény?

Vagy talán Te is úgy imádkozol,
Mint én, mint én?
Hitetlenül, süketen és vakon,
Csak, mert valamit még próbálni kell,
S mert mást nem tudok, hát imádkozom,
Mert különben a szívem megszakad.

Ó, tudom, Te nem így imádkozol
Az érzéketlen csillagok alatt.

Mindennapi rózsáinkat...

Te így imádkozol:
A mi mindennapi rózsáinkat
Add meg minékünk ma.
Add, hogy a kenyér mellett rózsa is legyen,
S add Istenem, hogy békében megéljünk
Több rózsán és kevesebb kenyeren.
Te így imádkozol,
Megtoldva csendesen a Miatyánkot.
És Jézus, a Miatyánk Poétája
Szelíden néz e rózsaszín imára -
És helybenhagyja a Te betoldásod.

Bocsáss meg!

Jó Testvérem e rossz világon:
Bölcsőbb, derültebb, hívőbb „én”-em,
Bocsásd meg a szomorúságom,
Lázongásom, hitelenségem.
Nézd el vak fogcsikorgatásom,
Itten, a „külső sötétségben”.
Fogadj el úgy, ahogy vagyok:
Kihűlt, kietlen égitestet,
Mely mégis iker-csillagod.
S nézi végetlen éjszakákon:
Messze a másik hogy ragyog.

„Az ismeretlen Istennek”

Nem hódításra indultunk mi el
A végtelenből, - csak találkozásra.
Testvér, a mi testvérségünk
Ezért oly ritka, szép és drága.
Nem hajtottuk a lelkünket igába.
Egymás lelkét prédának sose néztük,
Szemmel nem vertük, szóval nem ígértük.

Maradtunk szabadok a szeretetben.
Maradtunk egyenlők a szeretetben.
Maradtunk testvérek a szeretetben.

Egymás lelkében tiszteltük a törvényt.
S a végzetet, mint napsugárt és örvényt.
A törvény betűje ha összevágott:
Ujjongva hirdettük a rokonságot.

S ha egymás lelke tájait bejárva,
Rábukkantunk egy nekünk idegen,
Ismeretlen istenség templomára:
Oltárát virággal szórtuk tele,
És szóltunk csendesen: bár nem enyém,
Szenteltessék meg mégis a neve.

Kölcsön

Add egy órára kölcsön a szemed.
A nyugodt, tiszta pillantásodat,
Mely felitatja ezt az őszi pompát:
A barnát, bronzot, bíbort, aranyat,
S hatalmat ad a táj fölött Neked.
Add egy órára kölcsön a szemed.

Hisz' látok én is: bronzot, aranyat,
És a kék eget örök háttérül.
De más e látás. Az én két szememre
Mindíg valami kis fátyol terül.
Ha tágra nyílik ámuló szemem
Függönyt engednek elé hirtelen
Surranó kicsi gondolat-koboldok.
Jaj, nekem nem jelennek meg soha
Felséges önnönmagukban a dolgok.

Neked adatott szemtől-szembe látni.
Te látod őket úgy, függetlenül
Mindentől, Testvér - tenmagadtól is.
Milyen lehet a te szemed belül?
Ahogy a világra most ráderül:
A világ nézi vele önmagát.
Ó, ha csak egy órára megszerezném
A szemed titokzatos alkatát!

Csak most, addig, amíg lemegy a nap,
S a fák tetejét glóriába vonja.
- Micsoda százszoros dicsfény-sugárt
Jelenthet a Te szemednek e pompa! -
Csak most, addig, amíg lemegy a nap
S magával rántja égő szemfedőjét,
Hogy néma árnyak égre-földre szőjék
A csillaghímes mély feketeséget.
Csak addig add a szemedet nekem.

Azután Testvér - visszaadom Néked.

Kolozsvár, Hója-erdő, 1923 október

A teremtés hat napja előtt

Te láttad az erdőt,
Mielőtt erdő lett volna.
Mielőtt a vizek a szárazföldről
Elválasztattak volna.
Azért fested most híven, igazán,
Azt is, mit itt nem láttál.
Magadban a dolgok ős-képe
Reá találtál.
A képeiden azért hallik
Szinte-szinte a vizek dübörgése,
Vihar-tört szálfa hörgő reccsenése.

Te láttad az erdőt
Mielőtt erdő lett volna.
Mert naiv gyermek-hit az, hogy az Isten
A Hat Nap előtt mit se csinált volna.
A hosszú-hosszú örökléten át
A Művészt szabta, formálta remekbe,
Illesztgette mulhatatlan keretbe,
Bölcsőjét a chaos felett ringatta,
A világ tervrajzába beavatta,
Szoktatta a halhatatlansághoz...
Aztán fogott csak hozzá a világhoz.

Mégis csak jó...

Eltörted a pálcát magad felett:
Amit festettél: csupa szürkeség.
De *engem* elbűvöl a Te eged:
Ó ezerszínű naplementi ég!

Magam felett én is pálcát török:
E vers be színtelen, be semmi volt!
Neked: érték, kétségtelen, örök, -
Egedre szökkent csodafényű hold.

Testvér, Művész-Testvérem, mégis jó,
Mégis csak nagyon, nagyon jó nekünk:
Hogy önmagunknak szól marasztaló,
S egymásnak felmentő ítéletünk.

Párviadal a Dachstein-nal

Látlak, lenge alak,
Sötétzöld stájer nyárban,
Amint méregeted
Roppant ellenfeled,
És gyönyörködsz a makacs Góliátban.
Előtted a Modell.
A háromezer méteres Modell.

Pajzsod: palettád,
Dárdád: ecseted.
És nincs más fegyvered.
Csak a Szépség szentlelke van veled.

És nekifogsz.
Háromszor fogsz neki.
S a szörnyű Modell három tervedet
Három szeszéllyel semmivé teszi.
Először ködbe vonja üstökét,
Aztán árnyékba hull,
Aztán tar fején kigyullad a jég,
S örült magasságokba tornyosul.
Úgy izzik a húnó nap bíborában,
Hogy nem bírja szemed.
Az ecsetet szomorún leteszed.

Megint csak felveszed.
És nekimégy,
És kérleled, és könyörögsz neki,
És téped, szaggatod,
Mint Jákob Isten angyalát,
Hogy áldjon meg már tégedet,
És adja meg magát.

Nem adja meg magát.

Jelek

Tudod mi fáj nekem
Testvér? Dehogyan tudod.
Bár senki sem jutott
Lelkem lelkéhez Nálad közelebb.
De amit adtam Neked: csak jelek.
Jelek, jelek.
Ember embernek adhat egyebet?
S a jelek mögött egy egész világ van,
Mindentől elrekesztve, önmagában.

Tükrök törvénye

Hogy a mi lelkünk szépítő tükör,
Egymást szépítjük meg:
Az meglehet.
Nem baj.
Így tükrözi a Szent Anna-tava
Sokszor még mélyebben a mély eget.
Mi nem tükrözünk mást, mint lényeket.

És azért ez a látás *így* igaz,
Ha egy-egy vonástól el is tekint.
Mi látjuk egymást, nem ahogy vagyunk,
De látjuk örök mivoltunk szerint.

Üstökösuszálllyal

Te mondtad Kiplinggel: ha meghalunk,
Rettentőn megnövünk!
Ha szertehullott földi börtönünk...
A sok belénkfojtott szépségcsíra
Kiszabadul,
Termőbb talajba hull,
És mind kihajt,
Ha majd a végtelenben alkonyul,
S ott hajnalodik majd.
És akkor könnyedén megyünk
A túfokán is által,
És festünk, írunk üstökösuszálllyal!
Ez lesz a toll!

És ez lesz az ecset!
Amit majd nem remegő földi kéz,
De túlvilági hatalom vezet.
Egyszer csak azon
Vesszük észre mi testvérek magunk,
Hogy kiválasztott művészek vagyunk,
Akiknek minden, minden sikerül, -
S csak a jó Isten a kritikusunk.
Nem zavar semmi se.
Akkor a szemünk könnyel lesz tele,
S megkérjük a Te jó Kiplingedet:
Hogy így képzelte-e?

A kettős kert

A nagy egységesekek,
Akik életük ecsetvonalát
Kegyeden biztossággal vezetik
Holttetemeken át,
Bizony mondom, megirígyelhetik
A Te megosztott, kettős életed.

A Te lelkednek kettős kertje van:
Kicsiny családod - és művészeted.
S mi teremtő munkádban megakaszt:
Az az örökkévaló szeretet.
Ó boldogságos gát, szent akadály!
Isten mosolygó gyerekszemekből
Rádszól: Művész, te Anya vagy, - megállj!

Anya, Feleség, Testvér és Barát,
Tiszta habnak megannyi tiszta gát.
Ragyog a hullám, ha e gátakon
Idvezült fájdalommal megtörik.
Bizony mondom, a Te sokságodat
Az egységesek irígyelhetik!

A Te lelkednek kettős kertje van,
Kétféle rózsafákat öntözöl,
S mint Nikodémus Mesteréhez éjjel:
Művészeted kertjébe úgy szököl.
Halkan osonsz, halkán, lábujjhegyen,
Mintha meglopnál mindig valakit, -
Pedig csak imádkozol a hegyen...

Per az Akadémiával

Webb: az én kis barátom így hívja önmagát. Nem tudni, miért vette fel s miért használja ezt az angol nevet

Hallgassátok csak, ez aztán a per,
A furcsa, furcsa per!
Egy oldalon a nagytekintetű
És nagyszakállú Akadémia,
A tiszteletreméltó testület.
A másikon csupán egy kisgyerek:
Szöcs Ádám Webb, a Szöcs Jenő fia.
Hallgassátok csak, furcsa, furcsa per,
Még elveszti az Akadémia.

Szöcs Ádám Webb, a Szöcs Jenő fia
Az első latin oskolába jár.
Röpköd ajkán „Asinus”, „Bestia”.
A kishúgának mondogatja szépen,
Otthon, - nem sértő szándékkal - dehogy,
Ártatlanul, csak úgy - gyakorlatképpen.
A latinnal még nem tudjuk, mi lesz.
De egy biztos: ő már nem tévedez
Szép anyanyelvünk ős-rengetegében.
Ő szigorún veszi a magyarsággal
A dolgot - s ha kell, - érte perbeszáll
A tekintetes Akadémiával.

Hallgassátok csak, furcsa, furcsa per:
Szöcs Ádám Webb, a Szöcs Jenő fia
Otthon egy megcímzett csomagra lel.
„Aranka ucca”. Ucca! így, két c-vel!
Ádám szemében lobban a harag,
Rázza fejét bozontos üstökével:
Ki merte írni, hogy merte két c-vel?!
Anyja a boltost menteni próbálja,
Magyarazza az új helyesírást,

Hivatkozik az Akadémiára,
(S magában büszkén mosolyog talán...)
De Ádám toporzékolva kiáltja:
„Úgy írom, ahogy az öregapám!”
Meggyőzni nem lehet. Makacs kuruc,
Kérlelhetetlen logikával kérdi:
„Akkor az utat is úgy írjam: *uc*?”
És áll a per, a furcsa, furcsa per:
A *forradalmár* Akadémia,
S Szöcs Ádám Webb, a kis *konzervatív*,
A Szöcs Jenő fia.
Figyeljétek csak, furcsa, furcsa per
Még elveszti az Akadémia.

Intérieur

Kiugró erkély, pici fülke,
Legbelső műterem-sarok.
A mennyezeten öröklámpa,
S mindenfelé terjengve, szállva:
Szent végtelenség-illatok.
Imazsámoly, könyvek... Prohászka...
Magafestette oltárkép előtt
A művésznő, magába szállva.
Így hányszor, hányszor látom Őt!
Két kezébe temetve arca
A Megfoghatatlan előtt.

A keskeny erkély-ablakok
Színes, meleg fényt szűrnek át.
Holt avaron közelgő vándor
Lépése lesz láttukra bátor,
Amint rója az őszi éjszakát.

A színes ablakok üvegjén
Örök-szépen és szomorún,
Tündöklő nagy processióban
Lángol az Evangélium.
Minden ecsetvonása textus,
Vagy vers-initiale tán, -
A képzelet kibontja szárnyát
S megindul lassan a nyomán.

De egyszerre csak elakad,
S ámulva visszatántorul:
Színek közt fehér sebajak
Tátong szigorún, józanul.
A Szentírásnak tépett testén,
Az álmok szín-szövetén át,
Bepillant kegyetlen szemével
Hidegen, szürkén a világ.

Mi ez? S a művésznő felel:
Egy véres, vörös tavaszon
Munkám magam szaggattam el.
Mint Ábrahám a kést fiára,
A gyilkos eszközt úgy emeltem
Az álmainak ablakára.
Sebet téptem magányom testén,
Hogy félelmetes, árva estén
Kipillanthassak a világba,
Szeretteimre lesve váró
Vérszomjas vörös katonákra.

E hely, áhítat s ihlet helye:
Volt egyszer, volt már *őrtorony*.
Puha kézzel be nem hegesztem
Azt a sebet: emlékeztessen!
Döbbentő jelnek ott hagyom.

„Martyr-levelek”

„Hova jutnak a martyr-levelek?
Az elkallódó, célt nem ért sorok
Betűbeszedett lelke hova tér?
Hol nyugszik meg a hulló hangulat,
Hova foszlik a szertefoszló látás?
Az *egyszer* megtalált szó,
Az *egyszer* megálmodott álom hova lesz?
A jószág, szépség síri sorsa mi?
Mi lett a sorsa annyi üzenetnek,
Mit ítéletes idők évadán
Küldöztek égi tornyosuló gáton át
Egymásnak négy ország magyarjai?!
A papírt tűz, vagy víz emészti meg,
De a holt levél *lelke* hova száll? -
A leveleknek van-e mennyországuk?”

Ezt kérdezted és így kérdezted tőlem.
Mint puszták felett esti fuvalom,
Úgy szállt e halk panasz,
Elhaló-szépen:
Törékeny hang a végtelen ölés.
Kis fényes kérdező-jel rajzolódott
Sugár-ecsettel írva
Egy pillanatra a tömör sötétbe.
Feleljek én! - Hát íme, felelek.
Egy pillanatra szerepet cseréljünk:
Hadd legyek erős én: a gyöngye most,
Hívó hadd legyek én most: a hitetlen!

Ó, *van* a leveleknek mennyországuk:
„A naplementi fellegeken épült
Csodavár, örök álompalota”,

Ahonnán minden álom kiszakad,
Ahova minden álom hazatér.
Ahol leveri sátra cövekét
Minden bujdosó, hontalan Ige.
Az elfeketült levélpapírok
Az írás fehér lelkét odaküldik.
Odaözönlik minden, ami szép,
Odasugárzik minden, ami jó,
Ott találkozik minden, ami testvér.
S nem semmisül meg abból semmi sem.
Ó, *van* a leveleknek mennyországuk!

1921 augusztus

EMMAUS FELÉ

Emmaus felé

Árkosy Lajosnének

A harangok oly kábítóan zúgtak,
A nép oly kábítóan feketéllett.
Baldachin alatt a Szentség haladt...
Jeruzsálem! - gondoltam azalatt -
S gondoltam: inkább Emmausba térek.
Emmausra most száll az alkonyat,
S a távol hegyek olyan csoda-kékek.
Indultam a városból kifele.
S hogy egyre tisztább, kékebb lett az ég:
Gondoltam, hogy ez már az Ő ege.
S hogy álmosabb lett a harang szava,
Mintha víz alól borongana fel,
Vagy véghetetlen ködből hangzana:
Gondoltam, hogy ez már az Ő szava.
Emmaus felé üdébb lett a táj.
Kis virágokat láttam állani.
Kis ibolyákat vándor-utam szélén:
Gondoltam: ím, az Ő virágai!
Álmában gügyögött egy-egy madár,
Hogy az erdőre értem, hallgatag;
Gondoltam: ím, az Ő madarai,
Hogy szerette az égi madarat!
Delej futott a barna fákon által,
Égremeresztett csontos ujjaiuk
Mintha megteltek volna már virággal. -
Tudtam: e percben Ő beszélt a fákkal.
Borongott messziről a mély harang,
S a mély avarban lassan elalélt,
De én úgy álltam ott künn boldogan,
Mint aki látta Őt - és célhoz ért.

Kolozsvár, Hója-erdő, 1921 nagyszombat estéjén

Húsvéti versek egy halott erdőről

I. A ledöntött templom

A gyermekkorom öreg erdejét
Kegyetlen kéz fektette le,
Nagyszombat estéjére épp.
A megmaradt gyér fák között,
Mintha nem történt volna semmi sem:

Madár dalolt.
Az ég a pusztta földre ráhajolt.
Isten ledöntött templomában
Elmerülve, sokáig álltam.
Nekem *műtermem* volt.
Itten dolgoztam én.
Ó, mennyi emlék, mennyi költemény
Ölelte át e vén fák derekát!
Most vége hát...

2. *Öreg erdőm*

Öreg erdőm, hiszen mi elmegyünk,
Én is, Te is.
Csak a Ritmus marad,
A Lélek örök, rejtett ritmusa.
Nekem Te adtad, én átadtam másnak.
Öreg erdőm, hiszen mi elmegyünk.
És fittyet hányunk mégis a halálnak!

3. *Ami test volt...*

Ami belőled test volt, test marad,
Anyag, - hogy rajta megosztozzanak.
Az asztalos, s a fakereskedő.
De ami benned nemesebb erő:
Az az enyém,
Belémszívódott örök költemény.

Ami belőled test volt, test marad.
Te most már szekrény leszel, asztal, ágy,
És benned teljesül sok bűnös vágy,
És benned gyúlik fel sok hitvány holmi,
Leszel fiók, mit fognak ki-betolni,
S leszel nyomorult kincsek őrizője.

De bennem szunnyad a *lelked* jövője!
És bennem zúgni fogsz!
Tavasszal smaragdszínekben ragyogsz
És ősszel hullatod a leveled.
Te bennem folytatod az életed...

4. *Azért is élsz!*

Azért is élsz!
A gondolataim
Nézd: a te tölgyeid!
A lelkem győzhetetlen talajába
Bocsátottad le bús gyökereid.

Halk mozdulásom: rügybepattanásod,
Kökemény csendem: a te hallgatásod.
Bennem nő ki száz lemetszett karod,
Az én viharom: a te viharod,
Az én koronám a te koronád.

Hol a fejsze, mely *belőlem* kivág?!

5. Irtások

Az irtásokban mért nő több virág
És szebb virág, mint máshol?
A sok virág ünnepre készül,
Mindenkinek szép és senkit se vádol.
Az irtásokban mért nő több virág
És szebb virág, mint máshol?

Kolozsvár, 1922 húsvét

Mezők virágai

*„De mondom néktek, Salamon az ő
dicsőségében nem öltözködött úgy, mint
ezek közül egy.”*

Járosi Andornak

Színesedik a rét.
A margaréták föl-fölemelik
Szelíd, fehér fejük.
A karthausi, a hallgató barát
Barátkozik velük.
Misére csenget a harangvirág
A bükkönynek s az árva lóherének,
A rét fölé az alkonyat terül,
Ezer virág ajkáról száll az ének
Hangtalanul: hozsánna néked Nyár!
A virágok közt Salamon bolyong.
Vállán bíborpalást.
Fején korona, bús, nehéz arany.
Hatalma van - és tudománya van.
Mit is kívánna mást?
Mégis tűnődve megy.
Ajkán egy kérdés lebeg hangtalan:
Mért nem *olyan*, mint ezek közül egy?

Férfi-erdő

Eltűnt az üde smaragdragyogás,
A lomb sűrűbb, sötétebb.
Április ment,
Május nyomába lépett,
És közeleg a nyár.
Az ifjú erdő komoly férfi már.

Összeborult a lomb,
Mélyzöld kupola lett.
Visszhangoz töprengő kérdéseket,
És önmagának harsogva felel.
A vihart addig nem engedi el,
Míg bűgő hangon meg nem áldja őt.

A fák: keményderekú gondolatok,
Az ősi földből szívnek őserőt.

Koronájukat égnek emelik.
Ha van Isten, ha nincs:
Mindegy nekik.
Mert nekik *úgy kell élni*, mintha volna!
Viharban, csendben rájok lehajolna.
Mert nekik *nőni kell* -
És nőni - csak az ég felé lehet.

Eltűnt az ifjú smaragdragyogás,
Sötétebb lett a lomb.
Amit harsogva mond:
Riadó, érces, telthangú beszéd,
Meggondolt felelet.
Vagy ünnepélyes, komor hallgatás.
Az erdő férfi lett.

Kolozsvár, Hója, 1921 június

Az én kíséretem

Megyek; távoli égzengés kísér,
Olyan halkán és olyan komoran,
Mintha lelkem visszhangja volna csak,
Gondolataim gyász kísérete,
Valami földöntúli orgona.

Ma nem lesz vihar.
Kéktüzű villámot ma nem követ
Hegyeket megingató csattanás.
Lobogni sem fog az erdőn sehol
Gyökeréig hasított ősi tölgy
Győzelmi fáklyaként; -
Csóva gyanánt,
Mit önmagának gyújt az Alkotó,
Ha megútván a füleddt béke csöndjét,
Rombolni tartja kedve.

Ma nem lesz vihar.
Ma nem haragszanak,
Ma csak borongnak odafönn,
Csak tépelődnek, csak töpregenek,
Csak álmodoznak tán:

Sötét ábrándokat,
Mogorva képeket
Szónek a végtelennek szőnyegébe.
A kedvük ködös, csak úgy, mint nekem.

De nem lesz vihar.
Halkul a földöntúli orgona,
Derül a horizont.
A fellegvárfal zord lőrésein
Félénken kinéznek a csillagok;
Sápadtan mosolyognak.
És jelentik, hogy ott fenn béke van.
Mert frigyre léptem önmagammal én is.

A bujdosó hang

Kakuk, kakuk:
Bujdosik az erdőn a hang,
Kakuk, kakuk,
Most mintha magasabbról zengene;
Most megbúvik alatt.
Kakuk, kakuk,
Bujdosik az erdőn a hang.

Kakuk, kakuk:
most közel hallik, - most meg távolabb,
Egy kakuk szól, vagy egy egész csapat?
Távol, közel, felül, alatt:
Kakuk, kakuk,
Bujdosik az erdőn a hang.

Kakuk, kakuk:
Mi vagy te, kismadár?
Vagy tán az erdő öreg lelke vagy,
Mely ifjú, nótás hang-ruhába jár?
- Kakuk, kakuk, -
Szerelmes ál-ruhába jár?

Kakuk, kakuk,
Nem te kellesz nekem.
Kakuk, kakuk,
Ifjú hangod mögött
Az erdő öreg titkát keresem.
Kakuk, kakuk,
Nem te kellesz nekem.

Kakuk, kakuk!
Hogy bujdosik a hang!
Távol, közel, felül, alatt
Hogy kellett magát.
És még sem értem, még sem fogom át.
Kakuk, kakuk:

Az ősi rejtelem,
A bujdosó hang bujdosik tovább.
Budapest, Hűvösvölgy, 1924 május

Báthori László barlangja előtt

Stein Gusztávnak

A barlang előtt ültem elmerengve.
Lassan leszállt az est.
Éreztem, a távolban hogy nyüzsög
Gigászi hangyabolyként Budapest.
S láttam a Csendet még nagyobbra nőni,
És a hiúság vására fölé
Aranyszegélyes szemfedelet szőni.
S láttam: a rég-holt remetének lába
Hogyan kél versenyre az esti széllel,
És a hangyabolyt hogy tapossa széjjel...
Ültem a barlang előtt elmerengve.

Itt ülhetett ő ötszáz év előtt,
Húsz hosszú éven át:
A pálosrendi remete-barát.
Öreg betűit róttá, egyre róttá,
Magyarra fordítván a bibliát.
Csillag-hulláson tán tűnődött néha,
De nem bántotta kétség, vak remény.
Mellette volt és vele volt az Isten -
És boldogabb volt biztosan, mint én.

Hárshegy, a budai hegyekben, 1924 május

A Mount Everest pártján

Fajomnak, az emberfajtának
Árulója: a Hegy pártján vagyok.
Akarom, hogy az utolsó orom
Szűz jegét ne tapodja lábatok.
Maradjon egy csúcs a világ felett
Érintetlen, mint holdbeli hegyek.

Fajomnak, az emberfajtának
Árulója - bár szánom azokat,
Akkik tetemeikkel töltik be
A vért szomjazó szakadékokat:
Kívánom, bár az ember hősnél hősebb -
A Hegy maradjon mindig az erősebb.

Maradjon egy csúcs a világ felett,
Ahova úgy szállhat a gondolat,
Hogy ottan ember nem járt még soha,
És oda nem vitt szemetet, sarat,
Ember felett álljon ez az orom,
Örök-jégből világító-torony.

Ezen az ormon ne lobogjon zászló,
Ne lobogjon se brit, se gall, se más.
Mint a csillagok, közömbös legyen,
Semleges legyen, mint egy látomás.
Legyen mindenkié és senkié -
Útjelző kő az Úristen felé.

1924 július

Lobogódísz

Fekete fenyőlobogók közt
Lobog egy hófehér:
Én vagyok az, - fehér ruhámba
Belemarkolt a szél.

Az Isten ezt a szirt-tetőt
Lobogódíszbe vonta,
Fennen lobognak zászlai:
Fekete-fehér pompa.

Zászlótestvérek, bús fenyők,
Rivalljon most az ének:
Egy roppant kéz utánam nyúlt
És kitűzött közétek.

Zászló vagyok zászlók között,
És feszülök a szélbe,
És nőni érzem magamat
Az időbe s a térbe.

S az időn túl s a teren túl
Az örökkévalóba,
Én, lélek, egyetlen való:
Az Isten lobogója.

Radnai-havasok, 1922 július

Barátkeselyű

Mannsberg Arvednek

A törpefenyők szívós karja közt
Feküdtem önfeledten.
Síri csend, csúcsok csendje vett körül.
A tekintetem, ahogy fölvettem
Találkozott egy óriás madárral.
Kiterjesztett, két mozdulatlan szárnnyal
A nagy magasban szinte állt felettem.

Barátkeselyű volt, - barna csuhája
Sötéten, egyszerűn símult reája.
Kémlelte: élek-e még, vagy meghaltam.
Oly mozdulatlanul feküdtem ott:
Egy pillanatig, - azt hiszem: megcsaltam.

Még nem, még nem, csuhás herold-madár,
Még nem ütött az óra!
Pedig talán e szikla-katafalk
Ravatalnak sem utolsó volna!
Nem, ez a hitvány test még nem tied!
Hanem a lelkem, a lelkem vigyed
Zajtalanul a szörnyű magasságba!
Egyetlenegyed lendült csak a szárnya,
Aztán eltűnt az Ünökő mögött,
Végtelenbe, mert végtelenből jött.

Radnai-havasok, 1922 július

A premontreiek platánja

A rendház előtt egy platánfa áll.
Varázs-ecsetje surranó hegyével
Megérintette halkán a halál.
Levele: sárga, barna, zöld-arany -
Ezer színváltozatban hulldogál.

Az ezerszínű óriás platán
Zizzelve küldi postáját a mélybe.
Alatta kedves házi-uraim
Járkálnak hófehérbe'.

S ahogy járnak, egy-egy égő levél
Köntösük hófehérjén fennakad:
Az élet üzen messziről nekik,
S mutogat vért és aranyat.

S ők olvassák
E titokzatos, távoli postában:
Im', ez az élet,
Amely a hervadást hordja magában.

Azután tovább mennek
A fák alatt fehérén imbolyogva,
S a haldokló élet üzenetét
A köntösükről
Lerázzák mosolyogva.

Nagyvárad, 1924 november elején

Szivárvány

Némethy Titinek

I.

A párában, a vízesés felett,
Halványan, mint egy álom,
És testetlenül, mint egy lehelet:
Az örökifjú szivárvány lebeg.

Megrokkannak a sziklák, a hegyek,
A kő mállik, az erdők sírba térnek,
Új medret tör a patak magának,
S a régít testálja a feledésnek.
Megöszül a világ.

De a szivárvány mindig egy marad
S színei meg nem fakuló csodák.
Örökifjan és egyformán lebeg,
Halványan, mint egy álom
És testetlenül, mint egy lehelet.
Mint a művészet az élet felett.

II.

Minden lélekben van egy kis szivárvány,
Kis csapóhíd, amelyet lebocsát,
Hogy egy más lélek átjöhessen rajta, -
Ennek a hídnak hídpillére nincsen,
Ezt a hidacsát csak az Isten tartja.
Az Isten, aki a szívekbe lát.

Radnaborberek, 1922 július

Hangok ereje

A tiszta őszi csendbe
A messzi hadgyakorlat
Ágyúdöreje döng.

A tiszta őszi csendbe
A tölgy álom-gyümölcse:
A makk koppanva hull.

És valahol, hangon, csenden felül,
Az Isten zsámolyán
Kicsi kis neszé lesz az ágyúszó,
S ágyúdörejjé a halk koppanás.

A félixfürdői tölgyek alatt

Az 1923. évi vasúti katasztrófa emlékére

Álltam alattatok,
Idéztem néktek a tavalyi vért,
Omlásának tanúi voltatok.
Láttátok a halált.
Nem rögződött belétek irtó képe?
Hogy zölden lengettétek ágatok?
Egy év múlva megint a nyári égre.

Álltam alattatok,
A töltés martján kerestem a vért, -
S ámultam, hogy ki nem száradtatok!

Az őrház pici jelző-csengettyűje
Csengett csupán az őszi némaságba,
Olyan volt ez az örök-hang a csendbe',
Mint templomokban örökmécsek lángja.

S ez az örök-hang azt csengette nékem,
Hogy zöldág virul a fekete véren,
S legyen bár a vér áradata tenger -
A tölgy is felejt, felejt - mint az ember.

Félicsfürdő, 1924 október

Éjjel a rendházban

Künn eső permetez.
Különben semmi nesz.
Egy-egy csöpp megüti az ablakot,
Mint hogyha szellemujjak dobolnának.

Vajjon melyik csillag-világ
Kopogtat ablakán e por-világnak?

Fekszem álmatlanul
Jelenem, multam, jövőm előtt.
Nagymessziről Várad toronyórái
Kongatják az időt.

Nagyvárad, 1924 november

Halotti beszéd a hulló leveleknek

Látjátok feleim, hogy mik vagyunk?
Bizony bíbor és bronz és arany
És örökkévaló szent szépség vagyunk.
Ahogy halódunk, hullunk nesztelen:
Bizony, e világ dőre, esztelen
Pompájánál nagyobb pompa vagyunk.
Nem történhetik velünk semmi sem,
Mi megronthatná szép, igaz-magunk.
Míg a fán vagyunk: napban ragyogunk
S ha alászállunk: vár a hús avar,
Testvér-levél testvér-lombot takar,
Ott is otthon vagyunk.
Ha megkeményedünk és megfagyunk:
Zuzmara csillog rajtunk: hermelin.
Bíbor után a fehér hermelin.
Bizony szépek vagyunk.
Látjátok feleim, hogy mik vagyunk?
Ha végre földanyánk része leszünk,

Ott is szépek leszünk,
Ott is otthon leszünk.
És árvaság csak egy van, feleim:
Az erdőn kívül lenni.
Otthontalannak, hazátlannak lenni.
Nagyvárosok rideg utcakövén
A széltől sepertetni.
Sok más szeméttel összekevertetni.
Árvaság csak ez egy van, feleim.
S amíg itthon vagyunk:
Bizony bíbor és bronz és arany
És örökkévaló szent szépség vagyunk.

Kolozsvár, Hója-erdő, 1923 október

Egy téli tölgylevélre

Árkosy Lajosnének

E levelet a hegytetőn találtam,
Hóban feküdt, az erdőhöz közel,
Fákról hullt gyémántporral beszártan.
Míg zöld volt, írni rá nem lehetett.
De hogy megbarnult, megkeményedett:
Az írás felcsillámlik rajta,
S tűnődvén, lelkem elsóhajtja:
Kellett a dér, a tél, a hóvihar,
S a zuzmara, a zordfényű palást,
Hogy egy Kéz azt írhatta ránk, amit akar.

Kolozsvár, Hója, 1922 Karácsony

Egy perc

Egy percre ma
Úgy néztem fel a csillagokra én,
Mintha bámuló, nagy gyerekszememmel
Legelőszőr tekinteném.
Egy percre ma
Gyöngyvirágillat szállt át a szobán.
Csodálkoztam, mint hogy ha legelőszőr
Csodálkoznék el édes illatán.
Egy percre ma
Minden oly könnyű lett s oly egyszerű,
S az élet a kezemben:
Engedelmes, jól hangolt hegedű.
Egy percre ma
Megindultam - és nem tudtam: mi az.
Messziről, mélyről intett elibém
Egy elsüllyedt tavasz.
Egy percre ma
Mint szegény embert, nem húzott az ág,

Halkan csengetyűzött a föld alatt
Sok eltemetett csengetyűvirág.
Egy percre ma
Megpróbáltam a más lelkébe látni,
Nem ítélve és el nem ítéltetve:
Bocsánatot nyerni és megbocsátni.
Egy percre ma
Ragyogtak reám halvány testvér-arcok,
Amelyek elé köd ereszkedett:
Céltalan hajsza és megutált harcok.
Egy percre ma,
Ó tiszta, bölcs és boldog látomás:
Elváltozott, mint Jézus a hegyen
A mindenség, - s be más lett, ó be más!
Egy percre ma...
Nem lehet ezt a percet kibeszélni.
Hogy is tudna szívárványglóriás
Tündértörékeny teste rímbe férti!
Egy percre ma
Oly boldog voltam s oly boldogtalan,
Tudva: e perc egy percig tart csupán -
És aztán vége van.
És én ki tudja meddig várhatok,
Lesve zug-éltem kis part-szögletéből
Míg újra fölbukkan egy ily vitorla
Az örökkévalóság tengeréből.

Kegyelem

Először sírsz.
Azután átkozódsz.
Aztán imádkozol.
Aztán megfeszíted
Körömszakadtig maradék-erőd.
Akarsz, egetostromló akarattal -
S a lehetlenség konok falán
Zúzod véresre koponyád.
Azután elalélsz.
S ha újra eszmélsz, mindent újra kezdesz.
Utoljára is tompa kábulattal,
Szóttalanul, gondolattalanul
Mondod magadnak: mindegy, mindhiába:
A bűn, a betegség, a nyomorúság,
A mindennapi szörnyű szürkeség
Tömlöcéből nincsen, nincsen menekvés!
S akkor - magától - megnyílik az ég,
Mely nem tárult ki átokra, imára,
Erő, akarat, kétségbeesés,
Bűnbánat - hasztalanul ostromolták.
Akkor megnyílik magától az ég,

S egy pici csillag sétál szembe veled,
S olyan közel jön, szépen mosolyogva,
Hogy azt hiszed: a tenyeredbe hull.

Akkor - magától - szűnik a vihar,
Akkor - magától - minden elcsitul,
Akkor - magától - éled a remény.
Álomfáidnak minden aranyágán
Csak úgy magától - friss gyümölcs terem.

Ez a *magától*: ez a Kegyelem.

Gyógyíts meg!

Én Istenem, gyógyíts meg engemet!
Nézd: elszárad a fám
A testem-lelkem fája...
De épek még a gyökerek talán.
A tompa, tunya tespedés alatt,
Gyökereimben: érzem magamat,
És ott zsong millió melódiám.

Én Istenem, gyógyíts meg engemet!
Hiszen - nem is éltem igazában.
Csak úgy éltem, mint lepke a bábban,
Csak úgy éltem, mint árnyék a fényben:
Rólam gondolt roppant gondolatod
Torz árnyékaképpen.

Egy kóbor szellő néha-néha
Valami balzsam illatot hozott.
Akkor megéreztem: ez az élet,
S megéreztem a Te közelléted, -
S maradtam mégis torz és átkozott.

Én Istenem, gyógyíts meg engemet.
Én szeretni és adni akarok:
Egy harmatcseppért is - tengereket.
S most tengereket látok felém jönni,
És nem maradt egy könnyem - megköszönni.

Az én békességem

Ha eljönne a Csoda könnyű szárnyon,
S szívembe egyszer az a béke szállna,
Amelyre szörnyű szomjúsággal vágyom: -
Előbb elzárnám a láda fiába.
Tűnődve rajta, hogy ez hogy esett,
Trónolnék vele a világ felett.
Nagy-óvatosan körültaogatnám:
Hogy hát igazán, igazán nem álom?
Nem riasztja el első mozdulásom?

De aztán végigvinném a világon:
Testvér, testvérem, rokonom, barátom,
Itt, itt a béke, itt van aranytálon!
Itt, itt van mindennek a megoldása,
Szűnjön szívetek szünetlen sírása!

És elrendeznék mindent olyan szépen:
Nem volna sokkal szebb az üdvösségben.

1925

ATLANTISZ HARANGOZ

1925

Rákosi Viktor „Elnémult harangjai”-t vettem elő sok esztendő múltán...

Mi megértük a költő lázalomnak hitt látását százszorosan meghaladó valóságot. Transsylvania elsüllyedt és harangjai elnémultak. De a valóság kegyetlen regénye nem itt végződik. Isten különös kegyelméből elváltozott, elfinomult, átszellemült hangon az „Elnémult harangok” újra megszólaltak a mélyben. Azóta egyre szólnak. Atlantisz harangjai: gyászban győzelem.

Atlantisz harangjainak harangjátékából egy kicsi lélekharang ez a könyv.

Kolozsvár, 1925 Mindszent havában

A szerző

Atlantisz harangoz

Mint Atlantisz, a régelsüllyedt ország,
Halljátok? Erdély harangoz a mélyben.
Elmerült székely faluk hangja szól
Halkan, halkan a tengerfenéken.
Magyar hajósok, hallgatózzatok,
Ha jártok ottfenn fürgeteges éjben:
Erdély harangoz, harangoz a mélyben.

Rádió-oszlop a Házsongárd-tetőn

Te fémszálakból ég felé feszített
Modern obeliszk, - szikár és szilárd,
Hogy a szélrózsa minden szögletéből
Az üzenetek millióit várd, -
Te érzékenyre hangolt tompa érc,
Világ póznája: sok mindent megérsz,
Sok mindent tudsz.
A népek sorsa, az Ember jövője
Feléd süvít a messzeségen át,
Füleled Párizs, London zsvaját,
Kinyujtod tapogató csápjaid,
És zúgni érzed az Idő szelét,
Kattogni hallod a történelem
Lendítő kerekét.
Sok mindent tudsz.
Én hozzád képest semmit sem tudok...

De hallod-e a virágok neszét,
Amikor fölemelik fejüket?
Egy hazavágyó árva szívverés
Halk ütemére nem vagy-e süket?
Tudod-e, hogy itt most bűbájos ősz van,
S tövedben ég a sápadt kikerics,
S dalolnak az itt maradt madarak, -
Világ-bölcs, érted ezt a nyelvet is?
Tudod-e, „mily mélység egy üres fészek”?
Hogy mozdul meg a rögben is a lélek?

Látod, én olyan begubózva élek,
És másoktól, és magamtól futok,
És hozzád képest semmit sem tudok.
De ezt tudom.

Kolozsvár, 1925 október

Nyomkereső

Istenem, - erdők zörgő avarán,
Vagy az utca kövén,
Eltávozottak, vagy régen halottak
Lábnymába hányszor léptem én!

És nem gondoltam meg:
Légiók, seregek
Mentek előttem már,
Amerre én megyek.
Ez itt egy leány lépte volt talán,
Könnyű, de nem vidám,
Törékenynek, karcsúnak képzelem,
Akinek jóbarátja a magány.
Ez a meggondolt lépés öreg úré,
Az ott könnyelmű úrfi lépte volt.
Itten, úgy látszik, megállt valaki,
S egy virágszálért mélyen meghajolt.

Erre anyóka törte át magát
Az őszi erdőn, - batyujába rőzse.
Arra harcos lépése kopogott,
Döngött, szikrázott a kövön előre.
De ma mindnyájok lábnyomába lépve,
Csendben gondoltam meg,
Hogy hadak, seregek
Mentek előttem már,
Amerre én megyek.
Fantáziám felfedte a nyomot,
Mint hó temetett, zápor elmosott.
Isten kegyelméből ma délután
Én bujdosók és halottak nyomán
Cserkészek őse, nyomkereső voltam:
Utolsó mohikán.

Kolozsvár, 1925 október

Juan Fernandez

A part, ahonnan hajdan Crusoe
A könnyörtelen óceánra nézett,
Míg horizontra szegezett szemét
A tengerrel testvér könny lepte el, -
Hol tüzet csiholt, kunyhót épített,
Vadakkal vívott, Péntekre talált:
A part benépesül.
Épülnek rajta roppant szállodák,
Indulnak felé percre pontosan
Menetrendszerű hajójáratok.
Hemzsegni fog a sok kiránduló,
Ki látni vágyik egy órára bár
Robinson elátkozott szigetét.
Az élet s a civilizáció
Kinyújtja ismét vakmerő kezét,
Megtépi az örök romantikát,
Kifosztja gyermekkorunk álmait,
S a fantázia forgó várait
Megállítván, megszállja azután.

Juan Fernandez hát benépesül.
De puszta sziget marad még elég:
A messze kontinenstől elszakadt
Sok-sok élet-darab, -
Új sors elé vetett hajótörött,
Ki kunyhót épít és tüzet csihol
Vadakkal vív és Péntekre talál,
Verejtékezik reménytelenül,
S esténként ki-kiáll a hegy fokára,
És várja, várja, várja a vitorlát,
Míg horizontra szegezett szemét
A tengerrel testvér könny lepi el.

Hét vezér

Hogy ez még nem jutott eszembe:
Hogy a Göncölszekér hét csillagát
A hét vezér nevén nevezzem el:
Álmos, Előd, Ond - jaj, olyan rég volt,
Nem is tudom tovább.
Tudják-e még a mai gyermekek,
Hogyan vezették népüket
Az ős-hazából Etelközön át,
Tovább, tovább?...
Hogy ez még nem jutott eszembe:
Hogy a Göncölszekér hét csillagát
Róluk nevezzem el!
Be szép volna, ha csillagokká lennénk
Mindannyian,
S követnénk őket tüskön-bokron át
A csillagbokros égi réteken
Keresni új hazát...

A holdbeli ember-arc

Az orra hegyorom.
A szája örvény.
Szemei tengerek.
De sohasem rengenek,
Csak néznek merőn, rebbenéstelen,
Bennük összefolyt múlt, jövő, jelen.
Milyen kemény és milyen szenttelen.
Az a holdbeli ember-arc!
Rajzolgatják időtlen-idők óta
Sírónak, nevetőnek.
Változatlanul én látom csupán
Ránk-meredőnek.
Az orra hegyorom,
A szája örvény,
Arcának minden barázdája törvény:
Megfejtethetlen, titkos jelbetű.

Azok a szemek a Mohi-pusztát látták.
Mohácsot látták,
S látták Trianont.
De az az orr
Se virágot, se hullát nem szagol.
És az a száj
Akármi fáj:
Vigasztaló igét sohase mond.

Ki beszél?

Arany jegenye, ki beszél veled?
Valaki megszólított messziről,
Attól remeg most minden leveled.
A szél, a szél, a szél beszél veled.
De mi a szél?
Sok sóhajtás,
Mely összegyűlt, s most egyszerre beszél.

Egy sóhajtás alig egy lehelet,
De sok sóhajtás egymásba fogózva
Átrepül országhatárok felett,
És megtalálja, amit szeretett.
Valaki sokat sóhajtott feléd,
Sok sóhajtása egymásba fogózott, -
Most elérte az arany jegenyét.

Kolozsvár, 1925 október

A nagyváradai püspök-kertben

Márki Sándor emlékének

„Episcopus Varadinensis”:
Egy régi név után
Ez csillog a palota kapuján.
Októbervégi csend.
Tán világvégi csend.
Levélhullató, százados magány.
Oldalt a székesegyház,
S Szent László szobra, az átültetett
Királyi plánta. Jobb helyre került,
A bánatunkhoz került közelebb.

A holtak szigete...
Ez jut eszembe itt.
A palota négy égtájra mereszti
Rebbenéstelen üveg-szemeit.
Csupán kapuja van sarkig kitérve:
Jöhet, mehet, akinek jólesik.
Az élet füst, és minden mindhiába.

1924 október végén

Naplemente a rendházból

Az ablakom, a Rendház ablaka
Napnyugat fele néz.
Magyarországra néz.

És alkonyatkor állok ablakomba,
És nézek ki, és nézek önmagamba,
Kalandoztatom tekintetemet
Nagyvárad tető-tengere felett
El egész a rónaság pereméig.
S gondolom: ez már így lesz véges-végig,
Hogy a nap arra megy le mindörökké.

És onnan nem kel fel már soha többé.

1924 november

Napkelte a váradi-velencei állomáson

A vonat dübörögve befutott.
A kalauz kiáltott: Várad-Velence!
Máskép mondotta, más nevet kiáltott,
De már így maradt meg az én fülemben'.

Piros hajnal volt, csípős, őszre járó.
Mint ég titkába látó óriás,
Úgy kékllett keleten a Királyhágó.

Jöttem Szent László gyógyforrása mellől,
Elmélkedve nyugatról és keletről,
S a Lélekről, mely megújul - magától.

A vonat befutott - s felkelt a nap -
A fejedelmi Transsylvániából.

1924 november

Erdélyi magyar diák

Szegény fiú...
Szeretnék megsíogatni most,
Lesimítani zilált szög-hajad,
Szeretném áldóan és nyugtatóan
Fejre tenni nyugtalan kezem:
Világomlás kicsi mártírja, Te!

Szegény fiú...
Már férfigondok gyermek-gondjaid.
Már ízetlen a diligentia,
S jaj, nincsen íze a vakációnak!
Az én gondtalan diák-éveimből
Szeretnék olykor reád-aranyozni
Egy-egy vidámabb, mosolygóbb vonást,
Mert a te ajkad összeszorított,
Sötét, és hallgatag,

Mint hogyha minden óra minden percén
Hangtalan „Ave Caesar”-t mondanál.

Szegény fiú,
Aki hallgatod itt
A nyelvek bábeli zűrzavarát, -
Mi lesz Veled?
Szédülve hullsz a hang-örvénybe le?
Vagy fogsz még valaha a Lélek nyelvén,
Pünkösdi tüzes nyelven szólni? ...

1924

Ha nem lesz többé iskolánk...

Ha egyszer nem lesz többé iskolánk,
- Nem lesz üvegház gyönge palántáknak, -
Ha nem lesz tanterem,
Hol a tanító nyíló ajakán
Az íge-virág magyarul terem,
Ha nem lesz többé szentesített mód
Oktatni gyermekünk az ősi szóra,
Ha minden jussunkból kivettünk:
Egy Iskola lesz egész életünk,
S mindenki mindenkinek tanítója.

Bölcsök leszünk, szentek leszünk,
Hogy gyermekeink lelkéhez közel,
Mindíg közel legyünk.
Nem leszünk semmi más:
Hitben, hűségben, tisztaságban
Egymásnak folytonos példaadás.

És esküszünk
Mindenre, ami szent nekünk:
így, iskolátlanul
Egymásból olyan nemzedéket nevelünk,
Hogy mind az idők végezetéig
Megemlegettetünk.

1924

A kinyujtott és visszahúzott kéz

*Lucian Blaga, erdélyi román költőnek
abból az alkalomból, hogy „Zamolxe”
című drámai költeményét a kolozsvári
Magyar Színház magyarul bemutatta.*

Rég rebesgetik, hogy a lelked arca
A lelkem arcához hasonlatos.
Költészeted titok-tükrében
Tegnap megláttalak:
Igaz.

A rengeteg két ellenkező végén
Lakoztunk, Te meg én.
Egymásról azt sem tudtuk, hogy vagyunk.
Mint kősziklák álltunk: én itt, Te ott.
S az. erdő zúgása, s az ég zengése
Belőlünk mégis egy visszhangot csalt.

Kinyujtanám most feléd a kezem.
És mégse nyujtom ki.
Fekete erdő van közöttünk,
Keserű árok van közöttünk,
Ledöntött szobrok, elnémult harangok
Kísértenek közöttünk.

Tudom: Te mindezekről nem tehetsz.
De hordozod a „győztes” végzetét,
Amint az elbukottét hordom én.

Kolozsvár, 1924 március

Hajnal a Majtényi síkon

Vonatról láttam, - szürkült az ég alja,
- Szeptembervégi borús pirkadat -
Fenn összébb vonták fázó csillagok,
Végtelen ürben bujdosó napok
Testük körül a felhőrongyokat.

A vonat zakatolt a síkon át,
A szél sírt, nyaggatta a nyűtt vonót,
Oly furcsa volt a hajnali zene,
S a napraforgók lehajtott feje:
Lehajtott, letört, letett lobogók.

Itt learatták rég a rendeket,
De mégis, ott mintha valaki állna,
Egy kaszás ember, keserű, borús:
Lőcsei bíró, ősz Fabricius,
S a fehérasszony: Géczy Juliánna.

A vonat zakatolt a síkon át,
Hol learatták rég a rendeket.
Akkor eszembe villant, hol vagyunk,
Mit ér láng-szívünk, mit gyémánt-agyunk!...

Virradt Majtény felett.

Szatmár, 1922 szeptember végén

Régi verseim nyomán

Néptelen esti utcán ballagok,
Zsonganak bennem régi dallamok.
Nézem a tornyokat, tetőket,
Ezek látták születni őket.

Hallották lelkem titkos szárnyverését,
Lendülőfélben feléd, égi Szépség.
Az alkotás ős-kohójába láttak
Egyszer e csukottszemű esti házak.
Mit látnak most? Vigasztalan borút,
Hámor-tüzek helyett hámor-hamut.
Régi dalaim nyomán ballagok,
Zsonganak, zsonganak a dallamok.
Már nem tudom: enyéme, nem enyéme,
Nem tudom: magamat, vagy mást idézek.
Csak új dal nem kél a régi nyomán,
S ha kél, mint ez itt, olyan halovány.

1925

Az igazi

Az élet-erdőn eltévedtem,
Elvesztettem magam.
Önnönmagamat veszítettem el:
Az egyetlen, az utolsó erőt,
A végső mértékét minden dolognak.
Kialudt a világ világossága,
És megfakultak a föld színei,
Mert tőle függtek mind: önnönmagamtól.
Mert tőle kapta fényét az arany,
Szilárdságát a vas,
Édességét a méz,
Rózsaderengését a szeretet,
Fekete mélységét a szomorúság.
Elvesztettem magam.
Azóta nincsen íze, ereje,
Se fénye, teljessége semminek.
Az örömmnek nincsen magassága,
S be sekélyke víz a szomorúságom,
Holott, ha bánat, - hát tenger legyen!

Elvesztettem magam.
S most önmagamnak Diogenese:
Elmegyek megkeresni magamat.
Végigmegyek a roppant élet-erdőn,
Be-bevilágítok a fák közé,
Szakadékok peremén meg-megállok,
Virágkelyhekbe és emberszemekbe
Vetem kutató lámpám sugarát,
Nagy fennszóval megkérdem mindenektől:
Egy elveszett lelket láttatok-e?
S felelnek fák és szakadékok,
És virágkelyhek és emberszemek:
Sohase láttuk őt.
Hát te talán találkoztál vele?

Te is álmodban láthattad csupán
Szegény lámpásos ember, magadat
Mély-bánatúnak, magas-öröműnek,
Vas-erejűnek, hajnal-szerelműnek:
Igazinak!

1925

Hangolásféle

Valaki ül a parton és halászgat,
Várad határán, mély Körös felett.
Furcsa, idegen szelek dudorásznak,
A Május oly bús, borús és beteg.

Furcsa, idegen szelek dudorásznak,
De dallam nem csendül belőle ki.
Egy láthatatlan tündérzenekarnak
Csak hangolását lehet hallani.

Fejem fölött a gesztenyefa-csillár
Ezer piros-fehér gyertyája ég.
Kivilágítva már a bálterem, -
Csak a zenekar nem tud szólni még.

Pedig szólnod kell, szólnod kell szívem!
Új húrta tenned a régi vonót, -
Vagy feltenned magadra mindörökre
Az utolsó, halálos hangfogót.

Váratlanul és hihetetlenül,
Hogy is lenne, - ha megzendítenéd
Annyi tompán dübörgő gyász után
Az induló Öröm orkeszterét?!

S bál lenne aztán: lelkek lenge bálja
Kigyúlt gesztenye-csillárok alatt,
Illatos, ékes, örökös majális,
Ahol a nagy zenekar elhalad.

Álom... Idegen szelek dudorásznak
A Körös partján, holt mélység felett.
Oltó eső virágyertyákat áztat,
A Május hűvös, borús és beteg.

Nagyvárad, 1925

Hamu a kandallóban

Hamu vagyok, egy maroknyi hamu.
Most bolygassatok: hülten, holtan.
Találjátok ki, hogy mi voltam!

Lehettem balzsam, sebre szánva,
Szerelmes levél, bolti számla, -
Lehettem összeesküvés.

Most bolygassatok - rajta, rajta hát!
Mulattat ez a késő keresés.

Hamu vagyok, egy maroknyi hamu.
Hidegen nézek földre, égre,
A feszületre, két gyertyára,
És a bírák hideg szemébe.

Hamu vagyok, egy maroknyi hamu.

Sehol sem

Egyik faluból a másikba mentem
Füves térségen át.
Reményzöld volt a rét füve, - de gyér.
Nem sokkal dúsabb, mint ősz évadán
A fakó, sárga gyepp.
De a tavasz lengett a levegőben,
S opálos álomfátyolon keresztül
Csillogtak messze Várad tornyai.

Sehol senkifia.
Kietlen volt a rét.
Emlékszem: ősszel sem kietlenebb.

De mégis!

Egy agg ember jött szemközt énvelem,
Véresszemű, toprongyos, különös:
Savószínű bajusz, ősz zuzmó-szakáll -
És kinyújtotta aszott csont-kezét.

Pár pénzdarabot vettem neki.
Hála-szava most is fülemben cseng:
Egészséget, erőt adjon az Isten!

Adjon, adjon, - hisz éppen abba járok:
Bólogattam magamban.
Ezért járok faluról-falura,
Városról-városra, - ezt kutatom
Ez int nekem opálos fátylon át,
Mindíg csak messziről,
Csillogva, mint Nagyvárad tornyai, -
Egy óra mult.
Ahogy szomorún visszaballagok
Egyazon úton, a legelőn át, -
Halotti csendben
Megintcsak szembejő az emberem,
A fakó kis öreg.
Nem kéreget. Megáll.
Köszönt engem, mint régi ismerőst.

Nevet furcsán, búsan, mindent-tudón.
A két kezével kétfelé legyint,
A két falu felé,
Hunyorgat a szemével,
S mintha meglelné a gondolatom,
Úgy mondja ki helyettem hangosan:
Itt is semmi, - ott is semmi!
Hehe! Ugye instálom?...

Egy percre meghűlt szívemben a vér,
Aztán meggyorsítottam léptemet.
Mentem, mentem, mindegy, hogy merre már.
Vissza nem néztem volna egy világért.
Utánam álomfátyolon keresztül
Integettek Nagyvárad tornyai.

Nagyvárad, 1925 május

Emberek

Várad - vasárnap - korzózó tömeg.
Fecsegő tarka nép... idegenek.
Nehéz, fertőzött, fülledt levegő:
Mit varázsoljak én ebből elő?
Mintha egy láthatatlan vak erő,
Sorsokat össze-vissza keverő,
Maga előtt sok buta bábót tolna...
És nincs egy arc, amelyen lélek volna.
S ki szembejő velem, az idegen
Talán engem néz ilyen hidegen.
S kérdezheti: én mit keresek itt,
Hova hurcolom sorsom terheit?
Mért teszem azt, amit nem akarok
Fecsegés helyett mért nem hallgatok?
Mért futok üzve, hajszolva, sután,
Reménytelenül, - gyógyulás után?
És mért keresem most e versen át,
És mindig, minden hamis hangon át
Az életem igazi dallamát?

Nagyvárad, 1925 május

Nymphaea thermalis

A hóforrás buzgó tavába
Az eső fagyosan pereg.
A vizek a kettős nyomástól
Félelmesen füstölgenek.

S ahogy felszáll a sűrű pára:
Nyomán egy-egy fényes szírom...
Nagy, túlvilági tündöklését
Két szememmel mohón iszom.

Misztikus kelyhében a lelkem
Mint lepke, elfelejtkezik
Minden e világi pompáról, -
S egyebekre emlékezik.

Szent László hön buzgó tavába
Az eső csak pereg, pereg.
A vizek a kettős nyomástól
Füstölgenek, füstölgenek.

Két tűz között, két víz között
Ez a teremtő pillanat:
Szent László hön buzgó tavában
Idegen égövi pompában
A lótvirág most fakad.

Püspökfürdő, 1925 június

A város messziről

Be szép a város ilyen messziről,
A látóhatár távol peremén.
Olyan szép, mint a szép emlékezet,
S oly ifjú, mint a fiatal remény.

Nem csillog más, csupán a tornyok orma
A révedező tekintet előtt,
S a gyárkémények is ily messziről
Csak óriási tömjénfüstölők.

A zajból csak a harangok szavát
Búgatja szűrőn át a messzeség,
Szelek szárnyára bízva könnyedén
A világ-koncert örök lényegét.

De így csak hajnalban és alkonyatkor
Látszik a város, - soha, soha máskor.
Csak remény-párán, emlék-ködön át,
Megérkezéskor, vagy - búcsúzkodáskor.

Püspökfürdő, 1925 június

Gyorsvonati mozdony

Már régen vágyom lefesteni Őt,
Bár azt sem tudom, mit szeretek benne,
Vas-kengyelfutó alakja előtt
Mért állok, mintha jóbarátom lenne.
Mit bámulok rajta: a zord erőt,

Vagy azt, hogy bár az ember teremtette,
Valahogy emberfelettire nőtt, -
A kurta kéményt, a hosszú kazánt,
Kúp-mellét, mely a végtelenbe szánt,
Mér földnyelő roppant kerekeit,
Mik az útjába álló akadályt
Összemorzsolással fenyegetik, -
Roham-formáját, mely bús és merész,
Véres szemét, mely hosszú éjeken
Távoli, ködös virradatba néz?

Szalonkocsit vontató vad vitéz.
Vonszolja magával az életet,
Pedig oly mindegy neki az egész.
A Kőrös-völgy vad sziklája alatt
Hányszor vitt engem is e vad lovag.
Szakadt róla a fekete verejték,
Zordon hangját a zordon sziklatornyok
Ezerszeres erővel visszaverték.
Fújt dühében és nem nézett oda,
Hol a haragos szirti szellemek
Zúgták: imhol az ember zsoldosa.

Nagyvárad, 1925

Emlékezés karácsonytalan advent idejére

Későn és más lélekkel,
„Holnap” holnaputánján
Jutottam el szívedbe
Ady városa, Várad.
Először ősz aranylott mindenütt,
Másodszor csattogott a csalógány,
S a hársfaillat áradt.
Egy őszi s egy tavaszi adventem volt
Falaid között, Várad.
Én nem kerestem benned semmi mást,
Csak enyhülést, csak gyógyulást.
A gyógyulást nem adtad.
Tán havasokat, tán tengereket
Mulasztottam miattad.

És mégse bánom, mégis sokat adtál:
Új hangulatot, új barátokat,
S valami rejtelmes nosztalgiát
Utánad, mely örökre megmarad.
Advent voltál az életemben, Várad,
Adventje új élet ígéretének -
S maradt mégis minden a réginek.
Advent voltál az életemben, Várad,
Advent, melynek nem jött karácsonya.

De mégis jó volt Messiásra várni, -
S édes az elmúlt advent illata.

Kolozsvár, 1925 szeptember

Elakadt vonatok

Cél felé futó vonatok elé
Hótorlaszt emelget a Nemere:
„Hé emberké, van-e sok dolgotok?
Látjátok, nekem nincsen semmi se.

Csak szép, bő, fehér halált ontani,
Csak játszani a farkasbőrös Téellel,
És a ti dolgotokat rontani
Lázadó, büszke, kegyetlen szeszéllyel.

Én nem vagyok szerelmes senkibe,
Én üzletet nem kötök senkivel,
Nekem nincs féltő gondom semmire,
S azt se bánom, ha senki sem szível.

Szálló pehelyből, halk halotti neszből
Kovácsolom a nagy kerékkötőt,
A dübörgő erővel szembe szegzem
A mozdulatlan, hangtalan erőt.

Vagy fütyülök, huj, hosszan, élesen,
Élesebben, mint mozdony valaha.
Mozdonyok vészfütyjeit elnyelem -
És testvérem a székely éjszaka.”

1924 január

Ne próbálj!

Engem gyengébbnek faragtál ki,
Hogysem próbáidat
Állhatnám, Uramisten
Dícsérve Téged rendületlenül.
Azért így en könyörgök Hozzád:
Ne próbálj engemet!
Tudom, hogy vannak választottjaid,
Akiket szentté finomít a bánat,
Akiket hőssé edz a szenvedés,
Akik áldják és magasztalják
Süvöltő ostorod,
Mert minden csapás nyereség nekik.
Nem én, nem én!
Én igazabbá, emberebbé
Nem tisztulok sötét eged alatt.

Engem csak torzzá teszel és fonákká,
Engem csak összetörsz,

De szobrot szenvedéssel
Mégsem faragsz belőlem, Istenem.
Nekem kék szemed derült ege kell,
Örök mosolyod aranykupolája,
Őszi erdőkben halk lélekzeted:
Hogy kinyíljék szívem,
Szépségben s szeretetben - másokért,
Hogy ne kerengjek, mint a kerge állat
Veszett irammal, öntudatlanul
Önzésem és nyomorúságom
Örült köreibem.
Ha azt akarod, hogy dícsérjelek
Szárnyaló énekkel, én Istenem:
Adj enyhülést, ne próbálj engemet!

Istenarc

Egy istenarc van eltemetve bennem,
Tán lét-előtti létem emlék-képe!
Fölibe ezer réteg tornyosul,
De érzem ezer rétegen alul,
Csak nem tudom, mikép került a mélybe.

Egy istenarc van eltemetve bennem,
Néha magamban látom, néha másban.
Néha állok, mint fosztott ág, szegényen,
Ha rossz órámban eltűnik egészen
Alter-egóm az örök vándorlásban.

Egy istenarc van eltemetve bennem,
A rárakódott világ-szenny alatt.
A rámrakódott világ-szenny alól,
Kihűlt csillagok hamuja alól
Akarom kibányászni magamat.

Egy istenarc van eltemetve bennem,
S most ásót, kapát, csákányt ragadok,
Testvéreim, jertek, segítsetek,
Egy kapavágást ti is tegyetek,
Mert az az arc igazán én vagyok.

Egy istenarc van eltemetve bennem:
Antik szobor, tiszta, nyugodt erő.
Nem nyugszom, amíg nem hívom elő.
S bár világ-szennye rakódott reája,
Nem nyugszom, amíg nem lesz reneszánsza.

Égi változatok

Előbb fekete viharfelleg,
Mennykövek méhe.
Aztán hamuszín borulat,
Záporok anyja.

Aztán szakadozott Isten-palást,
Foszlányok az Úr álöltözetéből.

Aztán csendben vándorló ezüstnyáj,
Halkan hullámozó zarándokcsapat.
Aztán egy eltűnő vitorlaszárny,
Istenhozzádot intve messziről.
És aztán semmi más,
Csak a tiszta ég titkos tengere.

1925 szeptember

Estére

A szép öregkor arany legendája
Igaz-e még?
Estére vajjon kiderül az ég?
Lehet majd hangtalanul, hosszasan,
Membékülten a csillagokba nézni?
Emléket, álmot... szellemet idézni?
Estére vajjon elül a vihar,
Letompul életünknek sok-sok éle? -
Vagy csupán irányt változtat a szél:
Északira hül déli dühöngése,
S szirokkó helyett bóra
Szabadul rá lelkünk nyílt tengerére?
Mi lesz velünk estére?
Esténk vajjon Toldi estéje lesz:
Sötét és nyugtalan?
Sír-ásó vággyal bolyongunk csupán
Otthon, Nagyfaluban?
Tavaszkorunknak áradó zajlása
Torkollik kietlen őszi csendességbe,
Torkollik kietlen nagy mogorvaságba?...
Él-e még a szép, derült öregkor
Arany legendája?

Málló malomból

Áll a kerék, s már mindig állni fog,
Körülötte málló malom-romok.
Titokzatos, bús, szertelen vadon, -
Fut a patak igátlan-szabadon.
Áll a kerék, s már nem mozdul soha,
Felöltöztette lágyan a moha.
Csendesen, ahogy halottat szokás, -
Hadd szűnjön zaklatás, zakatolás.

Itt óra nem mutatta az időt,
Moha közül a nefelejcs kinőtt.

Rózsaszínű havasi nefelejcs, -
Hogy engem, olvasóm, el ne felejts.

Egy szálat, nézd, szakítottam neked:
Málló malomból egy csepp életet.

Hohe Rinne, szebeni havasok, 1925 szeptember

Nocturne

Bolyongok kertünk fái közt,
Sötét van, mély sötét,
Csillagok ezerét
Ringatja csak a roppant, messzi bolt,
A szeptemberi éj
Kirakta minden diadémját.

Ó, bírhatatlan, fényes, tiszta kincs,
Amelyre nem lehet
Tenni véres kezét
S rá szenvedéllyel vágyani,
Csak nézni és imádni!
Mily csend!
Csak gyöngye szellő támad,
Ingatni egy-egy ágat.

Bolyongok kertünk fái közt,
Sötét van, mély sötét,
Csillagok ezerét
Ringatja csak a roppant, messzi bolt,
Most rámhajolt
Egy almafának ága,
Mintha megáldna.

A fák közt megrekedt a mély homály
S egy kurta pillanatra
Mintha belém nyilalna:
Hátha valaki orgyilokkal áll
A lomb között
És les,
Engem gyanútlant, halálra keres!

De nincs szívemben félelem.
Miért
Rettegni úgy e balga életért?
A gyilkos ha kitoppanna elém,
Mégfognám szép nyugodtan a kezén,
És szólnék: nézd, mi kéj,
A szeptemberi éj
Kirakta minden diadémját!

És mondanám neki
Hogy énrám törét hiába feni
S mutatnám neki,
Hogy ragyognak a néma csillagok!
S hogy én a csillagok
Vérrokona vagyok
S hatalma nincsen rajtam a halálnak,
Mert megbékéltem
A Mindenséggel,
És fenn az égen fények,
Vagy lenn a sírban férgek:
Énrám mindenütt csak rokonok várnak.

Szívemben nem a félelem,
A Csendnek óceánja van,
Mint alvajáró, úgy megyek,
Oly balgán és oly biztosan.
Nem érzek semmi vágyat,
Símogatom a fákat
És elbolyongnék köztük hajnalig,
Ők felfognák a nekem szánt csapást,
Ők felfognák,
E kemény törzsű öreg rokon-fák,
Hajdanán
Szelíd kézzel ültetette ide őket
A nagyapám
S a sírből idáig ér a keze.

Ezek a fák
Épp olyan régi rokonok,
Akár a csillagok
S a sír virágai.

Bolyongok kertünk fái közt,
Sötét van, mély sötét,
Csillagok ezerét
Ringatja csak a roppant messzi bolt.

1918

Lepke-halál

Aranypiros pillangó száll le
Sötét, örökzöld éjszakába:
Egy idetévedt lombos fának
Tépett, hervadt, beteg-szép álma.
Szakállas vén torony-fenyők
Heverőt feszítnek alája.

E függő-ágyban elpihenhet,
Míg eljő csendes elmúlása.
Aranypiros pillangó száll le
Nagy, feketezöld éjszakába.

Hohe Rinne, szebeni havasok, 1925 szeptember

Tea-rózsa

Egy diák jött az utcán szembe vélem,
A gomblyukába rózsa...
Ahogy méla mosollyal ráhajolt:
Valaki adta: sugárzott le róla.
Rózsa, illatos nyárelői rózsa...
Illatos, édes, első szerelem...
Nekem ily rózsám nem volt sohasem.
Más virágra vágytam már akkor is:
Halványabbra, illattalanabbra,
De ritkébbre, csodálatosabbra. -
És közben - elfutott az élet is.

Alpesi rózsa

Lapály lakója, elhiszed-e, mondd,
Hogy van, hogy él, hogy csillagszirmot bont,
S futószőnyegként terül nyár felé
A havasokat látogató Isten
Nesztelen léptű lábai elé?!

Lapály lakója, hidd el nekem: láttam
Most harmadéve, izzó arany nyárban,
Szellős, szigorú, büszke magasságban.

Hiába, ingyen nem adódik semmi,
Nagyon magasra kellett érte menni.
A hátizsákom felhorzsolta vállam,
A szeges cipő feltörte a lábam,
A botom eltört, újat kellett vágni,
Lélekzet nélkül sokszor meg-megállni,
Törpefenyő, boróka megakasztott,
Fejem fölött a végtelen virrasztott,
Szomszédságomban villámok cikáztak,
A sziklák - mint én - hol égtek, hol fáztak,
Hullott a lelkem vére-verejtéke, -
De feljutottam - s megérte, megérte!

Catalaunum

Megint nem győzött hún, se római.
A zivatar elül.
Marad a lelkem Catalaunum síkja,
Marad a csata eldöntetlenül.

Elvonulnak a veretlen hadak,
Északnak, s délnek vonulnak tova, -
Az esteledő síkon nem marad,
Csak vérbeköpiült, halott katona.

Vesztes csak a virágtalan mező,
Mely félve kezd a holdnak vallani, -
„Összetapostak a világ-verők, -
S legalább győzött volna valaki!”

Ó, Catalaunum, Catalaunum!
Nemsokára éj lepi titkaid, -
S nincs ember, eszme, büszke álmodás,
Mely elmondhatná: én győztem ma itt.

Háromnapos csodák

Gróf Bethlen Györgynének

Nekem talán így kellene:
Csak vándorolni a világon át,
És nem maradni egy helyütt sehol
Három napnál tovább.

Három nap múlva nagy fekete mozdonyt
Fogni kettőt is vonatom elé,
Fütttyenteni, amikor üt az óra,
S nem nézni akkor visszafelé.

Nekem talán így kellene:
Csak vándorolni a világon át, -
Mert harmadnapra megfakulnak,
Meghalnak körülöttem a csodák.

Ha menni tudnék, menni idejében,
Idejekorán szállni új vonatra:
A csodák talán csodák maradnának,
Nem halnának meg harmadnapra!

A sors-váró madár

A nap leszállt, rá megzendült az erdő
Alkonyi kórusa
Egyszer, utolszor még, az éj előtt.
Halk szárnyzuhogás kelt a fák között,
Kerengve, lassan
Fészekre rebbentek a madarak.

Egy fenyőágon ült egy kis madár
Némán, kő-mereven,
Szürkén gubbasztó kicsi szfinksz gyanánt.
És meg se moccan
Közélgő lépteimnek dobájára.

Előtte álltam, lehajoltam hozzá:
Vajjon mi lelheti?!
Így, ültőhelyében meghalt talán?
Kitellett tőle,
Oly döbbenetes, olyan furcsa volt.

De élt. Kicsi szeme
Ha bágyadtan, ha tompán is, de fénylett,
S nézett, nézett merőn valahová, -
A sorsát várta tán,
S én jöttem, mintha sorsa lettem volna.
Ó, sose volt még sors ily tehetetlen,
Ilyen ügyefogyott.
Tanakodtam, hogy mit is kezdjek véle:
Ha fészekből hullt, hogyan tegyem vissza?
Ha szárnya törött, szárnyra hogy kapassam?
Elpusztul, hogyha magammal viszem,
Elpusztul akkor is, ha itt hagyom.
Keserves volt nekem e sors-szerep.
Félénken kinyújtottam a kezem.
Úgy véltem, ha már egyéb nem telik
Tőlem, - legalább megsímogatom.
Akkor rezzent - s elugrott.
Két lépést ugrott csak a fűbe el,
Ott gunnyasztott tovább,
S a sorsát nézte, nézett engemet.
Szent Ferenc zengő, hallelujás nyelvén
Szerettem volna hozzá szólani -
S nem jött ajkamra szó.
Legyintettem lemondón, szomorún.
Otthagytam kis madár-testvéremet,
Sorstalan sorsa voltam én neki,
De sorstalan sors az én sorsom is:
Sem elzúzni, sem fölemelni nem tud
A tehetetlen, az ügyefogyott,
A gyáva kéz!

Szünet

Csak zengedezett halkán a tücsök.
Egyszer elhallgatott.
Úgy éreztem: a hideg holdvilágban
Egy pillanatra minden megfagyott.
Elállott a mindenség szívverése
A kis éjféli dalnok szünetén.
Vajjon érez ilyesmit valaki,
Ha elhallgatok én?

Solness

Berde Máriának

„Felépítetted tornyodat?
Hágj fel reája hát!
Inogsz? Csak rajta, járd körül
Keskeny párkányzatát.

Bár rácsa nincs, korlátja nincs:
A mélybe bátran letekints,
Állj műved magaslatán!”

Felépítettem tornyomat,
Magasra építettem.
Nehéz lesz, annál nehezebb
Ár felett állni itten.
A kőből vert csipke ragyog...
Fennakadok, vagy zuhanok?
Én Istenem, segíts!

„Felépítetted tornyodat
Magadnál magasabbra:
Méltó, hogy bizonyoságot tégy
Toronytetőn maradva,
Hogy, - mint a műved, vagy te oly legény.
Nem-rezzenő, kemény.
Lássuk: megállsz-e hát?”

Felépítettem tornyomat
Magamnál magasabbra:
Ember vagyok, gyarló vagyok,
Leszédülök zuhanva.
De a torony, mit építettem,
Talán-talán állni fog itten,
Habár ledőltem én.

A postás

A levelet átnyújtja, s elköszön.
S ahogy búcsúzik, mintha mondaná:
Ami benne van, ahhoz nincs közöm.
Megy, hogy a nyári port, s a tél havát
Lerázhassa a szomszéd küszöbön.
Ahogy búcsúzik, mintha mondaná,
Nem érdekelhet egyéb engemet,
Mint utca, házsám, ajtó, emelet.
Csak kívülről látom a levelet.

Kezén világok iramlanak át.
Szerelmek égnak, és melódiák
Örvénylenek ezer pecsét alatt.
Neki pecsétet törni nem szabad.
A titkok végtelenjén átmegyen
Húnyt szemmel, házról-házra, csendesen.
Mosolyt fakaszt - és nincs érdeme benne.
Könnyet fakaszt - és nincsen vétke benne.
Vihart támaszt - és nem ő támasztotta.
Kegyelmet oszt - és nem ő osztogatta.

Olyan világtól idegennek tetszik,
És mégis olyan emberinek tetszik
E kéz, mely nem tudja, hogy mit cselekszik.

Csak halkan

Csak halkan, halkan, drága, szép Öröm,
Itt lábujjhegyen járj!
Ne csábíts hangos szó-beszédre,
S teli tüdőből csengő kacagást
Te tőlem ne kívánj!

Ne felejtsd el, hogy bujdosó vagy itt,
Sötét vértek közt csillan arany-vérted,
S országom örökös Urának én
Nagy idegen-adót
Fizetek érted.

Míg bura alatt égő gyertyaként
Libegsz, drága Öröm,
Szemérmes öccse a Szomorúságnak, -
Addig tudom:
Miattad új bajba nem ütközöm.

De ha lángod nagyot nyujtózkodik,
S üvegburáját megremegteti:
A Fájdalom, az én lelkem ura
Az aranyvértes fényes idegent
Birodalmából tüstént kiveti.

A legizgatóbb film

Ha egyszer minden láthatóvá lenne,
Ha filmre vetődnek minden titok,
Minden, mi huszonnégy óra alatt
Egy ember lelkén általkavarog:
A tisztátlanság minden ördöge,
A bűn-csírák, a kárhozat-magok, -
Akkor látnók csak, mily sötét az ember,
Milyen feketén lángoló szurok.
De akkor látnók csak, mily szép az ember,
S hogy tusakodnak benne angyalok ‘
Az ördögökkel - naplenyugovásig.

A szent vegetáció

Az állattól, mely ágaskodik bennem,
Futva futok a növényvilághoz,
Halkabb, ősbibb élet üteméhez,
Titkos, bűvös mozdulatlansághoz.

Mert állat bennünk minden, ami rút,
És minden, ami szép, talán növény,
Erdők suttognak bennünk, s nádasok,
S vizirózsák a nádasok tövén.

Mi szebb: csattogó tigris-foggal járn
Vérre és kéjre mindig-szomjasan, -
Vagy óriásfaként nyugodtan állni,
Mindegy, hogy lombosan, vagy lombtalan?

Ó, Növényország, minden szebb tebenned:
Szebb a gyümölcs, mely kín nélkül terem,
Szebb a halál és szebb a születés,
És sokkal, sokkal szebb a szerelem.

Az emberre; ki büntől, bajtól, két víz között
Az emberre; ki büntől, bajtól senyved,
Csak azt ne mondjátok, hogy *vegetál*,
Mert vegetálva százszor szent az élet,
S ahogy mi élünk: százszoros halál.

Hálaadás az írógépnek

*Tüzes Margitnak, az írógép Lelkének,
poéta-álmok hibátlan rögzítőjének*

Ti kedves gyűjtők, kérlek, hagyjatok,
Ne kérjetek tőlem „kéziratot”!

A kézírásom kusza, reszketeg,
Mebontotta a megbomlott világ,
Szétzilálta a zilált idegek.

Sírva és undorodva nézek rája:
Az álmaimnak méltatlan ruhája.

S hiú vagyok: a grafológus - félek,
Reám olvasna ezer gyöngeséget.

Az írógép elfedi azokat,
S ró rendületlen, szilárd sorokat.

És a sorokat oszlopokba rója:
Építő-erőm óra-mutatója.

A rossz idegek játéka felett
Megmutatja igazi lelkemet.

A lelkemet, amelyre vágyva-vágyom,
E nyugodt oszlopokban megtalálom.

És ti is megtaláljátok bizonytal.
Mit akartok hát a „kéziratommal”?

Az írógépnek adassék ma hála.
Rajta verődik az első *veret*:
A lelkem legelső páncél-ruhája.

Kolozsvár, 1925

SzP.

A legszerényebb festőművésznőnek

Csatakos januári délután.
Bús betegekkel zsúfolt rendelő.
Az orvos párnás ajtaja mögött
Gyermek-sikoly, lelket remegtető.
Égen szürkület, ablakon homály,
Aggodalom a szemek tükörén.
Olyan idegen ez a környezet,
S oly idegen vagyok magamnak én.

Szemem a falon kalandoztatom,
S egyszer megáll kóbor tekintetem:
Nyár-fák fölött felhőtlen boltozat
Mosolyog felém meghitt-melegen,
Nyár-fák körül áttetsző levegő,
Nyár-fák körül szélcibált cserje-had, -
S „SzP.” két kis igénytelen betű
A Nyár lelkének képmása alatt.

De e két betű hozza a nyarat.
Csatakba, hóba állítja bele.
Lehetetlenül merész állítás, -
De győz, mert van hitető ereje.
A bús szemekben nyár-ég tükröződik,
Lassan elhal a gyermek jajszava, -
Mert én a hangulatok vándor-útján
Egy percre hazaérkeztem, haza.

1925

Az életfához kötve

Mióta élek, rajtam rabbilincs van.
Az életfához kötött láncos eb:
Én a végtelen, havas pusztaságba
S az örök csillagokba kémlelek.
Ködbe-kövült ős-rengeteg ölen
Gyémánt-jégcsapos ezüst házeresz...
Eb-testbe zárt lelkem, vigasztalódj,
A szabadság valahol arra lesz.

Néha álmomban arra loholok
Szimatolva, a szabadság nyomán, -
S megrészegülve égi szeretet,
És égi szépség titkos illatán.
Az életből egy-egy nyom kivezet,
Egy darabig száguldok a nyomon,
Aztán elvesztem, búsán visszatérek.
S álmomban is tudom, hogy álmodom.

Pedig mit konc, vagy csábítás gyanánt
Kecsegtetőn olykor élémbe vet:
Csak jobban gyűlölteti meg velem
Gazdám, a nyomorult életet.

Táplálék, szórakozás, szerelem,
Meddő munkám, meg nem talált helyem:
Csak feszítik a végtelen felé
Fa derekára hurkolt kötelem.

A végtelen vizslája vágyom lenni.
Megőrjíti ez a házőrző-szerep.
Azért nem kell már itten semmi, semmi,
Ha nem szégyelném: habzanék a szám,
S akit szeretek, megmarnám talán,
Ha vigasztal: nyugodjam bele hát.

Egyszer vagy elszakítom láncomat,
Vagy kitepem gyökerestül a fát.

A völgy felett

Itt holdarany,
Itt holdezüst
Leng mindenütt
Mint könnyű füst,
S a fákat glóriázza.
Oly rezzenéstelen a némaság,
Amint a titkok titkát magyarázza.

Oly mély a völgy.
A völgybe lenn
Valahol messze tombol a patak,
Útját a kőbe dübörögve vágja.

Ide fel
Nem hat el
Hangjából csak egy árva, kósza nesz:
Vezeklő lélek ima-mormolása.

Lelkemben minden összeolvad:
Minden, mi volt, mi van, s mi lesz.
Oly altató, oly zsongító,
Oly békéltető ez a messzi nesz.

Oly jó így állani a völgy felett,
S hallgatni bölcsen és betelten
A mélységben kavargó életet.

Hohe Rinne, szebeni havasok, 1925 szeptember

Három kommentár három festményhez

1. Pierrot szabadulása

A parkban nesz se kél, szellő se leng,
Kristálycsillámos téli éj dereng.

Kezébe' lámpa - és ámulva áll,
Mögötte messze már a karnevál.

A karneválban valamire várt,
Azután - hogy, hogy-nem, idetalált.

A bálterem fülledt volt, s rekkenő, -
Az éj, s a hó, s a csend pihentető.

S most kékes-fehér hó-fátylakon át
A szeme issza, issza a csudát.

Előtte, - ilyet nem ad Karnevál:
Egy nő. Egy márványarc. Az Ideál.

2. Péter-Pál-nap

Be félelmes a te szimbolumod:
A dél hevétől lankadt munka-láz,

Roppant rendeken alélt arató
Arasznyi ember, óriás kalász.
Be félelmes a te szimbolumod:
Ember, ki emberfelettit kaszál
Az idő fogy, s a munka nem fogy el
S valahol lesben áll már a halál.

3. A mennybemenetel

Csak száll, csak száll, emelkedik,
És önnön fényében ragyog,
Alatta örvénylenek már
A mélységben a csillagok.

Embernek szédül a feje,
S borzong a gondolatra is:
A csillagokra nézni - le!!

Ember az üdvösség ízét
Akkor érzi, ha fölveti
Bús éjeken tekintetét,
S kigyúl a lelke csipkebokra.

Ő - letekint - a csillagokra.

Valakit emlegetnek

Erdő, csendes sziget.
Két ember üldögél
Avartenger felett,

Apadó lomb alatt,
S míg fent a lomb apad:
Halkan lelket cserél.

A gondolat, az árva,
Tapogatódzva száll,
Míg félúton a társa,
Ó zengő mély öröm:
Lassan elébejön,
S ujjongva rátalál.

Két ember így beszélget,
S míg halkan száll a szó,
Egy harmadikhoz érnek.
Egy harmadikhoz, aki elszakadtan
Tündöklik gondolataikban,
S azért jelenvaló.

Kolozsvár, 1922 szeptember

Iker-fergeteg

Nagy szürke felleg-köpenyegben,
Botosan, tarisznyásan
Megérkezett az őszi szél,
Vén garaboncás, - vidám agglegény.
Testvérem, s versenytársam.

Ablakom alatt viharrá dagad,
Kopogtat, ingerkedve szólogat:
Hahó! Még mindig, mindig így?
Sem asszony, sem gyerek?

No hál' Istennek, - akkor hát gyerünk
A végtelenbe: iker-fergeteg.
Így ösztönöz a vén kengyelfutó,
Versenyre szólítja a lelkeket.

Százrácú gallérom kapom,
S nagy görcsös botomat.
Hajrá, alattunk elveszön
Erdő, mező szalad.
Hiába, így száguldani
Csak az tud, ki szabad.

A nagy piktor

Október, a piktorok Piktora
Már teljes lendülettel festeget.
Ecsetjét arany-tengerekbe mártva
Húzza hervadó világok felett.

Nézzétek, milyen biztos mozdulat!
Milyen könnyed és mily könnyörtelen:
Szépséget s halált egyben osztogat.

A bágyadt lombra ahogy rálehel,
Irtóztató és hízelgő a hangja:
Meghalsz, - de utoljára szép leszel.

Amíg egy falevél lehull

1

Az ágtól elvált,
Lassan száll alá,
Reszket, libeg.
Már nem köti az ág,
Még nem köti a föld.
Vajjon kinek
Van jussa hozzá, most, amíg leszáll?

Néha pihen,
Azt hinnéd akkor:
Visszatérne még.
Mint egy lélek:
Már nem köti a föld,
S még nem köti az ég;
Az ég, mely mégis, mégis várja már.

2

Amíg lehull,
Hány lélek hull vele?
És hány emelkedik?
Hány reszkető lengéssel van tele
A végtelen világ?
Milyen csodák
Esnek, míg rövid útját megteszi?

3

E percben talán meghalt valaki,
S e levelen a lelke száll alá.
És bennem megfeszül a lélek,
Mintha világok tengelyének
Zajtalan fordulását hallaná.
E levelen egy lélek csolnakáz.
Mily bizton ül, mily nyugton evez rajta
Tán szűk neki a világegyetem,
És inkább elfér egy falevelen. -
Mert most már mindegy: palota, vagy pajta.

4

És hátha nem.
Nem halott lelke ez s nem idegen.
De ismerős, ki messze-messze van
És idegondol hosszan, hangtalan
És előmlik a lelke mindenén.
Valaki, aki innen elszakadt
S a lelkét most e drága őszbe ejti.
S itt van, - mert a világot elfelejti.

5

Be halkan száll alá ez a levél,
Hogyan suhog!
Utánozd lelkem ezt a suttogást:
Vajjon tudod?

Talán egy orkán örült ereje
Aludt el itt,
Talán egy óriás pihenteti
Itt tagjait.

Talán viharok szünetje csupán
E levél-ágy.
Tán innen kél majd új csatára fel
Ezernyi vágy.

A végtelenbe ugródeszka tán
Ez a levél.
Idehanyatlik s innen lendül el
A szél.

A tiszta művészet oltára előtt

Adjátok meg a tömegnek,
Ami őt illeti.
Én vér-adómat leróttam neki.

Immár fordulok arccal befelé:
Lelkem egyetlen élő istenének
Rovom le, ami az övé.

Harag nélkül

Költő-testvérem, a Múzsához menj el,
Csókold meg helyettem is a kezét,
Mondd meg neki: tudom, már nem szeret,
De nem haragszom rá.
Ő szent és igaz, szép és szigorú,
És szeszély nélkül való hajadon,
Ő tudja, mit csinál.

Ha elfordult tőlem: megérdemeltem.
Ha nem szeret: rászolgáltam bizonynyal.
Csak arra kérem őt,
Szeressen ezután is titeket:
Költő-társaimat.
Mert nekem most már ti vagytok az élet,
Bennetek találom meg magamat.
Egyik madár a másiknak dalára
Igazán akkor kezd figyelni csak
Ha maga néma lett.
Költő-testvérem, a Múzsához menj el,
Én nem haragszom, hogy már nem szeret.
Csókold meg helyettem is a kezét.

Mindegy

Ha ezt a szót, e kurta szót
Ki tudnám egyszer ejteni
Egyszerűn, hangsúlytalanul,
Ahogy ágról a zuzmara pereg,
Ahogy az esőcsepp a mélybe hull...
Ha tudnám egyszer ezt kiejteni
Vigaszt nem várón, visszhangtalanul.
Ha tudnám egyszer ezt úgy ejteni,
Hogy nem kellene mögé rejteni
Fájó lemondást, keserű dacot,

Titkolt reményt, elfojtott haragot.
Ha úgy ejthetném, hangsúlytalanul,
Ahogy ágról a zuzmara pereg,
Ahogy az esőcsepp a mélybe hull.

Akkor én derült volnék, mint az ég,
És nyugodt, mint a halottaknak arca
Az ünnepi, ravatalos szobában,
És rendületlen, mint az Alpeselek,
S erős, mint az Isten a magasságban.

Hogy jó az ihlet?

Hogy jó az ihlet? Ezt kérdezte tőlem
Kíváncsin valaki.
Hát - néha úgy jó, mint a langy eső
És néha, mint a villám,
Mely erdőre csap tölgyfát gyújtani.
Van rá eset,
Hogy harsonát fú és dobot veret.

Máskor úgy érzem,
Mint egy cirógató, szelíd kezét.
Azután megragad,
Borzongat, dideregtet, mint a láz,

A pokol mélységéig megaláz
Az égig felemel.
Majd én vagyok a „hangulat-halász”,
Kire a végtelenség rálehel.

Jó éjszakát

Késő van. Talán aludni fogok.
Mielőtt behúnynám a szememet,
Nehezen szerzett nyugodalmamat
Szeretném megosztani veletek,
Testvéreim a végtelen világban.

Ma kiderült, ma csillagokat láttam,
Ma rendet láttam, és harmóniát.
Mielőtt behúnynám a szememet,
Elvégzem még ezt a vigiliát.
Ajtótokra varázs-jelet vetek.

Leborított lámpámat: lelkeimet
Ajtóitok előtt meghordozom
Halkan, halkán, lábujjhegyen megyek,
S magam módján talán imádkozom:
Aludjatok, szépet álmodjatok.

Gyermek ne ríjon, anya ne remegjen,
A lány lássa meg első kedvesét,
Az öregek hadd kalandozzanak
Emlékeik honában szerteszt.
A férfi lássa célnál önmagát.

Jó éjszakát, jó éjszakát.

Egy: a százezerhez

Nyelvemre mostan olyan szavak jönnek,
Hogy ismerősen vissza nem köszönnek
Százvezrek szavaimra.

De amit egy szív szívből megköszön:
Riadóbb, zengőbb lesz az az öröm
Százvezrek öröménél.

Nagyvárad, 1925 február

Egy vérből

A költő és a nő között
Túl a szerelmen, vagy innen azon,
Valami titkos ős-rokonság lappang.

Testvérek ők.
A végtelenben egy vérből eredtek.
Egy szív jutott nekik:

Törékeny, gyöngéd, könnyen hevülő,
Titok-tudó, értelem-ellenes.

Ahogy néha egymásra mosolyognak,
Egymásnak intve, mint az augurok,
Olyan egyformák, olyan egy-testvérek,
Hogy szinte bűn köztük a szerelem.
Szinte szentségtörés.

Férfi sorsa

A nő. Igaz. És én sem tagadom,
De ez a sors nagyon elágazik.
Közel, távol, mélységbe, magasságba
Szertefuttatja gyökérszárait.
Fülledt közelen, szellős messzeségen,
Bús mélységen, zord magasságon át:
Mindenki úgy, ahogy neki kimérték,
Ragadja meg a sorsa fonalát.

Az egyik fonál Lédához vezet:
Tűz, vér, piros kéj, fekete halál.
A másik végén szemérmes leányka,
Aranyhajú jövendő anyja áll.

Kerül, fordul a harmadik fonál,
S végül csak a hiú Évához ér,
Akivel csupán játszani lehet,
S aki játszik a játék kedviér'.
Futnak még száz irányba fonalak,
Minden fonál végén egy nőalak,
S mintha mind egy sors változata lenne.

De én rejtettebb kútfőre akadtam,
Szerelem útját hogy elhagyogattam:
Én, én a *Testvért* fedeztem fel benne.

Ezt a sírfeliratot a kolozsvári temetőben olvastam.

Négy sort pedig magam álmodtam hozzá

„Itten nyugszik... (Be mindegy már a név.)
És *menyasszonya*.”

Mások a tavaszból tovább haladtak
A nyár s az ősz felé.
Lángoltak, gyümölcsöztek és arattak.
Ők ketten az ibolyák közt maradtak.

A testvér

A Testvér az a nő, aki szeret,
De vágya nincs és semmit sem akar.

Tenger-nyugalmú mosolya mögött
Nemes, vagy nemtelen célt nem takar.
Nincs elfogultság benne, s nincs zavar.
Nincs macska-szeszély, s nincs tigris-fölény,
Olyan, mint a jó lelkiismeret
Az öntudat virágos küszöbén.
Tartózkodása nem titkos ígéret,
Nem szüzi hó, mely olvadásra vár,
De kőbe metszett, rendületlen lényeg.

Látod, ez az a nő, aki testvéred.
Ez az a nő, akiben megszűnik
A nemek örök, nagy szerelem-harca,
Mely hódítás és leigáztatás,
Ha százszor pásztor-idill is az arca.
Bilincs nehezül és rabszój fonódik
A szeretőkre a vágy vak tüzeiben.
De szabadság van a testvériségben.

A Testvér az a nő, aki szeret,
De sohasem lesz gyermekeid anyja,
Csak álmaidnak, lélek-gyöngyeidnek
Töretlen-tömör aranyfoglalatja.
Ki távol tőled - melletted áll mindig,
S a Szépség ködös ormai felé,
Ha megállottál - újra útnak indít.
Mint halkbeszédű alpesi kalauz,
Komolyan kormányozza léptedet,
S ha végső dalba fogsz: tündér-echó:
Meggázszorozza hattyú-éneked.

A megfoghatatlan szól a poétához

1

Ne nyúlj hozzám...
A Hangulat vagyok.
Isten szívéről most szakadtam le,
Most lépte át lebegő, lenge léptem
Az örökkévalóság küszöbét.
Tündér-ruhámon őszi harmat csillan,
A szárnyam arany szitakötő-szárny.
Jövök és megérintlek.
De te ne illess bütykös ujjaiddal,
S durva karoddal magadhoz ne ránts.
Vagy lásd, ha megölelsz:
Az árnyékom árnyékát öleled.

2

Hát kinyújtottad mégis a kezed,
 Mohón nyújtottad ki,
 Szegény költő, s megfogtál valamit,
 Amiről azt hitted, hogy én vagyok.
 Nézd meg, mi maradt a kezed között...
 Szavaidat, - sok-sok szép, színes szót,
 Vívódva vérző vitéz szavakat
 Állítottál vélt rabod köré körbe:
 Őrizzék az arany szitakötőt.
 De mikor kisvártatva odaléptél,
 A szavak szájtátva egymásra néztek,
 S a kör közepén nem volt semmi sem.

3

Mert itt is úgy van, mint a szerelemben:
 Libeg, libeg a kék szitakötő,
 Csillog a szárnyán az aranyzománc.
 S mikor a lepke hálóba kerül,
 Már eltűnt a varázs.

4

Boldog, aki ki nem mond engemet:
 A ki nem mondhatót.
 Aki meg nem fog engem: foghatatlant.
 Aki csak a szívében hordoz
 Egy életen át, mint egy szűz csodát.
 Akinek mindíg friss marad az arcom,
 Harmatos marad szitakötő-szárnyam.
 Boldog az, aki nem próbált soha
 Dadogni rólam.
 Boldog, akiben örök lehetőség,
 S testetlen valóság vagyok.
 Boldog, aki kezetlen Rafaelnek,
 Vagy néma Énekesnek született.

5

Illanó illat,
 Tűnő tünemény,
 Hághatatlan hegy,
 Feneketlen tó,
 Elérhetetlen messzeség vagyok.
 Mindíg felül vagyok,
 Mindíg alul maradsz.
 Én, én vagyok az örök Győzelem,
 És te, te vagy az örök Vereség.

Mindíg-változó oltárkép vagyok
A Mindenség mindig-új templomában.
Hajtsd le fejed,
És szálljon a szívedre
Havas hajnali erdőn az alázat.

Mögötte

Ha ti tudnátok azt,
Be furcsán lappang egy-egy vers mögött
Az egyszerű,
A sokszerű,
A kisszerű,
A nagyszerű való!

Erdőégésből néha szikra pattan,
A háta mögött láthatatlanul
A rengeteg lobog.

(De néha versben ég a rengeteg,
S egyetlen szikra lobbantotta fel,
Mely mindörökre látatlan marad.)

Viharból néha vihardadár röppen,
Mélyen, mélyen alatta
Morajlanak nem sejtett tengerek.

(De néha versben viharzik a tenger,
S ki tudja, merre tűnt el a sirály,
A víz színét szárnyával fölverő.)

Sárga levelet sodor messzire,
Időn, teren, mulandóságon át
A pantheonok ormára a szél.

(De néha nincs ősz, őszi lomb mögött,
S az ősz mögött csak egy beteg levél
Aranylik árván és rejtelmesen.)

Ha ti tudnátok azt,
Be furcsán lappang egy-egy vers mögött
Az egyszerű,
A sokszerű,
A kisszerű,
A nagyszerű való!

Megváltó szavak

Szavak, szavak, szabadító szavak,
Ó, hányszor, hányszor ócsároltalak!
Hogy kongók vagytok, üresek, szegények,
Hogy nem éri be veletek a lélek.
Szavak, szavak, szabadító szavak,
Én most töletek bocsánatot kérek.

Mert sokszor, sokszor megváltottatok,
Magam fölé felmagasztaltatok,
Bűnből, világból kiemeltetek, -
Mert külön lélek zengő lelketek,
És zengésteiből külön élet támad,
Hadat izenve kinnak és halálnak.

Szavak, szavak, szabadító szavak,
Ó, hányszor, hányszor ócsároltalak!
Pedig hurcolni ilyen életet
Csak szavak szent mámorában lehet.
S be nagy dolog kimondani a szót,
A kellőt, illőt, épp-odavalót,
Pótolhatatlant és páratlan-egyed,
Melyet az Isten csak nekem teremtett,
Melynek gyökere földi szenvedés,
És földi szenny, és földi szerelem,
De koronája csillagokig ér,
És benne zúg a világegyetem.

S ha kimondottam a megváltó szót,
A magamat és más szabadítót,
Az égig zengőt: mily komor öröm
Világok felett állni vele fönn,
S egy szürke élet-foszlányt fénybe szöve,
Mint örök-égő csóvát vetni le
A hegytetőről a múlt időbe.

Érdemes?

Irodalom? Világirodalom?
Himalája. - Ez a vers ha megél,
Egy porszem lesz, - vagy az sem lesz talán, -
Mit táncoltat a szél.
S ha netalántán a hegyekre fújja:
Ugyan micsoda súly egy porszem súlya?

Mindegy. Megírtam.
És azzal fekszem le ma éjszakára:
Megnőtt egy porszemmel a Himalája.

1925

KÉT FÉNY KÖZÖTT

1927

A TENGER ÁLMAI

Lovrana, 1926 május-június

Két fény között

Szemközt a fiúmei kikötő,
Elől a nagy világítótorony.
Lobban, forog, forgó fénykévéit
Futtatja végig a hullámokon.

Hátam mögött a sziklarepedésben
Parányi fényű szentjánosbogár.
Kis hangya, kóbor pille, valaki
Az ő fényénél is hazatalál.

Hát én, hát én világítok vajjon? -
Csobban a tenger csorba sziklaélen.
Se fárosz nem lettem, se fénybogár.
A parton állok két fény közt, sötéten.

A parti sziklák

A költő szólna - és így kezdené:
Vas-túskók ezek, ősgátak ezek,
Ők s a tenger méltó ellenfelek.

De én láttam e sziklák sebeit,
A sötét sebeket,
A fantasztikus repedéseket.
S hallottam a víz-vájta kavernákban
Lentről feldübörögni
A lassan mégis győztes elemet.

S tudtam: az idő csak neki segít,
Őt pártfogolja csak.
A parti sziklák szertemállanak.

És nem lesz ebben semmi nagy dolog.
A szikla vére: egy kevés homok
Naponta elpereg.
Csak morzsák hullnak, nem kolosszusok.

Nem loccsan égis a tenger vize
És elmarad a tragikus bukás.
Anonymus se lesz, ki feljegyezze,
Ha véget ért a felmorzsoltatás.

Karszt

Hogy volt, hogy nem volt, igaz, nem igaz,
Én nem tudom, de így hallottam ezt:
Ahol ma istentelen sírkövek
Sorakoznak az Adria fölé,

Ott a hegyet rég erdő borította,
Gigászi szálfák rengetegje lengett,
Óriás-üstök, sámsoni haj.

Ám titokzatos törpék serege,
Tengerbe tündérvárost építő,
Alattomosan fölkúszott reá,
Ledöntötte az élőfát cölöpnek,
Levágta a hegy-Sámson lombhaját.

Karszt lett a Karszt.
De Velence fölépült.

A tündérváros messze-messze van,
És a cölöpök mélyen víz alatt,
A vak hegy-Sámson odáig nem lát.
Magát látja csak, mindig csak magát,
Acélhullámokon tar homlokát:
Jaj, hova lettek örökké zöld fái?!

Irgalmas szél, ki messze kerekedsz,
S a tengert járod és a végtelent,
S lengeted holt fenyőfák illatát:
Súgd meg neki, hogy mégse volt hiába,
Hogy nem hiába hullt le koronája,
Valahol messze tündérváros épült
Halott szálfáiból.

Elsüllyedt költemény

Csillag esett az Adriába
Cherso-sziget mögött.
Legott lebuktam én utána,
Olyan kapóra jött.
Most lent vagyunk a tenger fenekén,
Én meg a csillag, a csillag meg én:
Ketten együtt, egy halva született,
Elsüllyedt költemény.

A sirály születése

Apja nem volt és nem volt anyja sem.
Fészek-oduban nem költötte ki
Epedve búgó madárszerelem.
A legelső sirály
Fehér villám a fekete vizen,
Csak úgy támadt, magától, -
Fészek helyett dühöngő tengerárból.

Az ős-tengeren dühöngött a szél,
A hullámok dörögve tornyosultak,
Majd égbe szálltak, majd pokolba hulltak,
Az ős-vizek veszett démonai
Vihart arattak, mert szelet vetettek, -

Csak lelke nem volt még a fergetegnek.
Terepített hát lelket magamagának.

Egy hullám jött a part sziklafalának,
Hegy-magas, bús-fekete, iszonyú, -
Hullám, milyet még nem látott a part
És nem kavart fel égiháború.
Rendült a szirt, amelyre fölcsapott,
A tajték szikrázott a szirt előtt, -
S a tajtéknak e percben szárnya nőtt!
Két hófehér szárny. Velük lebegett
A vihar lelke a vihar felett.

A tenger álmái

Tenger, tenger, hát ilyen is tudsz lenni:
Ily halottcsendes, halotthalavány?
Utolsó szentség fényes kenete,
Örök olaja csöppent rád talán?
Hogy arcodon minden ránc elsimult,
S redőtlen szfinksz lettél, szelíd talány.
Vagy álmodol, csak álmodol talán?
Látóhatárod párás peremén
Álmaid lepke-szárnyai lebegnek,
Lélekzetét is alig hallani
Nagy, mozdulatlan világ-kebelednek.
Olajos tükröd mozdulatlan síkján
Kis tarka pillangóid ellebegnek,
Már túl is vannak hetedhét-határon
S te nem eszmélhetsz rá, hogy amit láttál,
Csak lemenő nap s rőt vitorlavászon.

Holt lélek terhe

Lámpátlanul, ébenfa bárkán
Holt lelket hordozok.
Lapát lendül, izom feszül:
Majd összeroskadok.
Halott lélek: ólomteher,
Lankadt karom ki váltja fel,
Evezni ki segít?

Hajnalhajón ki jön elé
Fehér ködök közül?
A messze úszó ravatal
Küszöbére ki ül?
Ki mondja: nem halt meg a lány,
Nem halt meg, aluszik csupán
Ki mondja ezt nekem?

Lélekvesztő

Sok kis hajó közt, nagy hajó közt
Láttam egy ladikot:
Lélekvesztőt, egy-embernek valót.
Ily lélekvesztőn indultam el én
Az élet tengerére.
Mert nem adott az Isten más hajót.

A rögtön gyógyuló seb

Tündér-nyugalmú rózsaszín vizen
Hajó halad és mély sebet hasít.
Hallom a megtöretett tenger-test
Felém verdeső sikoltásait.
Vagy ember-füllel rosszul hallom én,
Ez talán diadalmas kacagás,
Hogy heged már a végzet-vágta seb
És nem marad utána forradás.

Álom-hajó

Marengo, Jena, Wagram, Austerlitz...
Egyszer mindenki volt Napoleon:
Uralkodó nagy, vagy kis dolgokon.
Hangulatát lélekzetfojtva lesték
Zászlós tetők, vagy csendes ünnepesték.
Egy gyöngyvirágos percig legalább
Joggal hihette császárnak magát.

S Szent Ilonáról visszanézni jó,
Mikor csendes a bánat tengere
És messze suhan egy emlék-hajó.
Bár félárbocon leng a lobogója,
Mégis Marengo, Jena, Austerlitz,
Mégis a boldogság álom-hajója.

Charon

Napbarnította csolnakos apó.
Mégfáradt arcát béke-lobogó:
Hófehér szakáll lobogja körül.
Nem igen búsul s nem igen örül.
Barátságban él éggel és tengerrel,
Változó széllel, ingatag emberrel.
Amint evez, a mozdulatában
Nincs semmi komor, halálos erő,
Szelíd ívben lendül előre, hátra,
S gyémánt esőt perget ezüst hullámra
A holdvilágban a két evező.

És mégis, ahogy szemben ülök véle
S hosszan nézem, oly különös a képe.
Tán az teszi, hogy egyedül vagyunk,
És mindig beljebb, beljebb haladunk.
A rév-lámpákra finom pára száll,
Már összefolyik élet és halál.

Túl egy más part, - ködös körvonalak,
S itt velem ez a misztikus alak...
Merre haladunk, hol kötünk ki hát?
Vajjon nem feledték el számba tenni
Az obulust, a holtak rév-díját?

A patak Ica-nál

A Monte Maggioreról zúg alá
Egy salto mortaléval, egyenest,
Nincs közvetítő vagy kerülő-út:
Ezüst-pikkelyű lomha folyam-test.
Egy salto mortaléval zúg alá
A hegyről a tengerbe, egyenest.

Zápornövelte vad futással jó,
A semmit, vagy a mindent keresi,
Édes vize tán megkeseredett,
S végtelen keserűség kell neki.
Magát, magát, elátkozott magát
Vágyik elhagyni, elfelejteni.

Halál-tánc minden hab-lejtése már,
De vissza nem hőköl, meg nem riad,
Mikor a tenger szembeccsap vele
Egy kőboltíves kicsi híd alatt.
Édes, keserű, véges, végtelen
Találkoznak - micsoda pillanat!

Állok a kicsi kőhíd közepén,
Balról még hallom a patak dalát,
Alattam bevégeződik valami.
És jobbról csak a tenger zúg tovább.

Köszönöm mégis...

Köszönöm mégis, hogy láttam siroccót.
A leszakadó hullám-emelet
Párkányának tört tajték-cirádái
Horzsolták lelkemet.
Köszönöm mégis: éreztem a csend
Milyen lenne, - ha lehetne enyém.
Milyen lenne a szabad láthatár,
A mély élet és a mély költemény.
Köszönöm, tenger, mindazt, amit adtál.

S ami belőle fájna, hát hadd fájjon.
Megtanultam: soká bír fennmaradni
A hajótörött is egy deszkaszálon.

Szemrehányás a tengernek

Vagy adtál volna viharos erőt
Mely mólót ostromol, -
Vagy adtál volna méltóságos csendet,
Mely lelket simogat, -
Vagy adtál volna széles láthatárt,
Mely sokféle kitárul, -
Vagy adtál volna mélységet, amelybe
Nap és hold belebámul, -
Áldottál volna meg,
Vagy átkoztál volna meg, -
Csak ahogy hozzád mentem: felemásan,
Csak úgy ne bocsátottál volna el
Csak úgy ne bocsátottál volna el!

Minden jól van

Azt akarod, hogy kilépjek magamból.
Hát jól van, most kilépek.
Vallom veled, hogy nem hiába élek.
Vallom, hogy irgalom a kegyetlenség
És áldás az átok
Kell, hogy a termő magot földbe vessék,
És néha vérrel és szennyel befessék
A rejtett Cél felé futó világot.

Vallom veled, hogy minden, minden jól van,
Bár gályapadhoz láncolt rab vagyok
A végtelenbe lendülő hajóban.
Vallom veled, hogy minden, minden jól van.
Akkor is, ha én nem érzem, nem látom, -
Hogy minden egész, - minden összefügg,
És rab-voltomban van a szabadságom,
Erőm az erőtelenségben,
A betegségemben a gyógyulásom.
A rossz is, amit gonosz szándék nélkül,
A vétek is, amit itt elkövettem,
Kristályá érik messze valahol:
Vallom, lélekben, testben megtörötten.
Vallom, vallom veled mindezeket,
Mert szépek és mert lehetetlenek, -
S szeretném lehajtani fejemet
Világfeletti gondolataid
Köszikláira, mint puha párnákra...

Hallod, hallod? igent mormol reá
S áment dörög a tenger orgonája.

Madonna Del Mare

Hullám felett, halász felett
Magasan állsz, Madonna.
Imádva, el nem érve.
És jól van így, hogy ily magasban állsz.
De nézd, Madonna, a szegény halászt
Viszi a tenger és viszi a vére,
S annyi a szirén, sellő, habléány...
Ne neheztelj, Madonna.

A tenger zúg és zúg a vére,
Száz szirén énekel.
Azért, Madonna tenger szirtfokán,
Ne fordulj tőle el.
Mert habbá lesz, mi habból vétetett,
Kihal a csalfa ének.
Te megmaradsz a tengerek felett
A lelke jobb felének.
Imádva, el nem érve.
Hát ne neheztelj, ha viszi a tenger,
A tenger és a vére.
Ne neheztelj, Madonna.

A lovranai kapitány

Bölcsője fáját itt faragták.
Ő mégis oly hajó parancsnoka,
Mely Lovranánál százszor elhalad,
De Lovranában nem köt ki soha.
Egy kürtjelet, egy hosszú kürtjelet,
Búgó jelet a bús mélység felett:
Szerelme földjének csak ennyit ad.
És elhalad, és elhalad.

ÖZVEGY

Özvegy

Nevetni szívből újra megtanult.
S mert Nyár van még: a ruhája fehér.
De lelkében, a legbelső szobában,
Minden élőnél erősebben él
Az ifjú isten, aki tovaszállt,
Ki ajándékba kapta a halált,
Hogy férfi helyett csillaggá legyen:
Örök szépség és örök szerelem.

A lelkében, a legbelső szobában,
A virágait rendezgeti szépen:
Ezt névnapra, ezt kézfogóra kapta,
Ezt viszontlátáskor, ezt búcsúképen...
Ó mennyi, mennyi virágot kapott!
Pedig be kurta volt a földi éden.

Pár hétig tartott a paradicsom.
S most lányos asszony-lelkében pihen
Az ifjú hős, de nem ravatalon.
Élő erő és ható hatalom.
Fény, aki mellett árnyék a világ.
Emberarcok, hegyek és tengerek
Csak tükrök, mikben ő jelenik meg,
S kinyilatkoztatja folyton magát.

A megözvegyült lélek-palotán
Férfiak is, kérők is járnak át.
Tán akad, aki hosszabban tanyázik.
De ki eljut az utolsó szobáig,
Az a küszöbről némán visszafordul
És úgy oson el lábujjhegyen, loppal.

Ki merne vívni azzal a halottal?

Egy Hymen-hírre

I. Ezt mondja a költő

Tán szebb lett volna úgy, ahogy megírtam:
Özvegyen mindhalálig.
Szőke hajkoronában diadémként
Egy síri mécs világlik.
Tán szebb lett volna úgy, ahogy megírtam.

De hát így is szép. A nő nő marad,
A férfi férfi, és az élet élet,
S a költő azért költő, hogy kisüssön
Az életen is túlnövő meséket.
A mese mese, és az élet élet.

Amit megírtam, mégis csak megírtam.
Az én mesémben a régi marad.
Hiába fon új mirtuszt homlokára
A fellángoló életakarát.
A fantáziám „Özvegy”-e marad.
És most Úristen, kápráztató köddel
Fedj el emléket, szenthegyet és multat.
Adj az élőknak zengő üdvösséget,
Adj a holtaknak csendes nyugodalmat.
Adj a holtaknak csendes nyugodalmat.

2. Ezt mondja a halott

Menj békességgel, szívem asszonya.
Üzenem néked: értem lelki vádat
Egy pillanatig se érezz soha.
Mégmérhetetlen csillag-távolokból
Üzenem néked: hogy közel vagyok.
Üzenem, hogy közelgő esküvődön
Boldog örömmel leszek násznagyod.
Az én szívemből már mindent kimostak
Az örökkévalóság vizei.
Elsüllyedtek a kis papír-hajók:
Vágy, féltékenység játékszerei.
Lefoszlott lelkem örök dallamáról
És elhalt minden kíséző zene.
Maradt a dallam maga: szeretet,
És azzal vagyok színültig tele,
Szeretlek, asszonyom, a túlvilágról,
És áldom azt, ki a földön szeret,
Aki legyőzött engem, győzhetetlent.
Menj békességgel, az Isten veled.

3. Ezt mondja Jézus

*„... megkérdék őtet... A feltámadásnak
napján azért ezek közül ki
felesége léssen az?...”*

Bizony mondom, elmúlik e világ.
És bizony mondom, megmaradok én.
S bizony, ha két szív egy ütemre dobban,
Az egy-ütemben ott dobbanok én.
Bizony mondom, elmúlik a világ.
És bizony mondom, én megmaradok.
S akkor nem két-két szívet kötök egybe,
De a szívekből koszorút fonok.
S mind, aki egymást ideleenn szerette,
A csillag-koszorúba bekerül,
S ragyog szerelmük tisztán, szabadon,
Testetlenül és véghetetlenül.

AKÁC-SOR ŐSZ UTÓJÁN

Ma neked, holnap nekem

Pók szőtte szürke szálait az erdőn,
Fonalait kelő nap aranyozta.
Kisebb körök, nagyobb körök,
Csodálatos körök...
Körök közepén ült a pók maga.
Mestere volt, királya volt,
Istene volt a maga világának.
S oly lenge-könnyű volt mégis a vára,
Hozzá képest a tölgylevél hullása:
Mintha tömör bronzlapok hullanának.

És jöttem én:
Az ürbe lökött kóbor üstökös
Az őszi erdőn által.
Szegény mester, szegény kicsi király,
Ma találkozott velem: a halállal.
Nem is rohanva, csak csendesen jöttem,
Ősz és nyugalom sugárzott mögöttem.
Ámde színektől mámoros szemem
Az egész fényes erdőre tapadt.
Széttéptem a lenge kis palotát
Egy pillanat alatt.

Én nem éreztem mást, mint arcomon
Leheletkönnyű kellemetlenséget,
A mikrokozmosz
Talán egy naprendszerrel lett szegényebb.

Napsugár pogány templomban

Ó, ma hiába jössz,
Aranysugár sok szürke nap után.
Hiába jössz, hogy csillogtasd a fákat.
Nézd meg jól, - látod? majdnem mind kopárok.

Ó, ma hiába jössz.
Az erdő fakó, hangulattalan -:
Vak indalatok pogány temploma.
Oszlopai rendetlen tömegén
Nyom nélkül suhansz által, drága fény:
Sugár, egy más világnak sugara.

Ó, ma hiába jössz.
Egy-egy levélke csillog csak az ágon,
Mint a nem-jóval biztató mosoly
Keserű, száraz és szóttalan szájon.

Látod, ennyi csak, amit ma elértél.
Világon-túli kincses-kamarádból
Ma is pedig be bőkezűen mértél.

Hiába pazaroltad megeded.
Mert adni, adni csak annak lehet,
Ki elfogadni bírja lelkedet.

Minek annyi szántás?

Ennek a földnek be jó dolga van:
A szántás kínját kétszer érzi csak
Egy évben: ősszel és tavasszal.
A magot aztán csendben. érleli
És terem ezer áldást, kenyeret.

Engem az élet ökörrrel, ekével,
Fával, vassal, gőzzel egyre tipor.
Csak szánt, csak szánt minden perc, minden óra.
Szakadnak lelkem földjén szüntelen
Hegedni nem bíró barázdák.

Nagynéha aztán fényes égi mag
Hull a magasból sötét sebeimbe.
Van földemen egy kicsi szegelet,
Mely befogadja, s elrejtí puhán.
A többi föld tépett ugar marad.

Az a kicsi szegelet kivirágzik.
Sétálók jönnek, s egy a másnak mondja:
„Nézd, virág - szedjük le”. S leszedik.
De én Istenem, minek annyi szántás
Egynehány hamar hervadó virágért?

Egy sír nem temető

Áprily Lajosnénak

Egy fecske nem tavasz,
Egy fűszál nem mező,
Egy vízcsepp nem patak,
Egy sír nem temető.

Hervadt aranyerdőn,
Mindszentek estején
Ilyen szomszéd-talan,
Büszke sírt leltem én.

Fölötte kő állott,
Rejtelmes felirat:
„Lángod ki fújta el?
Vajjon nem te magad?”

Messziről a havas
- Örök panoráma -
Széllel söpörgette,
Avart takart rája.

Messze volt a város,
Messze a temető.
Volt e vad magányban,
Volt tragikus erő.

Egyedül élhetett,
Egyedül halhatott,
Parolát másnak a
Halálban sem adott.

Minden szentek közül
Kiragadta magát,
Egyedül alussza
Át a nagy éjszakát.

Erdőszéli tölgyek
Levele hull rája.
Szemközt a havas áll,
- Örök panoráma. -

Egy fecske nem tavasz,
Egy fűszál nem mező,
Egy vízcsepp nem patak,
Egy sír nem temető.

Harangok találkozása

Dél volt.
Fénytelenül is fényes téli dél.
Romok, emlékek közt egy-egy
Örökké zöld levél.
Hallgattuk, ahogy a harangszó
Elindul Pestről és Budáról
S a Sziget szent csöndjében összeér.
Dél volt. Csodás
Harangtalálkozás.
Fénytelenül is fényes téli dél.

Két út

*„Olyan mindegy, melyik kapun
suhanunk át a végtelenbe”.*

Áprily

1. Lovrana, 1926 május

Felséges mű-út: „Scarico chiuso”.
Alatta sziklapart a tengerig.
Szelidgesztenye-fák szegélyezik
S olajfák vetik árnyékuk reá.

Ligetté sűrűl mirtusz és babér.
Dicsőség bujkál benne s szerelem.
S piros rózsából új tenger terem
Piros pünkösdkor a tenger felett.

A tenger kék és Medvea felé
Opálosan és álmosan ragyog.
És minden mindegy, mert beteg vagyok.
És nem gyógyít meg soha, senki sem.

2. Kolozsvár, 1927 február

Kaptat az út a Hajtás völgy felé.
Fagyott szekérnyom, félig-olvadt hó.
A versek árán épült házikó,
Poétatársamé, már elmaradt.

Madarai, a „páncélfényű varjak”
Gubbasztanak a februári fákon.
Cuppan a sekély víz egy csizmaszáron:
A Szamoson egy ember gázol át.

Egy régi öngyilkosnak sírja vár
Az út végén, a Kányafő alatt.
Tán ő is ezen az úton haladt,
És gondolta, hogy nincs messze odáig.

A belülvalók árnyéka

„Mouches Volantes”

Az üvegtestnek finomka hibái.
Holt szememben a mikroszkópium
Is alig-alig fogja megtalálni.
Ó, nem veszélyesek,
És lehet tőlük látni!

Csak - nem maradnak el tőlem soha.
Már vittem őket völgyek mély ölébe,
Vittem havasok ormaira.
Merítettem magányba, társaságba
Villanyözönbe, viaszgyertyalángba,
Végighurcoltam földön és egen:
Árnyékuk ott vonaglott mindenem.

Mit ér a kék azur,
Ha kékjén ott repülnek?
A hamvas rózsá-arc,
Ha reá települnek?
Az aranymintás alkonyat,
Ha beleszövik magukat
E minden mintát átütő
Pokoli pontok, vonalak?
A hó fehérje, dér ezüstje,

Erdők első smaragdja is, mit ér,
Ha ez az örült szúnyog-karneval
Minden látásban, mindenütt kísér?
Jaj mit akarnak, mért jönnek velem
Végig, végig, végig az életen?!

Csak este, ha a lámpámat eloltom,
S őket a nagy rokon-sötétbe fojtom,
Csak akkor adnak pihenőt nekem.

Megromlott hangszer

Hiába minden, - egyre romlik
A lelkem: Isten hangszere.
A nyűtt idegek húr-hálózatán
Sátán vonója siklik, siklik,
S dallamtalan, kietlen hangzavar
Kavarog a nyomán.

Én Istenem, én Hangszer-készítóm,
És legfőbb Mesterem,
Te tudod: jót akartam,
Ne hagyj el engemet.
Ha másképp nem lehettem a Tied:
Az örökkévalóság szirtfalához
Vágd hozzá méltó haragodban
Méltatlan hangszered!

Szülőházam

A szülőházam előtt elmegyek,
Mit is jelenthet ez a ház nekem?
Bár egy városban élünk ő meg én:
Két rácsablakos komor idegen,
Mi nem ismertük egymást sohasem.
Ő hányszor mentem el előtte már!
Észre se vettem, - egy emlék-sugár,
Egy sejtelem-híd sem köt vele össze.

Születtem benne - ennyi az egész.
Szüleim otthonuknak sátorát
Elvitték onnan. Emléktelen ködben
Vittek az ódon kőküszöbön át.
Később mutogatták: a szülőházad.

Azóta hányszor megyek el előtte.
Rámnéznek a vasrácsos ablakok.
S egy kérdés mégis összekapcsol velük:
Hol lesz a ház, amelyben meghalok?

Üzenet a Marsról

Halló kíváncsiak!
Kis porszemek egy nagyobb porszemen.
Férfiemberek, asszonyemberek,
Rádiósok, repülőgépesek,
Betegek, bénák, balgák, nyomorultak.
Idehallgassatok:
Bennünket szépen békén hagyjatok.
Zúzzátok szét a teleszkópokat.
A csillagdákat romboljátok le,
Vágjátok a falhoz a rádiót!
Ne fedezzétek fel soha, soha
Azt a gépet, mely idáig röpít!

Itt semmi sincs,
Amért érdemes volna idejönni,
Nyomorúság van, úgy, mint nálatok.
Sírás, nevetés, cirkusz, céltalanság,
Harc, hajsza és halál.
Mindez egy fénylő pontba tömörül,
E pont ragyog estéitek egén,
S ti néven nevezitek, mondva: csillag!
A teremtett világ könyörtelen,
Benne egyetlen enyhülés: a látszat.
Őrizzétek meg szegény-magatoknak
S unokátoknak ezt a látszatot.

Nos rajta hát:
Vágjátok a falhoz a rádiót,
A csillagdákat romboljátok le,
Zúzzátok szét a teleszkópokat.
Úgy csudáljátok - fegyvertelenül,
Tenger fájdalom hogyan tömörül
Csillaggá csalfa messzeségen át.

A lázadó Szamos

Van egy örvénylő pont a gát felett,
Hol megtorpan a jólnevelt Szamos,
És mintha útját visszafele venné:
Törvény, természet, Isten ellenére
Erőszakol egy lázadó csodát.

„A tenger felé nem futok tovább.
Untat az út és fáraszt a futás,
Olyan egyforma és olyan hiába
Testvér-folyókkal a találkozás.

Olyan egyformák mindenütt a partok,
És olyan, egyformák az emberek:
Álom-halászok, pecsenye-halászok,
Születők, halók és szerelmesek.

Fordítsd az utam visszafele, Isten!
Vagy magam teszek káromló csodát:
Ahonnan jöttem, oda megyek vissza.
De tenger felé nem futok tovább.”

Elvégeztetett?

Elvégeztetett? - Nem.
Mostan kezdődik újra.
Az újrakezdés arany jelszavát
Minden magyar kapura
Véssük fel, véreim!

Ledőlt a kas.
A méhraj szertenéz,
Az új kas körül új munkába fog,
De régi lesz a méz,
Amit készít, s amit örökbehagy.

Mert a virágot, melyre szállni kész,
A virágot nem vette meg a fagy.

Mert ezer évig nőtt az a virág
Amelynek kelyhe
Kifogyhatatlan virággal telve
A méhet szent találkozóra várja.
A léleknek a lélek a hazája.

A magyar lélek dús virággal
Sírok felett illatoz, lengedez.
A méz a régi lesz,
Amely a lélek szent porából készül.

Mi továbbadjuk drága örökségül.

Egymás helyett

Lám Bélának

Van egy barátom, végzetesen más,
És végzetesen mégis egy velem.
Én végigálmodom az álmait,
Ő végigéli az én életem.

Ő helyettem is él, szenved, szeret,
Lángol, lendül, hevül, harcol, nevet,
Gyermek is, bajnok is, ember is a gáton.
Én benne eltemetett vágyaim
Hazajáró lobogását látom.

De néha őt kísérti egy-egy álom:
Mennybe törő és földbe temetett,
Álom, amelynek folytatása
Csak bennem, az én lelkemben lehet.

Azt én nevelem, azt a gyökeret.
Titkos virágként világra hozom,
Nap felé fordítom a szirmait,
S égre festem egy halvány hajnalon.

Van egy barátom, végzetesen más,
És végzetesen mégis egy velem,
Barátságunkban épp ez a varázs.
Én benne élem édig magamat,
Ő bennem álmodja magát az édig.

Ha találkozunk egy más csillagon:
Szerepeinket talán kicserélik.

Zászlószentelés

Erdélyi dalárda ünnepére

Zászló! - Valaha, nem is olyan rég
Zord harci jelvényt jelentett e szó.
Dobpergést és trombitaharsogást
Idézett a kibontott lobogó.
Nyomában villámlottak fegyverek,
Előtte járt a halál szaporán,
Selyemből rostát vertek a golyók,
S lengett idegen várak bús fokán.

Ez volt a zászló - nem is olyan rég.
S ti tudjátok, a zászlóalj mi volt:
Gyilkolni és halni kész kis csapat,
Csak hogy a zászlót ne szennyezze folt.
Ti tudjátok, a lobogó mi volt.
Mentetek vele a világon át,
Mígnem eljött a végső tél s belepte
Világjáró bakancsotok nyomát.

Azt a zászlót ne keressétek már,
Ki tudja, hol van már a hó alatt!
Új zászló leng most itt közöttetek,
Senki ellen, - csak magatok miatt.
Olyan, mint a testté vált áhítat.
Mint lelketek szárnyas, égi része.
Se dob, se kürt, se katonabanda -
Csak ének a kíséző zenéje.

Ez a zászló nem fog lobogni már
Se vár fokán, se sáncárok felett.
Egyet jelent: a gyűlölet erős,
De mégis erősebb a szeretet.
Egyet jelent: míg zimankós idő jár,
És körös-körül felleget az ég,
Alatta dolgozik s imádkozik,
S dalol, dalol egy zászlóaljnyi nép.

Mohács után

A király szőke fején a sisak,
Tomory vasmarkában a kereszt,
Maroknyi had halálra szánt szíve:
Irgalmat nem találtak.
Mohács felett olyan csillagok álltak.

Testvér, ne kérdezd, hogy ki volt hibás,
Főúr, főpap, jobbágy vagy köznemes?
Mindenki bűnös volt és senki sem,
Hidegen hirdették a csillagok:
E nemzedéknek nincsen kegyelem.

E nemzedék lelkében meghasonlott,
És azért érett meg a lehullásra:
Teste darabokra vágattassék,
Szegeztessék az idő kapujára.
Órája ütött és napja leszállt.

Éjszaka jön, százötven éves éj.
S ki éjben születik majd, mit csináljon?
Dolgozzék, imádkozzék, tűrjön, várjon,
S a sírba is reménysugárral szálljon,
Ha könnyel szózott kenyerét megette.

Mert változnak a csillagok felette.

Kolozsvár, 1926 augusztus

A pécsi minaret

Égbeszökő karcsú kő-derekát
Ölelték véreskarú századok,
Ernyedten engedték el azután
S félve: dörgő robajjal dőlni fog.

De nem dőlt, megállt csorbítatlanul,
Csak árván maradt a török torony,
Mint dagály után üres csigaház
A tengerlátogatta homokon.

Úgy rémlik, engesztelő oszlop ez
Két testvérgyilkos sírhalma felett:
Szembejöttek a sors sikátorán,
S vívtak, míg mind a kettő elesett.

Körülöttük népek bozótja nőtt,
Azt öntözgette ez a balga vér,
A késő bánat árva oszlopán
Kereszt és félhold immár összefér.

Isten, Allah egyformán büntetett:
Meghalt Mátyás és meghalt Szolimán...
Mereng, mereng a méla minaret
A pécsi kórház csöndes udvarán.

Pécs, 1927 május

Toll és ecset

Szőcsné Szilágyi Piroskának

Testvér, a mi háborúnk elveszett,
És a mi népünk test szerint halott.
Eltört a kopja, eltörött a kard, -
De Isten nekünk más fegyvert adott.

Kifele, Testvér, nincs számunkra út,
De befele még sok ösvény vezet.
A magyar lélek kincses labirint.
Művész-testvérem, fogd az ecsetet!

Keményen fogd meg, mintha dárdát fognál,
Én is úgy fogom tollam: kardomat.
Kapcsolja össze sajgó sebeinket
Egy néma, szörnyű életakarát!

Ha titkos mélységek fölé hajolsz,
Hogy vásznadon egy varázs-vonást tégy,
Ha kémleled az alkony aranyát:
Testvér, testvérem, őrjára mégy!

Ha hajlok titkos mélységek fölé,
Hogy egy igétől mámoros legyek:
Én úgy érzem, hogy szól a trombita,
Én úgy érzem, hogy rohamra megyek.

Szépséggel hogyha csordultig a lelkünk,
Ha végtelenbe kalandoz a vágyunk:
Testvér, mi új Uzsoknál örködünk,
Mi új Doberdó szikla-fokán állunk.

Az egyenruha régi módja elmúlt,
Most önnön színeinkbe öltözünk,
És mégis, mégis hadsereg vagyunk,
És folyton fogyva mégis megnövünk!

És zúgva rontunk ezer gáton át,
Rabföldön, könyörtelen ég alatt,
E vértelen harc döntő ütközet,
S ki itt győz: mégis csak felül marad!

Szószéken

Prohászka püspök emlékezetére

A halál aznap azt súgta neki:
A szószéken ma nem állsz egyedül,
A szószéken ma én állok veled,
És amikor legjobban tündököl,
Elmetszem szavad aranyfonalát.

Ő visszanezett napsugár-szemével
A néma szónok éjsötét szemébe:
Jól van, halál, ma ketten prédikálunk -
De harmadiknak Isten is beszél.

1927 április 1

Az építész fia

„Az építészet megfagyott zene.”

Apámban a muzsika megfagyott.
Nem lírizált. Arányok érdekelték,
S nyugodt vonalak, egyszerűk, nagyok.

Az én fejembe, bárhogy erőltették,
Nem ment a számtan s geometria.
Álom-part felé hullámszórt a vérem,
És költő lett az építész fia.

Sokáig azt hittem, a dal egészen
Anyám lelkén át sugárzott belém,
Tűzhely-oltáron feláldozott vére
Lappangó cseppje minden költemény.

A nem sejtett apai örökségre
Eszméltet most mások ajkán a szó:
„Bár lelke lágy, a verse vas-szilárd,
Nem áradozó, nem is olvadó
Ő az építők fajából való.”

Én építész!... a versek építésze!...
Apám, nézd titkos törvényét a vérnek:
Oly távoleső mesterségeink
Valahol látod, mégis összeérnek.

Való igaz: én is csak építettem,
Egy-egy sor vas-traverzét róttam át
A vers-épületen, - és megvettem
A fölösleges ornamentikát.

Való igaz: mindig volt alapom,
A mélybe ástam szigorú falat.
Úgy hágtam emeletről-emeletre,
S szerettem a nagy, nemes vonalat.

Való igaz: mindig volt teteje
Költeményemnek - s néha tornya is,
S nem játékból, de azért építettem,
Hogy lelkek lakhassanak abban is.

Való igaz: bennem sem olvadt
Egészen fel a megfagyott zene.
De vámon vesztve, réven nyertem én,
S versem gátja lett versem ereje.

Én építész... a versek építész...
Örvénylő, mély törvénye van a vérnek:
Új formát ölt és más dimenziót...
Apám, köszönöm ezt az örökséget.

Kolozsvár, 1927 január

SZEMBEN AZ ÖRÖKMÉCCSEL

1932

Szemben az örökméccsel

Anyámnak

Ég, - de azt, aki gyujtotta, nem láttam.
És azt sem, aki szelíd olajával
Táplálja, hogy ki ne húnnyjon a lángja,
Szent, személytelen járása-keleése,
Művében dereng alázatossága, -
Hajnalban jár, vagy éjnek idején,
Meg nem foghatom s még nem láttam én.

Ó, égnek, égnek ilyen örökmécsek,
Derengnek, - és nemcsak a templomokban,
És vannak ilyen szolgáló-leányok,
Suhanók, lengők, tűnők, mint az álmok,
Művekben dereng alázatosságok.

Ilyen lélek szerettem volna lenni,
Láthatatlanul munkálkodva menni
Szürkületkor az élet templomába.
Míg künt ragyognak reklám-fényjelek
S lüktet a világ torkában a láva...

Pécs, 1928 november 22

A döntő pillanat

Tízéves voltam. Vacsora után
Kisurrantam a hintahelyre még.
Ezer szemével, tündöklő szemével
Engem nézett az augusztusi ég.
Mert tudta jól: eljött a pillanat,
Hogy én is ráemelem szememet,
S az első látás megpecsételi
A rólam megírt költő-végzetet.

Megragadtam a hinta kötelét,
Lendültem a mosolygó ég alatt...
Egyszer csak fölvettem szememet,
S szemem, mint a halotté, fennakadt,
Megtört a hinta lendülete is.
A csendben, messze, harsogott a gát,
Elénekelte az én életem
Egyetlen, örök szerelmi dalát.

Ó, szép volt akkor farkasszemet nézni
Ezer szemmel egy régi éjszakán,
Azóta mindig ezer szembe nézek,
És fennakadok millió csudán.
Ezer szemével, tündöklő szemével
Akkor megáldott, - s megrontott az ég:
Egy szempárba egészen elmerülni
Azért nem tudtam eddig soha még.

Kolozsvár, 1927 szeptember 1

A sírtól a bölcsőig

A kiskőrösi magyaroknak

A bölcsőjéhez invitáltatok.
Eljöttem, vezetett a csillaga,
De én se bölcs, se király nem vagyok.
Se aranyom, s myrrhám, se tömjénem,
Se hangom már, hogy fennszóval dícsérjem,
A lábam véres, üres a kezem,
Sosem élt életemet keresem,
Nyomomban rabföld sóhajtása rezdül,
Nyögő erdőkön loholtam keresztül,
Lelkemben Erdély avarja zizeg,
Én ott nem bölcsőt, de sírt őrizek.

A bölcsőjéhez invitáltatok,
A sírja tájékaról jöttem én,
Sírtól bölcsőig be hosszú az út,
Én elfáradtam már az elején.
Mit adjak nektek? Mit adjak Neki?
Mögöttem még az erdő rémei,
Nem csalogány szól, - csak bagoly huhog...
A bölcső előtt most leborulok.
Bár bölcső-jelkép szokatlan nekem,
Temetők vándorának: idegen.

A bölcsőjéhez invitáltatok.
Engedjétek, hadd nézzek bele hát,
Hadd lássam benne beteg szemmel is
A magyar tavaszt, a csuda-csírát,
Az égigcsapó hármass csuda-lángot:
Ifjúságot, szerelmet, szabadságot.
Hadd merengjek a bölcsője felett,
S nézzem benne nagy ellen-képemet.

Az ifjúság? Én öregen születtem,
Erdélyben ősz volt, - őszült a világ,
A nagy lombhullás poétája lettem.

A szerelem? Az övé roppant rózsa,
Az enyém kicsi, dérütötte bimbó:
Lehullt, mielőtt kinyílhatott volna.

S a szabadság? Ő letört minden gátat,
Gátszakadásként jött rá a halál.
Én: mint a „lassan fogyó gyertyaszál”.

A bölcsőjéhez invitáltatok.
Ti őriztétek a bölcsőt tovább.
Én visszamegyek, és tüzet viszek,
Lopott tüzet a Királyhágón át.

A bölcsőjéből loptam a tüzet,
De nekem ez a tűz csak arra kell,
Hogy húnyó fáklyám rajta gyujtsam fel,
És ott, a sírja felett égjek el.

Pécs, 1927 június

„Istenem”

Pap volt. Tiszteletesnek titulálja,
S vigyázza lépteit az ápoló.
Az arca: végzetbarázdálta föld,
A szeme: két nagy, hullámtalan tó.
Köd úszkál rajtuk s borong tétován,
Mint hajnalban a tengerszemeken, -
Hervadt, ígétlen, öntudatlan ajka
Csak egy szót morzsol folyton: Istenem.

„Istenem, Istenem, Istenem... „
Ötvenszer egyvégtiben: Istenem, -
Hogy a hallgatót hideg futja át,
Figyelve e szívetlen, szárnytalan,
S dadogva mégis dübörgő imát.
E lélek infernókat járhatott be,
Amíg a téboly partján kikötött, -
A csendes téboly árnyai alá:
Az Isten még oda is vele jött.

„Istenem, Istenem, Istenem... „
Ötvenszer egyvégtiben: Istenem.
Ha szólnak hozzá, ez a felelet,
Minden kérdésre ez a felelet.
E száj az együgyűség kapuja,
S az örökkévalóság malma lett.
Csak jár, csak jár, örülten öröli
A Mindenható egyetlen nevét,
És közelében félve halkul el
És megdermed az emberi beszéd.

„Istenem, Istenem, Istenem...”
Hogy zakatol a megbomlott malom!
Az Isten neve: óriás malomkő,
Benne a világzúzódó-hatalom.
Csak jár, csak jár, örülten öröli
Hulló hóvá az élet rongyait...
Ó, szent és szabadító örület:
A legnagyobbra mégis megtanít.

Kolozsvár, 1927 szeptember 9

Szent János-szobor

Úgy áll az elhagyott kert közepén,
Palástosan, aggon és egyedül,
Mint aki látott minden „jelenést”,
És mindent tud, és mindennek örül.

Az Istenbe s az őszbe elmerült.
És átnéz, messze néz át a kert fáin,
Kő-ajka zeng a déli verőfényben:
„Csak szeressétek egymást, fiacskáim”.

Kolozsvár, 1927 szeptember 12

„Pati”

A fényesfrontú Doge-palota
Nem állott neki büszke háttérrel, -
Mégis olyan volt ez a drága kép,
Mint egy Szent Márkus-téri jelenet.

Most előhívom ezt az enyhe képet,
Úgy, ahogy lelkem lemezén maradt:
Szeptemberi vasárnap-délután
Ott ült az öreg almafa alatt
A csokoládébarna kisdíák,
Bőrén tüzes nyár páncél-patinája,
Bogárszemében őszi tisztaság.

Tenyérré tárta százkarú kezét,
Erdélyi galambokat etetett,
És szálltak reá sikló-suhanással
Igazság, béke, szépség, szeretet.
Sugárzó arcán semmi nyoma gondnak,
Csak valami nagy, boldog bizonyosság,
Hogy a galambok mind, mind jönni fognak...

Valahol messze morajlott a sors,
De hangja elhalt, míg idáig ért.
Felfogja minden mérgezett nyilát
Az a kemény kis csokoládé-vért.
A jövő jön, de elülnek a rémek,
„Galambdúc lesz a páncéltoronyból”.
És e gyermekre tekintve - remélek.

Kolozsvár, 1927 szeptember 14

Ki tudja?...

Karácsony Emmának

A rozsdamarta dombhát csupa cser:
Alacsony cserjék és nagyocska fák,
Az irígy lombok alján kis fenyő
Próbálgatja parányi sudarát.

Most nőtt a földből, de kutatja máris
Sóvárogva, hogy merre van az ég, -
Alacsony cserjék rozsdamarta népe
Elfogja kutató tekintetét.

Most született, de mintha máris zúgná
A szél fölötte az ítéletet.
Örökzöld álom rozsdamarta völgybe
Honnan is, hogyan is kerülhetett?
E rozsdamarta völgyben nincs igazság,
Ki *nőni* tud: annak van igaza.
Napfény nélkül, fojtó bozót között
Hogy nőjjön ez a kicsi mese-fa?

De mi lesz, hogyha mégis megered,
Nekibúsulva nőni kezd vadul,
A cserjék labirintjét áttöri,
S szédítő szál-fenyővé tornyosul?
S mi lesz, ha hosszú, hosszú elnyomásért
Minden új évvel új bosszút fogad, -
S kijutva, kiterjeszti karjait,
S egy erdő hal meg árnyéka alatt?...

Kolozsvár, 1927 szeptember 22

Másodvirágzás

Virág!
Virág az őszi gyümölcsfákon,
Virág, virág,
Gyümölcs reménye nélkül,
Magtalan búbáj, céltalan ígézet,
Hófehér tündöklés a tél elé,
Virág, virág,
Virág az őszi gyümölcsfákon,
Magadért való, szép, szűzi szírom:
Valamihez be nagyon hasonlítasz,
Valamiért be nagyon szeretlek.

Virág, virág téged kerestelek
A tavasz mámorában, hasztalan,
Gyümölcsöt ígért ottan minden ág,
Magahitten és szemérmetlenül,
Hasznot, hasznot, és hasznot mindörökké!
A báj csak a haszon álarca volt.
De én azért
Barangoltam a tomboló tavaszban,
Hogy szépet lássak és haszontalant.
A szirmok bűvös álarcát letéptem
S az álomlengé karcsúság mögött
Egy hízott almát láttam gömbölyűn
És tulipirosan.

Virág, virág,
Virág az őszi gyümölcsfákon:
Te vagy az igazi.
Mögötted nincsen kiábrándulás.
Semmit sem ígérsz, és mindent megadsz.
Az ígéretet megveszi a fagy,
Az ígéretet elveri a jég,
Az ígéretet aszály perzseli.
Te mindent adva, és semmit ígérve,
Ragyogva hullsz a tél örök ölébe,
Céltalan szépség, lenge-karcsú álom.

Virág, virág,
Ritka virág az őszi gyümölcsfákon.

Kolozsvár, 1927 szeptember 22

Ne szóljatok

Ne szóljatok, és ne mozduljatok,
Fojtsátok vissza lélekzetetek...
Nézzétek: fa vagyok,
Reszketnek rajtam a színes levelek.
Egy vékony, vékony tündér-cérnaszálon,
Életen túl, innen a halálon
Még tartja őket valami csoda...
Pedig elmúlt Halottak napja is,
Mi most nem hull le, nem hull le soha,

Ne szóljatok, és ne mozduljatok, -
Egy pillantás, egy sóhajtás elég:
És lehullnak a legutolsó álmok,
És meghalnak az utolsó mesék.
Ne szóljatok és ne mozduljatok,
Egy nesztelen lépést se tegyetek, -
Mi most nem hull le, nem hull le soha,
Hátha örökké tart ez a csoda,
Hátha nem hullnak le a levelek...

Kolozsvár, 1927 november 6

Versek egy házikóról

1

A küszöb előtt nem két kő-oroszlán
Kitátott szörnyű szája vicsorog, -
Csak két mimóza-bokor lengedez,
Aranyvirágok sűgva integetnek:
Vándor vigyázz: poéta lakik itt.

2

A kis nyaraló most oly elhagyott,
 A zárt veranda csillogó falán,
 Ezüstoffalán áttűz az őszi nap.
 Nagy rendet talál, de e rend halott,
 Halott a székek, halottak a padok,
 A „terülj-asztalkám” olyan merev,
 Mintha vendéget sose látott volna, -
 Néhány szem szilva búslakodik rajt,
 S a furcsa merevségben csak ez él,
 Furcsa, hogy éppen ez él és beszél.
 Talán a legutolsó uzsonnáról,
 Talán a gondról, tán az iskoláról.
 S még kérdez is,
 Tőlem kérdi, hogy hova lett, hova
 A lelkendező gyerek-kacagás,
 S a háziasszony nyári mosolya.

3

Én felelek és vigasztalatom
 A folyóparti öreg fűzeket.
 Árnyékuk megnőtt és komorabb lett,
 Súlyosan fekszik el a tiszta tükrön,
 Amit elébük tart az őszi víz.
 A fürdőzők is vajjon merre vannak? -
 Amit a folyó néma sodra visz:
 Csak egy-egy bágyadt arany falevél.

4

Csak Ezüstországban van vigalom,
 Pikkelypáncélos nép közt, víz alatt:
 Ujjonganak kicsinyek és nagyok,
 Hogy a poéta nem fog több halat.
 Már esténként nem áll a méla parton,
 És nincs kezében a szörnyű horog. -
 Csak lassan, lassan, balgakedvű nép!
 Egyszer csak itt terem, vigyázzatok!

5

A sellő cseng a házikó fölött,
 Szólongatja a gyermekek nevét,
 Szeretné csókolgatni lábukat,
 Szeretne hancúrozni még velük,
 Mindhasztalan...
 Akkor elbúsul, elcsuklik a hangja,
 És zokog, zokog éjszakákon át,

Míg rámennydörög nagyapja, a gát
A túlsó partról: hallgass, kis számár!
Hát nem tudod, hogy mind, mind visszajönnek?

6

Lola pedig, - „a bluetta galamb”
Örökbékében nyugszik a hegyen,
Ime, már sír is van, mely ideköt, -
És virágos lesz Mindenszenteken.
Azért, mert Lola csak egy galamb volt,
S macskaformában jött rá a halál:
Szent és igaz a gyermek-kegyelet,
Mely fejfát farag, s temetést csinál.

7

Vándor, vigyázz, poéta lakik itt.
És poéta itt asszony és gyerek, -
Az őszbesímult házikó előtt
Arany mimóza-bokrok lengenek.

Kolozsvár, Hója, 1927 szeptember 25

Nincsen levél

A klinikán a portás egyszerűn
És sajnálkozva vonja meg a vállát:
„Nincsen levél.” - Ma megint nincs levél...
S tán sose vártam még így levelet.
Nem egyfelől, - de széttépett világom
Minden parányi szögletéből várom
Szorongásomra a feleletet,
S hogy jó hír legyen: evangélium.
Nincs két hete, hogy egyedül vagyok,
De ez a két hét örökkévalóság,
Miért, - az Isten tudja csak talán.

Ha özönével hullanának rám
A jó-hírt hozó testvér-levelek,
Mint most a fákról záporzik a lomb:
Talán, talán csak az nyugtatna meg.

Mert éjjel furcsa vízió kísértett:
Zarándok-lelkem botot ragadott,
És koldus-bottal, koldus-tarisznyával
Suhantam sok-sok kedves portán által,
Mindenkinél jártam, kit szeretek.
Fogadtak zordon gladiátor-arcok,
Méla mosolyok, vagy kisírt szemek,
És mindenfelé több bánatot leltem,
Mint amiről sejtelmem lehetett.

Mert mindenkinek több, nagyobb a gondja,
Égőbb keresztje, semhogy azt kimondja,
S én úgy akartam lenni akkor éjjel
Mindenikük Cyrenei Simonja...

Eszembe jutott a cserélt kereszték
Legendája is, s eszembe jutott,
Hogy mégis csak az enyém legnagyobb:
Mert íme, kitárt karom reszket, reszket,
S a kedves vállán mozdítani sem bírja,
Nemhogy levenni róla a keresztet.
S nincsen levél, - ma megint nincs levél.
A levélhordó jön-megy a kapun,
Tehetetlen, szorongatott szívemre
A kórház-kerti fáknek magasából
Hull csak az őszi evangélium.

Pécs, szemklinika, 1927 október 19

Anonyma

Nem rég jöttem haza.
Az otthonomban rózsákat találtam.
Akkor-nap küldte nekem valaki.
Alakja, arca, neve ismeretlen,
A lénye rózsailleslatú titok:
Anonyma.
Keresni lehet akár mindenütt,
De megtalálni nem lehet sehol,
Selyem-jelkendőt ágra nem akasztott,
Amerre járt, gondosan eltörölte
Minden lépés után a lábnyomát
Még sejtetni sem akarta magát.
Az ősz függönye mögöttem lement.

Anonyma, ki nem akartál lenni
Más, csak a költő névtelen jegyzője,
Anonyma, ki rózsaszírom-tollal
Lelkembe írtál egy fejezetet:
Hálából neked szobrot emelek,
Úgy állsz majd lelkem őszi ligetében,
Márványcuklyádban, akár ama *másik*,
Márványcuklyád alól nagymessziről
Csak örökfényű mély szemed világlik,
Míg körül hullanak a levelek.

De vigyázz Anonyma, jól vigyázz!
Ha találkoznánk véletlenül ketten:
Akkor se, sose áruld el magad!
Vigyázz: villám a szemed rebbenése,
Szobrodba sisteregve belecsap.

Amíg a titkos rózsailat illan,
Leomlik mennydörögve az Alak, -
S én elmondhatom: elvesztettelek
Anonyma - mert megtaláltalak.

Kolozsvár, 1927 október 26

Tükörkép

Fut a vonat, és alszik a leány,
A függőnytelen fülke ablakán
Bántón besüt, betolakszik a nap, -
Egy férfi kezében keménykalap, -
A virág-arcot ahogy védve rejti:
Ez az örök lovagi mozdulat.
Közbe kinéz, tűnik az őszi táj,
És vándorolnak gondolatai,
De karja, lankadatlan férfi-karja
Nem rest a nap-ellenzót tartani.
Nézem - és áthat a meleg s a fény.

Ma tiszta, töretlen tükör vagyok,
Nem borzolnak idegen viharok,
Sugárzik bennem e halk tünemény.

Kolozsvár, 1927 november 5

Télelő

Ez télelő, - sötétedik hamar,
Mindjárt homályba hull a kis szoba...
Vajjon derültebb volna s biztatóbb,
Megnyugtatóbb és ígéretesebb,
Ha valaki mellettem ülne most
És fogná erősen a kezemet,
Fülembe suttogva varázs-igét?

Nem. Kettőnek is sötét a sötét.

Ez télelő, - sötétedik hamar...
Ha most körüllegné e kis szobát
Mindenki, akinek szívére
Csöppentettem egy csöpp melódiát, -
Ha átölelne párás zuhataggal
Egy szivárványos visszhang-vízesés,
És kórus zúgná fülembe: remélj!?

Nem. Országoknak is éjszaka az éj.

Talán, talán ha betöltene Az,
Akit most is csak hírből ismerek,
Kihez esetlen imát dadogok
És hatalmában félig sem hiszek,
Csak akarok, csak akarok...

Ha visszahozná mult novemberek
Tengeralatti advent-illatát,
Ha megtenné a képtelen csodát,
És olyan volna ez a délután...
Akkor talán, talán, talán
Fénybeborulna most is a szobám.

Pécs, 1928 november 14

Mi ez?

Mi ez?
Egy ismerős arc ma oly idegen,
Mintha tengerből született sziget,
Maszületett sziget hegyorma lenne.
Mintha nem láttam volna sohasem.
Olyan új, olyan más, olyan messze van...

S mi ez?
Egy idegen arc ma oly ismerős,
Mintha letűnt tündér-világomat
Fedezném újra fel
Sok-ezer lábnyi mélyben
A Csendes-óceán alatt.
Mint hogy ha mindég velem lettem volna,
Ezer esztendő óta minden nap.

Kolozsvár, 1927 november 20

Avarban

Halljátok, hogy zörög? -
Jaj, miben járok itt?
Jaj, miben gázolok?
Millió ember-fárol időtlen idők óta
Lehullott levelekben.
Ez a világ-erdő,
Ezek a történelem tölgyei,
Tövükbe temetkeznek a tavasz:
Az én tavaszom, a te tavaszod,
Mindnyájunk zöld-izzású tavasza.
Ni, Hellas fájáról a cserfalomb,
Ni, Róma törzséről a száraz ág,
Napoleon és Dante sudaráról
Egy-egy bíborlevél.

Fakult szerelmek, fonnyadt forradalmak
Zizegve, zúgva kísértének itt.
Milyen világ!

Szeretném belevetni magamat
Hanyatt a tengermélységű avarba,
És úgy zizegni el együtt vele

Minden bölcsesség utolsó szavát:
Nem érdemes! -
De mit használna az?

Jövőre újra zöld láng csap a fákból
És esztelenül szép lesz a tavasz.

Kolozsvár, 1927 november 9

Jön

Magányos út, november, éjszaka,
Koromsötét.
Valaki jön mögöttem,
Súlyosan jön:
Hallom léptei döngő ütemét.
Eremben lassan hűlni kezd a vér, -
De nem sietek, már nem sietek,
Tudom, hogy úgymint mindjárt utolér.

Lehajtom a fejem.
Ez már nem félelem,
Ez már az Ámen halk mozdulata:
Az irgalmatlan léptű idegen
Hadd jöjjön hát. -
Oltson el minden kis-ablaknyi fényt
Csalóka fényt, -
Tegye teljessé ezt az éjszakát.

Jön.
Nagy, mérföldnyelű léptekkel halad,
Most, itt, itt lesz a nagy találkozás,
Ahol megálltam,
E haldokló lámpavilág alatt.

Most! - Elment.
Elment, és szóba sem állott velem,
Csak megnézett a kalapja alól
Akár az élet és a szerelem.

Kolozsvár, 1927 november 18

Az örök liften

A föld öle s a csillagok között
Tornyosul sok-sok világ emelet,
Közöttük az örök lift egyre jár
És halkán bűg a Mindenség-motor.

A klinikán, hol tavalyelőtt nyáron
Gyógyultam, - nem volt emelet, csak három,
De köztük is az örök lift haladt...
Két emelet közt egyszer elakadt.

Fagyasztó csend lett, a bűgás elállt,
Mintha a Minden szívverése állna,
S a szörnyű csendben messze valaki
Irgalomért és életért kiáltna...

A liften egy orvosnő volt velem,
Derék szorgalmas és vidám leány,
Menyasszony éppen. - Először-utolszor
Akkor néztem meg arcát igazán.
Látva fagyasztó, dermedt döbbenésem,
Aján kinyílt egy mókás, bölcs mosoly:
Most, - mondta, - várunk kissé, meglehet,
(Hogy fülelt a sok világ-emelet!)
De aztán, - s megint az a bölcs mosoly -
Fent, vagy lent, - kikötünk valahol.

Igaza volt. Őt levitte a lift
Mélyre, mélyre a föld szintje alá,
Vagy magasra a csillagok fölé.
Engem a földön hagyott, ott, ahol...
De biztatgat egy távoli mosoly:
Fent, vagy lent, - kikötünk valahol.

Pécs, 1928 november 15

A gyermek

I. Mikor sírt

Sírt keservesen, tehetetlenül,
Ideg-tépőn és szívet-szaggatón.
Szülő-szív nem volt a szívem helyén,
Karomra nem vehettem ringatón.
Nem segíhettem rajta semmikép.
Csak néztem riadt bús poéta-szemmel,
Nagy szájalommal és nagy félelemmel
A gyermeket, a mások gyermekét.
A sírásában infernó jajongott,
Azt hittem, összecsap a föld s az ég.
Kis ajka ahogy görbült lefele,
A végtelenbe kérdőjelet írt,
Azt kérdezte, hogy mért jött ő ide.
Csöpp száján, e parányi résen át
Kitörni, s égignyujtózzkodni láttam
A nagy démont: a Diszharmóniát.

Az ősök sorát láttam szertefolyni,
És kis testében újratömörülve
A nyomorúság kardalát dalolni.
A szülők találgatták: mi leli.
Én tudtam, látón s tehetetlenül
Tudtam: *egy fáj: az élet fáj neki.*
Szegény kis szíve új kis dobverő,

Mellyel a sors a vak marsot veri.
Hová, hová, minek, minek?
A végzet dobját minek veritek,
Szegény kis dobverők, szegény szívek?
Elkábultam, - nem tudtam hol vagyok,
S az Isten velem van, vagy ellenem, -
Hálát adtam, hogy nincsen gyermekem.

2. Mikor bámult

Két pici csillag,
A miriádból kettő,
Két összeillő:
Az égről lefutottak.
Azelőtt fenn ragyogtak,
Azelőtt tükröződtek
Tavakban, tengerekben,
Csillagravágyó bús emberszemekben.
Most bennük tükröződik a világ.
Körülbámulják ezt a szűk szobát,
E gondból rakott ember-madárfészket,
Néznek kereken, értelmetlenül,
Tapogatódzva, vad-idegenül,
Csak pitymallik bennük a csillag-lélek,
Fénye elkopott a nagy zuhanásban.

3. Mikor mosolygott

Most átfutott arcán egy sugár.
Egy tűnő, hűnyó, bujdosó sugár,
Mely annyi sírás-zivatar között
A homlokunkra mégis visszajár.
Látom üstökös-útja fordulót:
Mikor anyjára csillan: „Ismerem!”
Mikor mint fényzőkőkút, vagy rakéta
Lobban fel az első játékszeren.
Mikor mélázva, csendes ragyogással
Nyomon kíséri az első mesét.
Mikor először símogatja meg
Egy kisleány rokon-tekintetét.
Látom az első saját-gondolatnál
S az első büszke férfi-tett után
E visszatérő üstökös-mosolyt
Derengni éjbehulló homlokán.
De mindhiába anyaöl és játék,
Tündérmese, gondolat, szeretet:
Az űrben járó üstökös-mosoly
Görbéjét kiszámítani nem lehet.
Soká elmarad, ha tetszik neki,
S ha tetszik, gyakrabban is megjelen,

S útja szeszélyes tűz-kanyarodóit
Igazán csak Te tudod, Istenem.
Azt is tudod, hogy nyomorult vagyok,
Mosolyod rajtam ritkán ragyogott,
Értem kivételt kedved nem tehet.
Nem rövidítheted meg a telet,
Nem hosszabbíthatod meg a nyarat.
És mégis kérlek, engedd visszatérni
Gyakran e gyermekhez a sugarat.

4. Mikor aludt

Jöttünk, mentünk, beszéltünk hangosan
Gyors lámpafény gyúlt, hirtelen sötét lett,
Az ajtó nyílt, az ajtó becsukódott,
Feldübörgött a nagyváros zaja:
Ő csak aludt.
Az álma mélyebb volt a tengereknél,
S a csúcsok csendjénél fenségesebb.
Hol járt, ki mondja meg?
Micsoda álompartokon barangolt?
Talán otthon, az igazi hazában.
Aludt, mint gyökerében a virág,
Aludt, mint a rügyben a rengeteg,
Aludt, mint a vetés a hó alatt.
Éreztem, ez az Isten békessége,
Mely minden értelemnél magasabb.

Kolozsvár, 1928 január

Non omnis moriar

A székesegyház roppant tornyai:
Négy óriási felkiáltójel
E kicsi park-részletre is ügyel.
Én itt e percben elborongva állok, -
A holt lombot egy ember sepri össze,
E zord zörgésbe hangzanak ki hát
S végetérnek az őszi szertartások.
Egy kövön jártatom a szememet,
Emlékkő egyszerűbb már nem lehet.
Rajta halványan két művész neve,
Megtudom, hogy mult század közepe...
Egyik fuvola, a másik fagot, -
És mind a kettő milyen rég halott.
Nem nagy nevek és nem zene-titánok...
Jaj, az a szörnyű ember hogy zörög,
S hogy fakulnak az őszi szertartások.

De ki tudja, - Pécs ősi városában
Egy unokában, vagy dédunokában
Valahol él a testté vált ige,
A gyümölcstermő, áldott szerelem,
Mit felidézett régi dobogón,
Régi májusban, égis-lobogón
A fagot s fuvola meddő szíve.

S a lenge hang, amelynek nincsen partja,
Most nemzedékek bolthajtását tartja.
Azért bennem is, míg itt halkán állok
Újrakezdődnek régi szertartások.
Seperj kísértő, zörögj csak, zörögj, -
Zord levélzörgés alól, föld alól
Fagot s fuvola kettős hangja szól.

Pécs, 1928 november 22

Gondolok valakit

Gondolok valakit,
Akivel összefügg az életem.
Lehet: nem ismerem,
Lehet, nem fogom ismerni soha.
Lehet, hogy egy más csillagon lakik.
És mégis összefügg az életünk
Rejtelmes, örök rendelés szerint.

Nekem kárhozni kell,
Romolnom napról-napra, -
Hogy napról-napra üdvözljön ő

Nekem vétkezni kell,
S a vétkem súlya alatt roskadoznom, -
Hogy ő állhasson a szentség fokán.

Nekem szenvedni kell,
Őrlődnöm gyötrő nyughatatlanságban, -
Hogy Isten békéje vele legyen.

Nekem nehéz követ kell hordanom
A szívem helyén, - hogy könnyű legyen
Az ő szíve és szárnyas és szabad.

Nekem a tétlenségnek mocsarában
Kell vergődnöm, - hogy ő oltárt emeljen
A munkának s titáni templomot.

A föld nehéz és kesernyés szaga
Kell hogy körüllibegjen engemet, -
Ő csak úgy érzi rózsák illatát.

A mindenség roppant lépcsőzetén
Egy lépcsőfokot le kell szállanom, -
Hogy ő hághasson egy lépcsőfokot.

Mikor ő a világ-zenitre ér,
S én a nadiron szétmorzsolva fekszem:
Akkor telik be kettőnk végzete.

Kolozsvár, 1928 február 16

Már lassan...

Már lassan mégis elindul a hó, -
Ha kínjaim is mennének vele!
Halk pattogással ha lemállna rólam
Koporsóm sziklakemény fedele,
Elszivárogná földbe, fűbe, fába -
Lázárként lépnék ki a napvilágra, -
Vagy elszivárognék én is vele.

Kolozsvár, 1928 február 19

Fekete gyémánt

Egy arc derűje lelkembe ivódott:
Őserdő fáiba a napsugár.
Tegnap volt, vagy százezer éve már:
Én nem tudom.
Én azt tudom csak, hogy lement a nap,
Egemről egy mosoly leáldozott.
Kihűlt és megkövült a rengeteg. -
De mit most tárnamélyről felhozok:
A fekete gyémántban napmeleg:
Az a mosolygás lappangva remeg.
Nektek adom - hogy melegedjete.

Kolozsvár, 1928 április 18

Kedves kertész

Fülöp Károlynak

Kit átültetted a nagy lapályra:
- Kedves kertész - vigyázz a virágra!
Ha gyökerestől ültetted is át:
Kényes virág az átplántált virág.
És hátha mégis, mélyen föld alatt
Sok-sok hajsza-erecske itt-szakadt?...
Légy egyszemélyben mindene neki:
A délibáiban - Erdély színei.
Akácillatban - fenyőfuvalom,
Mely átszánt egy szép, szabad homlokon.
A multja is légy, ne csak jelene,
A temetőbe is menj el vele...

Állj Örhegy gyanánt a lelke felett -
Ott, rajtad kívül nem lát más hegyet.

Kolozsvár, 1928 április 17

A Bethesda partján

*„Vala pedig ott egy ember, ki harmincnyolc
esztendőttől fogva való betegségben
fekszik vala.”*

János ev. V:5

Harmincnyolc esztendeig volt beteg...
Harmincnyolc év... ó idő-rengeteg,
Ó, csigalassan kúszó nappalok,
Ó, végevárhatatlan éjjelek!
Ó, zaj, mely örjít, ó, csend, mely gyötör,
Ó, tehetetlen kín, maró csömör,
Ó, nagy alkalmak örökre múlása,
Kis, édes percek tovasuhanása
Hasztalanul, megfoghatatlanul, -
Hiába termett datolyát a pálma
S hajtott ki az olajfa vigaszul.
Harmincnyolc esztendeig volt beteg,
Mindenki terhe, magának teher, -
Harmincnyolc ólomlábú év alatt
A fátum mindent elcserél-kever
A lélekben, a mély műhely-homályban.
Ez a szív kővé keményedhetett,
Túlcsordulhatott alázatosságban,
Harmincnyolc esztendeig volt beteg:
Ha ártatlan volt, bűnössé lett tőle,
Ha bűnös volt, kitisztult hófehérre,
Ha volt önérzet benne: ronggyá váltott,
Ha volt szikla-dac: finom porrá málott,
Feküdt a tóparton, s a tóba nézett...
A Tó, ez volt az egyetlen ígézet.
A Tó, a Bethesda, a gyógyulás:
Leszállani szent, megszállott vizébe,
Mikor rájön a nagy „háborodás”,
Mikor rászáll az Isten angyala,
Súlyos szárnyával sujtja a habot,
S gyöngy-buborekként a titkos mélyből
Fakadnak a megmentő balzsamok.
A Tó... közel volt, s mégis messze volt,
Elérhetetlen, mint a csillagok.
A többiek mégis csak lejutottak,
Lejutottak a bénák, a vakok
Valaki vitte, támogatta őket,
Hadd lépjenek a vízbe legelsőknek,
S ki soká túrt, sokáig vérezett,
Egyszer mégis elsőnek érkezett.

Csak ő, csak ő nem érkezett oda...
Nem volt, ki támogassa, levigye,
Talán oly súlyos volt, oly tehetetlen,
Oly bűnös élő-halott teteme,
Hogy ember-erő el nem bírta többé.
Elmúlt megint a szent háborodás,
A nagy alkalom, a boldog varázs,
Elszállt megint az Isten angyala.
A halott öröm utolsó leánya:
A halványzöld fürtű tündér-remény,
Az is a világ végére szökött.
Éj lett, ragyogtak irgalmatlanul
A csillagok a Bethesda fölött.
De másnap reggel Jézus arra jött.
Kolozsvár, 1928 május 16

Láthatlan íjász

A fantáziám madaraira
Lappangva les egy láthatlan íjász,
Hervadó lelkem ős-bozótja közt
Áll, térdel, fekszik, de alig hibáz:
A sápadt égből kék vér harmatoz.
És hullanak az ős-bozótba vissza
Átszegzett szívvel a gyors madarak,
Csak a nyílvesző még sebesebb szárnya
Mutatja fölmeredve hallgatag,
Megtört pályán az induló irányt.
Kolozsvár, 1928 május 16

Rakéta-hajó

Valaki ma értem imádkozott.
Nem, nem bírom másképp megérteni
Az édes enyhülést, mely elfogott.
Valaki értem jól imádkozott.
Imája roppant kezdő-sebességgel
Megragadott, és végtelenbe vitt,
Sötét sorsommal bűgva befutotta
Az Isten-távol fény-mérföldjeit.
Mellette naprendszernek múltak el,
Mint vonat mellett éjjel házikók, -
Jézus kikötő-szíve várta már
Az értem kilőtt rakéta-hajót.
És szóltak ott fenn: Jól van, hát legyen.
Függesztessék fel ma este a fátum, -
Egy órára, míg a nap lemegyen,
Legyen neki szabadság, kegyelem.

S egy óráig, míg a nap lebukott,
Áldottam gyöngyházfényű ég alatt
Az ismeretlen rakéta-hajót,
Mely értem Isten trónjáiig halad.

Kolozsvár, 1928 június 9

Ha majd...

Ha majd fűszál leszek,
Mert az leszek,
Igénytelen, egyetlen-egy fűszál,
Egy a sok-sok közül, ahogyan most
A hó alól kibukva sorba áll, -
Ha majd fűszál leszek,
Lesz-e emlékem régi életemről,
A fájdalmasról, torzról, tévedetről?

Ó, voltak itt is fűszál-perceim
Igénytelenek, tiszták, szabadok,
Az egész réttel együtt-zizzenők,
Nem nagyzolók, és nem hitegetők, -
Ó, néha itt is hajnal ragyogott.

A hajnal harmatot is hullatott:
Részvét esője csókolta fejem,
És tündöklött az álom-kék magasság
A lelkembe hullt harmatcseppeken.
E ritka, drága fűszál-perceket,
Amikor nyitva láttam az eget:
Ezeket nem hagyom a sírverembe.

Magammal viszem fűszál-életembe.

Kolozsvár, 1928 február 19

A kereszt fogantatása

A Szentlélek nagy fergeteg-köpenyben
A Libanonra szállott.
A Libanon csúcsán egy cédrus állott.
Törzse obeliszk, feje korona.
A Szentlélek ráharsogott: Te fa!
Máriától, a Szűztől most jövök,
Csirázik immár az Isten fia,
És áldott ő az asszonyok között.
Most rajtad a sor: im, vihar-kezemmel
Megáldalak: légy terhes a kereszttel!
Légy te is áldott minden fák között,
Érezd, hogy nő benned a feszület,
Éveid: a Megváltó évei,
Míg utatok egykor összevezet.

Rajtad csorogjon végig Krisztus vére,
Kidöntve majd magányod vadonából
Állítsanak a világ közepébe.
Ott állj majd minden árva faluvégen,
Ott függj a cellák kietlen falán,
Ős-fádnak ezer apró másaképen.
Forgácsolódj szét millió darabra,
A Szabadító tekintsen le rólad
Millió megbilincselte életrabra,

A Szentlélek nagy fergeteg-köpenyben
Tovazúgott a Libanon felett,
Zúgásában ezer fa reszketett,
Ordító erdőn ment harsogva át,
Csak egy fa értette meg a szavát, -
Lehajlott óriási koronája:
Kereszt-sorsának megadta magát.

Kolozsvár, 1928 március 1

Régi csoportkép előtt

Baráti emlék: „érettségi kép”,
Húsz éve itt függ a szobám falán,
Húsz év óta talán ma legelőször
Néztem e kép szemébe igazán.

A fényképész csoportba állította
És lombfűzérrel fonta őket át,
Az élet pedig szerteszét dobálta,
Mint egy csoportba lecsapó granát.

Két szomszédomra hull tekintetem:
Egyik, gondolom, mezősegi pap, -
A másik néma kertész, muszka síkon
Porával éltet vadvirágokat.

Sápadt homlok a jobb sarokba fenn,
Kemény tornász, mindenkit letépert, -
S már akkor intett neki messziről
A temetőnél is szomorúbb kert.

Alul a két utolsó szörnyű sorstárs
Egymás mellé hogy is kerülhetett?
A fotografus megálmodta tán
Önként kihívott testvér-végüket?

A csillagásztól Csehszlovákiában
Szeretném ma este megkérdeni:
A földrengésből elég volt-e már?
S mit mondanak a csillagok neki?

Az akkori fesztelen cimborákból
Barátom mostanig csak egy maradt,
Ha bírnám, járnám vele még ma is
Szerelmünket: a nagy havasokat.

Az élők közül azóta néhány
Életem ködvilágán átsuhant,
Húsz év után éppen ma kellene
Találkoznunk: kiket nem rejt a hant.

Ma kellene összesereglenünk
Vezetőnk, a nagy „Tanító” körül,
Kinek vetéséből egy kis magot
A lelki roncs is őriz örökül.

Ma kellene összesereglenünk,
S vajjon van kettő, ki találkozik?
Vérbefúlt az első decennium
És fáradtságba fúl a második.

Akik élnek, ó, hány határon át
Kellene árkon-bokron futniok,
Hogy köszöntsék a kút mellett a fűzfát
S templom tövén a kollégiumot.

Állok a régi csoportkép előtt,
Saját sorsom is reám nehezül, -
Minttha kihült, üres és óriás
Granát-tölcsérben állnék egyedül.

Kolozsvár, 1928 június 27

A szobor helyén

Kerestem, s megtaláltam a helyet.
Már égre nem törtek nagy vonalak,
Csak áldozati illat lebegett.
Körül vasrács, és belül puszta gyepp,
De a gyepp közt gyöngyvirág-levelek.
A levelek közt egy-egy karcsú szár,
Hogy mennyi nőtt: én nem számláltam meg,
Csak hittel hiszem: éppen tizenhárom,
S tizenhárom gyöngy minden karcsú száron.
Hát ez maradt: túl szobron és időn,
Ércen, márványon, merev méltóságon,
Új viharon, új vértanúhalálon:
Tizenhárom gyöngy, tizenhárom száron.

Arad, 1929 május

Hozsánna annak, aki visszajött...

Én nem ismerlek Téged, ifjú nő,
Nem láttalak soha,
Ma hallottam, hogy a világon vagy,
Ma hallottam: Erdélyországé vagy, -
Hozsánna neked, aki visszajöttél.

Te nem tudod, micsoda fájdalom
Örvénylik az én örömöm mögött:
Búcsúzni mindig, búcsúzni megint...
De egy fecske most visszaköltözött,
Hozsánna neked, aki visszajöttél.

Búcsúztatni, - ó hányszor búcsúztattam
Tíz esztendő alatt,
Szívem elfáradt, könnyem elapadt,
Szavam se száll az indulók után, -
Hozsánna neked, aki visszajöttél.

Mert most se telt még be a sorspohár,
A nagy sebből a vér most is buzog,
De búcsúztatni én már nem tudok, -
Ahelyett kendőm feléd lengetem:
Hozsánna neked, aki visszajöttél.

Áldott legyen a bejöveteled,
A hegyek istene legyen veled,
Áldott a frigy, mely visszarangadott:
Sodró, szerelmes székely Nemere, -
Hozsánna neked, aki visszajöttél.

Én nem ismerlek téged ifjú nő,
De Te vagy az én elégtételem,
Ki annyi drága ismerős után
Hasztalan tártam ki tartó kezem:
Hozsánna neked, aki visszajöttél.

Szeretnék most a télbe kirohanni,
S neked, Te idegen
A végtelenből virágot szaggatni, -
Csakhogy ne lássak több búcsúvirágot, -
Hozsánna neked, aki visszajöttél.

Nagyon fáj a szívem,
Tán azért lengetem
Tüzes üszökként ezt az örömet,
Dacos, kétségbeesett örömet:
Hozsánna egynek, - aki visszajött!

Kolozsvár, 1929 január 24

A fordító

Károli Gáspár emlékezetének

Alkotni könnyebb: a szellem szabad,
A képzelet csaponghat szertesét,
Belekaphat a felhők üstökébe,
Felszánthatja a tenger fenekét,
Virágmaggal eget-földet bevethet,
Törvényé teheti a játszi kedvet,
Zászlóvá a szeszélyt, mely lengve lázad,
S vakmerőn méri Istenhez magát...

Az alkotás jaj, kísértetbe is visz.
A fordítás, a fordítás - alázat.
Fordítani annyit tesz, mint meghajolni,
Fordítani annyit tesz, mint kötve lenni,
Valaki mást, nagyobbát átkarolva
Félig őt vinni, félig vele menni.

Az, kinek szellemét ma körülálljuk,
A Legnagyobbak fordítója volt,
A Kijelentés ős-betűire
Alázatos nagy gonddal ráhajolt.
Látom: előtte türelem-szövétnek,
Körül a munka nehéz árnyai:
Az Igének keres magyar igéket.
Látom, hogy küzd: az érdes szittya nyelv
Megcsendíti-e Isten szép szavát?
És látom: győz, érdes beszédinek
Szálló századok adnak patinát.
Ó, be nagyon kötve van Jézusához,
Félig ő viszi, félig Jézus őt.
Mígnem Vizsolyban végül megpihennek,
Együtt érve el egy honi tetőt.
Amíg mennek, a kemény fordítónak
Tán verejtéke, tán vére is hull,
De türelmén és alázatán által
Az örök Isten beszél - magyarul.

Kolozsvár, 1929 március 12

„Lélektől lélekig”

Tóth Árpád posthumus-kötetéhez

E percben tettem le a könyvedet.
Ismertetni, méltatni kellene...
Te mosolyogsz egy távol csillagon,
S azt mondod: pajtás, ne bajlódj vele.
Te azt mondod, hogy mindeneket látsz,
Hogy láttad befele folyt könnyemet,
Azt mondod, neked nem kell méltatás,
Csak síron túl egy kicsi szeretet.
Ó, messzelakó, köszönöm e szót.
Ha láttál, láttad bennem magadat,
Láthattad, lelkem hogyan itta fel
Kristálycsillámú hagyatékodat.
Láthattad, hogy kavar fel halk szavad,
Hogy int felém a szomorú tető,
Ragyog reám elérhetetlenül
Tört alakod, a szépen szenvedő.

Láthattad: kálváriád utait
Hogy jártam értőn ma este veled,
Bámultam beteg gazdagságodat,
S szégyeltem beteg szegénységemet.
Egy-egy igédre úgy ismertem rá,
Mint amely bennem régen vándorol
Gyötrelmesen keresi önmagát,
De testté nem válhatva, szétfoszol.

Ám benned testté lőn, ki nem vagy test már,
Míg én még hurcolom a bús igát,
És járom, szikkadt szívvel egyre járom
Vers-stációim meg nem írt sorát.
A méltatásod, látod, elmarad,
De bölcs mosolyod hozzám érkezik,
Kik egymást nem ismertük itt alatt:
Suttogjuk ma: „Lélektől-lélekig”.

Kolozsvár, 1929 március 19

Elmégy

Áprily Lajosnak

Elmégy...
Kis ör-domboktól roppant ormokig
Erdélyben körbenfut a döbbenet:
Nem ember megy, - hegy-bajtárs távozik.

Ha Te elmégy, emberszó ne zavarja
A hegyek óriási kardalát.
A tetők, „többen száznál és ezernél”
E kurta, bús, utolsó nyáron át
Összegyűjtik szurdukba, szakadékba
Költészeted minden motívumát.
Úgy készülnek a búcsú-riadóra,
Úgy tanulják a nagy szimfóniát.
Ha Te elmégy, emberszó ne zavarja
A hegyek óriási kardalát.

Ha Te elmégy, ember ne búcsúztasson,
Búcsúztassanak Téged a hegyek.
Ne sirassanak érzékeny dalocskák
Csak büszke, nagy, stoikus énekek.
Ha Te elmégy, ember ne búcsúztasson,
Búcsúztassanak Téged a hegyek.

Ha Te elmégy, mi néma csendben álljunk,
Néma csendben, és lehajtva fejünk.
Úgy hallgassuk a hegyek kardalát,
Mely szertezengi: mi voltál nekünk...
Hogy csendes voltál, mint a szikla lelke,
De szikla-lélekként laktál velünk.

Ha Te elmegy, mi néma csendben álljunk,
Néma csendben és lehajtva fejünk,
Mert mindannyian bűnösök vagyunk,
Hogy Téged, Téged elveszíthetünk,
Hogy Téged, Téged meg nem tarthatunk
Ha Te elmegy, mi főlehajtva álljunk,
Mert így, vagy úgy, de bűnösök vagyunk.

A hegyek óriási kardala
Kísérjen a határig Tégedet,
És zúgjon, harsogjon ítéletet
Országok, népek és idők felett,
És fellebbezze meg a végzetet!
És csikarjon a csillagoktól ki
Egy „vizontlátásig”-ígéretet!!
A hegyek óriási kardala
Kísérjen a határig Tégedet.

Nagyvárad, 1929 május 31

Nagypénteki szertartás

Ágyam fölött, a feszület fölött
Karácsonytól egész Nagypéntekig
Híven virrasztott egy fenyőfa-ág.
(Ó, szelíd dísz, - ó, vad nyomorúság!)
Hú zöldje végül mégis elkopott
Lett ő is szikkadt, aszott kis halott.
Éreztem: nálam tovább nem marad
Nem bírja lelki szárazságomat,
S egy durvább illetésre szertehull.

De nem ily halált szántam én neki.
A kemencében énekelt a tűz,
Zsoltároztak a lángok lelkei.
A száraz ágat helyéről levettem,
Vigyázva, ahogy halottat viszünk, -
S a tüzes kemencébe bevettem.
Nagyot lobbant, - és színes lett a láng.

Erdők nagyságos tömjén-illata
Elborította rögtön a szobát.
A száraz ágból kiröppent a lélek,
Jöttek adventek, - karácsonyok, - évek,
És hittem én is: hátha mégis élek...

Nagypéntek volt, a fűz már ideadta
Barkáját kedves kéz által nekem,
Hogy a szent főnek új dísze legyen.
Az ólomszínű éji ég alatt
Langyos, ébresztő áramlat haladt,
És gyermekkorom ölén, a hegyen
Rügyet bontott a borostyánbokor.

Kolozsvár, 1929 március 30

Kívülről

Járosi Andornénak

Kis ablakfülke mély boltív alatt:
A rendházból a templomba lelátok.
Befagytak az orgona sípjai,
Az oltáron nem imbolyognak lángok.
Nagy hallgatás van, és nehéz homály.
Ilyenkor, istentisztelet után

Az Isten egymagába mit csinál?
Nagy, üres háza kellős közepén
Mire gondol? Szorongva kérdem én.

Az Isten, akit én úgy keresek,
És nem találok, nem találok meg:
Ítélt, irgalmaz, gondol-e reám?
Általa küldött csomagot Anyám?
Kezével írnak nekem levelet?
Kezével símogat a szeretet?
Szavával vigasztal az orvosom?
Ó, hol találom, hol találhatom?

Ó, tompa, tompa a szívem, s hideg
Azért, azért nem ragadhatom meg,
Azért járok hiába templomot,
A templomokban otthon nem vagyok.
Csupán így, istentisztelet után
Az üres isten-házba nézni le,
Szorongva lesni: gondol-e reám,
Így, kívül, kívül a szentély falán:
Ez vagyok én, ez vagyok igazán.

Nagyvárad, 1929 június 6

Valaki álmodott...

Valaki rólam nagyot álmodott,
Martírnak álmodott meg - engemet.

Ha így lett volna, - már rég nem cipelném
Törpén tovább a törpe éveket.

Hamuszín hajnal... zord kaszárnyatér,
Egy modern Neugebäude - meglehet...

Most sorakozó... tompa gyászdobok
Visszhangozzák a végső ütemet.

Most zár csikordul... börtönajtó nyílik...
Nem engedem bekötni szememet.

Most - vezényszóra fölemelkedik
Négy puskacső, - és némán ráammered.

Most - egy utolsót kiáltok talán:
Erdély, az Isten maradjon Veled!

Aztán - piros vér, és fehér halál,
És zöld fű - békült poraim felett.

Ó, ismeretlen, naiv álmodó,
Ezt a víziót köszönöm neked.

Nagyvárad, 1929 június 6

Másvilági vándor a kezemen

Fehér lepke felhőtlen ég alatt,
Hagyd most egy percre a virágokat.

Ne nézd, hogy száraz kóró a kezem,
Ne nézd, hogy lelkem mézet nem terem.

Jer, telepedj meg a kezem fején, -
Csupán te érintsd, - nem érintlek én.

Az érintésed mily finom, - ilyen
Lehet egy túlvilági szerelem.

És most mesélj, - mondd el, hogy egykoron
Itt ültél te is egy kerti padon.

Magadbaroskadtan és egyedül,
Némán, bénán és tehetetlenül.

Emberként, kit a teste-lelke nyom,
S tudja, nincs szabadító hatalom.

S ím, lepke lettél, szárnyaló, szabad:
Fehér álom, nyugtató gondolat.

Ne nézd, hogy lelkem mézet nem terem,
Egy pillanatig maradj még velem.

És vigasztalj, hogy lepke leszek én,
S lebegek, mint te, valaki kezén,

Ki majd, magába rogyva - egykoron,
Ül itt, mint én most, egy kerti padon.

Nagyvárad, 1929 július 1

Az álorcás magyar

*Bethlen Gábor halála háromszázadik évfordulójára
Makkai Sándornak*

A magyar erő roppant ormain
Jártatta hideg, szomorú szemét:
Mohács mögött, ország-halál mögött
Csillogtak messze Mátyás csúcsai...

Rajtuk jártatta szomorú szemét,
Róluk álmodott szörnyű éberem:
El nem ragadták álma paripái,
Önuralom zablázza zordonul.

Tudta: ütközni nyílt hely nincs sehol,
Sem döntő diadalra rónaság,
Sziklák közt folyt véres bujócska-játék,
Erdélyi farsang, komor karnevál.

Az új mulatság új magyart kívánt.
Nem ledübörgő felvonó-hidat,
Nem *egy* ellenség ellen egyenest,
Fedetlenül kirontó Zrínyiket.

Az új mulatság más magyart kívánt:
Kardos magyart, de álorcásat is,
Sok ellenség közt zúzott csontjait
Bölcsen forgató, „praktikás” magyart.

Ő lett az új, az álorcás magyar,
Ki váltogatott, száz álarc alatt
Híven hordozta s változatlanul
Örök-egy arcát, faját, Istenét.

Sziklák közt folyt véres bujócska-játék:
Előre két lépés, meg vissza három,
Kettő kelet, kettő nyugat felé...
Csillogtak messze Mátyás csúcsai.

Előre két lépés, meg vissza három,
Kettő kelet, kettő nyugat felé:
Az ördögökkel kellett cimborálni
Látszatból néha, - mindig Istenért!

Ő lett az új, álorcás magyar,
A kérdező: Ki látott engemet?
Az alkudozva is félelmes úr,
A hajlongva is töretlen gerinc.

Messze maradtak Mátyás csúcsai,
De Erdély épült az álarc alatt
S a magyar mérleg egyensúlya lőn
Világ-súlyok vak zuhanása közt.

Nagyvárad, 1929 október 7

Kövek zsolttára

*A kolozsvári evangélikus templom
centenáriumán Liedemann Márton
templom-építő lelkész emlékének*

Elhalkult, és elhalt az orgona...
De új nesz kél most a templomfalakból.
Nem halljátok? Itt körül a falakban
Dobognak a beépített kövek.

Külön dobban meg minden kicsi kő,
És mégis, mégis egy ütemre vernek,
Egy óriási templom-dobbanással.
Isten, ha akarja, a köveket
Dobogtatja meg a szívek helyett.

Kő-nehéz szívvel, dallamtalanul,
Lehajtott, fáradt fejjel figyelek.
Szeretném, ha szívem megállana,
S csak a százéves templom kövei
Dobognának tovább...

Dobognak... dobbanásuk lassan áthat,
Felmelegíti dermedt véremet,
Lassan megértem a beszédjüket:
„Mi kövek voltunk, rossz, rideg kövek,
Kemény kövek és haszontalanok,
Nehezek, otrombák, formátlanok,
Tehetetlenek, tompák, elesettek,
Mozdíthatatlanok.

Hevertünk hét országban szerteséjjel,
Utak mentén, száraz patakmederben,
Omlásokban, elhagyott kőtörőkben.
Vad éleinkbe ütközött a nap,
Horzoltuk az éjszaka bársonyát,
Véresre törtük vándor lábait,
Hevertünk külön-külön szerteséjjel,
Egymásról alig tudtunk valamit,
És nem álmodtunk templomról soha.
De jött egy ember, törékeny, beteg,
A lelke égett, szíve dobogott,
Az az ember templomról álmodott.
Tudta, kövek hevernek szerteséjjel
Tehetetlenül, haszontalanul,
Vadul, otrombán és formátlanul, -
Elindult a köveket megkeresni.
Omlásokban, elhagyott kőtörőkben,
Utak mentén, száraz patakmederben,
Barangolt hetedhétországon át,
Hol éleinkbe ütközött a nap,
Horzoltuk az éjszaka bársonyát
S véresre törtük az ő lábait.
Az az ember keresett, s megtalált.
És azt mondta nekünk: Ti templom lesztek.

Falakká fogtok összeállani,
És visszaveritek az Ige hangját,
És visszazengitek az orgonát, -
Az imádkozó nagy nyomorúságot
S az áhítat szárnyaló énekét
Szent nyugalommal veszitek körül.
Halkan dobogni fogtok a falakban,

Külön dobban meg minden kicsi kő,
És mégis-mégis egy ütemre vertek,
Egy óriási templom-dobbanással.
Isten, ha akarja, a köveket
Dobogtatja meg a szívek helyett.
Így szólt hozzánk a templom-építő.”
Így beszélnek ma hozzánk a kövek.

1929 december 1

Csonkatornyok

Itt állok a csonkatorony tövén.
Rég tető alatt a csonkatorony,
S tető alatt a költő élete,
Biztos, erős, égi tető alatt.
Befejezetten, készen, ragyogón,
Az idvezültek csendes mosolyával
És véghetetlen, örök szánalommal
Nézi mindazt, mi itt lenn csonkaság.

Itt állok a csonkatorony tövén,
Itt állok romló, csonka életemmel,
A képzeletem, mint veres kakas
Most felrepül a torony tetejére,
Lihegve, dülva, zúgva sisteregve
Égetem porrá a biztos tetőt.
Hadd lássam csonkán a tornyot megint,
Feketén, pusztán, kiszolgáltatottan,
Esőben, hóban, szélben morzsolódva,
Hordozva a villámok bélyegét,
Mit beleütöttek a századok.
Lássam, mint egy nagy, imádkozó ujjat,
Nyomorék, torz ujját e beteg földnek,
Ki ősi épségéről álmodik,
És eped, eped új épség után...

Hadd lássam csonkán a tornyot megint,
Csonkán, mint magamat, mint titeket.
Vagy, melyikünk mondhatja: kész vagyok
Van tetőm, nincs hiányom semmiben?
Kinek nem fáj a csonka szerelem,
A csonka vágy és a csonka remény,
És minden csonka földi vállalat,
S a tervek égretörő csonkasága?!
Ki lát a feje felett fedelet?
Vagy: meddig lát?
És kit nem aláz porig az ige:
Nincs itten maradandó városunk?!

Hadd lássam csonkán a tornyot megint,
Csonkán, mint magamat, mint titeket,
Mint népemet, mint az emberiséget, -
Hadd lássam tágult, rémült szemeimmel
Csonkán városok, falvak tornyait,
Hadd lássam csonkatornyok végtelenjét
Szalontától az óperenciáig...
Csonkatornyok vagyunk mindannyian,
Csonkatorony a teremtett világ.

Hadd lássam csonkán a tornyot megint,
Ahogy Ő látta és megénekelte.
Ez az ének az igazi tető,
Erre nem száll fel a veres kakas.
Ilyen tető volt minden éneke,
Romló életek felett a fedél,
Csonkaságnak a kiegészülés,
Földi remények után égi álmok,
Toldi szerelme minden szerelemnek,
Toldi estéje minden alkonyatnak.
Tetőt emelt minden csonkatoronynak
Szalontától az óperenciáig,
Amíg a saját árva élete
Csonkatornyát egészítette ki.
Itt állok a csonkatorony tövén.
Rég tető alatt a csonkatorony,
S tető alatt a költő élete,
Biztos, erős, égi tető alatt.
Befejezetten, készen, ragyogón,
Az idvezültek csendes mosolyával
És végzetetlen, örök szájalommal
Nézi mindazt, mi itt lenn csonkaság.

Nagyszalonta, 1929 december 8

Valaha voltam...

Valaha voltam riadó kiáltás.
Nem én szóltam, és nem én kiáltottam:
Az ember s a magyar
Jajgatott bennem és kiáltozott,
Rázta, mint Sámson, a templom-oszlopot,
A szelíd csillagokat riasztgatta:
Mit tündökölnék olyan bölcsen ott fenn,
Mikor mi itt lenn könny és vér vagyunk?!
Valaha voltam tragikus kiáltás.

S lettem síró, beteg légyzümögés,
Vak vergődés egy őszi ablakon,
Élni nem tudás, halni nem merés,
Panasz, mit meg nem érthet senki sem,
Jajszó, mely teljesen testvértelen,

Kín, amely kicsinyes a csillagoknak,
És furesa szánalommal mosolyognak
Rajta a küzdő, élő emberek.
Ki tragédiák harsonája voltam,
Lettem beteg őszi légyzűmmögés.

Akarok lenni még egyszer kiáltás...
Ó, Doktorom, gyógyíts meg engemet, -
De ne gyógyíts meg engemet magamnak.
Mert annak jaj csak, ki magának él,
És annak jaj csak, ki magának szenved,
És annak jaj csak, ki meghal - magának.
Gyógyíts meg engem a beteg világnak.
Hadd éljek ismét testvér-közösségben,
Hadd legyek ismét ember és magyar.

Hadd jajduljak velük, ha jajgatok,
Értük rázzam a templom-oszlopot,
A csillagokat értük riasztgassam:
Mit tündökölnék olyan bölcsen ott fenn,
Mikor mi itt lenn könny és vér vagyunk?!
Beteg őszi légyzűmmögés helyett
Legyek még egyszer riadó kiáltás...

Nagyvárad, 1929 július 15

KENYÉR HELYETT

1932

Kenyér helyett

„Változtasd a köveket kenyerekké!” -
Nem a sátán szól. Milliók zokogják.
Egyetlen jajkiáltás a világ,
Egyetlen kéztördelő mozdulat,
Egyetlenegy roppant fenyegetés.
A nyomorúság völgyei fölött
A bosszúálló Isten hegyei
Feltornyosulnak irgalmatlanul,
Nem indulnak változni kenyerekké.

„Változtasd a köveket kenyerekké!”
Hallom én is a rettentő ígét,
Mint végítélet, úgy zuhan reám,
Szíven talál, mint kővé vált kenyér.
Az életemet mostan kérik számon,
Most köveznek kővé vált kenyerekkel.
Megálljatok... nagyon bűnös vagyok,
De talán mégsem úgy, mint hiszitek.
Én nem vettem el senki kenyerét,
Csak ép nem tudtam kenyeret keresni,
Csak éltem, éltem, ingyen, irgalomból,
Az Isten irgalmának hegyeit
Bebolyongtam virágot szedegetve,
Tudom, nem ér most falat kenyeret
Az egész szárazvirág-gyűjtemény.

„Változtasd a köveket kenyerekké!” -
Máskor talán feleltem volna rá,
Szóltam volna: „Nem csak kenyérrel éltek!”
Most torkom, szívem egyként elszorul,
Szédül a szó és megfullad a hang.
Csak Egy, csak Egy, csak Egy felelhet így, -
Nem én, nem én, az Ő nevébe se...
Testvéreim, ha volna rá hatalmam,
Testvéreim, ha tőlem függene,
Holnap puha sziklákon pihennétek,
Kenyérhegyek nőnének számotokra,
Hegyóriások csupa szín-kenyérből,
Merő aranykalácsból Alpések...
De nincs hatalmam, - betegen bolyongok,
S még most is virágokat keresek.
S ha még talállok egy-egy halaványat:
Tépelődöm, hogy megmutassam-e?
Asztalotokra merjem-e belopni -
Kenyértelen, üres asztalotokra
Kenyértelen kővilág kis virágát? -
Vagy morzsoljam szét a kezem között,
Mielőtt bárki rátekintene,
És fojtsam meg, mint gyermekét anya,
Mint bukott leány drága szégyenét?

„Változtasd a köveket kenyerekké!”
Hegyeket változtatnék - nem lehet.
Kenyértelen, kegyetlen kővilágban
Lehajtom megadással fejemet.
Testvéreim, ne könnyörüljeteK.
Kenyértelen, kegyetlen kővilágban,
A bosszúálló Isten hegyein
Én nektek most is csak virágot téptem.
Zuhogj fejemre, kővé vált kenyér:
Én vétkem, én vétkem, én igen nagy vétkem.

Koldus tündérek

Barátom téli kertjében

A gyümölcsfáid bekötözve láttam,
Felöltöztetve láttam csemetéid,
Karcsú derekuk újságpapír óvta:
A rossz hírek s a hiába-betűk
Összeszövődtek téli takaróba. -
Be lenge, lenge téli takaró!
Ehhez fogható lenge lepke-mezben
Csak tündérlányok lengtek bálteremben,
Rózsaszín ködben hajladozó fácskák,
Ragyogó, rendes, eltűnt ó-világban.
Ha egy acél-kéz kisöpri a termet,
S minden tündérkét úgy lengén kikerget:

Megfagytak volna télben, éjszakában
A pillangók egy pillanat alatt.
A te fácskáid télben, éjszakában
És Isten irgalmában állanak.
És ennyi minden, amit te tehetsz,
És ennyi minden, amit tehetünk:
Papírral, ronggyal és remegő kézzel
Itt-ott egy fácskát bekötözgetünk.
A rossz hírek, a hiába-betűk
Összeszövődnek téli takaróba,
A rongy, a papír és a Kegyelem,
Ha érünk új tavaszt - -
Tündérkéidet tavaszig megóvjja.

Lefelé menet

Máté 17

1

„Elváltozék...” Köntöse mint a hó.
Olyan szép, hogy már-már félelmetes, -
Mégis: a hegyen lakni Vele jó.
Maradni: örök fészket rakni volna jó.

De nem lehet. Már sápad a csoda,
Az út megint a völgybe lehalad,
Jézus a völgyben is Jézus marad,
De jaj nekünk!
Akik a völgybe Vele lemegyünk,
Megszabadított szemű hegy-lakók
Csak egy-egy csoda-percig lehetünk.
Elfelejtjük az elsápadt csodát,
És lenn, a gomolygó völgyi borúban,
Az emberben, a szürke-szomorúban,
Nem látjuk többé az Isten fiát.

2

Testvérem, társam, embernek fia,
Igaz: a hegyen nem maradhatunk,
Igaz: a völgyben más az alakunk,
Nekünk lényegünk, hogy szürkék vagyunk.
Botránkozásul vagyok neked én,
És botránkozásul vagy te nekem,
Mégis: legyen nekünk vigasztalás,
Legyen nekünk elég a kegyelem:
Hogy láttuk egymás fényes arculatját,
Hogy láttuk egymást Vele - a Hegyen.

József, az ács, az Istennel beszél

Magasságos,
Te tudod: nehéz ez az apaság,
Amit az én szegény vállamra tettél.
Apja volnék, - és mégsem az vagyok.
Ez a gyermek... ha szemébe tekintek,
Benne ragyognak nap, hold, csillagok.
Anyja szemei s a Te szemeid,
Istenem, a Te szemeid azok.
Gyönyörűséges és szörnyű szemek,
Oly ismerősek, s oly idegenek...
Ez az ács-műhely... ezek a forgácsok...
Mit tehettem érte?... mit tehetek?
Én tanítottam fogni a szerszámot,
Mégis rá fogják majd a kalapácsot.
Úgy félek: mi lesz?
Most is ki tudja, merre kóborog,
Tekintetétől tüzet fog a műhely,
Tüzet a világ, s egyszer ellobog.
Ó, jó volt véle Egyiptomba futni
S azután is óvni a lépteit,
Fel a templomig, Jeruzsálemig,
Míg egyszer elmaradt...
Ó, jó volt, míg parányi rózsaujja
Borzolta szürkülő szakállamat,

Ezüst nyomot hagyott már akkor is,
Komoly nyomot parányi rózsaujja.
S most olyan más az útja...
Vezetném és Ő vezet engemet.
Csak azt tudom, a Te utadon jár,
Magasságos,
De ki tudja a Te ösvényedet?
Te vagy az atyja, - én senki vagyok,
Az Evangéliumban hallgatok,
S hallgat rólam az Evangélium.

Idegen vendég a kánai menyegzőn

Itt is, ott is menyegző, Kána.
Öröm villan e bús világra.
Ritka, drága kicsike ünnep:
Az arcok egymásra derülnek.
És hivatalos vagyok én is
Az öröm asztalánál mégis.
Ülök. A szívem halott-fáradt.
Korcs szóra nyitom csukott számat.
Nevetek, és a nevetésem:
Mint göröngyhullás temetésén.
Mint száraz haraszt-zörgés ősszel...
Így örülök az örvendőkkel.
Asztalfőn, dicsfényben derengve
Ül a fájdalom fejedelme.
Mély, szemrehányó szeme rajtam:
Mért csak ilyen az én vigalmam?
Mikor Ő itt percre megállott,
Megáldotta a vigasságot.
Mikor vedernyi borral, vérrel
Lángol az első csodatétel.
Ő most nem gondol szegre, fára...
Ki mer hát búsabb lenni nála?
Uram, fájdalom fejedelme,
Ki ülsz az asztalfőn derengve,
És akarod: tavasszal, ősszel
Örüljek az örvendezőkkel:
Tedd, hogy igazán örülhessek,
Magamtól megmenekülhessek.
Örömben, bánatban egyképen
Hadd legyen nekem békességem.

Korcs szót ajkam ne virágozzon,
Torz nevetésem ne buggyanjon.

Kedvem másnak kedvét ne szegje,
Derülten nézzek mindenekre.

Az élet ritka, drága ünnepén
Ne legyek ünneprontó jövevény.

Uram, ha szemed némán vádol,
Jusson eszedbe: én nem ittam
Első csodád bíbor borából.

New Yorki levéltöredék

Templomkép-gyűjtő albumába

„Itt küldök egynehány képeslapot.
De rájöttem már, hogy mért nem kutat
A fürge fényképész itt templomot.
A felhőkarcoló hétköznapiok
Égbefúrták ormótlan fejüket:
Eltűnnek ötven emelet tövén,
- Hiába tornyosak az ünnepek.

A vörös téboly vak falansztere
Lerontja másutt a templomokat -...
Itt - e titáni égberohanásban
Az Isten nem halt meg, - csak lemaradt.

Ide erdélyi hegyek kellenének,
Hegyek a felhőkarcolók mögé -
Hogy tündököljön az örök Arány,
És kitűnjön: a dicsőség kié.”

Fáklya verem előtt

Talán csatornát javítottak.
Tán repedt csövet forrasztottak össze.
A város földalatti erei
Mepattantak valahol, - azt keresték.
Dolgoztak napestig térdig lucsokban.
Azután hazamentek.
Utánuk tátva maradt egy veremszáj.
Fáklyát tűztek a verem szája mellé,
Lobog.
Hányszor láttam így éjjel útközépen
Fáklyát verem előtt!
Mért nem tudok most nyugton továbbmenni?
Sötét lelkemből sötét éji pillék
Kirajzanak.
Kergetőznek a piros jel körül.
Lobog!

Lobog!
A vízióim körüludvarolják.
Micsoda jel!
Hány verem tátong most a nagyvilágon?
Farkasverem,
Halálverem,
Pokolverem,
Gondosan előkészített verem.
Csak fáklya nem ég a verem előtt.
Voltam-e én, vagytok-e ti,
Lesznek-e ők
Ilyen magányos éji lobogás,
Vigyázz-kiáltás tévelygő felé:
Fáklya verem előtt?
Közülünk ki fogja megérdemelni,
A sírfeliratot: „Másnak világolt,
Amíg önmagát emésztette meg?”
Fáklya verem előtt.
Lobog!
Lobog!
A vízióim körüludvarolják.
És felrémlik egy másik fáklya-kép.
Fáklyát tűz ki a győztes hadvezér
Ős hadi-jog szerint
A meghódított város piacán.
Éj van, itt-ott még zajlik a tusa,
Lappang a gyilkos kétségbeesés.
A fáklya ég.
Amíg a fáklya ég,
Hajnalig talán - várja irgalom
Azt, aki elhajtja fegyverét.
Ilyen fáklyát tűzött az Isten is
A farkasvermes világ közepébe,
A fáklya ég.
Ki tudja, meddig még?
Boldog, ki elhajtja fegyverét,
S rábízta magát győzelmes kezére.

A lehetlenség kapujában

Nem akarom, - és minden versbe mégis
A Te nevedet építem bele,
Isten, holt szívem élő Istene -
Mint faltörő kos a kőfalakon,
A soraimon rést üt a neved, -
Tán csak szokás, - hisz Tehozzád kiálnak
Nyomorúság idején mindenképpen, -
Isten, üres szó, vagy végtelen teltség,
Mondd meg nekem most: mért nem teheted,
Hogy akik egymást oly igen szerették,

Varázsütésre mind eltűnjenek?
Mért van az a gyilkos: *egyik előbb?*
És mért parancs, hogy a más végignézze
Mindíg, mindig a halálbamenőt?
És mért kell tépnem magamat azon,
Én menjek-e előbb, vagy menjen ő,
S engem ne lásson a ravatalon?
Mért nem egyszerre, egy harangütésre
Ragadtatnak az egymást szeretők
Megnyíló földbe, vagy megnyíló égbe?!
A lehetetlen kapujában állok,
Tudom, Uram, hiába zörgetek,
S tudom, hogy örület, amit kívánok, -
De hidd el, jobban dícsérnének téged
Az egy csapásra megszűnő világok,
Az egy szélroham-eloltotta lángok,
Az egy ütemre megállt szívverések!

És a szívem is elhagyott engem

*„Mert bajok vettek engem körül, amelyeknek
számuk sincsen, - utolérték bűneim,
amelyeket végig sem nézhetek, - számosabbak
a fejem hajszálainál, - és a
szívem is elhagyott engem.”*

Zsoltárok könyve 40. 13

Ez a legnagyobb bűn.
Ez a legszörnyűbb büntetés.
S a legnagyobb nyomorúság is ez:
Elhagyott engem az én szívem is.

Ülök a puszta-homok közepén,
Csügged nehéz fejem.
Ülök, akár a kő,
Lomha, kietlen kő-mozdulatokkal
Tapogatom magam.
Vad-idegenül kutat a kezem
A hely körül,
Hol a szívemnek lenni kellene.

Nincs, nincs.
Elszállt, elillant az évek során.
Őszökkel, tavaszokkal,
Bűnökkel, bajokkal,
Vándormadarakkal.
Nem tudom, kivel, nem tudom, mivel,
Nem tudom, hogyan,
Micsoda percekkel, órákkal, tolvajokkal
Illant el, szökött el, tűnt el, párolgott el,
Hagyott el engem az én szívem is.

Még néha énekelnék.
Egyszer csak a dal torkomon akad,
Elfagy, kihűl,
Nem érzem szívemet a dal alatt.
Szólnék néha egy símogató szót,
Egyszerűt, tisztát, édest, meleget,
Vigasztalót.
Kimondom: koppan,
Értelenül, csináltan, hidegen:
Nem szűrhettem által a szívemen.

Magamhoz vonnék néha valakit
Közel, közel,
Közel hozzám a félelmes magányba.
De szegett szárnyként visszahull a két kar,
És visszahull a nagy ölelés vágya,
A kitárt karok félszeg ritmusát
Nem a szív dirigálja.

Indul a kezem irgalomra is,
De nem dobban a mozdulatban semmi,
Csak pénz csillan: koldus kezébe tenni.
Zeng a köszönet: „Ezerannyit adjon...” -
Nem, csak szívet, csak egy kis szívet adjon!

És imára is kulcsolom kezem,
Úgy esedezem szívetlenül - szívért,
Szárazon adom Istennek magam,
Hátha reám bocsátja harmatát,
És kinyílik a kőből egy virág.

Mert bajok vettek engemet körül,
És a bajoknak szere-száma nincsen,
És utolértek az én bűneim,
És bűneim beláthatatlanok,
Hajszálaimmal el nem hullanak,
S elhagyott engem az én szívem is.

Nincs, nincs.
Elszállt, elillant az évek során.
Ó, bűnök, bajok, ősök, tavaszok,
Gyilkos órák, rabló pillanatok,
Suhanó szárnyú nagy sors-madarak,
Hová vittétek az én szívemet?
Hozzátok vissza az én szívemet, -
Szeretni akarok.

Biblia óra

A süllyedő világ-hajó
Parányi mentőcsolnakán
Lebegünk páran, emberek.
- Gyárák, kietlen kültelek -

A kormánynál egy asszony ül,
A hangja halkan ránkperreg,
Néha koppan a szíveken,
Mint őszben tavaszi eső.
Mögöttünk süllyed a világ,
Mi lebegünk a csolnakon,
A révészünk, az Irgalom
Vezet egy asszony-hangon át.
Most semmi sincs, csak ez a hang.
Csak ez a hang...
És messze a Világítótorony.

Kolozsvár, Irisz-telep, 1931 okt. 25

Az én lelkipásztorom

*„És a tűz után egy halk és szelíd hang hallatsszék.”
Kir. I. 19:12*

Járosi Andornak

Láttam az Igét sas-szárnyon repülni,
Elzúgni izzó Illés-szekeren, -
Dóm-lelkek pillér-berkeit bejártam,
Testté az Ige mégse lett nekem.
Gyönyörködni jártam a templomokba,
Mint a hangversenyekre, tárlatokra,
A lelkem minden szent beszéd után
Csak muzsikával, képpel lett tele,
A nagy poézis fergeteg-szele
Az építő szó boltíve alól
Süvöltve tört ki, s úgy markolt belém.
Csak ezt lestem, csak erre vártam én.
Égett a szívem pogány csipkebokra,
Szent szél szította szándéktalanul, -
A láng szomjazta a forgószelet,
S a tűzből született egy költemény
A „Christi imitatio” helyett.
Jöttek ragyogó s zordon vértzetben,
Jöttek óriás prédikátorok,
És ostoroztak, és égbe ragadtak, -
Csak ezt a szócskát: „én bűnös vagyok”,
Nem bírták velem úgy értetni meg,
Ahogy Te tetted, én „kicsi papom”,
Általad lett a templom menedékem,
És vigasztalásom, és otthonom.
És Te tetted, hogy megértettem én,
Hogy mégis több az Evangelium,
Több, mint a leggyönyörűbb költemény.
És Te tetted, hogy fordulok magamba,
S a szent vacsora után legalább
Jobban vigyázok tettemre, szavamra.

Te tetted, ha türelmesebb vagyok,
Tudván: nagy dolog a kicsi dolog.
Ledobhatatlan keresztm alatt
- Ezt is Te tetted - már meghajolok.
Te tetted ezt, - a bús nevelő-évek,
Szakadások, törések, temetések
Csupán a segítségedre siettek.
És látod, látod: ezt ismét Te tetted,
Hogy bennem lassan életté remegnek
A szók: „Kegyelem és békesség nektek”.

Árvíz

„Árvíz! árvíz!” sikoltják mindenütt
Riasztó hír-harangok.
Amerre nézek: tenger a világ.
Kilépett medréből a Bánat,
Elszakította gátját a Betegség,
Hidakat sodort el a Balszerencse,
A Nincstelenségnek már partja sincs,
A viskók eltűntek, a paloták
Talapzata alámosva inog,
És mindenünnen kezek nyúlnak ki,
Szegény, kapaszkodó kezek az árból,
Keresnek valamit, hogy mit, maguk se tudják.

Mivel dugjam be fülem, hogy ne halljam
A vészharangot, - hogy vakítsam meg
Nyomorúságra táguló szemem?
Hogyan némítsam el a rettegést
Világban elszórt szeretteimért?
Hogyan markoljam meg a kezüket,
Hogy mentés helyett akaratlanul
Le ne rántsam magammal őket is?
Mert víztől sodort szegény száraz ág,
Tehetetlen gally az én kezem is.
Visz a betegség, tép a balszerencse,
Ragad és eltemet a szomorúság.

Örökkévaló Árvizi Hajós,
Kegyetlenül kegyelmes,
Ki láthatatlan ladikoddal
Lebegsz a nyomor vizei felett, -
Ki némelyeket felveszel hajódra,
Ki másokat a mélybe visszalöpsz,
Én nem tudom, csak Te tudod, miért -
Ó, vedd fel az én kedveseimet! -
Mindenkit, akinek szívétől
Az én szívemig szálát feszítettél.
Nem tudok én most népekért,
Világokért fohászkozni Tehozzád,

Egyesekért, személyszerint könyörgök:
Ne hagyd, ne hagyd, ne hagyd alámerülni!
Örökkévaló Árvizi Hajós,
Kegyetlenül kegyelmes,
Ki láthatatlan ladikoddal
Lebegsz a nyomor vizei felett -
Ha nem férünk fel ladikodra mind
Tehetetlen, nyomorult emberek:
Ó, vedd fel, akiket én szeretek!

Utolsó munkás

A nap leszáll, és szőlőhegyed ormát
Aranyozza az alkony, Istenem.
Munkásaidat látom fenn mozogni,
Apró bogárkák, serény hangya-népek,
Ki kapál, ki vesszőt metsz, ki szüretel.
Munkálkodjatok, míg nappal vagyon:
Mondtad s elküldted mindannyiokat.
Mentek. Ki hajnalban, ki délelőtt, ki délben.
Verejtékük hullt zord szőlőhegyedre,
És felszállt áldozati páráként
S virágillat lett: édes öntudat
És boldog, tiszta lelkiismeret.
Hogy sűrögnek ott fenn a húnnyó napban,
Aranyként csillan szürke hangya-testük,
Már készülődnek lassanként haza, -
Egy óra még, és itt van a sötét.

Sötét, sötét: hogy száll a szörnyű szó,
Éjszaka: hogy suhognak szárnyaid,
Mily félelmes vagy, mily irtózatos,
Még annak is, ki dolgozott napestig,
Hát még annak, kit elhagyott a hajnal,
És elhagyott a délelőtt s a dél
S kit a hanyatló nap is így talál:
Hivalkodva és haszontalanul.

Álltam valami messze piacon,
És tarka rongyként ráztam lelkemet,
Így tűnt a hajnal, így futott a dél,
És így jött rám a késő alkonyat.
Utolsó munkás és utolsó óra -
Most itt állok a szőlőhegy tövén,
Napszámodba szegődnék, Istenem.
Egy óra még, és itt van a sötét.

Ezt az utolsó órát add nekem.

ROMON VIRÁG

1935

SZERENÁD ODA TÚLRA

Halk hang halottaimhoz

Piroska Testvér
A földben s az égben,
Te por a porban,
Fény az üdvösségben -
Anyámmal együtt ugye megbocsáttok,
Hogy nem hintem a sírotokra mind
Ágyam mellől e tengersok virágot?

Könyörögtetek, tudom, ott fenn értem,
S imátok Istent közelebb találta
Mint bárkié e borús földi téren.

Tudom, gyakran meglátogattatok
Ha éjjel zajtalanul nyílt az ajtó,
S vigasztalást, enyhülést hoztatok.

Mennyi rózsám van, s hány látogatóm -
Csak elmennek s a rózsák hamva hull,
De Ti velem maradtok mindörökké,
Örök rózsákkal, láthatatlanul.

Református kórház, 1934 október

Szerenád oda túlra

Ezen az első őszi reggelen
Jobban fáj, hogy már nem lehetsz velem.

Most lehetnék hozzád figyelmesebb:
Az ősz, tudod, mindig megennyhített.

Beteg lelkemen most pattan a zár,
Pattintgatja a búcsúzó sugár.

Most nyílnak bennem fátyolos egek,
Most félve, én is föltekintetek.

Most írhatnék Neked sokat, sokat,
Míg szólnál: „Fiam, ne fáraszd magad.”

Most mutathatnék elsőül Neked
A reggelinél elibéd simítva,
Sápadt szirmú kései verseket,

S hallgatnám kritikád, a halkszavút,
Egyetlen drága anya-kifogást:
„Ó, fiam, - csak ne olyan szomorút...”

1930 szeptember 1

Rosa Mystica

A rózsák: ez volt minden örömed.
Tavalyi rózsák hulló levelét
Gyűjtötted, gyűjtögetted
Dobozba pergetted a szirmukat
Titokzatos, tűrő, halvány mosollyal,
Szelíden, szépen, - ki tudta: *minek?*
Koporsó-párnának.

A kis vánkost a fejed alá tettük,
És Téged betettünk a föld alá,
Mikor a rózsákat kivettük
Idén a föld alól.

Én nem tudom, Anyám, Egyetlenem,
Az angyal harsonája mikor szól,
Isten mikor szólít a föld alól -
De én ma este felhozlak magamnak.

Állj ágyam mellé, Édes Rózsatő
És verjél gyökeret,
Virrasszál mellettem és virágozzál
És hullasd fejem alá leveled,
Bús fejem alá bársony-leveled.

1930 június 27

Ha én...

Ha én feküdnék most a hant alatt,
Anyám, Te drága,
Neked fekete volna minden pillanat.

Hogyan képzeljem el Alakodat
Karácsonyeste síromra hajolva,
Rendezgetve a fenyőgallyakat?...

Szíved ha rögtön meg nem szakadt volna,
A mosolygást, a mosolygást
Bizonyosan elfelejtetted volna.

Én itt maradtam,
S azóta számtalanszor mosolyogtam,
Mintha nem Te feküdnél hant alatt.
Anyám, Anyám,
Bocsásd meg az én rossz életemet
És minden beteg mosolygásomat.

1930 december 9

Három narancs

Három éve fáj ez a hangulat.
És nem tudom kisírni,
Versben kipanaszolni magamat.

Kísért, és eltűnik -
És újra visszajön.
S nem tud, nem tud mégsem kihullani
A szó s a könny.
Tegnap, idegen emberek között,
Utcán, villamoson,
Azt hittem: most, most mindjárt megfogom.
Szememre már fátyol ereszkedett,
A lelkem látott.
A kalauz csengetett.
S a ködben ismét minden elveszett.
S ma újra jön,
De már nem *az* a szó
S nem az a könny.

Ma újra narancsot hoztak nekem.
És én a narancsot nem szeretem,
Nem szeretem.
Fáj a formája, színe szomorít
És íze bánat-íz az inyemen.
És halotti tor-íz a torkomon.
Amit kapok, azt elosztogatom.
De három narancs mindig megmarad
Nekem.

Ködből felém dereng
Ezüstkoszorús édes angyal-arcod,
Anyám.
És szólsz:
Édes fiam, hozzá három narancsot.
Már beteg voltál, s nem esett jól semmi.
Három narancs...
Utolsó kívánságnak...
Én Istenem, be szerény tudtál lenni.

Te nem csak életet adtál nekem,
De nekem adtad az életedet.
És - három narancsot vittem Neked.
És késtem azzal is.
Ki tudja, merre kóboroltam akkor,
Álmodva akkor is.
Mert gyarló volt bennem a szeretet.
Hálásan mosolyogtál,
S a három narancs Neked jólesett.

Ó, élet, - világ - narancsligetek:
Most minden pompátok lefosztanám,
Anyám, Neked.
De Neked nem kell, csak három narancs.
Ködből felém dereng
Ezüstkoszorús, hóharmatos arcod:
Édes fiam, hozzá három narancsot.

Azóta nem bírok narancsra nézni.
Facsarja a szívem.
Fáj a formája, színe szomorít
És íze bánat-íz az inyemen.
Amit kapok, azt elosztogatom.
De három narancs mégis megmarad
Mindég nekem.

1933 március 25

Napocska

Istent, Jézust nem sokat emlegetted.
Ha imádkoztál is: titokba tetted.
A holdtól féltél: megzavarta álmod.
Hidegen hagytak hús csillagvilágok.
Az égen csak a „napocskát” szeretted.
Nem a Napot vad, izzó nyári hévvel,
Csak a napocskát ibolyalevéllal,
Csak a napocskát őszi sugárzással,
Szobán át támolgó téli verőfényvel.
Anyám...
Fehérfürtös, napfényszomjas virág,
Úgy fordultál Te is a nap felé,
Mint sok-sok kedvenc pelargóniád.
Lelkedben elzengetlenül buzogtak
S számlálatlanul, szent nap-himnuszok, - -
Én most e téli nap-elégiával
Áldott, eltűnt kezedre borulok.
A reggeliző asztalunkon most is
Úgy bujdosik a tűnő téli fény,
Az abrosz ráncaiba úgy fogódzik,
Úgy csillan meg a csészék peremén,
Mint *akkor*... - -
Ó, hogy a tompa tárgyak megmaradnak,
A repedt pohár, csorba csésze is -
Visszaverői örök sugaraknak -
Csak Te mentél el fecske-érkezéssel,
Alig kisarjadt ibolyalevéllal. - -
De az az *akkor* sokkal azelőtt volt.
A reggeli-asztalnál ketten ültünk
Talán már februári reggelen,
És jött a napfény, az áldott „napocska”,
Csillant abroszon, csészén, üvegen.
Te szóltál szokatlanul-komolyan:
„A túlvilág? Nem, azt nem hiszem,
Nem úgy...
De olvastam egy álmodó tudós
Elméletét, - az úgy tetszik nekem...
Azt mondja, hogy a szeretet erő,
Ha kihűl, visszasugárzik a napba, -

És szeretteink lelke érkezik
Sugárhajón
Mindennap reggeliző asztalunkra.
Látod, ez így nagyon tetszik nekem.”
Elhallgattunk azután mind a ketten. - -
A reggeliző asztalunkon most is
Úgy bujdosik a tűnő téli fény,
Az abrosz ráncaiba úgy fogódnak,
Úgy csillan meg a csészék peremén,
Mint akkor...
Ó, Anyám, hogyha igazad lett volna,
Ha Te volnál e bujdosó napocska,
Az abrosz ráncaiba Te fogódnál;
Te csillannál a csészék peremén,
Kikötött sugárhajó, drága fény!
S a tompa tárgyak, akik megmaradtak,
A repedt pohár, csorba csésze is -:
Tükre lennének örök sugaradnak... - -

1931 december 4

Anyám testamentuma

„Irének néniének”

Mellette ültünk ketten kétfelől,
Mikor nehezen megmozdult a hangja:
„Ha meghalok, - légy anyja”
Már nézni nem tudott a barátnőre,
Életében egyetlen barátnőre,
De tudta, kire bízott engemet:
A szeretetre s az erőre,
A biztonságra és a nyugalomra.

S lehányta szemét örök nyugalomra.

Ha látta most a csillagokon túlról,
Hogy munkált ez a szeretet s erő,
Amikor én harcoltam a halállal,
Elmondhatta nagy, mély hála-fohással
Virágai helyett
Könnyel öntözve a csillagokat:
Áldott kézre bízta a fiamat.

1934 október 13

Ének anyámról

Ó, most adj erőt Isten, Istenem,
Hogy méltón zengjen árva énekem
Róla, ki csöndes mártír volt szegény,
S hang nem hatolt be két szegény fülén.
Meghalt a Hang - régen meghalt Neki -

Fülébe szóltak még gyermekei
Odatapasztva forró ajkukat -
Aztán e szalmaszál is elszakadt.
A betű maradt csak, a holt betű,
Élő hang helyett ó be keserű.
Aztán - szelíd, vigasztaló barát -
Szemén át jött el hozzá a világ.
Hogy csüggött e két drága szürke szem
Szánkon: mit mondunk: igen-e, vagy nem,
S próbálta kínlódva olvasni le,
Szemmel, mit fel nem fogott a füle.
Ki jót akart: mellé telepedett,
S *írt* neki - én nem írtam eleget.
Ifjan még sorsa ellen lázadó,
Később csupa bölcs rezignáció:
Virágot ápolgatott, olvasott,
Ha házi gondja olykor elfogyott.
A fecske megérkezett csicseregve.
S nem hallotta - ő, pedig úgy szerette.
Beethovent zongorázott a leánya -
Búsan támaszkodott a zongorára.
Tapsok közt olvasott fel a fia -
Nem tudta, milyen verse hangsúlya.
A rádiót - be jó - nem érte meg.
A mennydörgésre csak megremegett.
A nagy harang ha szólt Szilveszter-éjjen,
Ő ült akkor is fojtó csöndességben,
Fájtak benne madarak, gyermekek,
Csak a néma virág nem sebezett.

Ha van igazság, hallania kell
Most mindent, ami lelket fölemel.

Madarak ezerhangú kórusát
A tavaszodó mennyországon át.

Beethovent, amint maga dirigál
S zenekarában ezer angyal áll.

A konduló, mély, érchangú harangot,
Amit ideleenn közletről se hallott.

A gyermekeit és az unokáit,
Ahogy hangjuk fölhat a mennyországig.

Itt örök csendre kárhozott füle
Ott örök muzsikával van tele.

S ha Isten van, meg nem szűnik soha
E mindent-kárpótló szimfónia.

1934 október 12

Papírkatonák

„Keresztessy - papírkereskedő.”
Fantáziámban furcsán kapcsolódnak
Ő és a temető.

Utunk a temető felé
Menet s jövet,
El a lábas Jósika-ház előtt,
Piacon át
A Keresztessy során vezetett.

Temetőből jövet
Anyámtól könyörögve kértem
Pár krajcárt papírkatonákra.
Előre tudta, előre mosolygott,
Adta a pénzt,
És megenyhülten bólintott reája.

Micsoda vitézei voltak
Annak a régi Keresztessy-boltnak!
Sóvárogva nézték gyerek-szemek.
Világhódító hadserege volt
Ártatlan papírosból
Az öreg Keresztessynek.

Nekünk ott fenn a temetőben
Akkor csak egy sírunk volt és kicsi:
Testvérke sírja, pici leányka-sír -
Az élet alig pitymallott neki.

Megsokasodtak azóta a sírok
És elfogytak a papírkatonák -
Papírálarca lehullt mindenknek,
Meztelen vasban mered a világ.

Az öreg Keresztessyt is kivitték.
Magával vitte büszke seregét,
De minden esztendőben egy napon
Sírja körül
Ezer gyertya és ezer öröm ég.
Látom seregét sírja körül állni -
Ezer gyerekszív ujjong messziről -
S tisztelegnek a papírkatonái.

1934 november 2

Kimondhatatlan

Borong, borong a mélyben valami,
A versem nem bírja kivallani.

Kísér, kísér tűnt tündér-hangulat:
Anyámmal - a gesztenyefák alatt

Jártunk, a Fellegváron - mély avar -
Ó, mennyi fényes gesztenyét takar.

Egy halvány asszony és egy kisgyerek,
És őszi fák közt zord épületek.

Katona-házak. S messzebb, gondolom:
A rettentő puskaoros-torony.

De nincsen robbanás, csak zizzenés,
Halk hervadás, aranypermetezés.

E hangulattal mit is akarok?
Alig melegít és alig ragyog.

Talán csak járnék künn az avaron,
A régi gesztenyéket akarom.

Hogy hídról hintsem a Szamosba mind,
S lássam, a hullámokon hogy kering.

Lássam, hogy viszi a víz lefelé,
A Tisza felé, a tenger felé.

Talán nem is akarok semmi mást
Csak egy multból jövő símogatást.

Csak kapcsolódní holt Anyám kezével
És játszani a fényes gesztenyékkel.

1934 október 23

Az orvos

Id. dr. Imre József emlékének

Egy képet láttam drága, öreg úrnak
S nagy orvosnak a szobája falán:

„Jézus, az Orvos.”

Ül az ágyszélén szelíd-komolyan.

Az ágyban fekszik egy beteg leány.

Csak ül és fogja a leány kezét

És néz rá hosszasan,

Tekintetében gyógyító erő,

Áldás és béke van.

A nagy orvos, a drága öreg úr

Azóta elpihent.

De emlékéből, mint a fali képből

Sugárzik az erő

S leszáll a szívemre a csend.

Ő ama názáreti örök Orvos

Hú követője volt.

A beteg fölé szívével hajolt.

Nem mondotta sokat:

Uram, Uram.

De: „Aki cselekszi az én ígémet” -
Az velem van.

És én most minden igaz orvos arcán,
Ki szeretettel fogja meg kezem,
Az ő arcát s az örök Orvos arcát
Felismerem.

1934 október 13

Nagybátyám

Hogy széthullt, s eltűnt
Minden holmija -
Csak az ablakban
Áll néhány pipa,
Pár meggyfaszár,
S pár megfeketedett
Dióbarna kupak -
Úgy, ahogy odatette,
Mielőtt befejezte
Ezt a földi utat.

Derült nyugalmat szívott a pipából -
Most is hallom, ahogy fujtat s szipákol,
Kutatja, hogy szelel,
Szurkálót használ nagy szakértelemmel,
Bajlódik tempósan vele,
Míg lassan, lassan meggondolkozik
S engedelmesen füstöt ereget
A bölcseségnek ez a kútfeje.

Nagybátyám -
Ő volt a familiában
Egyedüli született optimista.
Akármi jött, csak legyintett kezével
Rendületlenül: „Semmi baj” - kismiska.
Ő volt, ki újságolta Tizenötben,
Hogy ötmillió muszka került kézre
Elevenen, egyszerre, egycsapatban. -

S a háborúnak vége.
Ha nem hitte is, - hirdette s nevetett.
A sodrából kihozni nehezen
És ritkán lehetett.
Beszélni nem sokat beszélt,
Gyümölcsfákkal többet, mint emberekkel,
Botjával, kutyájával és a hegyyel -
De engem nagyon, nagyon szeretett.

Mikor este az óra elütötte
Tompán a tizenegyet,
Felkelt, s kiment: „Még egy pipa dohányt...
Azután én is aludni megyek.”

A pipák állnak az ablaksarokban,
Példáson, csatarendben.
S hozzájuk nem nyúl semmiféle kéz.
Csak néha képzelt füstös glóriát
Fájdalmasan
Köréjük az emlékezés.

1934 október 25

Sorsunkra hagyva

Kuncz Aladár emlékének

Felszállt a vészjel, és körülrepült
Viharmadárként a föld kerekén:
Búvárhajó... kínai partvidék...
Bent emberek és fogyó oxigén.
Léleketállító órák, napok,
Aztán az utolsó helyzetjelentés:
Megtettünk mindent, amit tehetett
Ember, tudás, hatalom, szeretet.
Próbáltuk kiemelni.
Nem tudjuk kiemelni.
Sorsára hagyjuk.

Drága Barátom, amíg haldokoltál,
S tűnt a remény, fogyott az oxigén:
Ama távoli, elmerült hajóval
Kapcsoltalak lélekben folyton én.
Rokona volt az minden elveszettnek,
A társtalan haldoklás egymaga, -
A feladottság, az elengedettség,
A menthetetlenség szimbóluma.
S Te is az voltál, jaj, Te is, Te is.
A nekifeszült mentő-akarat
Visszahanyatlott tehetetlenül,
S én hallottam, ahogy a világ-végzet
Egy rettentő refrénbe tömörül:
Nem tudjuk kiemelni.
Nem tudjuk kiemelni.
Nem tudjuk kiemelni.

1931 július 13

Két mozdulat

Szemed két kihúnyt csillag.
Szádon Isten pecsétje.
Arcod: foszló finom köd,
Alakod: alig-pára,
És egyre távolodsz,
S én: emlékezet szegénye
S reménység koldusa

Nem látok vissza elmúlt életedre,
S nem látok előre a túlvilágba.
Piroska, drága...
Kék áldozati füst,
Alkonyi égen arany-lila felleg,
Örök-illatú pára - -
Én nem emlékszem a szemedre, szádra.

Hát fontos volt nekem
A szemed, szád, az arcod, alakod?
Mi volt nekem?

Csak drága ráadás volt
A lelkedhez minden mozdulatod.
Mikor, mint roppant fényesség elől,
Tenyereddel fedezted arcodat
- Meg ne vakulj -
Ha párbeszédeinkből kicikázott
Egy Istensímogatta gondolat.
Vagy mikor ujjad szenteltvízbe mártva
Felém közelítéd,
S rebbenve írtad sötét homlokomra
A megváltó kereszt kicsi jelét.
Ha majd a „test feltámadásakor”
Az Isten feltámasztja alakod, -
Nekem nem kell egyéb
Lelkedhez drága ráadás gyanánt:
Csak ez a két
Kicsi rebbent-madár-mozdulatod.

1933 március 7

Idézőjelek

Én nem emlékszem a szemedre, szádra,
S hiába „idézném” a szellemed,
Nevetnél az együgyű ócskaságon,
Asztalbillentő bűvész-mutatványon -
És nem jelennél meg.

De mikor hosszú, bús aszály után
Indulnak harmatozni az egek,
S szívem vad, meddő sziklái közül
Új forrás szökken, új patak ered,
Mint az ős-föld az ős-ég harmatával:
Úgy vagyok telve színültig - Veled.

Akkor - zengjek akármiről,
Tudom: a hang nem enyém, de tied.
S hogy el ne lopjam hattyútollaid,
Szeretnék felplántálni mindenütt
Óriási idézőjeleket...

Idézőjeleket: vaskapcsokat,
Nézzétek: ez itt megint nem enyém,
Piroskáé volt ez a gondolat -.

S most, hogy szellemidéző dobogással
Ez a kis írógép kopog, kopog,
Jól tudom, hogy szíved dobban a gépben,
S bár nem emlékszem a szemedre, szádra,
Én halhatatlanul veled vagyok.

S csak azért írok, mert Te akarod.

1933 március 7

Új Szt. János-kórház

A 14-es villamoskocsi
Be gyakran hoz most erre kifele:
„Új Szt. János-kórház, végállomás.”
Én csak átszállok ott. - -
S átszálltál ott Te is.
Te is.
Vergődő szárnyad, szivárványos szárnyad,
Gombostűre szúrt drága lepke-lélek -
Ott vert még egy-kettőt - s elpihent.
Aztán elszabadult.
Átszálltál azután.
A Golgotáról a Tábor hegyére,
És nagypéntekről húsvét reggelére.
Új Szt. János-kórház, végállomás?
Nem. Csak átszállóhely.
Neked bizonyosan.
Hiszem.

Budapest, 1933 március 8

Rózsadombi bolyongás

Ó, felkanyargó hegyi lámpasor...
Most minden este látom vonalad.
Hol ér az utca véget: nem tudom,
Tán csillaggá lett lámpások alatt.
Sajgó szívemben minden összefoly,
A földi fény s az égi jel...
Ne volna *most*, ne volna ily közel
Ahol Ő élt és dolgozott: a hely.
Az utca... sosem volt ily meredek.
Rózsadomb?... Dolomitok, Alpések.
S tudom: ha hegyet hegyre hajigálnék,
Az Ő nyomába én hiába hágnék.
S tudom, ha csillagról-csillagra lépnék,
A közelébe még akkor sem érnék.
Ziháló mellel csak megyek, megyek.
Az Ő utcája nagyon meredek.

Most fent vagyok - állok a ház előtt
A novemberi tompa borulatban.
Itt küzdött, nálam százszor szenvedőbben
S ezerszer gazdagabban.
Itt szentelte meg a mindennapot,
Minden bút-bajt boldoggá avatott.
Itt élt, nálam ezerszer gazdagabban,
Mosolygott mandulafanyílás idején
S csillagtalan adventi borulatban.
Hányféle fényben látta ezt a házat!
Hogy szállt szívére alkony és alázat,
S hogy virrasztotta át az éjszakákat.

Messziről jöttem azelőtt ide.
Alig szóltunk egy szót - már válni kellett.
Átdobnám most szívem a Rózsadombon
Egy percre: Testvér, mit csinál a Lelked?
Közös tanyánk lett ama Rózsadomb.
Rózsadomb: édes-bús budai hegy...
Szomszédok lettünk: két közeli utca -
Csak egyik jobbra; másik balra megy.

Gül Baba kertje itt volt valahol,
Itt illatozott milliónyi rózsza.
- Ő tán a szent pogány kései lánya,
Töviseken elomló nőalak -
Millió rózsából neki mi maradt?
A Kereszt és egy halvány gloriola.

A házuk előtt sokszor elmegyek most,
És idegenül elcsudálkozom.
Azelőtt csoda volt, hogy itt lakott,
Most itt-nem-létét tompán bámulom.
Sajgó szívemben minden összefoly:
A földi fény s az égi jel,
Ne volna *most*, ne volna ily közel
Ahol Ő élt és dolgozott: a hely!
Ziháló mellel csak megyek, megyek,
Az Ő utcája nagyon meredek.
Tudom nem érem el, - ha fenn vagyok
Vakon döbbennek rám az ablakok.
Hol jár Ő már: isteni Lehelet
Lángok, rózsák és csillagok felett!

Aztán, csak a kilincsre téved mégis,
S a gyermekei fejére kezem.
- A verseimet Ő így simogatta -
Lepattan lelkem hétzáros lakatja,
S mindennapra kikönyörgött rózsái
Tűnt illatát egy percig érzem.

Budapest, 1932 november

Piroska-fellegek

„Ezek a képek? Az én képeim?
Jaj, nem érdemes rátekinteni:
Ezek az én nagy, fényes álmainak
Kis földi, félénk fél-testvérei.
Túl alkonyfelhőn, óperencián
Valahol leng egy tündérpalota:
Meg nem írt versek, meg nem festett képek,
Nem élt életek művész-otthona.
Néha ott vagyok, s odamegyek végül.”

Mindíg ott voltál, s odamentél végül.

De néha visszahoz a naplemente
És visszavarázsol az alkonyat,
S káprázatos pompában mutatod,
Örök-szerény Testvérem, magadat.
Kigyúlnak meg-nem-festett képeid
S ragyognak rémek és romok felett.

S én nézek a dicsőült fellegekre,
S halkán mondom: Piroska-fellegek.

1934 július 24

Hát jártam ott is...

Hát jártam ott is... régi otthonodban.
Az üres fészek mélységeit mértem,
Lelked nyomait félve tapogattam.
Vázlatok, képek, írott lapok... tervek:
Nagy, drága, rendezetlen hagyaték - -
Káprázó szemem előtt ellebegtek.
A műterem... Túl változáson, végén
Még minden zugból Te tekintettél rám
Derült szemmel, - én hűnyt szemű Testvérem.
Nyugodt voltam, fájdalmasan nyugodt.
Tudtam: az üvegtetőn át lassan kicsaltak,
Magukhoz vontak fel a csillagok.
Tudtam: vonzott a festhetetlen Kép,
Az örök fészek, örök menedék,
A Műhely, hol nincs vázlat, töredék,
Te odaszálltál, dél-szerelmes lélek
Elköltözésre mindig-kész madár.

Az elhagyott, a földi műteremben
A kecskelábú asztal most is áll.
Tudod, amelybe mindig belebotlott
Mindenki, és Te magad is naponta.
Ott áll a furcsa munka-asztalod,
De nincs most rajta más, csupán a képed,
Fénykép, kulcsolt kezű, magasba-néző,
Szem, mely így szól: Uram, ha akarod...

Oda tettem most egy cserép virágot,
Sokbimbós cikláment, húsvét előtt.
Virágozzon Neked az ünnepen,
Itt, az elhagyott földi műteremben.
A virágot oly gyönyörűn szeretted,
Tán észreveszed a képed előtt,
Ha felnézel, ha elfordulsz is: látod
Az ügyetlenül odatett virágot.
S ha láttad, buzgó igyekezetemben
Hogyan botlottam meg a kecskelásban, -
Nevetél bizton, csengőn, édesen
Ott, abban a szent és fényes világban,
Ahol fölényes minden mozdulat
S a lélek nem botlik meg önmagában.

1932 március 27 Húsvét vasárnapján

Üres trónú Tündérország

Ma úgy mentem hozzátok, eltűnt Kincsem,
Hogy minden ajtó zárva fogadott:
Itt senki sincsen.
Innen kirepült minden lakó mára.
A nagy fiú, a technikus vizsgára,
A kislány tán egy sugaras sétára,
(Ritka kicsi verőfény az övé)
S kenyérért szaladt legkisebb fiad,
A pékhez - szólt egy idegen cseléd, -
Ő mindjárt itt lesz - csak pár pillanat.
Lassan, lassan körüljártam a házat,
Tündérországod fakó tájait,
S mind szűkebb kört írt körültem a bánat.
Valami vont a kertbe, hátra, le.
Akartad, láttad?
A kert teljes tavasz-pompában állott,
Én csak most láttam minden zeg-zugát,
Most símogattam meg minden virágot.
Most láttam: nini, ez ezüstfenyő,
Ez tölgy, ez tiszafa,
S a sarokban amott
Csak most láttam a régesrég ott álló,
Almádi-köböl való oszlopot,
Ormán üreg, Madonnaképnek vágva.
Álmaid közt maradt a Madonnája.
S a rózsáid, „mindennapi rózsáid”
Bimbói szinte zengve hasadoztak,
Én csak most láttam, most hallottam őket.
Hisz azelőtt csak Téged láttalak.
Lestem a lelked nyíló rózsakelyhét,
Sok zengő titkodat,
Pedig szent szerénységed

Inkább mutatott tölgyet, tiszafát,
Rózsát, követ, mint bűvő-magadat.
Ha ezért tűntél el a messzeségbe,
Ezt akartad: elérted célodat.
Ma láttam először a kertedet,
Minden rózsát és aranybogarát.
Üres trónú tündérországodat: -
Most már lehet.

Budapest, 1933 május

Kerestük ketten a harmadikat

*„Halottak nincsenek”
Maeterlinck*

Téltől, világtól egyre távolodva,
Mind magasabban tél s világ felett
Húzott, vonult, szárnyalt a Kék Madár.
A hóra még árnyékot sem vetett.

Mentünk ketten a temető felé
És nem kerestünk csuda-madarat,
Csak egy friss hantot a sír-labirintben:
Testvérek ketten: a Harmadikat.

Tyltyl s Mytyl... - - Mytyl szól: „Erre hozták.
Húnyt szemmel járok ezen az úton
Sokszor azóta... Fent van a tetőn.
Közel vagyunk... És most - mégsem tudom.

Azóta itten annyi friss sírt ástak
És változott, és nőtt a temető
Akár a város, - két hónapja csak -
A hantok tengerében hol van Ő?”

Halk síri kalauzom elhallgatott.
Mentünk némán és kutattunk tovább
Szitált a hó és fázott a kezünk
És kezünkben a Holtnak szánt virág.

Ó-esztendő utolsó napja volt,
Alant a roppant város ködbe tűnt,
Fent, a növekvő nagy sír-labirintben
A rejtett sír bújócskázott velünk.

És mintha titkos, édes és meleg
Madárka-hangon szólna a „halott”:
Testvérkéim, ne itt keressetek:
„Tliri-tliri”... én ép itt nem vagyok.

Budapest, Farkasrét, 1931 Szilveszter

Festesz tovább

„És ha elhívnál Uram, engedd, hogy
legyek a Te eszközöd, Ecseted az
örökkévalóságban, sokkal jobban, mint
itt a földön lehettem.”

Mártír-kezedből kihullt az ecset.
Most már Te vagy, Te magad az Ecset:
Isten festi most: fehérrel fehérre:
Veled ezt a csodálatos telet.
Jöttem haza most egy felolvasásról
- Hiúság, vásár, meddő szerepek -
Verset olvastam, megint verseket.
Áhítatos szerettem volna lenni,
Komédiás voltam ismét csupán... - -
Éj volt és hó és hold és zuzmara
És reszketett a hold a zuzmarán.
A hóra félénk árnyékot vetett
A fák gally-keze imára kulcsolva.
Gyémántporos, kristályezüstös táj...:
Olyan volt, mintha Te festetted volna.

1931 december 21

Terülj-asztalkám

Itt, - ez a hely.
Az erdőben, a kertünkhöz közel.
Itt tetted az első csodát velem.
Hárman voltunk jelen,
Te, én, s a kisfiad.
Április volt, s már késő délután,
Az idő, vissza nem nézve, szaladt.
Megéheztünk nagyon.
Egy tölgyfa-csonkon: tündérasztalon,
Megterítettél pillanat alatt.
Csak néztem
A háromfelé osztott egy-narancsra
- Széthajló héja tányérrá símult -
S a második fogásra:
Három pici csokoládédarabra.
Csak néztem, ahogy néztek valaha
Kenyérre, halra,
Csodára.
Ötezeren az Embernek Fiára.
Néztem, -
Sosem volt ilyen lakomában részem.
Te büszke nem voltál, sem álszerény,
Csak tettél-vettél fürgén, könnyedén,
- Nagy szertartások súlyos zamata
Buggyant ki mégis ujjaid hegyén.

Ettünk.
Megelégedtünk.
S tündér-tréfádnak, terülj-asztalkádnak
Hullt morzsájából majszolok ma is.
Tündértréfádba észrevétlenül
Vegyül az áhítat s a döbbenet:
Adatott Neked hatalom
A Lélektől az anyagon, -
Hogy jóllakjam, mint az ötezerek.

1933 július 28

Megjövendölt vég

Eltűntél...
Fázom...
Nincs lelkemben egy atomnyi meleg.
Hogy ragyognak a hideg magasságok - -
Mert melyik csillagon keresselek?

Azt beszélik, hogy jövődtől rólam.
Prófécias szavad
Nem jósolt nekem hosszú életet.
De megjósolta „Naphimnuszomat”,
Valami sosem hallott „hattyúdalt”,
Valami izzó fény-szökőkutat.
Valami végső gejzir-költeményt,
Mely szörnyű nyomás alól fellobog,
S én benne perc alatt elhamvadok.
Megjósoltad: még törni fog az Isten,
Örölni, zúzni és gyötörni fog,
Hogy kivésse és kitépje belőlem
Az utolsó dalt: igazán nagyot.

Nem, Testvérem, - drága röntgen-szemed
Ezúttal mégis, mégis tévedett.
Az én hangszerem: hiábavalóság,
Assisi lantját más fából faragták.
Gyötör engem az Isten, de mi végre?
Nem üdvösségre, - csupán bűnhődésre.
Nem látom betelni proféciádat,
Ahogy többé Téged, Téged se látlak...
Téged láthatni egyszer ideleenn:
Túlnagy kegyelem volt az is - - nekem.
Üres vagyok, fáradt nagyon-nagyon,
Nekem már nem lehet naphimnuszom.
Se vers-gejzirom, fény-szökőkutam,
Csak tűrve rótt, tüske-teli utam.
Ki tudja, még milyen hosszú utam...

Eltűntél...
Fázom...

Mégis:

Ahányszor lesz még titkos moccanásom,
Halk rezdülésem, ködös villanásom
A nap felé,
A csillagok felé,
Az örökkévaló Szépség felé,
Feléd - -
Mindég azt fogom hinni: most, ez az,
Ez a naphimnusz kezdő hangolása,
A fény-szökőkút szökni akarása:
A megjövendölt drága, drága Vég.

1932 január 15

Ágak hegyén arany megint

Alattatok megyek
Aranyló ághegyek
Megint, -
Ködön át s mély borún,
Tündérin, szomorún
Valami tűnt varázs
Int.

Mit kezdjek veletek
Aranyló ághegyek
Én?
Nekem már minden szép,
Lomb-arany, égi kék:
Illanó hűtlen kép
Holt tünemény.

Járna Ő köztetek
Aranyló ághegyek
Rögzíteni imbolygó,
Illanó színetek -
Ihletné Képre a csend -
Napszeme kinyílna,
A napra kinyílna,
Még egyszer kinyílna -:
Őszi bánat helyett őszi öröm nyílna -
S alunnék helyette lent.

1932 szeptember

Addig nézegetted

Addig nézegetted
Levelek hullását,
Levelek hullását,
Fecskék indulását:

Utolsó fecskével
Te is útra keltél,
Utolsó levéllel
Te is lehullottál.

1932 szeptember végén

Holdnak is rossz voltam

Nekem nincsen már mondanivalóm.
Úgy érzem: aki általam is szólott,
Elmondta, amit mondani akart.
Ami belőlem „istenarcú lény” volt,
Az a kevés kizengett, elsugárzott.
Az „őrült sár” kering még s bújdokol.
Csillagrendszernek tagja voltam én is,
Csillagrendszernek tagja lenni mégis,
Kis, vak bolygóul is: nagy kegyelem.
Sütöttek rám csodálatos Napok,
A Fény fölségét csak felszínem fogta,
És mégis napnak hittek engemet,
Napnak - holott én holdnak is rossz voltam.
Kialszik most kölcsönkért kicsi fényem.
Nem baj, a csillagrendszer rendületlen,
Nem baj, a tejút meg nem fogyatkozik,
Nem baj, szeg se hull ki a végtelenből,
Nem baj, valahol élnek és forognak
S ragyogva zengnek a Napok tovább.

Segítsetek, segítsetek nekem most!
Nagy-nagy munkára adtam magamat,
Két tenyerembe fogtam a Napot, -
A Napot, az én lement Napomat
Akarom a tengerből kiemelni.
Fénye csak rólam permetezett rátok,
Most azt akarom, hogy látva-lássátok!
Segítsetek a Napot kiemelni,
A Napot, az én lement Napomat
Az elmúlás viola tengeréből.

Nekem nincsen már mondanivalóm.
Csak Téged szeretnék mondani,
Mutatni, hirdetni és zengeni
Egyre.
Téged mondani a Te szavaiddal,
Téged másolni lassan, levelenkint,
Mint ó-kódexből hajdani barátok
Másolgatták a szentek szavait.
Nap-lelked kódexe fölé hajolva
Találjon engem is a pírkatat,
Alázatos és szent örömben égve, -

Míg másnak is nyilvánvaló leszesz
S fölkelysz sokaknak teljes ragyogással.

1932 október 16

Letört

Letört egy ág.
A gyümölcsseit nem bírta tovább.
Saját mosolygó súlya alatt tört le.
Mint egy anya...
S most valahol
Virágzik másodszer és mindörökre.

1934 július 31

Viszontlátásra

Viszontlátásra, - mondom, és megyek.
Robognak vonatok és életek -
Bennem, legbelül valami remeg.
Mert nem tudom,
Sohasem tudhatom:
Szoríthatom-e még
Azt a kezet, amit elengedek.
Viszontlátásra: mondom mégis, mégis.
Viszontlátásra - holnap.
Vagy ha nem holnap, - hát holnapután.
Vagy ha nem akkor - hát majd azután.
És ha aztán sem - talán egy év múlva.
S ha még akkor sem - hát ezer év múlva.
Viszontlátásra a földnek porában,
Viszontlátásra az égi sugárban.
Viszontlátásra a hold udvarán,
Vagy a Tejút valamely csillagán -
„Vidám viszontlátásra” mégis, mégis!

1930 február 28

ALCHIMIA

Alchimia

Homályos, titkos pincegádor,
Nyugtalan fény a falakon...
Tégelyek, üstök, báj-szerek közt
Búsan, balgatagon, vakon
Gunnyaszt a fejedelmi agyrém
Az engedetlen anyagon.
Virraszt a százszor bukott szándék,
Virraszt az örült akarat:
Ólomból, rézből, porból, sárból
Átlényegíteni aranyat.
Nemtelen fém, közömbös oldat:
A falat füsttel feketítve,
Táncos tűztől hevítve olvad.
Albertus Magnus, Trismegistos
Ködben és gőzben tűnnek el -

Csak az a napsugárszín csillám
A tűzpróbálta tégely alján
Nem dereng soha, soha fel...

Királyibb ábrándom van nékem,
Míg nemtelen fémek között
Vergődöm a vak sötétségben,
Kétségbeesve magamon:
Az engedetlen anyagon.
Elkésve tán, de egyre mégis
Feszül bennem az akarat:
Látszat-életből, tetszhalálból,
Vak indulatból, sötét sárból
Kicsikarni az aranyat.

Mondd Istenem, csakugyan úgy van:
Aranyat nem lehet csinálni,
Csak véletlen csákánycsapással
Te irgalmadból - megtalálni?
S ha nincs bennem rejtett arany,
Rejtett arany, *rendelt* arany:
Lelkemnek mért kell vívnia?
Minek a bús királyi agyrém,
Reménytelen alchimia?
Mért vagyok mindig üres tégely,
A sok jó szellem mért fut széjjel,
Mért szorongok szívtepő éjjel,
Mért vonz a tündér Lehetetlen,
Mért gunnyasztok a tehetetlen,
Az engedetlen anyagon?

S mért lidérclik a nyugtalan fény
Pincém homályos, titkos mélyén
A füstfekete falakon?

1934 január 1

Jóvátétel nélkül?

Autósziréna szólt, s én hátraléptem.
Ép idejében.
Léphettem volna ép úgy előre is.

Virágcserep zuhant
Az emeletről az utca kövére.
Pár másodpercen mult csak az egész:
Vérem hullt volna a virág tövére.

Nap-nap után
Zajlik ádázul az ütközet bennem.
S hogy nem tör ki rajtam egy szörnyű kór:
Parányi győztes
Véglények seregének köszönhetem.
Az ellentábor győz, és meghalok.

A tenyeremben és a csillagokban
A nagy Mementó sötéten ragyog.
S még nem mehetek, mert adós vagyok.
S vannak már drágák, kik előre mentek,
Örök hitelezők.
Akiknek én már nem fizethetek
Semmit.

Egy élet harcát vesztettem el én,
Egy mély, igaz étellel tartozom
Istennek, embereknek
Jóvátétel címén.

Mindíg vártam: eljön az én időm.
Nem jött az én időm.
S kopik a szív, pusztít a kór, zuhan a kő, gázol a gép.
Jaj, megfizetni lesz-e még időm
Az életem nagy jóvátételét? - -

1933 október 4

Csalánköntös

Róm. 7. 22-23. II. Kor. 12. 7

Tegnap úgy elmerengtem,
Szomorún elmerengtem,
Egy sarjadó szép szál emberpalántán.
A test s a lélek
Oly egy-ütemre lépett
Ragyogón, katonásan, -
Fénylett a szem

S a homlokról sugárzott
Valami új, szinte antik Arány.
Talán...
Igen, talán majd ez a nemzedék - -
Néha hittem, hogy összebékülünk
Én meg a testem.
Nem barátom volt,
Nyomorgatóm volt,
Túlszűkre szabott csalánköntösöm,
Zsarnokom, kivel egy verembe estem.
Mi nem békülünk össze már soha:
Én meg a testem.
Az egyenlőtlen harc állani fog
Idegenül és irgalmatlanul -
S ahogy eddig: többször lesz ő felül
És én alul.

Hogy elfog néha
Valami örült vetkezési vágy:
Lehántani, leszaggatni magamról
E szennyes, véres, unt, nyűtt rongy-ruhát,
Mely fojtogat,
- Hányszor fojtotta meg
Vörös selyemzsinórral
A legfehérebb gondolatomat. -
Költészetem, ha volt:
Csak szabadságharc volt.
S minden jó költemény
Ujjongva lengő győzedelmi zászló
A harc után, mit vele vívtam én.
Nem barátom volt,
Nyomorgatóm volt,
Túlszűkre szabott csalánköntösöm,
Zsarnokom, kivel egy verembe estem:
A testem.

Hol vagy antik Arány?
Talán,
Igen, talán majd az új nemzedék... -

1933 március 20

Csigadomb

Kicsiny halom volt, - körülötte nőtt,
Vadul burjánzott az árva-csalán.
Elemi iskolás fantáziámban
A Lomniczi-csúcs lehetett talán.
A kolozsvári öreg Lövöldében
Zajlottak akkor víg majálisok,
A Csigadomb oldalt s félre esett,
Magánya húzott és hívogatott.

A nyüzsgő gyerekhadat el-elhagytam
S a gonddal gyomlált játszó-tereket,
Hogy a giz-gazos kis ösvényre lépjek,
A „hágóra”, mely *oda* vezetett.
A kicsi dombról nem nyílt nagy kilátás,
De gyermek voltam, és a gyermek lát
Többet is, mást is, mint eső után
Lomhán szerteszét kúszó sok csigát.
A vadbozót közt jó volt tévelyegni,
Gyűjteni üres csigaházakat,
S a lakatlan, gazdátlan házikókba
Beleálmodni úrnak - magamat.
Gyerekkorom alvó lapályai:
Holdfényben úszó sejtések felett
Az a kicsi halom: a Csigadomb
Állt és jelentett örök hegyeket.

Az idő szállt, - a Csigadomb maradt,
Én összeforrtam, s egy lettem vele,
Én lettem ő, amikor elenyészett
A Lövöldével nyoma és neve.

Oldalt estem és félre estem én is,
Giz-gaz burjánzott rajtam és csalán,
Az ösvényt hozzám mégis megtalálták
Csigahéjt gyűjtő gyermekek talán.
Kis halom voltam, kis halom vagyok,
Nem is mutattam volna egyebet,
De megrendült a lomha föld alattam
S egyszercsak körülvettek a hegyek.
Kicsi halmokból roppant hegyek nőttek,
Az óra történelmet mutatott,
És Isten szép, nagy, kegyetlen kegyelme
Nekem mind hegy-barátokat adott.
Hegy-barátokat itt is, - meg amott is,
A mindennap hőszai közül, -
Istenem, mit tehet a Csigadomb,
Ha hegyek gyűrűje fogja körül?
Megpróbáltam hozzájuk nőni fel,
Vagy legalább játszani Lomniczot,
S beleragyogni a váró világba
Valami ködös, szent káprázatot.
Nőni nem bírtam, nőni mégis kellett,
Köd- s felleget-ormot tornyoztam magamra,
A köd-káprázat aztán szétszakadt,
S én búsan eszméltem a - Csigadombra.

Istenem, tudom: kis halom vagyok,
Köröttem köd, káprázat szétszakadt.
Én nem nőhetek versenyt a hegyekkel, -
Csak köszönöm Neked a csúcsokat.

1931 május 12

Pünkösdi szomorúság

A Lélek ünnepén
A Lelket lesem én.
A Lelket, amely több, mint költemény.
A Lelket, amely sosem volt enyém.
A Lelket, amely sosem lesz enyém.
A Lélek ünnepén
Szomorún zendül egyetlen igém:
„Hogy születhetik újjá, aki vén?”...

1934 május 18

Tükörterem

Egy kis pihenést... enyhülést... irgalmazz Istenem,
Amerre nézek, mindenütt: tükrök... tükörterem.

Az én rossz arcomtól futok, rettegve, hogy ne lássam,
S az én rossz arcom nem hagy el, jó mindenütt utánam.

Tükörré válnak mindenütt az emberek s a tárgyak,
Egy tükör-arca van csupán a végtelen világnak.

Úgy epedek csillapodni valami drága máson, -
S csak én vagyok, csak én vagyok, - más nincs is a világon.

Nézek biztató csillagokba, szelíd asszonyszemekbe,
Szempillantás: s már csak magam állok magammal szembe.

Gyermek-fürtökre rálehelnék, férfi-testvért ölelnék,
Ha a tükör-átok mögött a drága másra lelnék.

Egy kis nyugalmat, enyhülést gyötört tekintetembe -
Hadd merüljek fájó, édes, idegen tengerekbe.

Eszméljek a más-örömré, a más-nyomorúságra,
Beteg tükör-varázs mögött bármire: valóságra.

Istenem, ha nem vagy Te is káprázat, tükör-átok:
Törd össze e tükör-termet, ezt a tükör-világot!

1931 július 28

A hangulat

Légy átkozott!
Légy százszor átkozott!
Mert Te voltál csak bennem,
Semmi más.
És soha más.
És megfojtottad minden nagy szerelmem.
Te voltál nekem asszony és család,
S a nemzet és az Isten is csak Te voltál.
S még büszke vagy, mert nyomorult szívemből
Pár álom-szikrát, rímet kicsiholtál!

Te voltál minden bűnöm gyökere,
Légy átkozott,
Mert most is veled vagyok csak tele.

1934 május 18

Vagy-vagy

Vagy egy nagy mű, - vagy egy nagy szenvedély.
Vagy égő nyár, - vagy gyémántfényű tél.

Vagy az Úristen, - vagy az emberek.
Vagy a kolostor, - vagy fészek-meleg.

Vagy a csúcsok nagy, edző hidege,
Vagy egy asszony simogató keze.

Vagy fent, vagy lent, élön, halálra-váltan,
Jaj, csak ne felemásan, felemásan!

1934 május 19

Andrée naplója

Könyvek, ti világjáró győztesek,
Kik minden titkot kínálva kitártok:
Vád-iratok és ön-igazolások,
Ragyogó, forró, zengő memoárok, -
A megfagyott napló történetét
Fagyott gazdája mellett - hallottátok?
Úgy összefagytak fakó lapjai
Harminchárom sark-övi tél alatt:
Véső vájhatná, fejsze feszíthetné
E sors-szerűn szemérmes lapokat.

Oda nem hatott semmi földi szó,
Se vadgalamb-kacaj, se ágyúszó.
És onnan nem jött semmi felelet,
Egy ige sem: igen, nem, meglehet...
Semmi...

Harminchárom örök-egy télen át
Az Északfény: a töretlen pecsét
Őrizte ezt a férfi-balladát.

A langyos napon most lassan felenged
S lapozható lesz a zord pergamen.
S nyilvánvaló lesz: mit sem nőtt azóta
A hősiség s a halálfélelem.
A világ-kép barázdáltabb talán
S torzabb a tömeg-arc a világ-lázban, -
De nem nagyobb s nem is félelmesebb,
Mint a haldokló Ember - egymagában.

1931 január 20

„Elefántcsont-torony” 1931-ben

Gúny és szitok süvöltöz körülöttem.
Mintha az önvád nem volna elég:
Hogy nem ölelhetem egy öleléssel
Az északi s a déli féltekét,
Hogy nem száríthatok fel minden könnyet,
És nem törölhetek le minden vért,
Hogy nem zenghetem végeszakadatlan
A véghetetlen nyomor énekét.
Azt kellene, azt kellene talán.
Csak azt, csak azt, csak azt a balladát.
De gúny és szitok süvöltöz körülöttem,
Mert van még kék ég, hóvirágos ág,
S egy cinke, Isten örök proletárja
Máskép fújja magányos dallamát,
Mint a morajló, éhes tömegek.
S én a cinkével is énekelek.
Az énekemet ki szabhatja meg?
Én azt dalolok, amit akarok,
Vagyok, aki vagyok,
S tán akkor dalolok az emberért,
Amikor a cinkével dalolok.
És igenis: a csillagokkal is,
És igenis: a virágokkal is,
És minden kopott, ócska szerelemmel,
Ma is, ma is, ma is.
S mit tudjátok ti, hogy a dal hol áll meg,
Hol áll meg, hol áll meg, kit hogyan talál meg?
S nem nagyobb doktora-e a nyomornak,
Mint a balgán kuruzsló forradalmak?
Gúny és szitok süvöltöz körülöttem.
Éppen azért: vagyok, aki vagyok.
Költő vagyok.
Kié vagyok?
- Hiába nekem szegzett fegyverek -:
Először Istené,
Aztán önmagamé,
Aztán a tietek.

1931 december 14

Egy serpenyő parázs

Nagy üres csend, - téli templom-hideg.
A mindeneknek mindig-nyitott ajtón
Néha mégis, én is betévedek.
Alacsony padkán, ajtóhoz közel
Anyóka gunnyaszt: bús mese-alak,
Ölében tartva révedező szemmel
Egy serpenyő pirosuló parazsat.

Fölötte a boltozat dermedez,
Alatta a kő-kockák: jéglapok,
Körül a szentek kétszer merevek,
S ami arany: kegyetlenül ragyog.
Isten világa most olyan magas,
És olyan irgalmatlanul örök:
Jó, hogy illanó kék sóhaj gyanánt
Ez a kis földi parázs füstölög.

Fölibe tartja két ráncos kezét,
Úgy issza rajtuk át a meleget,
Összevegyül a parázs sóhaja
És ajkáról a bágyadt lehelet.
Be bágyadt ő, be bágyadt a parázs,
Be bágyadtak mindketten énvelem,
Be szelíd itt e kicsi földi tűz, -
Másutt tán forradalom, szerelem.
Forradalom, szerelem, tűz, tavasz!
Valahol élnek s égnek e szavak,
S mint kenyérmorzsát pazar lakomáról,
Idáig hullatják a parazsat.
S e tűz-morzsa, e szelídült üszök,
Ez átlényegült lázár-láng még ad
Parányi, édes, földi meleget,
Ha agg és hideg az Isten-világ.

Ez az agg anyó, aki templom-őr,
Isten hideg világát őrzi itt:
Oltárok drága selymét-bársonyát
S a szentek mély, szomorú titkait.
Számára veszve a világ-varázs, -
Minden öröme e kéken sóhajtó,
Halkan sercegő, utolsó parázs. -

1931 január 30

Hegedű sír

Hegedű sír, magányos hegedű
A roppant csillag-kupola alatt.
Oly kristálytisza üveghangokon
Jajdul a végtelenbe valaki;
Úgy ostromol Istent és éjszakát,
Könyörög, lázad, adja meg magát,
Hogy lehetetlen meg nem hallani.

És mennyi ilyen kristály-hegedű -
És mennyi ilyen harmat-tiszta hang -
És megváltásra méltó mennyi bánat
Az örök csillag-kupola alatt.

Ha ezeket nem hallja senki sem,
Ha ezeket nem bánja senki sem:
Mért hallaná meg az én hangomat?

1931 augusztus 31

Pogány vers

Ó - -

Az ember is, ha jó,
Ha csak egy cseppet jó,
Siet segíteni.
Szűk mellét, keskeny homlokát,
Ösztövérejét,
Üveg gyanánt
Elpattanó vékony akaratát
Szembefeszíteni
A sorssal és halállal.
Az ember is, ha jó...
S az Isten, ó
Mindenható - -
Mindenható.
Mennyboltmellű és naphomlokzatú,
Hallatlan erejű,
Örök akaratú.
És jó.
Jó.
És nézi ezt.
A kínok tengerét.
Mindenütt, és a szomszédban is, itt.
És nem segít.
És nem segít.
Holott, mint mondják, eltörülheti
Egyetlenegy szemrebbenéssel
A kínok tengerét.
De nem teszi.
Mert minden, ami itt vigasztalan:
Dicsőségére van.
Dicsőségére van.
Ó, furcsa igaz Isten,
Aki kedvét
Önnön dicsőségében így leli.
S nekem, neked,
Minden így vergődőnek
Vigasz helyett
A rőt puszta-homokból felszökő
Zord, szikla-szürke talányt feleli,
Melytől a vér megalvad
S az árva szív még árvábban remeg:

„Az én gondolataim
Nem a tieitek.”

1933 május 3

A szőnyeg visszája

Brandt Józsinak

Kétségbe esem sokszor én is
A világon és magamon,
Gondolva, aki ilyet alkotott:
Örülten alkotott s vakon.

De aztán balzsamként megenyhít
Egy drága Testvér halk szava,
Ki, míg itt járt, föld angyala volt,
S most már a mennynek angyala:

„A világ Isten-szötte szőnyeg,
Mi csak *visszáját* látjuk itt,
És néha - legszebb perceinkben -
A *színéből* is - - *valamit*.”

1933 február 6

A láthatatlan lakoma

A házikót,
A madáretetőt,
Barátom ajándékát,
- Barátomé, ki messze vándorolt -
Mint minden télidőn
Kifüggesztettem most is ablakomba.
Kiszórtam a magot a madaraknak.
Jönnek a cinkék seregestől:
Széncinke,
Kékcinke,
Barátcinke
- Barátomtól tudom a nevüket.
A kopogtatásukat hallgatom csak,
Nem látom őket,
Nem bírok odanézni
Leeresztettem a függönyt.
Fekszem az ágyban s fálnak fordulok.
Beteg vagyok és gyulladt a szemem,
S künn vakító fényes fehér világ van,
Tündérvilág.
Nem énekiem való.
Leeresztettem a függönyt a világra.
Egy kicsit mégis fáj ez a dolog.
De hát mit akarok?
Gyönyörűséget, két fáradt szememnek?

Vagy, hogy jóllakjanak a madarak?
Az etetőt barátom készítette
Lombfűrészsel. A magot Isten adta.
Mért gyönyörködjem én a lakomában?
Elég ennyi: Egy kis kopogtatás,
Jel az elveszett tündérvilágból,
Egy-egy hangocska, foszlány, töredék,
Madarak és angyalok kórusából,
Az eljövendő Tavasz kórusából:
„Dicsőség Istennek a mennyben!”

1933 január

Többé sohasem

Szívembe béke, s könnyű, tiszta csend.
A szavam nem döccen, de száll és cseng.

A mosolyom, tudom, jól áll nekem.
Nem ül torzszülöttként a képemen.

A világ arany és az Isten jó.
S visz egy magamtól eloldott hajó.

Nyílnak tündöklő, mély kristály-egek.
Pedig be egyszerűn beszélgetek.

Szemben velem egy fiatal leány,
Fény s figyelem dereng a homlokán.

Nem tudja, hogy elfogta a nagyot:
Eszendőben csak egy-pillanatot.

Mikor nincs bennem béna, vak zavar,
S érzem: ilyennek az Isten akar.

Először lát ma engem ez a lány,
És fény és figyelem a homlokán.

Szívembe boldog, könnyű, tiszta csend.
A szavam gáttalanul száll és cseng.

S belül hang nélkül így esedezem:
Ne találkozzunk többé sohasem.

1933 október 2

Család-fa

A nagyapám gyümölcsfát ültetett:
Aranyparment, batult és ponyikot
És kanadai kormos renetet.
S köztük egy ismeretlen csemetét.
Isten nevében keresztelte meg,
Adván neki önnön család-nevét.
A névtelen fa Reményik-fa lett.

És nőtt azután és lombosodott,
Nagy család fölé terebélyesedett.
És későn érő gyümölcsöt hozott.
De mikor a következő tavasszal
Elvirágoztak mind a fák már régen:
Még mindíg volt belőle pince-mélyen.
Most nem virágzik már és nem terem,
Letöredeztek lassan ágai.
De hogy ne álljon oly reménytelen
A vén kert egyre ritkuló ölén,
Vigasztalásul szépen ráfutott
A vadszőlő, e költői növény.
Ősz van. Bíborpalást leng most a fán,
Utolsó díszül fedve fát s nevet.
Nézem s szemembe könnyű könny szivárog:
Köszönöm, Istenem, kegyelmedet.

1933 október

Hallgat

Hallgat.
Hallgat néha hosszú órákon át.
Akár a kő.
Akár a fa.
Akár a hó.
Akár a hóvirág.
Hallgat.
Én e hallgatás irígye vagyok.
Bár nyugtalanít ez a hallgatás
Néha.
Mert hátha befelenőtt panaszok,
Mégkövült jajok, elhalt sóhajok,
Fínom kéreggel, fedezett sebek,
Alig kinyílt apró virágfejek,
Szorongó, örök, nagy-nagy aggodalmak
Lappangnak kő, fa, hó, hallgatás alatt.
Én azt hiszem, hogy ismerem.
És mégsem ismerem.
És ma sem tudom, miért hallgatag.
Csak e hallgatás irígye vagyok.
Azután szégyellem,
Jaj, nagyon szégyellem,
Mindíg, amikor szemben ül velem,
Fecsegsben szétszórom magamat,
Hogy szóltam, szóltam, szólóvaló nélkül,
Aprópénzként elszórtam magamat.
Ő ült, és hallgatott,
S mint foghatatlan súlyt
Éreztem lelkében az aranyat.

1931 július 28

„Cherchez la femme”

Keressétek a nőt.
Keressétek, igen,
De ne csak ott, ahol eddigelé:
Szerelmi lázban, apró intrikákban,
S ne állítsátok minden rossz mögé,
Eltévedt, kisiklott, korommáégett,
Tört életek mögé.
Mindez igaz. Ő ott van mindenütt.
Kígyózó karját királyokra fonja
S országperzselő láng csap ki szeméből,
Ha nem tűzhely a gondja.
Igaz: ő a nagyban a kicsinyesség
S mégis méltó reá,
Hogy a nagyban mint nagyot megkeressék.
Keressétek tehát.
De ne csak ott, ahol eddigelé.
Ne nézzetek csak a tűzhely mögé.
Ne is csupán sötét sikátorokba,
Ne is csupán szürke hivatalokba,
Hol társatok és ellenfeletek,
S kiragadja - nem önnön hibájából -
Kezetekből a napi kenyeret.
Keressétek tovább...
Mert ott van ő a vágyban és a vérben,
De minden magasban és minden mélyben,
Kőcsipkét ver a kora gótikában,
Szárnyal a Beethoveni muzsikában
És gyökeret ver minden költeményben.
A költeményben...
Hiszitek-e ti,
Hogy a versnek is vannak szülei?
Mint a gyermeknek apja-anyja van.
Csak itt, e különös tündérvilágban
A természet rendje fordítva van.
Itt az ihlető asszony az apa,
Ki elhullat egy kis virágmagot
S az megfogán...
A költő aztán világra szüli
A gyermeket.
Ti ott, künn, a rendes embervilágban
Ugye az apát is tisztelitek?
Gyermekeit nevről nevezitek.
Látjátok, e furcsa tündérvilágban
A nőnek ismeretlen a neve.
Az alkotónak és az alkotásnak
Ő láthatatlan, szerény háttere.
Ó, sokszor fáj e visszásság nekem:
A virágmag-hintő drága kezét

Hogy mindeneknek fel nem fedhetem,
S hogy versemet Isten után
Kinek köszönhetem.
Tiszteljétek tehát,
Az „alkotó” nagy Inspirátorát,
A virágpör-hintő titkos kezét,
Aki vezet
Új világokon át.
S keressétek a nőt
A magasságban és a mélyben,
Árnyékban, zivatarban, napsütésben
És minden költeményben
Tovább...

1933 március 7

„És elvérezni egy fonák igén...”

„A parfümjét érezni a szavaknak,
És elvérezni egy fonák igén” -
- Be mélyre szántottál Juhász Gyula,
S szavad ma másodszor szántott belém.

Az ember azt sem tudja, mi történik,
Villám vág az öntudat gyökeréig,
S mint ahogy a beforrt seb felszakad,
Úgy bukkan elő egy emlék-barázda
A jó húsz esztendő ugar alatt.

Éppen ma, s ki tudja, éppen ma miért
Forgatom hát szívemben szavadat,
Jó húsz esztendő régi szavadat,
S látom buggyanni szívedből a vért.

Egy verssel vívok - tán egy kettősponttal,
Egy írásjelben rejló hatalommal:
Hova helyezzem: oda, vagy ide?
Tán tőle dobban a versem szíve.

Mert harc a költészet s csak ritka béke,
A költő igéje: Jézus igéje:
Nem békét, fegyvert hoztam e világra -
A szavaink a Lélek fegyvertára.

És ez az, ami összeköt Veled.
S fogom húszéves messzeségen át
Sohasem-fogott költő-kezedet.

Pedig szonettet én aligha írtam,
Nem követtem a ballagó Tiszát,
S nem a tündöklő tiszai iszapban
A lenge Anna arany lábnyomát.
Nem festettem a rónát alkonyatkor,
S a füzest holdezüsttel szöve át.

Zeg-zugos szirtekké tördelte Erdély
Bennem bánatod magyar ritmusát.

A te tápéi Krisztusod helyett
Isteneimmé nőttek a hegyek,
És súllyal tették vállamra kezük
Külön sorsú itthoni emberek.

Parfümjét nem éreztem a szavaknak,
De vérig bántott egy fonák ige,
És vívtam én is az igaziért,
Amitől dobban a versem szíve.

És ez az, ami összeköt Veled,
S fogom húszéves messzeségen át
Sohasem-fogott költő-kezedet.

1934 október 5

Nem urad és királyod

Schilling Olginak

Kicsi leány, hidd el nekem:
Nincs olyan férfi,
Aki egy lány tökéletes
Szerelmi szent-áldozását megéri.
S ha volna is: hogy követelheti,
Hogy megtagadd magad?
Te Lélek vagy: kiolthatatlan Fény,
Megsemmisíthetetlen külön-lény,
Isten-gondolta külön-gondolat.
S kötötten is szabad.
Szabad.

„*Semmiért Egészen*”??
Istenkísértő örült akarat
Képzeld csak el így, rabnőjeképpen.
S hiába úgylis:
Nem lehet egészen.
Megíratott, hogy: „Az egyén szabad
Érvényre hozni mind, mi benne van,
Csak egy parancs kötvén le: szeretet.”
De szeretni csak szabadon lehet.
Egyenlő méltósággal.
Külön világ, szemben külön világgal.
Az eggyéolvadásuk: csoda, ünnep.
De nincs embernek emberen hatalma.
És semmi sincsen, amit *követelhet*.
Azért, ha jönne modern Farao,
Ki lelked vágyik leigázni,
Az Isten képét benned megalázni
S gúlához követ hordani marasztal:
Pattanj vissza acélos daccal!

Kicsi leány, akárki lesz a párod:
Te önmagad vagy, és ő önmaga.
Együtt: Isten két iker-csillaga.

Kicsi leány, akárki lesz a párod:
Szegény, szánandó embertársad ő,
Nem urad és királyod.

1935 április 24

Kereszteleetlenül

Ketten születtek ugyanegy napon,
Szép őszi hajnalon.
Két összefüggéstelen esemény - -
Egy gyermek - és egy költemény.
A gyermek lett.
Mert hónapokkal azelőtt két ember,
Két buzgó, mély hitű
Eggyéolvadva forrón szeretett.
S a hitből és a szeretetből
Reménység, - gyermek - jövő született.

S a költő is ölelkezett.
Ki tudja hol, és ki tudja mikor -
S ki tudja, milyen rettentő erővel,
Tűzhányókkal és havas hegytetőkkel.
A porszemekkel és a csillagokkal,
Minden égi s pokoli hatalommal, -
A szivárványos, hűtlen Hangulattal.
Füvel, fával, virággal, napsugárral,
Harmattal, dérral, - délrel, éjszakával,
Egy kicsit a Halállal -
S az Istennel is néha,
A Hangulat esti páráin által.
Ó, a költőnek sok kedvese volt
Egyetlenegy helyett.
Örök térrel és végtelen idővel,
Az egész mindenséggel
Ölelkezett.
S a számlálatlan sok-sok ölelésből
A költemény is *lett*.

A gyermeket most megkeresztelik
Az Atya, Fiú, Szentlélek nevében -
Fejére víz csorog,
Piciny vállára galamb települ -
A költemény
Repül
Tovább
Hollószárnyon, kereszteleetlenül.

1934 október 6

A rongy éneke a gránithoz

Születtünk. Te vulkáni lökésből
Emelkedtél lélek-hatalmasan.
Én csak úgy leszakadtam valahonnan.
Zsákfoltja, ingfoszlány, zászlócafat:
Olyan mindegy, - a rongy csak rongydarab.
Hurcolnak, vonszolnak mindenfele,
És dolmányokra varrnak paszomátnak:
Vagyok világdísz, - s magam szennyesé:
Világhoz s dolmányokhoz mi közöm?
Húznám, húznám a békesség körét
Magam körül: én egyetlen köröm.
De hurcoltatom s varratom magam,
És nem mondok sem igent, sem nemet,
És sírva nézek gránit, tereád,
Ki a rád törő hangok ostromát
Mély férfi-visszhanggal visszavered.
És néha, mikor mély-magamba szállok,
Tudom: én vétkem is, hogy ronggyá lettem,
Bűneimmel a sorsnak segítettem.
De máskor fellázadok keserűn,
Végig az ősök végtelen során
A világ fundamentomáig látok,
Látom, a nemzés sötét mámorában
Vándorol a vér, s vele áldás, átok.
A végtelen sor végén Isten áll:
A zord ősnemző. Rendel és ragyog.
Fensége szörnyű, hozzáférhetetlen,
És hajlíthatatlan és érthetetlen,
Amit rólunk elvégzett: állni fog.
Neked nem érdemed, hogy gránit lettél,
És nekem nem vétkem, hogy rongy vagyok.

1934 január 7

Meg van írva

Keményen nem beszéltem senkivel,
És szigorún sem szólottam soha.
Nem háborított fel a vétkes vétke
S nem ingerelt az ostoba.
És legkevésbé az ügyefogyott,
Aki két balkézzel és két ballábbal
Csak csetlik-botlik a világon által.
Magamba néztem, s láttam magamat,
S tudtam, hogy minden elrendeltetés,
S csak mondvacsinált szó az akarat.
Alárendeltje senkinek se voltam,
És én sem parancsoltam senkinek,
S legrosszabb lettem volna nevelőnek,
Mert semmi nevelésben nem hiszek.

Rólam is lepattant a nevelés:
Pusztába síró hang, kőbe döfött kés.
S lepattogott a pattogó beszéd
Mint sziklafalról a rálőtt serét.
Egy-egy halk, szelíd szó - néha - talán,
Mint zefír zengése citerán -
Az is csak úgy, minden szándék híján.
Ember nem nevelt, - a Végzet csupán.
Én egyéb nevelésben nem hiszek.
A bárány béget, s a kígyó sziszeg,
S nincs hatalom, mely más hangra tanítsa,
S az Isten irgalmatlan dicsősége,
Hogy minden meg van írva.

1934 október 10

Vissza

Én nem tudom: hova.
Én nem tudom: mire.
Én nem tudom, hogy ki után.
Csak vágyom, vágyom - -
Talán egykor élt életem,
Talán sosem élt életem után.

Vágyom, vágyom -
És nem tudom, e vágy
Előre néz, vagy vissza:
A reménység, vagy az emlékezet
Felbuzgó talajvizét issza.
Vágyom, vágyom - -
Én azt hiszem, hogy vissza.

Így vágyhatik a kinyílt és csalódott
Virág bimbókorába -
Így vágyhatik a meglett és megrendült
Férfi gyermekkorába -
Így a kipattant rügy a fába vissza -
Így a fa gyökerébe -
Így nemzet a talán valaha volt,
Talán sosem volt ősi dicsőségbe -
Így vissza, vissza
Egyetlenegy nagy fehér békességbe
Az össze-vissza tarka sokaság -
Istenbe vissza,
Vissza, vissza
A teremtett és megromlott világ.

1935 április 18

Őszi morfium

Ne gondoljátok, hogy én nem tudom:
Mi készül itt, mi foly nap-nap után.
Jól tudom én: haldoklik a világ,
Mindennap egy torony dől, bástya omlik, -
S ez a búbajos őszi délután
Lehet, hogy az utolsó délután.
Körül minden hörög, agonizál,
Vonaglik és vergődik vad viharban, -
De itt - világontúli hallgatás,
Csak egy szellemujj lapoz az avarban.
Világ estéje - emberalkonyat.
De ez a csendes, győztes őszi erdő,
Ez akkor is lesz, ha mi nem leszünk,
Ez megmarad, ha ember nem marad,
A világ felett győztes ez marad.
Felségesebb ritmussal orgonál majd,
Telibb tüdővel vesz lélekzetet,
Szűzen foganja, kín nélkül szüli
És könnyen hullatja a levelet.
Embersorstól és büntől szabadon.

Ó, beteg vagy világ, nagyon, nagyon.
De én nem állhatok be orvosodnak:
Halott szépségek hirdetője én,
Keverője az őszi morfiumnak.
Parancsot, törvényt írjon neked más,
S nyujtson, ha még tud, segítő kezét, - -
Én nyujtom ezt a titkos kék eget,
Ezt a világontúli hallgatást,
E milliárdnyi nesztelenül hulló,
Könnyen haló, ragyogó levelet.

Vegyétek: ez az őszi morfium.
A haláltusán enyhít, úgy lehet.

1931 október 13

Világ világossága

Magas állványon nyitott Biblia -
Mögötte szikár gyertyaláng lobog.
Ember sehol.
Ez az Ige -
Akit talán mindenki elhagyott.
Ketten vannak csak: a Könyv és a Fény. -
Ez az Ige -
Világ végén talán,
Vagy kezdetén.
Úgy érzem most:
Világ végén talán.

Ez az Ige:
Társtalan Fölség, fölséges Magány.
Ki bírja ki?
Ember nem bírja ki.
Poéta ki nem bírja.
Ezt a magányt. - -
Csak a Világ Költője,
Ki verseit a végtelenbe írja.
Ez az Ige.
Nem a megszokott kép.
Nincsen gyülekezet.
A családi kör nem üli körül.
Nézd, be szikáran lángol,
Félelmesen világol.
Önmagának örül.
Világok tornyosodtak fel Öléből
S vissza világok hullanak Ölébe.
S nézd, mily magára van:
Még egy szerzetes sem hajol fölébe.

Költő, - ha egyszer minden elhagyott,
S nyitott lelkeddel magadra maradsz,
Magadra, mint a nyitott Biblia,
Magas polcon és olvasatlanul:
Szövétnék légy, ki ég,
Önmagának elég -
S egyedül lenni Istentől tanul.

1935 január 5

Takarodó

Kilenc óra.
Nagymessze szól:
Takarodó.
Túl a világon és az éjszakán
Egy vidám angyal fújja valahol
Századokon, évezredekén át
A trombitát.
Gúlába igazodnak fegyverek.
Imára kulcsolódnak a kezek.
Háborúság után
Egy csendes éjt az Isten mégis ad.
Takarodó
A vágynak és a vérnek,
És minden harcnak és tülekedésnek.

És békesség
És békesség
A közelvalóknak s a messzeségnek.
A csillagok is behúnyják szemük,
Én is behúnyom a szemem velük.

Áll a világ.
Úgy hallgatjuk a békült trombitát.
Nagymessze szól.
Egy vidám angyal fújja valahol
Századokon, évezredekén át.
A világon s a sötétségen át.
Háborúság után
Egy csendes éjt az Isten mégis ád.
Takarodó...

1933 március 29

Enyém

Volt egyszer,
Hol nem volt...
Tavasza volt,
Tavasza volt.
Szűz ibolyaillat.
Enyém volt?
Enyém volt?

Volt egyszer,
Hol nem volt...
Nyári rét,
Nyári rét,
Nyári rét, margarét.
Enyém volt?
Enyém volt?

Volt egyszer,
Hol nem volt...
Fűzfalomb,
Rámhajolt.
Fáradt lomb,
Hervadt lomb
Rámhajolt.
Enyém volt?

Lesz egyszer,
Hol nem lesz...
Ha majd a
Föld fedez:
Kis halom,
Sírhalom,
Ki tudja,
Merre lesz.
Hó alatt,
Hó alatt,
Hó alatt
Enyém lesz.

1934 január 7

KÉT VERS KÜLÖN

Régi nóta

Valamikor régesrégen,
Mesebeli erdőszélen,
Hogy hirtelen zápor szakadt:
M megbújtunk egy ernyő alatt.
Napsugárra nem is vártunk,
Narfény volt a mosolygásunk.
Egymás arcát derítettük,
Hogy borult: számba se vettük.
Mint fiatal fák a szélben,
Egymáshoz hajoltunk szépen,
Szúzi szívvel, tiszta szemmel,
Céltalan, szép szerelemmel.
S vert az eső, vert az áldás,
Tavas volt. Tündérvirágzás.

Az alkalom csak elszaladt.
A pillanat csak elszakadt.
Mivé lett a régi erdő?
Hová lett a vén esernyő?
Az ég egyre csak feketült,
A záporba jég is vegyült.
Már ernyőt sem feszítettünk,
Jégnek pusztá fejfel mentünk.
S külön bánat, külön zápor
Vert és sodort el egymástól.

Aztán, búsabb, mélyebb szívvel,
Ajakunkon vihar-ízzel
Megint csak egymásra leltünk
És kérdeztünk és feleltünk.
Végzetetlen béke-vággyal
Egymás lelkét fontuk átal.
A csalánból, ami éget
Szóttuk a nagy csendességet.
Álltunk, mint valaha régen
Mesebeli erdőszélen.
Álltunk enyhe borulatban,
Ünnepesti alkonyatban.
Álltunk őszbe hajló nyárban,
Ritka másodvirágzásban.
S feszült fölénk árnyat ejtő,
Vak vihartól mosolyt rejtő
Tündér-gomba: régi ernyő.

1934 február 26

Elment megint

Elment régen.
S én menni, menni hagytam.
Elengedtem kezét
Búsan és boldogan.
Hadd járja életét
Szolgáló, szerető,
Elhívott asszonykép
Más férfi oldalán.
Nekem csak ragyogjon,
Számomra maradjon
Trónon királyleány.
S apródja maradjak,
Igrice maradjak
Trónjának küszöbén -
Költője, látója,
Zengője, mondója
Én.

Királylánynak akartam -
Aki néha feláll,
Lejön lassan a trónja lépcsőjén,
Fejemre teszi nyugtató kezét:
Szép volt, poétám, ma az esti ég,
S szép a szívedből szakadt költemény.
S míg mondja ezt,
Szemében ritka könny és ritka fény.
És könny és fény enyém.
Enyém a visszhang ajándék-szava.
Ennyit akartam én.
Királylánynak akartam,
Ki néha rámtekint
S akinek *én* szolgállok
Magam módja szerint.

Királylánynak akartam - -
És sok-sok év után
Tenger gondja közül
Tenger gondom közé
Egy hétre elszegődött
Mint „szolgálóleány”.
Bánatom s betegségem
Terhét vállára vette,
Öreg szülémet szépen,
Kézenfogva vezette.
Meleg szívvel suhant
Hideg szobákon át:
Szította itt egy hétig
A düledező tűzhely
Haldokló paraszát.
Feslett kabátomon

Titkon öltögetett,
Amit kerülni vágytam:
A szürkeségben társam,
Hamupipókém lett.
Sorsunk rémeivel
Némán viaskodott,
Erőn felül -
Halkan beszélt,
Mosolygott, mint az angyalok, -
És szenvedett belül.
A gondok tengerével
Csak a türelme nőtt - -
S én mégis csak kerestem,
Nyugtalanul kerestem
Magamat s Őt.

Aztán letelt a hét,
Az együtt-szürke hét
A szívünk Hamupipóke-hete.
Kigördült árva udvarunkból,
S kigördülőben már
Csupa csillagot szórt a szekere.
Aranypor kavargott nyomán.
Elment megint.
Most messze van.
S megint királyleány.

1934 december 26. Karácsony másodnapján

„KELJ FEL ÉS JÁRJ!”

Egyhangú dallam - s talán mégis új

Zeng az erdő
- Bár kopár s lombtalan -
Zeng az erdő.
A cinke -
Mi mindent rejt egyhangú dallama:
Hóvirág csenget,
Somvirág sárgáll
S ibolya kékell benne,
Ibolya -
A cinke
Színeket rejtő szürke dallama
Most köszöni és így köszöni meg
Mindenkinek,
Hogy él,
Hogy irgalomból, kegyelemből,
Ingyen kapott szeretet-eledelből
Kibírta a telet.

S zengek most én is.
Kopáran bár, és lombtalanul még:
Utánozom a cinke énekét.
S hangomban mintha -
Pedig milyen egyhangú dallama -
Oly különösen, mint még tán soha -
Sírokról lopva bár,
És oda visszalopva -:
Hóvirág csengne,
Somvirág sárgállna,
S ibolya kéklenék,
Ibolya...

Budapest, Hűvösvölgy, 1933 március 10

A vakond napba néz

Sárika húgomnak, szeretettel

Kékebb az ég és aranyabb a lomb -
A fájdalom se fáj, csak halkán zsong -
A süket földből kibújt egy vakond.
Csodálkozott, hogy napba nézhetett -
A napba nézett s beleszeretett -
És szárnya nőtt és fölemelkedett.
De azoknak, kik lent nyugosznak mélyen,
Vagy fent szikráznak, fent a fényes égen:
A csodát, mely a vakonddal esett
Már nem mondhatom meg.

Pedig ó, hogy örülnének velem!
Milyen ölelőn, milyen melegen
Símogatnák megújult életem!

Gyötörtem bánattal az életük,
Gyötörtem bűnökkel az életük,
S most - gyógyultan - nem lehetek velük!

Tudom: örülnek, hogy én örülök,
Hogy nélkülok is, mégis örülök -
Az ő szerelmük tiszta és örök.

És néha mégis félelem fog el,
Hogy hűtelenül hagytam őket el,
Őket, kiket
Avar takar
Hamar -
És nemsokára a hólepel.

Mikor ujjonganék
Visszanyert életemért hangosan,
Mikor lángolóbb színe gyúl a szómnak:
Egyszerre csak elszégyellem magam.
Úgy érzem, a halottak hangfogóznak,
Magamba térítnek, belémfogóznak:
Hogy valahogy el ne bízzam magam.
Szelíd karjukon erdők avarán
És rétek bársonyán vándorolok,
S ha elengednek, kiderült szemem
Egy áldott árnyalattal
Komolyabban ragyog.

De aztán ismét nyugosznak ők mélyen,
Vagy tündökölnék fent a fényes égen,
S a csodát, mely a vakonddal esett,
Nekik mégsem,
Mégsem mondhattam meg.

Annak mondom hát, ki itt maradt még:
Aranyabb a lomb és kékebb az ég -
És ezerjófű a testvériség.

És százszor édes érzés: élni, élni,
Szeretni, munkálkodni és remélni:
Vakond-lét helyett sas-életet élni.
Ki itt van még, ó, örüljön velem,
Ki itt van még, ó, maradjon velem,
Szeresse megújuló életem,
Helyettük is,
Helyettük is -
Mint ahogy én
Élő szíveken át
Most a porladókat is szeretem.

1935 november 10

Te drága szín!

Klorofil - mondja a növénytudós:
Levéli-zöld.
Reménység - mondja a szomorú szív,
S ha elviselt,
Ismét magára ölt.
Zöld, zöld.
Te drága szín.
Tündér-ruha -
Szavakkal szeretnék
Most körülírni:
Csuda. Csuda.
Sajgó szemem
Sem nap-aranyán,
Sem mennyország-kékjén,
Sem hó-fehérjén
Meg nem pihen.
Minden szín idegen neki.

Csak te nem vagy,
Te nem vagy idegen.
Te drága szín,
Már mi mindenem voltál
Mi mindenem:
Betegágyam fölött
Virrasztó-lámpa voltál.
Vad világ-fények elől
Hús szem-ellenzöm voltál.
Költészetem körül
Árnyékos erdő voltál.
Erdélyi múzsám
Erdő-haja voltál.
Az ifjúságom,
Az ifjúságom
Zászlajának utolsó színe voltál!

1935 április 27

A feltámadt Lázár litániáiból

1

Könyvek rohannak rám és kiabálnak:
Lapozz, lapozz,
Ezeroldalakat,
Rohanjon szemed, mint a gyorsvonat,
Pótold, pótold
Napok alatt
Az éveket, az évtizedeket,
Az ó s az új világot:
A mulasztottakat!

Látások jönnek, édesen gyötörnek,
Szünetlen kavarnak,
És könyörögnek,
És parancsolnak:
Véss a kőbe minket,
Minket, minket,
Hamar, hamar,
Megoldatlanul ne hagyd titkainkat,
Elillanni ne hagyd a ritka kincset.
Mit fogtál eddig? Csak cigányhalat.
Most jönnek a mélytengeri halak,
Aranyhalak.

És jönnek élők, jönnek emberek
S szólnak: szeress, szeress,
Hisz nem szeretted eddig sohasem,
Mindent szeress és mindenkit szeress,
Olyan édes az emberszerelem,
A minden-szerelem.
Olyan nyirkos, hűvös a sírverem.
Ott feküdtél te ki tudja, mióta,
Mit tudsz te róla
Mit tesz égni, fájni,
Ujjongani,
Örökkévaló társakra találni?
Egy kicsi népről levenni az átkot,
Vagy tartani, feltartani
Erős karral a süllyedő világot?

És jönnek a halottak,
Az én halottaim.
Mint nyírfalombja éjjel, úgy susognak:
Eljöttünk a könnyeid megkeresni,
A könnyeiddel tartozol nekünk,
Most, hogy már sírni tudsz:
Holt szempillád alól
Nem bírtak kibuggyanni.
A halott nem tud halottat siratni.

Könyvek, látások, lelkek, emberek,
Elevenek, halottak:
Az Istenért mit tegyek veletek,
Mit tegyek hamarabb,
Hogy álljak ellent,
Vagy hogy engedjek ennek a rohamnak?
Megálljatok,
Ne rohamozzatok,
Olyan gyenge vagyok.
Ki tudja, meddig feküdtem a sírban?
Csak most támadtam fel.
A semmi és az üresség után
Most perzselőn a Minden rámlehel.

Egy percre még megálljatok,
Mert különben az élet küszöbén,
A fényben és örömben
A boldogságtól összeroskadok.
S nem támaszt az Úr másodszor is fel.

2

Uram, aki feltámasztottál,
Le látod rajtam
A síri gyolcsokat.
Im, könyörögve kérlek,
Ne engedd, hogy elbízzam magamat,
S elkápráztasson nagy kerted, az élet.
Nagyon mélyről jövök,
Nagyon bűnös vagyok,
Nagyon tied vagyok.
Nagyon-nagyon hatalmadban vagyok.
Kis fényes porszem a sötét világon,
Kis gyertyaláng roppant karácsonyfádon -
Csak ez vagyok.
Megtapasztaltalak,
Tudom, ha akarod,
A sorssal, vagy önnön bűnös kezemmel
Kis lángomat, ahogy meggyújtottad -
Elolthatod.

3

Nem.
Ez még nem nyugalom.
S nem a Te békeséged ez a láz.
Égig repít, és sárig lealáz,
De még nem a tied,
Nem a Te erősséged ez a láz.
Én nem tudom,
Csak Te tudod a jót.
Az örökkévalót.
Az egyesegyedül nekem-valót.
Pihentess el magadban,
S ha túlhangos vagyok:
Tedd rám a hangfogót.

1933 április 7

Zuhanók vigasztalása

Némethy Irénnek

I. Sikoltás

Jaj, fenn, a fényes tiszta csúcson
A balkezű sors meglökött, -
Alattam a hegy röge porlik
S a mélybe hullva dübörög.
És hullok én is, - percek, évek
Porlanak lábaim alatt?
Már nem tudom, - talán az élet
Csak egy ily hulló pillanat.

A csúcs felé, a csúcs felé
Kitárom árva két karom, -
A mélybe le, a mélybe le
Ragad a baljós hatalom.
Csak mielőbb, csak mielőbb
Lennék már egészen alatt,
S pihentetné a szikla-ágy
Mindörökre a nyugtalanat.

2. Szózat a mélyből

Én vagyok itt, - nem a halál, -
Csak egy vadrózsa-ág,
Akármily gyöngye vagyok is,
Mefogom a ruhád.
Kezed talán felvérezem,
Hegesztem a szíved,
Sziget vagyok vad sziklák közt
Szelíd tündér-sziget.
Én vagyok itt, - semmi vagyok,
Kis, névtelen öröm,
Mely örvények közt hirtelen,
Váratlan rádköszön.

Én vagyok itt, - semmi vagyok,
Kóbor, parányi fény,
De éjbezuhanók alatt
Mindíg virrasztok én.
Én vagyok itt, - semmi vagyok,
Egy illat, lehelet,
Keresztezem a rohanó rögöt
S a zúgó végzetet.
Én vagyok itt, - semmi vagyok,
Alaktalan alak,
De ha egy kicsit Te is akarod:
Megállítalak, és *megtartalak*.

1930 február 10

Törött hajók

Úzött a szél, a hab, az átok,
A félelem s a fájdalom.
Testvér-hajók: törött hajók,
Most itt fekszünk a zátonyon.

Nézzük, a messze láthatáron
Hogy haladnak az ép hajók,
Szél lengeti árbocukon
A csillaghímes lobogót.

A mi árbocaink letörtek,
Iránytűnk tengerbe veszett, -
Egészségünk Amerikáját
Nekünk ki mutathatja meg?

Kolumbusunk lesz-e minékünk:
Földi, vagy égi orvosunk?
Kinek bűvös „legyen”-szavára
Rongyból új vitorlát vonunk.

Tudnánk-e jó széllel repülni,
S kikötni áldott partokon? -
Itt heverünk és álmodunk,
Csak álmodunk a zátonyon.

Lehet, hogy túlsó part nincsen is,
Lehet, hogy minden így marad.
Mindegy. - Halvány sugárral néha
A zátonyra is süt a nap.

1930 február 10

Hála

Dr. Nyirő Gyulának

Szívfájdító tavasz.
És olyan jó.
És olyan jó.
És mégis olyan jó.
Most alkonyul.
A fák
Fínom kis seprő-ágaikkal
Csodás színekbe mártva állanak
Nagy-mozdulatlanul.
Rügy ring az ágon,
Ütemre ring,
Hintáz az ág vele,
Mint duzzadt, hálatelt kis szív, olyan.
Ha pattan
Ez az egyetlen kicsi rügy az ágon:
Talán elárad az egész világon.
Az alkonyatnak
Felváltva dalolnak

A rádió
S az erdőben egy feketerigó,
S nem vesznek össze,
Összezsonganak.
Tavas, szívfájdító.
És olyan jó,
És olyan jó,
És mégis olyan jó.
Mert látó lettem újra.
Mert halló lettem újra.
Mert, bár halottaimat hantolom:
Húsvét felé megyek.
Húsvét felé megyek.
Mint zengő szél az ágon a rügyet:
A hála emeli,
Felemeli duzzadó szívemet.
Ha pattan
Ez az egyetlen kicsi rügy az ágon:
Talán elárad az egész világon.
Budapest, Hűvösvölgy, 1933 március

Kiadom a részed

ÉN a rivaldán lámpafényben álltam,
Te messze, messze, hátul, a homályban.
Engem mindenki látott, - senki Téged:
Most kiadom a társ-szerzői részed.
Felét a zúgó, tapsoló tömegnek,
Felét a fénylő, szomorú szemeknek.
A néma döbbenetnek is felét,
De a szeretet egész erejét.
Egy vershez adtam ritmust s rímeket,
Te „csak” ihlető szenvedésedet.
Egy roppant sorsot példáztunk mi ketten,
De rád nézett az Isten szívesebben,
Ki, - míg én égő fény-gyűrűben álltam,
Álltál, szerényen, hátul, a homályban.
1930 február 17

Májusi biztatás

1

Megépültél,
Megépültél törött hajó.
Megépített
Megépített

A nagy Mindenható.
Új árbocok és új vitorla
És új kormánykerék -
És május van
És végtelen a tenger
És végtelen az ég.
Nincs hátra más:
Az iránytűdet vedd,
Az iránytűd: szived.
Egy kicsit reszket még.
De nemsokára nyugodtan mutat.
Bízzál hajó:
Kis türelem.
Kedvező szél - -
Fölszedheted aztán horgonyodat.

2

Egy rózsza-ágon fönnakadtál.
Mondtam, ugye?
És megtartott az ág.
Most már testvér, kapaszkodj fölfelé
És el ne engedd jósorsod kezét!
Hallod, hallod
A gördülő kő tompa dörejét?
Én zuhanok tovább...

1935 április 29

„Boldog vagyok”

Váró Évának, kicsi menyasszonynak

Jaj, jól hallottam-e?
Van-e olyan vakmerő valaki,
Aki e végső világhervadásban
E kikelet-igét,
E kikelet-igét
Merte kimondani:
„Boldog vagyok” -?
Kislányom, mondd még egyszer.
Írd le nem egyszer, de százszor, ezerszer.
Írd, mondd, rebegd, ujjongd, kacagd, kiáltsd,
Dobd fel a szót
És dobd fel a szíved,
Mint szép, piros labdát a csillagoknak,
Amit a szférák zengve visszadobnak:
„Boldog vagyok”.

Ne bánd, ne szégyeld, ne törődj vele:
Ily agg világban illik-e vagy se.
Hadd fájjon s főjjön a világ feje.

Mondom Neked:
Ezt a te tiszta boldogságodat
Nem irigyelik meg
Sem az emberek, sem az istenek.
És érzed, milyen ragadós a szó?
Rám is ragad. - Az Isten is megáld:
Terjeszd el ezt a búbajos ragályt,
Ezt a gyermeki, drága, szent dacot:
„Boldog vagyok”.

Jöttem végtelen temetőkön át,
Árnyak nyüzsögtek bennük: emberek.
Egy szót próbált formálni néma szájuk,
S tudták, hogy én is egy szót keresek.
Az igét, a kikelet-igét lestük
A világhervadásban.
És egymás ajkán hiába kerestük.
Mert nem volt bennünk sem hit, sem erő, -
Áldott, ki helyettünk is vakmerő,
S a zord estébe így beleragyog:
„Boldog vagyok”.

Világ vén kertjét dudva veri fel,
Bűn is, bánat is, halál is terem,
De mindig gyom, és mindig idegen.
S gyomlál a kertben szűz, örök erő
S virraszt az ifjúság s a szerelem.
Éva ne félj!
Csak mondd, csak mondd, csak mondd győzelmesen:
„Boldog vagyok”.

1933 október 12

Egy kicsi szó

Egy Szociális Testvérnek

Akinek az Isten
Minden nehézségben,
Bajban, betegségben
Hú vigasztalója:
Nincs annak szüksége
Hívságos beszédre,
Földi fecsegésre,
Virág-színű szóra.

Isten virágának,
Jézus jegyesének
Pogány nótafámról
Vízkereszt ének,
Virágtalan fámról
Téli virágének
Kell-e hát, kell-e hát?

Mégis megpróbálom,
Hátha nem róják fel
Szárnypróbálgatásom
Odaát, - odaát...

Hátha szabad mégis
Kicsi énekemmel,
Kicsi nótafámmal
Kicsit odamennem,
Isten nagy szavához,
Vigasztalásához
Egy kicsi szót mégis,
Mégis hozzátennem.

1934 január 7

Tiszaparti jelenet

„Boldogok, akik sírnak”

Egyik költői vándorutamon,
Az Alföld mély szívében, Szegeden
Fiatal lányt mutattak be nekem.
Ahogy kezembe símult a keze,
Így, ismeretlenül:
Egyszercsak lehanyatlott a feje,
A válla megvonaglott
S a szeme csupa könnyel lett tele.
A verseim...
A verseimről mondott valamit.
Alig-alig lehetett hallani
A kettétört mondat foszlányait.
Hogy neki sosem volt ily öröme.

Megrendültem.
E csendes könnyek partján,
Mint a Tisza partján,
Úgy szerettem volna megállani.
Tapsok felé hajbókolás helyett
Meksímogatni azt a gyermeket.
Nem kérdezni: miért sírsz, gyermekem?
Csak mondani: boldog vagy, gyermekem.
S én minden talmi kincsem odadobnám,
S minden hírem-nevem,
Ha egyszer sírni tudnék,
Valamin,
Akármin,
Ily szívből jövőn, tisztán, melegen.

1933 április 28

Örök Tihany

Egy szép, visszhangos perc emlékére

Uram, Teneked legyen hála, hála,
Hogy Te Tihanyt teremtesz mindenütt,
S ha akarod: zeng riadó leánya.

Hogy a szirt fokán nem kell némán állni,
Sírásóként hangot hantolva el, -
Hogy lehet még, hogy érdemes kiáltni!

Úgyis fogy a hang, - zihál a tüdő -
S ha egyszer mégis felcsap szabadon:
Az Echó úgy kell, mint a levegő.

Mi lenne, ha ránk hullván a setét,
Lezárná mindég nyíló ajkainkat
Nagy, címeres önismeret-pecsét?

Mi lenne, ha hágván hegyormokat,
Szívünk, a tompán zörgő gyász-szekér
Daccal hurcolna hang-halottakat?

S mi lenne, ha eltűnne mindenünnen
Tihany tündére, felül és alul, -
És az utolsó S. O. S. kiáltás
Lábunkhoz hullna - visszhangtalanul?...

1930 november 19

Zöld csillagok

A kisvasutat befűtta a hó -
Szánon jött a havasról valaki.
Éjjel, havon és holdvilágon át.
Fagy megkímélte, farkas elkerülte,
Fenyők kísérték: Isten katonái,
A rengeteg mint gyermekét ringatta:
Lélekringató fehér rengeteg.
Megérkezett frissen, vidáman.
A telefonban úgy csendül a hangja,
Mintha sziklák közt szabad szél kacag -
Azt mondja: százszor szebbek odafenn
És óriás nagyok
És zölden, zölden,
Zölden ragyognak a csillagok!

Zöld csillagok: szíven fogott a szó.
Mióta nem nézek az égre én!
Nincs mit keresnem, nincs mit várnom onnan.
S ha egy-egy este fel-feltéved
A tekintetem révetegen mégis:
Olyan kopottak, közönségesek,
Fakók és nem-nekem-valók,

Színehagyottak, idegenek, unottak,
Betegek, akár én, a csillagok.
És nem tudnak rajtam segíteni -

Zöld csillagok: szíven fogott a szó.
Ez az egy színes szó szíven fogott.
Én Istenem, Te nagyon jól tudod:
Nem kívántam soha sokat.
Csak egy egészen kicsikét
Emberül és igazán élni.
Tebenned hinni, szeretni, remélni
S meghalni zöld
Reménység-csillagok alatt.

1935 január 20

Boldog testvérünk

Izzó nyáron és télvíz idején
Boldog testvérünk, Te élsz a Hegyen.
Fenn a Hegyen.
Ahol a Mindenütt-jelenvaló
Leginkább van jelen.
Ahol még én is megtaláltam Őt,
A kegyetlenül is kegyelmeset,
Tőlem vonakodót
S rejtőzködőt.
A választottak közül is bizony
Kiemelt Téged.
Sziklák, fenyők közé besorozott
Hú testőrének.
Mi minden történt ideleln azóta,
Hogy titokzatos, hívó harangszóra
Elindultál könnyű, szabad szíveddel
Kis kápolnából mérhetetlen Dómba! - -
Hozzád a völgyek fájó moraja
Tán nem is ér fel.
És ha felérne, rögtön összeolvad
A csúcsok énekével.
Ott lehet ünnep igazán az ünnep,
Milyen ünneped lehetett Neked!
Sas-szárnya nő ott a Hallelujának
S ezer fenyővel együtt zengheted.
Beszél hozzád
A szívre súlyosodó roppant csend -
S a szíved mégis könnyű és szabad
És mint az angyal csengetyűje cseng.
Gyönyörködsz a ködben s a napsugárban,
Ott gyorsan borul és gyorsan derül -
Gyönyörködsz a remegő rengetegben,
Ebben az óriási orgonában.

Tapossa billentyűit a vihar:
Dicsőség Istennek a magasságban!
Hiányzik itt a testvérek közül
Arcod nagyon.
Én pedig fájdalmasan irigyellek,
Hogy hegyen élsz
Gyönyörű szolgálatban, szabadon!
Én minden mélységnél mélyebbre estem
És tehetetlenül csak vonszolom
Jóra képtelen, lélektelen testem.
De üzenek a fentvaló világnak:
Még tisztellem a nagyságos sziklákat,
Még szeretem a szakállas fenyőket,
Ó, simogasd meg helyettem is őket!
És mondd a ködnek s mondd a napsugárnak:
Reménytelenül is híve maradtam
A nagy Dómnak s a zengő Magasságnak.
Azt mondják: értem is imádkozol.
Ó, imádkozzál értem!
Hogyha már emelkedni nem tudok,
Zengjem a szürke kétségbeesésben,
A tépettségben és idegenségben,
Azértis, azértis,
Amit az első kábel-távírat
Zengett mélyen a tengerszín alatt,
Szörnyek közt, örökkévaló sötétben:
Dicsőség, Dicsőség,
Dicsőség Istennek a mélyben!

1935 január 2

Így kellene

Angyal-könnyedén, tündér-könnyedén
Ül meg a dróton a fecskék raja.
Apró szemükben déli tengerek
Aranya vibrál, azúrja remeg,
S a téltelen táj távol mámora.
Ők haza készülnek, - mindég haza.
Köztük a borzasztó áram feszül,
Az ezer-voltos vak halál halad,
Ők ülnek rajta angyal-könnyedén:
Fél-bohémekek és fél-zarándokok
Vidám búcsúzóik csudás csapata.
Szárnyuk az élet ütemét veri,
Halállal, földdel nincs kapcsolata.

1930 szeptember 19

Papp Demeter kalauz

Voltam sokak becézett betege,
LáZRózsáimat rózsá fedte be,
Rózsá, székfű, dáhliá, viola:
Virágba borult a betegszoba.

S barát, ismerős: tenger szeretet
Nagy ívpapírra róttá fel nevét,
Mert hozzám belépni nem lehetett.
Gyűltek, gyűltek a nevek hosszú sorba,
Illatos, színes, dús, tarka csokorba.

S nevek közt egy név:
Ahogy felbukkan nagyhirtelenül,
Szegényen, szürkén, ismeretlenül
Pár szál virág szerény kíséretében -
Nem tudom, mi zeng e muzsikátlan névben:
Papp Demeter kalauz.

Kicsiny néptengeremnek foszlányhabja -
Betegágyamig vajjon mi loccsantja?
Tán egy versem hullt harmat gyanánt egyszer
Búterhes homlokára?
Tán egy színem vegyült el valaha
Csíráként gondjai szürke porába?
Álmom tán verejtékét szárítgatta.
Tűzem tán fojtott tüzét szítogatta.
Betegágyamnak barna éjjelébe
Mért lép be most kopott munkás-zekébe,
Növekvő, világító csillagképen,
Fogyó erőm felcsapó lángjaképen
Papp Demeter kalauz?

Azt hittem, hogy gyökértelen vagyok -
S íme, gyökerem van,
Gyökerem van,
Gyökerem van a népben!
A titokzatos mélyben,
Túl barátón is ismerősön túl
Az ezerarcú ismeretlenségben.

Ívpapíron nevek,
Színesek, illatosak, hosszú sorba -
Dús, tarka pompás, ragyogó csokorba,
És mindenikre megdobbán szívem.

De egynek láttán szökött szemembe könny.
Ismeretlen testvérem,
Árva magyar,
Egy a népemből,
Papp Demeter kalauz:
Köszönöm.

Református kórház, 1934 szeptember 22

Diakonisszák

A keményített fehér főkötő
A homlokukra szorosán símul,
Széles pántja finom kis hegybe nő,
S feljebb mintegy sisakká tornyosul.

Krisztus fegyverzetében járnak ők,
Az Irgalmasság önkéntesei:
Olajgondozó szűzek, mécsvivők.

A sisak sejteni sem engedi:
Alatta hajuk szőke, barna-e,
S olyan kevésbé kíváncsi reá
Az Isten rájuk bízott betege.

A fehér köpeny fölé csak kihajlik
Egy keskeny csík, egy kis darabka ég:
A formaruha gallérekája kék,
Szelíd világoskék,
Mint nyári délelőtt
A folttalan, sugaras messzeség.
S olyan derűsek ők,
Mindíg-vidámak ők,
Mint az a fényes, tiszta nyári ég.

Csak akkor ül a szemük alá árnyék,
Ha egy-egy beteg bús, reménytelen,
És itt, valamely kórházi szobában,
Tiszta fehér szobában
Örökre elpihen.

S nincs több ily ápoló,
Ilyen odaadó,
Mint e Krisztus sisakját viselők,
Derült szűzek,
Örökké virrasztók és mécsvivők.
S életáldozatuknak nincs jutalma más,
Csak az, hogy egyre hallják a vigaszt:
„A nyomorultak közül aki eggyel jót tesz,
Mondom néktek:
Énvelem tette azt.”

1934 szeptember 25

Láz

Piros köd szemem előtt - semmi más,
És égés, égés - kínpadi parázs,
Csontigtható hő - s egy vigasztalás:
Hogy ez talán már a tisztító tűz,
S belőlem minden rosszlelket kiűz.
Most ég ki belőlem a sok salak
S mi megmarad: a lélek érce csak.

Most ég ki minden idegen elem,
Amit a sátán gyúrt össze velem,
S ez égésből ha újjáéledek,
Aki lenni szeretnék: az leszek.
Leszek tűzlátta phönixmadár,
Ki célja felé nyílegyenest száll.
Gúzs nem köti és nem bántja bilincs,
Röpte: ajándék, akadályja nincs.
Sosem-látott kék egek emelik,
Hálákat ad, ahogy emelkedik.
Önön hamvából győztes szárnyra kel,
És a földnek a mennyről énekel.

1934 szeptember 24

Oroszlánketrecben

Nagyot lökött a végzet rajtam újra,
Orvul lökött meg, alattomosan,
S vettetem fenevadak ketrecébe.
Fenevaddá nőttek meg a férgek -
A láz ködében nőtt a vízió.
Arra virradtam: - gonosz éber-álom -
Hogy oroszlánok kerülnek körül
Nesztelen roppant macskalépteikkel
Leterített mezítlen testemet.
Hörgő morgással karmuk mutogatják
És viczorítják szörnyű fogsoruk.
De mellettem állt az Idomító,
A Szelidítő próbált ostorával:
A Tudomány. És fényes fegyverekkel
Verte le rólam a bőszi bestiákat,
Amikor sunyin ugráshoz lapultak.
S a zordon ketrec kellősközepén
Imádkozott egy másik Gényusz,
Alázattal az eget ostromolta,
És zörgetve kért bebocsáttatást,
Amíg én lázban Istent káromoltam.
S egyszer csak intett a szabadulás.

1934 szeptember 24

Hóméró

Volt néha úgy, hogy negyvenet,
Sőt szinte negyvenegyvet mutatott.
Akartam tudni.
Ámde a testvérek
Szentül és nagyszerűn tudtak hazudni.
Sohasem vallottak be többet
Mint harmincnolcat s egypár tizedet.

Egy testvérem volt, ki nem hazudott.
Csak mondta halkán és határozottan:
„Miért kíváncsi rá?
Tükröt s hőmérőt betegeknek
Sohasem mutatok.”

Aztán a higany lassacskán esett,
Leszállt a vörös Rubikon alá
És szépen ott maradt.
Harminchat hat...
Harminchat hat...
Tűz többé nem égette testemet - -
Akkor egy Kéz belém csóvát vetett
S égis növelte lelki lázamat.
Ó, áldott nyugalanság,
Melyből vers vers után
Mint a virág fakadt.
Ó, Szentlélekkel teljes
Kórházi éjjelek -
Ezt a lázat
Vajjon milyen hőmérő méri meg?
De akadt hőmérője ennek is:
Ama testvér szeme.
Csak rámtekintett reggelenként s tudta:
Rohan a lázam
Bíboruszállyal ismét felfele.
Tudta: sugárzó homlokom mögött
Valami készül, vagy talán már kész -
S mielőtt kiment, mosolyogva mondta:
„*Megint befele néz...*”

A higany akkor is szenvtelenül
Mutatott harminchat hatot -
Az én testvérem hőmérő szeme
Negyvenegy felül
Nagy, szent, gyógyító lázat olvasott.

1935 január 5

A legszebb szó

Testvér, testvérem: ez a legszebb szó a világon.
Ha jól nem tudtam volna régesrég,
Most megtanulhattam a betegágyon.

Testvér, testvérem:
Ez a legszebb szó a világon.
Ahogy kitágul ősi jelentése
És túlnő lassan véren és családon -
De visszatér mint gazdag bujdosó,
Lélekkel hintve meg
S szentelve meg, mi vérszerint való.

Testvér, testvérem:
Ez a legszebb szó a világon.
Mikor így szólhatok valakihez,
S nem a lapos, hűvös szóval: barátom -
Az nekem békességem s boldogságom.

Testvér, testvérem:
Ez a legszebb szó a világon.
Harmat a réten,
Illat a virágon,
Barackvirágszín sejtelem a tájon,
Hogy fakad még rügy minden száraz ágon.

Testvériség:
Nincs szebb szó a világon.
A szabadság s az egyenlőség álma
Elbukott sodró időn, ezer gáton,
A bebizonyult Lehetetlenségen
S a vérrel mocskolt, örült akaráson.
A forradalom örökségeképen
A Háromságból lobogó fehéren
Egyedül a testvériség maradt,
Omló világok romjai alatt.

Testvériség:
Nincs szebb szó a világon.
S én hinni, hinni vágyom.
Én minden széllel szemben hinni vágyom:
Ez az egy álom nem csalóka álom.
Rend-társ, polgártárs, elvtárs, honfitárs:
Eltűnnek egyszer mind e szólamok
És elvesznek a mélyben.
Parttalan semmiségben.
S egy szó zeng majd csak a világ fölött,
Örök Üdvözlégyképen:
Testvér, testvérem. -

1934 szeptember 26

A keserű pohár

Ó, nem voltam türelmes szenvedő.
Testem a szenvedéshez nem szokott.
Az élet nem edzett, csak puhított.
S hogy megjelent a keserű pohár,
S felém libegett titokzatosan,
Mondván: most eljöttem, hogy kiigyal:
Megragadtam vadul a poharat
S falhoz vágtam. Ezer darabra ment.
De rögtön csorbítatlan megjelent.

S szólt másodszer is a sötét pohár:
Ím itt vagyok, hogy te is kiigyál.
És igazság ez: szenvednek sokan,
S a Te részed még mindig hátra van.
S most kiiszod, ha akarod, ha nem.

Dühöngve vágtam közbe: *nem!*
Nem sóhajtok: „Múlják el, ha lehet” -
S fölvettem daccal a fejemet.
Nagyot reccsent a csend -
S a makacs pohár újra falnak ment.
Ezer darabra ment.

De jaj, mert harmadszor is megjelent.
S akkor tudtam, hogy dühöm hasztalan,
Enyém, sajátom e sötét pohár -
És ki kell ürítenem poharam.
Az ajkam kinyílt félig-öntudatlan,
A karom kinyílt félig-akaratlan,
S felmérve csillagszabta sorsomat,
Fogtam s lassan fenékiig ürítettem
A poharat.

1934 szeptember 26

Hát ők?

Heteken át,
Hosszú heteken át,
A lebocsátott függönyökön át,
A haldokló nyár s a születő ősz
Egy-egy elsikló sárga sugarát
Fogta csak fel szemem.
Háttal feküdtem ablaknak és égnek
S az egész teremtett világ nekem
Oly távoli volt s olyan idegen.
És tudtam jól, az Isten szép világát
Hajszál kötötte össze csak velem.
S tudtam, e hajszál könnyen elszakad,
S a reménytelen éjszakának sokszor
Átadtam magamat.
Vagy kérdeztem kihívón, keserűn:
Hol vagy Isten? Mit értek emberek?
Mit számítottok nekem?
Kicsoda könnyít az én terhemen?
Pedig milyen jó dolgom volt nekem!
S jaj ők:
A valósággal poklot szenvedők,
A nyomorultak, fázók, éhezők,
A betegek, az ápolatlanok,
A börtönök lakói,
A bűnös és a büntelen rabok.

Bukott hatalmasok.
S a hűség hősei,
Kicsik, nagyok.
A Szervedés állandó dallamára
Vérrel kottázott sors-változatok.
Tépett képek -
Ahogy most villanva elibém lépnek:
Napoleon Ilona-szigetén,
Redostóban Mikes:
Kivetett kagylók tenger fövenyén -...
Kalitkába zárt annyi énekes!
A hadifoglyok szerte a világban,
Állati sorban, hazasíró vágyban,
Egyhangú, szürke, tompa mélabúban -...
És Kuncz Aladár Noirmoutier-ban.
Jaj ők!
Az igazában poklot szenvedők!
S itt, most, mindenki, aki *valaki*
Egy csontignyúzott népnek fiai.
Ha panaszkodtam, - nem panaszkodom -
Mi voltam én?
Kényeztetett beteg
Egy kipárnázott szoba lágy ölén.
Hős nem voltam, és nem voltam lovag -
Kis változat a komor Dallamon:
A Szervedésnek epigonja csak.
1934 október 3

Őszi csodák

Dr. Filep Gyulának

Ülve a karosszékben,
Ma legelőször néztem
Szemközt az utcasort.
A tekintetem rátévedt egy fára:
Nini még most sem sárga.
Zöldnek tartotta meg
Szép reménység-ruhában
Az, aki megtarthat mindenedet.
És én is élek,
És én is élek
S megvannak mind, akiket szeretek.
S e nekem-láthatatlan tündér-őszben
Eljönnek hozzám az őszi csodák:
Másodszor borulnak tündér-virágba
S hoznak picit, fanyar, fura gyümölcsöt
Az almafák.

S a drága földön, nem is olyan messze
Másodszor érett meg most a cseresznye,

Az elnyílt őszi-kikerics helyén,
Őszi bánat és lila gyász után,
Októberi dombok oldalain
Pompázik a tavaszi kankalin.
Rügyet bont minden ág
S belőlem is szinte nap-nap után
Kihajt egy vers-virág.
S ki tudja még mi lesz?
Lehet, hogy a közelgő karácsonnyal
Zúgni fogok erdőkkel egyetemben
Lombkoronás, orgonás áhítattal.

Ülve a karosszékben,
Ma legelőször néztem
Szemközt az utcasort.
Az utcasor felett
Egy színes felleget.
A szemem újból rátévedt a fára.
A reménységben megtartatott fára, -
S akkor gáttalanul,
Feltarthatatlanul,
Elbírhatatlanul
Robbant ki szívemből a hála.

1934 október 11

Fekete vasárnap

Ez nagy küzdelem volt.
És végveszedelem.
De mégis,
De mégis
Ünnep volt, ha sötét is.
Nagy, fekete vasárnap.
Mert tudtam: vagy győzök, vagy meghalok.
S most jönnek, újra jönnek
Jaj, a régi napok,
A szürke, tövises hétköznapiak.
Pedig ha most nem fordul,
Most nem fordul a szél
S meg nem fordul vele az életem,
Gyökeresen és tökéletesen,
Ha jóság, tisztaság,
Békesség és erő
Új, szent forrása szívemből nem fakad:
Ó, akkor jobb lett volna,
Ha ezt a rózsaeerdőt
Ágyam helyett síromra szórták volna,
S pihennék föld alatt.

1934 október 10

Zsolozsmázik a kórházi szoba

Fenn a függöny s az ablak nyitva-tárva.
Özönlik be az őszi nap sugára.

Fertőtleníti, mossa a szobát,
Lemossa szenvedéseim nyomát.

Elöttem vajjon kik feküdtek itt?
Lemosta-e ittlétük titkait

Az éjszakákon győzedelmes nap?
Vagy belőlük valami itt maradt?

Róluk nem szólott nekem e szoba,
S most mégis, mégis mintha vallana.

Elődeim mozdulnak meg a csendben,
S utódom hangja is lelkembe döbben.

A szenvedés nem apad el soha:
Zsolozsmázik a kórházi szoba.

És soha el nem fogy a szeretet:
Zendül vissza reá a felelet.

Mikor majd ezt a szobát elhagyom,
Magamtól tisztán másnak átadom.

Egy kívánságot hagyok örökül:
Mint engem, annyi lélek, tisztaság
És annyi szeretet vegye körül.

1934 október 16

Vízválasztó

Ha kegyelmesen úgy tetszik Neked
Sorsom, vagy Istenem,
Hogy e mostani megpróbáltatásom
Vízválasztó legyen,
Amelynek kopár hegytaraján túl
Eztáni életem
Új forrása ered:
Legyen, kérlek, e forrás
Mélyebbről fakadó,
Nem magának-való
Tisztultabb szeretet.
Legyen e tiszta nedv
Felbuzgó munkakedv,
Önzetlenebb erő,
Malmot hajtó patak,
Szolgáló akarat,
Sziklából feltörő.

Ha kegyelmesen úgy tetszik Neked
Sorsom, vagy Istenem,
Hogy e mostani megpróbáltatás

Vízválasztóm legyen,
Amelyen túljutva
Egészen más a táj -:

Hadd mosolyogjak én
Azon is, ami fáj
Azon is, ami e
Világban vaksötét,
Fáklyavivő legyek,
Míg tart e furcsa lét.
Legyek összeszedett,
Szelíden is kemény,
S hogy ne ítéltessem,
Mégse ítéljek én,
Nevessek a világ
Játékai felett,
De ez a nevetés
Legyen egy ölelés,
Amellyel mindenkit
Magamhoz ölelek.

Elmúlik a világ
És játéka is,
Még kívánsága is,
Szél szórja szét a színes szavakat,
De sorsom lényegének,
De lelkem Istenének
Beszéde megmarad.

1934 szeptember 27

Szemeimet a hegyekre emelem

(121. zsoltár)

1. Még egyszer

„Szemeimet a hegyekre emelem.
Onnan jön segítségem.”
- Zsongott bennem a zsoltár ritmusa,
De eltemetett, bús szerelemképen.
Tompán, fojtottan, mint bűvő patak.
Nem mertem szemeimet fölemelni.
Láttam a boldog vetélytársakat,
A tetők víg, szerencsés szeretőit.
S maradtam otthon, roskadtan, magamba,
Mint kit egy hangos szívverés is rémít.
S most még egyszer mégis csoda esett:
Jöttem, láttam, győztem a hegyeket,
S a csúcsokat csókoló napsugár
Nem vakította meg
A hegyekre fölemelt szememet.

2. Négy nap

Négy ragyogó, verőfényes, igaz nap.
Négy naptárból kiszakított aranylap.
Négy örökkévalóságba iktatott,
Kibeszélhetetlen, boldog, mély titok.

3. Jó komoly barátok

Ezek a szürke, hallgatag kőszálak
Papok, s nem prédikálnak,
Próféták, de senkit nem feddenek,
Se vétkes királyt, se vak népeket.
Csak állnak s várnak
Mindenkit, aki fáradt,
Mindenkit, aki megterhelhetett.
Időtlen idők óta
Itt állnak s várnak:
Örökös szürke vőlegényei
A Csendnek, a Havas menyasszonyának
Hallgatnak, várnak.
Jó, komoly barátok.
Sok balgatag kérdésre nem felelnek.
Nem avatkoznak a mi életünkbe.
De ha hozzájuk megyünk: fölemelnek.

4. Kő-evangelium

Szikla. Döbentőn tornyosodik föl.
Csak tekintetem kúszik föl reá
Függőleges falon.
És visszahull.
Alul
Szeszélyes rajz cifrázza a követ.
Runák, rovások, hieroglifek:
Kő-evangelium.
A föld történetéből
Egy ősi, titokzatos fejezet.
Felírva találjátok ezeket
A Nagykőhavason.
Írták az áradó és apadó
S lassan visszavonuló tengerek
Anno egyben,
Ama első napon.
Az Embernek előtte.
Mikor csak Isten volt és a hegyek.

5. Együgyű mennyország

Pásztorgyerek. A szava idegen.
A szeme mosolyog.
Nincs benne gyűlölet, sem félelem.
Tetszik nekem.
Szentgyörgynapjától Szentmihálynapig
Itt terelgeti nyáját csendesen.
Emberrel itt alig találkozik.
A gondja csak a máé
S nem veti árnyékát a holnapig.
Kenyere málé, túró, vadgyümölcs.
Igénytelen és bölcs.
Százestendő imakönyvben lapozgat,
A „Szív tükré”-ben.
Hús lejért vette.
Tudja, hogy őt is Isten teremtette.
S nem tudja, hogy az urak mit forralnak
Párisban, Bukarestben, Budapesten.
Tilinkóz egy sort. Hallgat azután.
Mosolyog, méház, ül a szikla fokán.
S az együgyűek mennyországa nyílik
Szívében kéken, mint az encián.

6. Háromszázan

A medve jött. A réműlet riadt.
A legelőkre nem volt vissza-út.
Vad szirtfalba hajlott a lanka le.
Szökellt a vezér kos örült irammal,
Szelíd szemére vér-fátyol borult,
Az otthonos táj irtó idegen lett.
Táncoltak körös-körül a hegyek.
S vérködös szemmel ugrottak utána
Háromszázan: aranygyapjas sereg.
Gyöngé testekből hörgő piramid:
Szirt tövén véget ért a vad menet.

7. A régi határkő

Melitskó Saroltának

A Nagykőhavason
Egy kicsi kőhalom.
Ez emberkézre vall
Simára csiszolt oldalaival.
S mért, mért nem: ez még áll.
Határkő. Elment tőle a határ.
S tulajdonkép minek
Ezen akadni meg?

Megakadnak a vándorfellegek?
Ledülnek töprengeni a szelek?
Mi lehet, mi e magasban is fáj?
Innen s túl *egy* az ég és *egy* a táj.
Innen s túl egyformán szegényesen
Gyalogfenyő és boróka terem.
A Nagykőhavason
Egy kicsi kőhalom.
Egy kicsi kőhalom.
Egy kicsi sírhalom.
Alatta mégis egy világ pihen.
Láttam, ahogy valaki ráborult
És sírt keservesen.

8. Törpefenyő

Ahogy a hegyek nőnek,
Úgy törpülnek a fák.
Nagy szálfagöggöt nem tűr
A magasság.
A törpefenyő fája
Alázat fája itt.
Nem hívja ki öntelten,
Mindíg viharközelben -
A menny villámain.
Hanem azért próbáld
Tövestül tépni ki:
Beleszakadsz, de ő
Magát nem engedi.
Indája szikla-szívós,
Acél a gyökere -
Rácsap, de belesorbul
A Bucsecs kard-szele.
A rádühödt szelekkel
Dühödten birkózik,
Vad oromtalajába
Vadul kapaszkodik.
A földre fekszik néha,
Mint tanult birkózó,
Vélnéd: vég-kimerült, -
S ím: talpra-pattanó.
Nagy, büszke rokonságból
Kis mostoha-kölyök:
Legárvább, legkeményebb,
Ki ide felszökött.

Törnek a szálfák lennebb,
Roppan ezer derék.
De él itt fenn e hajló,
Magát mindenkép tartó,
Megpróbált nemzedék.

9. Felleg a szobában

Menedékház a Nagykőhavason.
Ezernyolcszáz méter tenger felett.
Emberfeletti csend.
Az ablak nyitva van.

Az ablakon beúsznak
Méltóságosan, kézzelfoghatón,
Kisértetiesen a fellegek.
A völgyben éltem le az életem,
De mindig-mindíg felleg-űző lázban.
A mélységből kapkodtam fel utánok.
Most ők nyúlnak utánam.

10. A Cenk lámpája

Leszállt az éj. Eltűnt a Cenk.
Magába, magasan
Fent, fent,
Mindíg rokotalan:
A Cenk lámpája leng.
Gyökértelenül, szinte csillagképen,
Inkább a semmiben, semmint az égben.
Eltűnt a Cenk.
Fent, fent
A cenki lámpa leng.

Minden lenti láng idegen neki,
S a csillagok csak fél-testvérei,
Szánják és szeretik,
És mégsem tehetik,
Hogy végleg otthon érezze magát.
S lent otthontalan város és világ.
Fent, a szeplőtlen csillagkoszorúban
A cenki lámpa szégyelli magát.

Se föld, se menny,
Se lenn, se fenn,
Testvérek közt is fájón idegen,
Erdélyi éjben együtt csak velem:
A Cenk lámpája leng reménytelen.

11. Találkoztam a szabadsággal

Zord magaslat: a Fellegvár ez itt.
Erőszak rakta s tartja falait.

Ember-önkény és változó uralmak
Láncot csörgetnek és rabot tartanak.

Szurony, szörnyű rend, vessző, fegyelem
Itt sötét börtön-flóraként terem.

Rém-madárként egy emlék suhan át:
Nyögnek a befalazott katonák...

Ezerhatszáz... olvasom egy falon - -
A doh s a penész ma is hatalom.

S mily nagy erősség ez itt, nézve lentről,
S mily vakondtúrás fentről, a hegyekről.

Bucsecs, Csukás, Királykő, Kőhavas:
E fellegvár alattuk mily avas.

A Nagykőhavason mentem én átal
És találkoztam fent a Szabadsággal.

Ment nagy léptekkel: világ számüzötte,
Fenyőszag tömjénezett körülötte.

Kalapján virított a sziklarózsa,
Vissza se nézett a völgybe alóla.

Vándorbotjával verte a követ,
Minden ütése villámot vetett.

A hátizsákja telve ezerjőval,
Ezerjőval, embernek nem-valóval.

Fütyölt. Visszhangjaként víg füttyszavának
Túlvilági viharok orgonáltak.

A déli nap, ahogy zenitre hágott
Nézte az elszabadult Szabadságot.

Ment nagy léptekkel, bottal, tarisznyával,
Szemére vont virágos kalapjával.

Ment völgyből fel, világból kifele:
Ki-ki lássa, mire megy nélküle.

Ment, az embertől egyre távolodva,
Ment csúcsról-csúcsra, csillagtávolokba.

Kincse túldrága volt méltatlanoknak:
Vitte ajándékul az angyaloknak.

12. Csak a levele

A sziklarózsa régen elvirult.
Amit most hoztam: csak a levele.

Kicsi, fénytelen, fakózöld levél.
Nincs egyebem.
Érjétek be velem.

Brassó-Nagykőhavas, 1933 augusztus

Kelj fel és járj

Íme - most másodízben élem át
Az első ingadozó, tétova,
Bizonytalan léptek gyerekkorát.

Akkor Apám állt a hátam megett,
S csalogatott tárt karokkal Anyám:
Hol távolodott, hol közeledett.

Így volt bizonynal. Ámde ködbe hullt
Fekszik fejemben emléktelenül,
Fekszik hamu és hó alatt a mult.

Két „testvér” fogja most a karomat -
És néha elengednek kedvesen:
Lássuk, a lábadozó hogy halad.

Vigyázva védik lépteimet ők - -
És szánakozón néznek ide be
Elérhetetlen erdélyi Tetők.

Imbolygok át a kórházi szobán,
Az élet delelőjén messze túl -
Imbolygok, mint az élet hajnalán.

De érzem, ahol magyar csak lakik,
Figyelik léptem szerető szemek,
S vágyva várnak még tőlem valamit.
A magyar Akarat járnai tanít.
Olyankor rogyó lábam megfeszül:
Azértis, rajta, új iramra fel!
Mélyből - a magasságba - egyedül.

Nem, nem egyedül, szíveken is túl
Egy nagy Szív szól: én megmentettelek,
Most többé ne sírj és ne lamentálj,
Vedd bűneid s bánatod nyoszolyáját,
Aztán hajítsd magadtól messzire:
Kelj fel és járj!

1934 október 23

A szíveteket köszönöm

Szeretteim, emlékeztek ugye:
Egy Szívbe írtátok a nevetek
- Milyen nagyon gazdaggá tettetek -
Úgy adtátok nekem

Isten szívét, és benne magatok.
Én veletek olyan boldog vagyok.
Oly tiszták, drágák vagytok mind a ketten,
A szíveteket hogy is érdemlettem,
S hogy Veletek ilyen boldog vagyok?
A nap leszáll, hanyatlik életem,
A nap leszáll.
Kérlek, maradjatok
Ebben az emmausi éjszakában
Egymással - és velem.

1933 február

Békesség Istentől

Nincs nyugalom, nincs nyugalom, - a szív,
Amíg ver, mindörökre nyugtalan.
De mindörökké nyughatatlanul,
Istentől mégis Békessége van.
Nyugalma nincs, de Békessége van.
Békesség Istentől.

Nincs nyugalom, nincs nyugalom, - vihar,
Örök hullámozás a víz felszíne.
De lent a mélyben háborítlanul
Pihen a tenger s az ember szíve,
Hadd hullámozzék a víz felszíne.
Békesség Istentől.

Nincs nyugalom, nincs nyugalom, - s ez a
Nyugtalanság, mint a járvány, ragad.
Te sugarazd szét békességedet
És szóval, kézfogással másnak add.
Az Isten Békessége is ragad.
Békesség Istentől.

Reggel mondd, délben mondd és este mondd
A Feltámadott első, szép szavát.
És ragyogóbbá lesz a reggeled
És csillaghímesebb az éjszakád.
És békességesebb az éjszakád.
Békesség Istentől.

Békesség Istentől: mi így köszönjük,
Hogy köszöntésünkben lélek legyen -
Vihartépett fák - ágainkon mégis
Vadgalamb bűg és Békesség terem.
Békesség: köszöntésünk ez legyen.
Békesség Istentől.

1935 február 5

AHOGY LEHET...

Emlékezés a tihanyi mólóra

Húsz éve most...
Engem Tihanyban ért a döbbenet.
A keskeny mólón sétáltunk Apámmal,
S hajóra vártunk, mert hogy este lett.

Messze valaki már szelet vetett,
Vihar-köröm tépte a Balatont.
Szorongva lestük a hullám-zsivajt:
A felcsapó hab mily hiób-hírt mond.

Fehérlő csík a növekvő homályban:
E móló volt a végső béke-folt.
S jött a hajó. Rettentő rakomány:
A véres jövő súlya rajta volt.

Én nem kellettem az örült Molochnak.
Deszkán úsztam meg a vér-óceánt,
Magammal vívtam, s félkarral karoltam
A szerencsét, a vak tündérleányt.

Engem sorba sem állított a sors.
Hálát adjak, vagy szégyeljem magam?
Beteg, aki gyógyulást prédikál,
Vigasztaló, aki vigasztalan.

Hálát adjak? Vagy szégyeljem magam?
Hogy itt maradtam, s éppen én, s miért?
Talán, hogy a Szózatot visszazengjem:
Jaj, annyi szív hiába onta vért!

1934 július 25

Egy „eltűnt” anyjának

Várod... még mindig várod.
Én nem mondhatom Neked, hogy ne várd, -
Várni fogod, amíg élsz, mindörökké.
Szibériából, Kínából, Japánból,
Mandzsuriából - világ végiról.
Tizenöt év...
Mi az: tizenöt év?
Egy óra sok,
S az örökkévalóság is kevés
Egy anyának, ki várja a fiát.
A könnyeidet ki számlálta meg?
Ki jegyezte fel sóhajtásodat?
Szerelmed pergő ima-szemeit?
Minden olvasó-szem csak ennyi volt:
Hozd vissza, hozd vissza, hozd vissza...

Ki kutatgatta rebbenő reményed
Fogyó s növvő holdváltóságait?
Ki látta: hányszor volt fekete újhold?
Csak beteljesült holdvilág soha.
Tizenöt év....
S én mégsem mondhatom Neked: ne várd,
Úgyis várod, amíg élsz, mindörökké,
S az Isten nap-nap után tesz csodát.
Jönnek, - még ma is jönnek
A hajdan virággal várt daliák.
Szibériából, Kínából, Japánból,
Mandzsuriából, - világ végiről,
Feketén, vadul, ismeretlenül,
Arcukon évtizedes idegenség -
De jönnek, jönnek
Virágtalan világba vissza mégis...
Én nem mondhatom ma sem, hogy ne várd.
Hátha egyszer majd mégis telehold lesz
S egy teleholdas téli éjszakán
Valaki megáll majd a küszöbön.
Arcáról a kő-maszkos idegenség
Leolvad egyetlen csókok nyomán...
Én nem mondhatom Neked, hogy ne várd...
Engem is így várt volna az Anyám.

1931 március 3

Budaórs, erdő, 1930

Itt folyhatott az ütközet,
A nagy harc kis, külön csatája:
Egymásra fogta fegyverét
A Fátum magyar katonája.
Királyok és hadak felett
Nyargalt az őszi ciklon árja...
Erdőn az üres fedezék
Tátong: testvérharc barrikádja.
Néha futó vad veszi útját
Erre, s akkor rejti magánya...
De vérnyom itt már nem sötétlik,
Kilenc ős lombja pergett rája.
S vihar jön újra: őszi ciklon
Derült vasárnap-délutánra,
De ez nem oly ítéletes,
Mert ezt csak az Isten csinálja.
Vihar jön újra, őszi ciklon,
Égen komorlik baljós árnya, -
Tört ágak zápora csapódik
Kirándulók lábanyomába.

S megbújnak rengő föld alatt,
Meváltó napsugárra várva,
Királyok és idők felett:
A költő meg a kisleánya.

1930 december 6

Az erdő állja

Itt, mésszel írva
Erdőtalajába,
Az útközépre,
Fehér festékkal, hogy mindenki lássa:
Kampóskereszt.
Eszembe jut:
Barangolva az otthoni erdőben,
Ősszel, tavaly,
Elémbe villant
Vad-vörös mezőben
Szakasztott ilyenmódon, útközépen
A sarló s kalapács.
Jönnek és mázolják az útközépre,
A földre és a fákra, -
Rikoltó kicsi fény-jelzéseik
Ők idecipelik
A hallgató, az óriás magányba.
Mi közöm hozzá?
Szólna az erdő, hogyha szólni tudna,
De nem tud szólni,
Hát hallgat és állja
A politika reklám-jeleit,
Mint a szerelmesek krixkraxait.
És éli körülöttük
A saját egyetlenegy életét.
Rügyet hajt, zúg egy boldog nyáron át,
S ha ideje jön:
Leejti levelét.
És eljönnek a sebes záporok
És eljönnek a halk őszi esők,
Jönnek az erdő tündér-mosónői,
A nagy, szapuló, tisztító erők
És jön a hó,
Az embernyomot eltakaró hó.
És jönnek
Az évek, évtizedek, századok,
S olyan mindegy: fáfaragott szív,
Kampóskereszt,
Vagy sarló-kalapács volt az a nyom.
Ki látja meg a mindig-élő erdőn
És az örökkévaló avaron? - -

Budapest, 1933 április 2

Új Corday Sarolta

Első tavasz-napok.
Édes, enyhe meleg.
Szanatórium-kert.
Szent hallgatás.
Sütkérező, sétáló betegek.
Köztük magam.
A kék csendnek furcsa varázsa van.
A csillogó roppant levegőégben
S az emberek sütkérező szívében
Nincs semmi más:
A béke reszkető nagy vágya van.
A fényre szomjas minden kicsi féreg.
Tavasz van s élet.

De most -
A csillogó roppant levegőégben,
A Tavasz kitárult fényes szívében
Egy kis fekete pont jelenik meg.
Zord zümmögése végtelenbe száll,
Amint ereszkedik
Alább-alább a fekete bogár.
Egy pillanat -
Mielőtt félrevert harang gyanánt
Szívünk döbbsen kondulhatna meg
S kiverhetne a veríték s a láz -
Már hull reánk a halál harmata,
Pereg
Irtóztatón és láthatatlanul
A gáz...
Hullnak rakásra
Férfiak, nők, aggok, gyermekek.
Háború??
Nincsenek szembenálló seregek.
Féregirtás: mondotta valaki.
Hát ez lesz, ami lesz.
És nem lesz kegyelem
A csecsemőnek sem,
Sem irgalom,
Sem fedezék,
Sem védelem.
Féregirtás: hát ez lesz, ami lesz.
Más semmi sem.

Első tavasz-napok,
Édes, enyhe meleg.
Szanatórium-kert.
Szent hallgatás.
Sütkérező, sétáló betegek.
Köztük magam.

Te tudod, Istenem,
Nincs bennem semmi más:
A béke reszkető nagy vágya van.
Féltem magam,
Gyógyuló kicsi féreg-magamat,
S távol-közel,
Akik engem szeretnek,
Óvnának, félténének: azokat.
És népemet, és az emberiséget.
Féltem e milliányi árva férget.
S értük talán,
Ha nagyon kellene,
Bár nincsen bennem hősi lendület:
Odadobnám nyomorult magamat.
Mint hajdan a nagy caen-i Leány,
Zsarnokot keresek.
Settenkedem utána,
S nem államfőkben, nem diktátorokban,
Nem hadvezérekben találom meg.
Egy sötét Arcot látok valahol.
Retortákra hajol,
Boszorkányüstje zordul sistereg.
Én látom ezt a sötét alakot.
Isten neki bűvár-látást adott,
Röntgen-szemet,
Rontás helyett teremthetne nagyot.
De meggyalázta, megszeplősítette
És megmérgezte a Gondolatot.
Ez ő.
Rémeket hív a kémcsőből elő.
A Féregirtó ő,
Az Antikrisztus ő,
Az új Kaján.
Mellette famulus a rablott gyermek:
A Tudomány.
Én látom ezt a sötét alakot,
S a most keletkező gondolatot
Benne.
S én kicsi féreg, egy a sok közül, -
Ha tudnám,
A gondolatot belefojtanám.
Settenkednék utána
Mint hajdan a nagy caen-i Leány
A forradalom piros alkonyán.
Ezerszer kérnék bebocsáttatást, -
Ezerféle ürüggyel
Zaklatnám ezt a torz modern Marat-t.
Úgy állanék egyszer végre mögéje,
Csak egy féreg a milliók nevébe,
A meggyalázott gondolat nevébe,

Én magam,
S bár bennem
A béke reszkető nagy vágya van,
A Béke szent nevébe,
A gyilkot, amit rég szívembe hordok:
Markolatig döfném sötét szívébe.

1933 március 15

Türelem

A költő, a példátlan, régi nagy
Mebélyegzett Téged s megátkozott,
Állatok erényének hirdetett,
Robbanó lelke teljes erejével
Útált és megvetett.
S nem is csillagot-söprő mozdulattal,
(Hisz láthatatlan karja égig ért!)
Csak egy rúgással,
Ahogy oktalan állatot szokás - -
A sutba, messze - elrúgott magától.

Nekem Te mindenem vagy, Türelem:
Szelíden fénylő álló-csillagom,
Rám mosolyogsz és engem mosolyogtatsz.
És Te vagy népemnek is mindene,
Kit minden égi vándor elhagyott.
Mi lenne, ha egy tébolyodott percben
Nekem is égig érne a karom,
S magam egéről és népem egéről
Lesöpörnélek örült mozdulattal:
Türelem, szelíd álló-csillagom? -

1931 február 15

Aki fegyvert von...

A mellére volt tetoválva:
Szabadság - vagy halál.
Ó, embervégzet, embervégzet,
Mely eszményének menedéket
Csak az orgyilkos fegyverben talál.
A Szabadságért! - Ó, a szabadságnak
Egyetlenegy hófehér útja van,
És érte mégis piros úton járnak
S piros útra tért a boldogtalan.

Gyilkolt, s meghalt. Ki ítél igazán?
Széttépte a tömeg. -
Sírjának elképzelt kövére
Két lángoló sort mégis véssetek:

Nem találkozott szegény az Igével:
„Aki fegyvert von, fegyver által vész el.”

1934 október 11

Zavart hangok az ének mesteréhez

Halála 50 éves fordulóján

1

Ódát nem tudok én most, elégiát sem, ditirambot sem
Zengeni Hozzád.
Egyszerű, tiszta, lebegő kicsi dalt se tudok,
Mely szállna szívemből, szállna, mint békés tűzhelyi füst száll
Kéken az őszi azúrba.
Lelkem levegője tisztátalan s zavart,
Úsznak benne mikrobák milliói,
Nem látom boltozatját jaj, arany-egednek, Arany.
Csak egy-két emlék, egy-két sejtelem csak
Rezzenne réveteg,
Ködlene, indulna, tapogatózna félszegen feléd,
Hogy ne maradnék végleg adósod, ki költő voltam egy kicsit mégis.
Körül a földet ingatják ordító vak viharok,
Míg sírod ormán zajtalan suhanással siklik az idő
Testi halálod óta félszázad fordul ím komoran,
Az ötvenedik év suhan át -
E kísértetesen gyönyörű pillanatban
Fogadd el ezt a fáradt hangzavart,
Beléd fogódzó disszonanciát.

2

A múzeumi szép szobor előtt
A lábam sokszor, sokszor lett gyökér.
Elnéztelek, ahogy magasban ülsz
Mélán, Toldid és Piroskád felett.
Gondoltam: ülhetnél másképp is itt:
Mint egy Isten a teremtményeit,
Nézhetnéd őket úgy.
Kemény göggel, királyi diadallal.
Hiszen Te gyúrtad őket
Ilosvaiból, sárból, semmiből,
S létre lehelted halk „legyen”-szavaddal.
Mégsem úgy ülsz, mint diadalmas Isten,
Művén örvendező.
Emberin ülsz, komolyan, szomorún,
Hiszen lábaddal a két érc-alak
Két gyermeked, kikbe szíved szakadt,
Véred növelte őket ily szép-szálnak,
Ha már egymásnak nem adhattad őket,
Adtad a magyar halhatatlanságnak.

Te nem úgy ülsz ott, mint az Alkotó,
De ők tisztelnek teremőjükképen.
Ha soká nézem, Miklós vas-kezében
Megrezzen a gerezdes buzogány -
S a láng Piroska fölvetett szemében
Feléd lobogja rajongva: Atyám!

3

Atyjuk vagy, - s mégis milyen roppant úr vagy,
Teremtő, eleve-rendelő, kemény,
Még ott, szoborként, a Te lábaidnál,
Még ott, a dicsőültség küszöbén,
Még ott sem egyek Toldi és Piroska.
Te szőtted sorsuk szép, szomorú szálát,
Nem változtat az örökkévalóság
Ezen az egyszer megszótt fonalon.
Ülnek - köztük a Rendelésnek szobra -
Egyik jobb, a másik baloldalon.

4

Mi voltál voltaképen? „Fájvirág”.
Falakkal vetted magadat körül.
Bástyát emeltél, futó-árkot ástál,
Toronyra tűztél harci lobogót,
A monda s a történet köveit
Illesztetted egymásba mesterin,
Vár épült, az epika büszke vára,
Felvonóhídján lovagok robogtak,
Zajlottak a magyar előidők,
S ki a várat barátként ostromolta
S bevette végül gyújtó szeretettel, -
Túl bástyán, tornyon, felvonóhídon,
Túl az epika roppant kövein,
Belül, a vár legbelső udvarán
A vár lelkét, tündérét lelte meg:
A lengő lírát, egy szál „fájvirágot!”

5

Ki nem dobtad el végső lenge lepled,
Lelked mezítlén prédára nem adtad,
Ki sebedre vontad a vasinget
S könnyeidre sisakrostélyodat:
Ritka költő-erény, mélységes mély férfi-szemérem,
Irigyellek, áldalak, magasztallak.

1932 október 6

Bánk Bán utolsó monológja

„Melinda, drága szennyfoltos galamb,
Halott szerelmem mért riasztgatod?
És mért futsz Ottó, törpe nyomorék,
Féltésem holt dühét mért retteded?
Lófarkón hurcolt lobbanó Petur,
Mért görgetsz most is átok-hegyeket?
Mért árad ajkadról tengerdagályként
Tiborcza, - az örökkévaló panasz?
S mért leng felém - ó, nagy ellenfelem -
Gertrud, királynői ravatalod?
Zavargó, véres árnyak, - hagyjatok.
Küszöbömre mért tolakodtok föl?
Én titeket elfelejtettelek,
Régen betelt az én tragédiám,
A láng kihúnyt, a színnek vége van.
Mi dolgom van még nekem veletek?
Tragédiák, vihar-sorsok felett
Húnyt szemmel egy csillagot keresek.
Bánki méltóság, Bánki sértődés,
És Bánki bűn, és Bánki büntetés,
Kúsza kínok - hagy elszóródtatok...
Az a csillag... csak azt a csillagot. -
Nézzétek: Bánk bán zarándok-ruhában,
Mezítlen talpam alatt ég a rög:
A nyugvó nappal messze készülök.

Egy kicsi-kis leányka-csillagot
Láttam egyszer sok esztendő előtt,
Pozsony várából napnyugatra ment
A csillag-gyermek, s szent asszonnyá nőtt.
A fáma mint a rózsaillatot
Nevét országokon át lengeti,
Be jó volna a köntöse szegélyét
Ájtatos ajkkal megérinteni.
Idegen népek jóltevője lett,
Míg anyja itthon dült a magyaron...
Most anyja vére ég a kezemen - -
Mért mentél el, királykisasszonyom?
Szűz lelked egyetlen lehellete
Szétfújta volna a tragédiát, -
Vagy úgy kellett, hogy későn, s messziről
Szívjuk be lényed rózsaillatát?
Átok lett itthon a meráni vér,
És áldás lett az árpádházi ott.
Onnan kellett ránk visszasugározni,
Hogy imádjunk, mint magyar csillagot.
Mindegy, - én most megyek, megyek feléd,
És viszem ezt a tépett sereget,
A teremtésben mind, mind vesztesek.

Betegek, bűnösök és nyomorultak:
A bosszúállók és a megbosszultak.
Megyünk, megyünk, s a zordon szín után
Mi békességet csak nálad lelünk,
Messze-szakadt szentünk, Erzsébetünk.
Tenálad vár a mindenható jóság,
A mindent feloldozó hatalom,
Tenálad várja Bánkot becsület,
Peturt szabadság, Ottót irgalom,
Tenálad fehérítik új ruháját
A bemocskolt köntösű Melindának,
Tenálad minden elbukottra várnak.
Anyád uralmát régen leszolgáltad,
Nálad lemosva szenny, törülve vér,
Tiborcznak mindennapra jut kenyér.
Megyünk, megyünk, feléd Erzsébetünk.
Boldog, ki leghamarább odaér.”

1931 szeptember 22

Magyar prédikátor Szt. Gallenben

Borbáth Daninak

A templom - döbbentő szó -: ezeréves.
A hujrázó vad lovasokat látta.
Perzselve, dúlva áradtak idáig
És a világot hajtották igába.
A templom fogadta be a futókat:
A rettent embert és a rejtett kincset
S falai visszhangozták az imát:
A nyilaiktól ments meg Uram, minket!

A templom - döbbentő szó -: ugyanaz.
A prédikátor olyan fiatal,
Szelíd szeme dióbarnán mereng.
Esett, alázott nép fia: magyar.
Melegen csendül méla baritonja,
Ahogy köszönti az ős falakat,
S ezer esztendő reszket a szavából:
Isten szemében csak egy pillanat.

1934 február 26

Szív

Szív - emberszív.
Csakolyan, mint a másé.
De mégis másnál rokontalanabb.
A végzet jegyese
S az elhagyatottságé.

Szív - magyar szív.
Szív-alakú sziget.
Körülnyaldossa bánat-óceán.
Körültombolja sötét gyűlölet.

Szív - figyeld a rendhagyó verését:
Néha szinte eláll.
Aztán jön egy óriás dobbanás,
A csillagokig fel - -
Azért sem a halál!

Szív - árva szív.
Hogy fogták kétmarokra
Ezt a szívet vaskesztyűs századok!
Hogy szorították irgalmatlanul!
És ime mégis, azértis dobog.

Nézd meg ezt a szívet:
Immáron teste sincs.
Csak pusztá szív,
Kitépett szív.
De éppen így lett mérhetetlen kincs!

Ha bűne volt:
A testével elmúlt, megsemmisült.
A pusztában önmagára talált
A szegény szív
S minden vadrózsája megnemesült.

Vedd ma körül áradó szerelemmel
Ezt a szent, szív-alakú szigetet:
Magyar szív az,
Sokat szenvedett szív -:
Az én szívem, a te szíved.

1934 december 10

Magyar miniatűr

Írok haza...
Ó, ezek az új magyar bélyegek!
Illesztgetem gondolattalanul
Egymás mellé, - s egyszer megdöbbenek:
Széchenyi és Kossuth
Néznek itt is merőn farkasszemet.
Örökkévalóság magyar egébe
Feltornyosult két óriási Hegy:
Ugye kibékültök e kis levélen?
Mert ez a levél...
Mert ez a levél haza - Cluj-ba - megy.

Budapest, 1933 február 27

Erdélyi március

Egy tizenötös szám. És március:
Az első tavasz-hónap közepe.
Kimondottam így egyszerűn,
Ne féljeteK, ne féljen senkise.

Ne féljeteK: nem tüzesednek át
Halk hangolás után a vers-sorok,
Nem temetni és nem lázítani,
Csupán figyelmeztetni akarok.

Oly csendben nő a versem, mint a fű,
Úgy duzzad, mint a rügy duzzad a fán:
Nem szavalok, - szavaltunk eleget,
- Nagyon sokat - március idusán.

Volt egy tanítóm akkor, - igazi,
Nagy nevelő, - gyökérig leható.
Ő mondta: csak úgy ünnepeK ez a nap,
Ha munkát s imát összefoglaló.

Magányos hangját zsvivaj nyelte el. - -
Lavina dörgött. Most, - a kő alatt
Számunkra csak csendes növekedés:
Valóban: munka s imádság maradt.

De szárny kell munkához s imához is!
Szárny, mely röpít, s forrás, mely enyhet ad.
Tört szárny, beomlott kútfő: - mégis élet,
Mégis üdvösség az a régi nap.

Testvér, látod: én nem járok tilosban,
De te is hidd: nem tilalmas dolog
Megsimogatni otthon a fiókban
Egy poros, régi, kicsi szalagot.

Aztán - - menni a hétköznapi útján,
Császárnak megadni, mi az övé,
S maga részét minden hatalomnak, - -
De Istennek is, ami Istené.

1931 március 10

„Mért hallgatott el Végvári?”

(Levélben kérdezték)

Elhallgatott: elmúlt a pillanat
Melyben - a mélyből - hangja felszakadt.

A nagy Perc hulláma továbbfutott,
Akkor az Idővel találkozott.

Kihúnyt a máglya. És jól tudta ő:
Az a tűz újból nem törhet elő.

Elhallgatott, - mert visszás valami:
Daltalan szívvel tovább dallani.

Elhallgatott, mert új parancsok jöttek,
Új rendelése az otthoni rögnek.

Elhallgatott s a röghöz visszatért,
Mint földműves, - a harc ha véget ért.

A sors kiáltott: válasszatok hát:
A szülőföldet-e, vagy a hazát?

Ő túl régi s mai határokon:
Zászlót bontott egy magyar csillagon.

Hisz abban, ami örökkévaló,
Fegyverrel, csellel ki nem irtható.

Abban, mi bennünk oly magyar s oly mély,
Hogy idegen kéz odáig nem ér.

Nem a mi dolgunk igazságot tenni,
A mi dolgunk csak: *igazabbá lenni*.

Elhallgatott, - mert vad tusák közül
Immáron Istenéhez menekül.

Vele köt este-reggel új kötést.
És rábízta az igazságtevést.

1933 március

Elpártolt liliomszál

Liliomszál, liliomszál,
Idegenhez mért hajoltál?
Mért öleli karcsú szárad,
Mért felejtetted a fajtádat?
A fajtádat, a hitedet
Szerelmed tüzére tetted,
Messze látszik lobogása,
Mi lesz, ha lesz hamvadása?

Liliomszál, liliomszál,
Idegenhez mért hajoltál?
Apád-anyád megsiratott,
Sírván, mégis hozzá adott.
Lehetsz neki százszor drága:
Más világ az ő világa.
Világába - ősi átok -
Beolvad a te világod.

Liliomszál, liliomszál,
Idegenhez mért hajoltál?
Ha magod lesz: drága gyermek,
Nem tanul liliomnyelvet.
Vagy kis lelkét összetépik,
Meghasonlik, míg megérik.

Két tűz között, kevert vére
Kiomlik a csatatérre.

Liliomszál, liliomszál,
Hajladozzál, hajladozzál.
Szerelmes hajladozásod
A te legfőbb igazságod.
Mi szomorún körülállunk
Mert más a mi igazságunk,
Siratjuk a nászi kedved,
Siratjuk a fajtánk benned.

1933 augusztus

Templom és iskola

Ti nem akartok semmi rosszat,
Isten a tanútok reá.
De nincsen, aki köztetek
E szent harcot ne állaná.
Ehhez Isten mindannyitoknak
Vitathatatlan jogot ad:
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

Ti megbecsültök minden rendet,
Melyen a béke alapul.
De ne halljátok soha többé
Isten ígését magyarul?!
S gyermeketek az iskolában
Ne hallja szülője szavát?!
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

E templom s iskola között
Futkostam én is egykoron,
S hűtöttem a templom falán
Kigyulladt gyermek-homlokom.
Azóta hányszor éltem át ott
Lelkem zsenge tavasz-korát!
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

A koldusnak, a páriának,
A jöttmentnek is van joga
Istenéhez apái módján
És nyelvén fohászkodnia.
Csak nektek ajánlgatják templomul
Az útszélét s az égbolt sátorát?
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

Kicsi fehér templomotokba
Most minden erők tömörülnek.

Kicsi fehér templom-padokba
A holtak is mellétek ülnek.
A nagyapáink, nagyanyáink,
Szemükbe biztatás vagy vád:
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

1925

Zászló tartó leányok

Egy klub - s egy zászló.
Lányok zászlaja.
Nincs cifra ünnep,
Nincs zászló-anya.
Egyforma mind
Ki sereglik ide,
Nem hívság hozza,
Csupán a szíve.
A felszentelés
Egyszerű nagyon -
A Lélek szól:
Megáldom s átadom.
Oltalmaztatók
Lélek-követők:
Ti csendes harcra
Elszánt egri nők.
Oly átkozott
A férfiak keze,
Beletörik
A lobogó nyele.
A színét sár és
Vér itatja át -
Vigyétek hát Ti
A világon át!

Vegyétek hát Ti
A zászlót körül
Drága leányok -
Hátha sikerül - -
Zászló s leány:
Két messzeeső szó -
Álommá halkult
Vad trombitaszó...

Egy klub s egy zászló.
Lányok zászlaja.
Talán selyem -
S ha arra nem telik,
Vászon legyen.
De rajta hímzés
És arany betű:

Aki ide áll,
Az halálíg hú.
Aki megáll
E szűz zászló alatt:
Isten leánya
És magyar marad.

1934 október 24

Ismét a Kapuban

Itt állok hát ismét a Kapuban:
Kapujában kettévált életemnek -
Nyugatra tengerlik a rónaság,
Keletre meredeznek a hegyek.
Egyik kezemet Kelet fogta meg,
Másik kezemet fogja napnyugat,
Annyi fájdalom s annyi szeretet
Kapaszkodik kétoldalról belém:
Nehéz, nehéz meglelni az utat,
Kettészakadt világom közepén.

Nehéz, nehéz, mert sok a szeretet
És sok a vágy és sok a fájdalom,
De *hivatás* csak egy lehet: Kelet.
Élni csak ott kell és csak ott lehet,
Nekem csak ott
A furcsa, kettős magyar életet.

Várad, Kapu, két élet közt Közép,
Enyhe tavaszod virágfátyolával
Te kösd be most a töprengő szemét.
Ne nézzem Nyugatot, sem Keletet.
Csak a fákon az ütköző rügyet.
Itt nem kíván most tőlem senki semmit,
A szellő felejtetőn símogat.
Ne hívjon most hegyeken villanó fény,
Pusztákról besugárzó alkonyat.
Kettészakadt világom közepén
Hadd gyűjtsek erőt kettős életemre
Itt, a Kapu alatt.

Nagyvárad, 1935 április 7

Levél a györgyfalvi leánykonferenciáról

„Egy ifjúsági konferencián,
Reggel, korán,
A földön ülve,
Térdemre fektetve a Bibliám,
A *Biblián*
(Amíg szunnyadnak még a többiek)
Írom Magának ezt a levelet.

Hogy tudja:
Városunk határán e kis falucska

Most
Isten tanyája lett.
Zsoltárok szállnak, versek zengenek.
A Magasságos beszédeivel
Csordultig a szívünk,
S akarva-nem-akarva
Maga is itt imádkozik velünk,
Míg alacsony szemöldökfa alatt,
Kis ablakokon az ég benevet...”

Megkaptam és elolvastam mohón,
Nem egyszer ezt a kedves levelet,
Ezt a kedves,
Ezt a kemény erdélyi levelet.

És a sorok:
Apóbetűs asszonysorok
Úgy zengtek, mint a reformátorok,
Hajdan,
Üldöztetések irtó idején.
Valami nagy, végső népi remény
Izzott fel a sorok között ragyogva,
Valami múlhatatlanba-fogódzás:
„Tebenned bízunk eleitől fogva!”

Én Istenem, tedd hát, ha teheted:
(Míg szunnyadnak,
Szunnyadnak a ránk bízott többiek)
Úgy írjuk mi is minden dolgainkat,
Mi: otthon-maradt pennaforogatók,
Mint az a lélek azt a levelet.
Olyan egyszerűn, olyan igazán,
Túl bölcselkedésen, politikán,
A puszta földön ülve,
Reggel, korán,
A térdünkre fektetett Biblián.

1933 április 6

Ahogy lehet

Fogcsikorgató türelemmel,
Összeszorított szájjal -
Krisztus-követő bús próbálkozással,
Majd daccal, lobbanóval,
Fojtott igével és visszanyelt szóval,
Tenyérrel, mely sima örökké,
Csak a zsebben szorul ököllé -
Keserű, tehetetlen nevetéssel
Békülve meg akármilyen rendeléssel -

Nem csodálkozva már - és csodálkozva mégis,
Hogy rajtunk ez is, az is megesett:
Hordozzuk, testvéreim, ezt a hordhatatlan,
Kínszenvedést virágzó életet.
Ahogy lehet...

Megalkuvás zsoltárát énekelve,
Végtelen rabmenetben csak megyünk,
Nincs semmi fegyverünk,
Fegyvertelen a lelkünk lázadása,
Pedig a vérünk minden csöppje vágyik,
Vágyik a Péter vad mozdulatára,
Amikor Istenének védelmében
A Málkus fülét hirtelen levágta.
Kik vagyunk mi?
Ó, nem az Alázat,
Csak a megalázottság fiai.
Nemzedékek büszke hídfői közt
Görbülő ív, görnyedő átmenet:

Testvéreim, bizony nem élünk jól mi,
Nem apáinknak tetsző életet.
De aki másképp tehetne helyünkben,
Az vesse reánk az első követ!
Minden percünk kínzó kiegyezés:
Ahogy lehet...

Testvérem, korcs hős, alkuvások hőse,
Félbenmarad, megmásul mondatod?
Egy szikra talán mégis zengve pattan
Lángörvényből, mely benned kavarg.
Dagadnak benned árvizes erők,
Zúdulna niagarás zuhatag:
Elégedj meg, ha megtöltesz belőle
Kristálytisza vízzel egy poharat.
Visszaszorítanak, hátrább, egyre hátrább,
És amit hagynak, egyre kevesebb:
Hát vedd meg lábad ott, ahol megállhatsz,
S azt mentsd, azt a talpalatnyi helyet,
Szikrát a tűzből, cseppet a folyóból,
A töredéket eltört mondatodból,
Minden megmaradt árva keveset:
Ahogy lehet...

Láttad a Karsztok szirt-sivatagában
A liliputi termőföldeket?
Pár négyzetméter - amit a lavina,
A kőgörgeteg könnyen eltemet.
S a Karsztok boldogtalan magvetője,
A földművelés madárijesztője
Ezt a kis humuszt mégis szereti,
Kicsi kőkerítéssel keríti.

Pedig szinte sírjának is kevés.
Ó, karszti sors; ó, karszti temetés...

Te is, testvérem, karszti sorsodat
Fogadd el, s védd meg karszti földedet,
Azt a síroknak is kevés humuszt,
Azt a pár négyzetméternyi helyet,
S azt a fölséges Isten-lábnyomot,
Mit a lavina minden rohama
Eltörölni még sohasem tudott.
Védd ezt a talpatnyi telkedet,
Cserépkancsódat és tűzhelyedet,
Utolsó darab száraz kenyered!
De azt aztán foggal, tíz körömmel.
Démoni dühvel és örült örömmel -
Ahogy lehet...

Ahogy lehet...

1935 április 11

ROMON VIRÁG

Romon virág

Visegrádi fénykép, Imre Gyurinak

Körül feketecsipkés rom-falak...
Sziklába markol még a gyökerük.
A Duna ballag a várhegy alatt
S a nap a málló kövek közé süt.
Nem ostromol, - csak besétál a szél, -
Itt-ott tátong egy kapuboltozat -
Messziről ide kékell a Pilis -
A régi méltóságból ez maradt.
Nap, szél, Duna, és messze kitekintés:
Nagy Lajos udvarából ennyi csak.

Körül feketecsipkés gyász-falak.
Mily otthon ez? Mélabú otthona.
Olyan, mint a darabokra tört gyűrű,
Mint a megrepedezett korona.

Ó, életünk, - rom-életünk,
Lehattél volna te is korona.

Feketecsipkés gyász-falak között
A várkút - mondják: feneketlen mély,
Vagy legalább is a szirt gyökeréig,
Várhegy talpáig, Duna-szintig ér.
A kút torkára kő-káva szorul,
A kő-kávát meg érc-lemez fedi,
Rajta lakat. Tán jó, hogy nem lehet
Multunkba mélyen letekinteni.

Az érc-fedőn, a mult érc-takaróján
Egy kisfiú ül, és kacag, kacag...
Lógatja lábát... Szinte hallani
E himbálódzó víg harangokat.
Nem sejt vidám ülőhelye alatt
Várkutat, iszonyú mélységeket, -
Harangoz... e harangszó, ha leér:
Megcsiklandozza lent a nagy vizet.
Mit neki repedések és romok!
Csak Dunát érez, szelet és napot;
És hátha elvisz nevető szemében
A Pilis kékjéből egy darabot.

Nézzük, - és egybeölelünk vele
Távol hegyet, szelet, napot, Dunát, -
Nézzük, és e látástól elfelejtjük
Életünket, a tört rom-koronát.
Lehet rom, és lehet reménytelen:
Virág nő rajta mégis: friss virág!

1931 június 14

Katonaköpenyeg

Jékely Mártának

Ütött-kopott, ködszürke gallér:
Zsákmányolt hadiköpenyeg,
Alatta édes béke-ritmus:
Tízéves kisleány piheg.

A köpenyt néha fülig húzza,
Alatta kuncogva kacag,
S tovább morzsolja egérfoggal
A napraforgó-magokat.

Hús szél leng át a kis verandán,
Üvegfalán is áthatol,
A köpeny első két gazdája
Sóhajtott mostan valahol.

Az olasz, aki elvesztette,
Mikor a fűbe harapott,
S a magyar, aki hazahozta:
A nagybácsi, a rég halott.

Egyszerre sóhajtottak ketten
Nagyot, mélyet és boldogat,
Fehér kézzel megsímogatták
A barna kislány-karokat.

Termetükre hiába illett
A zordon kényszer-köpenyeg:
Meg volt írva, alatta egykor
Az Idill édesen piheg.

1930 augusztus 31

Jofka

9-ik születésnapján édesapjának írom

14 augusztus... a csillagok
Hullani akkor indultak az égről...
Béke egébből árva bukó-csillag:
Akkor indult egy ifjú katona
Millió mással a végzet elé.
De Jofka fogta az ő végzetét.

A hullni indult ifjú katona
Háta mögött aranyló délibábok,
Első lánghalás, - első csalódások...
Álom-magok, - de nem nőtt csoda-fájok.
Mert Jofka várt a messze Ázsiában,
Vladivosztokban, vérben, pusztulásban,
Hogy ott üsse fel kis virág-fejét
A vörös csillag-hullás közepén.
Oroszba oltott halk magyar remény.

1930 január 13

Turistavezető

Szőcs Ágnesnek

Tizennégy éves most a kisleány.
Kedves komolyság hamvas homlokán,
És nyílt szemében acélos derű.
Egészen anyja arca volna tán...
Csak bátrabb, merészebb minden vonás,
Elfogulatlanabb a mozdulás:
A belső ívelés, a ritmus más.
Finomka szerkezet, - de minden porcikája: vas
Báj, mely fiús, és szinte férfias.

Anyja kertjében nyílnak, most is nyílnak
Szűkös kenyérhez számlálatlan rózsák - -
Az ő léptei már ki tudja mely
Titkos jövő tövisbozótját róják...
Vagy - hátha ő már boldog útra lépett,
Itt hagyja ezt a fojtó lép-vidéket.
Hátha ösvénye felkanyarodik,
Vér-gyűrűs jelző-fákat hagyva el:
Tetőre, mely ragyogóbb, emberibb.

Tizennégy éves most a kisleány, -
A gondok nyílnak a rózsák nyomán,
A lomha évek fürgén futnak el.
Pálya, állás, kenyér, - megélhetés, -
Hogy lesz? - minderre már gondolni kell.
Féltréfásan megkérdi valaki:
Hát: mi leszel, hogy is lesz a jövő?
Csend. Egy percre lehajtja a fejét,
Gondolkozik. Kicsit zavarba jó.
Aztán acélos fénnel felveti
Napba néző szikrás tekintetét.
A gondolata merész, meredek,
Vonulnak benne nagy processzióban
Irányjelző-fák, szirtek, gleccserek.
Tárul előtte végtelen határ,
Nem iruló-piruló csitri már, -
Mint a megütött érc: úgy feleli
A kérdésre: mi akar lenni ő
- S hangjába szokatlanul elegyül
Halk ábránd és szegescipős erő -:
„Szép, nagy hegyeken turistavezető!”

1931 július 14

Kicsi menyasszonyok

Kicsi lányok: kicsi menyasszonyok
Jöttek ma itt is, ott is szembe vélem,
Fátylasan, koszorúsan, nagyosan,
Tiszta fehérben.

Csupa-csupa kicsi fehér menyasszony...
Jártak az utcákon, a tereken,
Fehér volt tőlük város és világ, -
De valamennyi: vőlegénytelen.
Vagy talán mégsem... mert a vőlegény
Láthatatlanul köztük lebegett,
Mint egy májusi mély lélekzetvétél,
Mint egy pünkösdi előtti lehelet.
A templom előtt áhítattal álltak,
S oly furcsa áhítattal néztem én:
Bérmálói lányok, első áldozók,
Mennyi menyasszony, - s csak egy vőlegény.
Ezen az egyen nem lehet vitázni,
Ez az egy mindíg, mindenkire vár,
A Tavasz ő, a Szentlélek maga,
Örök ifjúság, mennyből jött sugár.
Zenghet aztán Énekek éneke:
Valódi nászok bíbor kardala,
Ily üveg-hangon nem zeng semmi már,
Mint ez a májusi litánia.
És jöhet aztán a tündérr királyfi,
Akkor sem lesztek ilyen boldogok,
Fehér virágok, első áldozók,
Vőlegénytelen kis menyasszonyok.

1931 május 14. Áldozócsüörtök

Találkozás

*A budai Verbőczy gimnázium ifjúságának,
1932 március 5. emlékezetére*

Fiúk, én nem tudom, ez hogy esett:
Egyszer csak ott álltam közöttetek.

Fölöttem lomhán úsznak szürke évek,
És hónapokig nem érzem, hogy élek.

A mának szürke közöny-óceánján
Magam is úszom, közönyösen, árván.

Aztán, néha, egy déli szigeten
Zöld ág lobog, illat száll melegen'.

Ilyen szigeten álltam köztetek:
Fiúk, én nem tudom, ez hogy esett.

Kikeltek rég elhullatott magok
Amikre itthon alig gondolok.

És tapintható nagy-nagy közelségben
Elém lobbant nem-sejtett szép vetésem.

Ujjongó, ifjú déli szigeten
Zöld ág lengett, illat szállt melegen.

Szeretnek, gondoltam, - tehát: vagyok.
Nagyot dobbant szívem, a tetszhalott.

Hát mégis, mégis tettem valamit,
Jó helyre szórtam lelkem magvait.

A legjobb helyre, a dél szigetére,
A legjobb helyre: a jövő szívébe.

Nekem nincs se fiam, se tanítványom,
És mégis virul kettős apaságom.

És mégis zöldel nem-sejtett vetésem
Túl szürke ködön, rejtett messzeségben.

Akkor is, ha itt földig ver a kétség
És sárban hagy az illanó reménység.

Suhog az én vetésem szabadon,
Míg itt leórlöm rabszolga- napom.

Fiúk, én nem tudom, ez hogy esett,
Egyszer csak álltam, s szóltam köztetek.

1932 április 3

Fáklya-futás

Az én kezemben égett úgy-ahogy:
De többnyire lefele-fordítottan.
A füstje több volt, mint a lángja,
S céltalanul, vak iramban futottam.

Mögöttem robajlik az ifjúság,
Elér, elhagy, a fáklyát elragadja.
Isten, add, hogy száguldjon cél felé
S a futó tüzet fennen lobogtassa...

1931 március 6

Őrült telekre örült tavaszok

Költő-társam költő fiának

Jégtömbök a méltóságos Dunán:
Szomorún úszó, csendes karaván.

Azt írtad: „Lech mezőről vert sereg”,
Valahol messze széttöredezett.

Ballagnak szégyenülten, zajtalan,
Viszi őket a zajtalan folyam.

Ifjú fantáziád meggyulladott,
Bíborba vont sok bús jégdarabot.

Most égnél csak, lobognál igazán
E víz- s jégszagú szörnyű éjszakán.

Így nem ordított a Szamos soha,
Egy ordítás a sűrű éjszaka.

Ordít, dübörög, harsog és rohan,
Vad-barna, zord-fekete színe van.

A jég, mit sodor a hidak alatt:
Nem vert sereg, csak dúlt rohamcsapat.

Súlyos jegek mint könnyű pelyhek jönnek
Hidlábnál fenyegetően mennydörögnek.

Reketőről a rönkök leszánkáznak,
Nagy ős-fenyők - mint faltörő-kosok -
Százával - hajrá - zúdulnak a gátnak.

A beton reng, a beton birkózik,
S ki tudja: bírja-e még holnapig?

Őrütl telekre örült tavaszok - -
A havas a Szamosban kavarog.

Tán a folyóba szakadt mindenestől.
Valamit számon kér az emberektől.

Vagy minden nyomorúság benne árad,
Morajjal tölti meg az éjszakákat.

Ez valami szabadság indulója?
Fiatal szíved talán a tudója.

Ha itt volnál ezen az éjszakán,
Az ütemet kihallanád talán.

Vigasztalót, nemcsak félelmeset,
Néznéd a bilincstörő vizeket.

Hídról hajolnál a sötét folyóra,
Csapongna hajad szőke lobogója.

Néznéd áradó, friss, szabad-magad. -
Én döbbenve nézem a partokat.

A fürdőhelyünk most milyen lehet?
Éjfél. Gondolni rá alig merek.

Holnap, - ha lát a világ holnapot,
Meglátom a vad Szamos könyökét,
S hogy áll-e még elhagyott házatok.

1932 április 2, éjjel

Versek

*Egy csipkegalléros kisfiúhoz
aki valaha én voltam*

1

Olyan messze vagy tőlem, mint a béke,
Olyan messze vagy, mint a kegyelem
Egy örök Isten megváltó kezébe -
Olyan messze vagy, mint a csend,

Amelynek nyitját sehol sem lelem,
Oly messze vagy, mint minden, ami elmegy,
S lesorvad szívemről és cserbehagy,
Oly messze vagy, mint egek csuda-kékje,
Mint a mennyország, olyan messze vagy.

2

A te lakod egy kis üvegkoporsó,
Amelyhez sok-sok titkos út vezet,
Előtte sápadt örökmécsek égnek:
Élet, Halál, Önvád, Emlékezet.
Én néha meg-megnézem arcodat
S nyitott szemed, amely nem változik,
Én elfelejtem minden harcomat,
S szívem neked meggyón s megáldozik.

3

A csipkegallért gyermek, add nekem,
Hogy, ha valaki nagyon szomorú,
Engesztelőn a vállára tegyem.
A csodatevő gallért add nekem.
E csipkét Styx és Lethe vize mosta
És rajta van az elmúlás fehérje,
Az örök dolgok égi illata,
A végtelen derűje és a béke -
A csodatevő gallért add nekem.

4

Valakinek odaadtam a képed,
Aki azt mondta: testvéred vagyok,
És úgy szeretett, nem engem - de téged.
Valakinek odaadtam a képed,
S nem én szerettem, Te szeretted őt,
És a te tiszta kis szíveden át
Kívántunk egymásnak jóéjszakát
És csöndes pihenőt...

5

Én mint a vakond, a föld alatt élek,
De te vagy az én drága, jobbik énem:
Sötét lelkembe lámpavivő lélek,
Aki még mindég vissza visszajár:
Parányi szentjánosbogár,
Hozzám - a temetőből.

6

Valaki egyszer azt mondotta nékem:
 „Csitt, csendesen, egy percig így maradjon,
 Most éppen olyan, mint *azon* a képen”
 Akkor te jártál bennem, régi gyermek,
 S egy csöpp nyugalmat loptál a szívembe,
 S nem ásítottak előttem a vermek,
 A tépelődés farkasvermei.
 „Csitt, csendesen, egy percig így maradjon.”
 S én úgy maradtam volna mindörökké...
 De már a következő perc keze
 Letörölte az arcomról az arcod,
 Én vívtam tovább hittelen a harcot,
 Egyszer volt, - soha többé...
 A varázs megtört, eltűnt, tovaszállott -
 Aki látta: csak kisértetet látott.

7

Szeretném letépni az arcomat,
 Mint egy álarcot, úgy szagatni le,
 Lekaparni az évek rétegét,
 Mígnem alóluk kibukkannál te!
 Úgy irigylem a fehér homlokod,
 S a hajad fodros aranytengerét,
 S te gyermek nem irigyled semmimet:
 Ó, hiszen minden kincsem a tiéd.
 Erős férfi ha nem lehettem már,
 Ha rombadőltek mind az élettervek,
 Lennék legalább újra kisfiú,
 Mindent előlről kezdő tiszta gyermek!

8

Ó, de a szemed egyebet beszél,
 A szomorú szemed -
 A szemedben a sorsom van megírva:
 Hogy *máskép nem lehet*.
 Előlről mindhiába kezdeném:
 Csak odajutnék, ahol most vagyok,
 Ha száz más úton indulnék is én.
 Poétának szólított el a sors,
 S az életbe ily félszegen ereszt el,
 S így kell bolyongnom itt, ily felemásan,
 Babérral és kereszttel
 És mindég egyedül.

9

Te tőlem külön élsz,
 Te elmult, drága, győzedelmes gyermek,
 És sosem kínlódom és sosem félsz.
 Engem, ha néha szívendő az élet:
 Te csak mosolyogsz üvegkoporsódban,
 Nem érint az téged.

10

Találkozunk nagynéha társaságban,
 Gyakorta réten, erdők rejtekén -
 Akkor kis kezed letör egy-egy ágat,
 S egy-egy fehér virágot dob felém.
 Ki-kivirul egy rég elhalt tavasz,
 A multból fel-felszáll egy üzenet,
 Aztán - nem látom, csak a szürke tájt
 És a folyóra hajló fűzeket.

11

Néha szólok neked: maradj velem,
 Te vagy a Csend, -
 S a Béke nyitját nálad meglelem.
 Te vagy az Isten rámhulló kegyelme,
 Egy angyal, aki meg-meglátogat
 S hoz nekem színeket és álmokat.
 Maradj még: imígy könnyörgök neked.
 De te nem szólsz.
 Csak halkán csóválod a fejedet.

12

Valaki őrzi most a képedet,
 Valaki most magánál tartogat,
 S te, aki szelíd, jó fiúcska voltál,
 Te jól viseled nála magadat.
 Maradj vele hát, s el ne hagyd soha,
 És vigasztald, ha kell, s szeresd nagyon,
 Könnyét töröld le, álmát édesítsd meg,
 Gyermek, te nálam nagyobb hatalom.

1920

Rádióba mondom

*Ifjú lelkeknek csendes tanácsképpen,
magamnak késő vád gyanánt*

Egy kis türelmet kérek, - induló,
Doboló, zajló, zászlós új sereg,
Egy kis türelmet, - nem lesz sok szavam,
A mikrofontól aztán elmegyek.

Én most leadó-állomáson állok,
Vannak, kik azt mondják: a posztomon:
A nemzedékek őrváltása jó,
Egy éjjel át kell adnom, jól tudom.

Higyjétek el: nem szívesen megyek:
A mikrofonnak mély varázsa van,
Szédít a hit, hogy ez az én igém,
Mely láthatatlan szikraként rohan.

És mégis, mégis boldogan megyek.
Szívemről legördül a szikla-vád,
Hogy nem hallgattam elég áhítattal
Más, nagyobb állomások dallamát.

Hogy nagymerészen adni odaálltam;
Mikor felvenni kellett volna még,
Soká voltam leadó-állomás,
Alig-alig felvevő-készülék.

Én nem füleltem éber értelemmel
Az élet orgonázó titkait,
S mögöttük a legnagyobb Leadót,
Kit minden állomás csak közvetít.

Csak azt kívánom: az új arcú más,
Ki helyembe a mikrofonhoz jó,
Mielőtt szikra-szárnyon szava szállna,
Lett légyen soká néma felvevő.

A nemzedékek őrváltása jó...
Én boldog alázattal elmegyek.
A legfőbb Leadóra hangolom
Megromlott felvevőmet: szívemet.

1931 december 5

MAGAS FESZÜLTÉS

1940

Össze ne tévesszetek véle

Sík Sándornak

A verspillangó felrepült.
Tágul a kék ég körülötte.
Mint a báb: bámulok utána -
Báb-életét szétfeszítette.

A verspillangó felrepült,
Engem üresen hagyott s holtan.
Meg kell nyugodnom: nem szülője,
Csak eszköze és burka voltam.

Össze ne tévesszetek véle:
Ő immáron a napsugáré.
Hernyóformában, báb-alakban
Én maradok a föld poráé.

Misztikus vándor: megszáll engem,
Csal, mintha magzatommá válna,
Aztán göggel lendíti szárnyát
Egy fölényesebb, más világba.

És mégis jó, hogy háza voltam,
Egy darabig eszköze, őre -
S jó a bábnak, ha néha-néha
Hall egy virágtól hírt felőle.

1936

Egeres körül

Egeres... a táj egyre otthonabb,
Otthonibb színű a föld és az ég.
S már látom a vas-polip-karokat -
A magasfeszültségű vezeték
Városom felé, rajtuk át halad.
Szikár, merész acél-madárijesztők,
Hegy-völgyön át dombról-dombra szökellők.
Kézről-kézre adják az áramot,
Mely itt fejlődik s innen indul el,
Erdélyi erőkkal itt telítődik
És meg nem áll a „kincses” háztetőig.
Egeres... Otthon, az én kicsi lámpám
Verset bevilágító sugár-köre
Innen ered. Fénynek és költeménynek
Itt van talán a rejtett gyökere.
Nyár van. Vonatom még csak nem is lassít
Áramfejlesztő Egeresnek táján.
De töprengések téli éjszakáján
Egeres lát el engem titkos fénnel,
S ahogy száguldok, megtelik itt lelkem
Magasfeszültséggel.

1937

Nem születtem hódítónak

Molter Károlynak

Voltaképen barbár hódítás volt.
Vagy szelíd erőszak legjobb esetben.
Vagy még inkább: meddő tusakodás,
Amit a természetnek elkövettem -,
Hogy embert, fűt, fát, folyót, felleget,
Hajnalt, alkonyt versbe kényszeríttem
Prokrustes-ágy e szomorú nász ágya:
Nem fér el benne s fölkél józanul,
Hajadonfővel, a legyűrt világ.
Egy harsány, éles, büszke rigófüttyben
Hallom hajnaltájt lekottázhatatlan
Dallamát.

Nem, nem születtem hódítónak.
S ahogy öszülnek mindinkább az évek:
Én, ki a dalra tettem sorsomat,
Érzem: az Élet nagyobb, mint az Ének.

Lehetnék most keserű is nagyon.
Sorsomat föl mégsem panaszolom:
Hogy az Életbe vissza nincsen út
S hogy az Ének is hűtlen és hazug.
Nem, nem az Élet, és nem is az Ének,
Én, én vagyok egyedül a hibás -
És az, hogy lassan öszülnek az évek.

S ha ráeszmélek: minden hódítás csúf,
És minden násznak egy kis szennye van -
S csak, amihez én ujjal se nyúltam:
Az hófehér, s az színarany.
Oly szép minden önnön körén belül,
Míg az én mohó, sötét, salakos,
Békétlen lelkemmel nem egyesül.
Oly szép az erdő önmagában,
Hajnalában és alkonyában,
Oly szép az erdő tündér-egyedül -
Amíg a versembe nem kényszerül.

Nem, nem születtem hódítónak.
És ahogy lassan öszülnek az évek,
Úrrá lesz rajtam valami szomorkás,
Mégis derült és sugaras lemondás.
A hozzámhajló Hangulatnak is
Mind gyakrabban mondom: Béke veled.
Menj ahhoz, ki hitvesévé tehet.

S ahogy mindinkább öszülnek az évek,
Mondom az egész gyönyörű világnak:
Énekem büvköréből elbocsátlak.

Mondom: te Rózsa, szirom-milliódból
Nekem már szelencényi rózsabalzsam,
Szűrt égi illat sem kell, rózsapára -
Szent Margitom ravatalára.

Ember, fű, fa, felleg, folyó -
Hajnalok, alkonyok,
Kiket le nem bírhatott énekem:
Maradjatok hát hódítatlanok!
És te világ szűz légy és győzhetetlen - -
Ne érintsenek még az álmaid sem.

1936

Érik

Érik az anyatestben a gyermek,
Akit majd úzó viharok vernek.
Aki tengert sír, és kurtát nevet,
És vihart arat, mert szelet vetett.
Ha lány lesz - talán férfi hagyja el.
Ha fiú - talán frontra menetel
S jegyese lesz a vérnek, a vérnek!
Anyatestekben magzatok érnek.

Érik a fákon szűz hajnali csöndben,
Érik az alma, a körte, dió.
Érni hajnalban, alkonyi csöndben,
Ezüst esőben, aranyos hőben,
Érni a fákon *minden* időben,
Érni, s gyümölcsé lenni be jó!

Érik a lelkeim koronás fáin,
Érik a vers, és zamatosul.
Érik hajnalban, alkonyi csöndben,
Ezüst esőben, aranyos hőben - -
S majdan a *megért*, győztes időben
Lelkek ölébe, csengve lehull.

1937

Taps

Éjfélre jár. Úgy találomra csak -
Kinyitottam hirtelen mozdulattal
A világ zengő száját valahol.

Taps...
Feretegesen, fülsiketítőn
Ujjong, hálát ad, árad, ostromol,
Ölel, ünnepel
S dobol:
Mint nyári jégeső a kőtetőn.

Halkulva már - viharzik újra fel.
Az órám nézem: döbbenetes ez.
Nincs vége hát, s tán sohasem is lesz?

Forró vérhullám az agyamra csap:
Tombolj, tömeg!
Tapsolj, míg véred harmatozza be
Tapsoló tenyered!
Amíg alkotott, vért harmatozott
Ő is - neked!

Ő... -
Vajjon ki Ő?
Talán győzelmében is remegő -
Az ismeretlen, éjji állomáson.
Műve elzengett, csak a taps dörög -
Mérhetem művét ezen a hatáson?

A mű elzengett.
Én a tapsra nyitottam.
Most csak a taps dörög,
Mintha örök,
Világvégezetéig tartó volna!

Szeretném tudni: jól-esik neki?
Vagy úgy esik csupán
Az önmagáról megfeledkezőnek,
Mint nyári jégeső a kő-tetőnek?

Mit áldozott vajjon?
S mit vesztett vajjon el -
Életéből mily égő darabot -
Hogy égis zúgjon körülötte fel
Ez a viharzás?!

S vajjon nem esnék-e jobban neki,
Ha tomboló ezrek helyett
Hozzálépne egyetlen valaki?
S egyetlenül és egyszerűn
És szótlantul
Szorítná meg kezét.

Amit nem bír leszaggatni e taps:
Leszállna békült szívére az ég.

1937

Mikor a villany elalszik

Elvész a fény,
A földi esték arany dicsősége.
Csak a menny éber ezüstszeméi
Tekintenek a csöndes szobamélybe -
És bennem villózik egy költemény.

Elvész a fény,
Mely minden fény-elődjét
Nagy-büszkén megvetette
És még az Isten házát is bevette.
Kezünk öreg szer után tapogat:
Egy árva gyertya hazajáró lángja,
Ősi, magas ezüst-tartóban állva,
Kezdi riasztgatni az árnyakat.

Riasztgatja - és idézgeti őket.
Minden eszembe jut,
Mi akkor történt, az új fény előtt...
A gyertyalángon átmerengve látom
Gyermekkorom, a csendes hegytetőt,
Honnan már csak lefele vitt az út -
És Tündérország kristálykapuját,
A ködbe süllyedt, rég bezárt kaput.

Nézd ezt a lángot, hogy ágaskodik,
És hogy roskad magába -
Most mint egy szív,
Oly elkülönült, számkivetett, árva.
A villanyfény ezredmagával ég -
A gyertya mindig, mindig csak magába.

De most, most nézd! Elkeskenyül a lángja!
Most olyan, mint egy tör,
Brútus töre; mely a sötétbe döf,
És Caesar szívét mégis eltalálja!
Mint élesre fent lelkiismeret -
Mely tompán hull majd ismét önmagába.

Elvész a fény,
A földi esték arany dicsősége.
Csak a menny sok-sok ezüst-lámpása int
Vigasztalón s fenyegetőn a mélybe.

1936

Így emlékszem

Így emlékszem most-mult szörnyű napokra:
Ha tudtam volna imádkozni akkor,
Így imádkoztam volna:
Uram, kimondhatatlan rettegéssel
Nézem, hogy indul teremtett világod
Szakadni szerteszéjjel -
Hogy indul válni vérré és üszökké,
Amelyből nincsen feltámadás többé.
Szívszorongva számlálom mindenütt
Közel és távol szeretteimet,
Jajdulva kérdelem, hogy mi lesz velük
S mivé lesz a kicsiny magyar sziget -

De minden szörnyűségnél szörnyűbb kérdésem ez:

Uram, a lelkemmel, a lelkemmel mi lesz?

Így várjam a véget tompán, tunyán -

És szívet vesztve és vesztve fejet?

Segíteni ne tudjak senkinek?

Ne tudjak egy tiszta tekintetet,

Bátor, tudó pillantást vetni fel

Az égre, amely füstben tűnik el

S a földre, amely alattunk inog?

Így találjanak, szégyenteljesen

Kapkodva, az apokaliptikus

Pillanatok?!

Én Istenem, tartsd fel a végzetet,

Takard be irgalmadnak fátyolával

A nőket s a gyermekeket -

Kegyelmezz a bűnös világnak,

Mindennek, ami itt hamis

És nekem is -

Ám ha mégsem lehet:

Velem tedd meg *ezt* a csodát:

Érjem fel, bárha ágaskodva is

Lélekkal a roppant tragédiát!

Legyen számomra legalább nyitott könyv

A Jelenések Könyve -

A szívembe, mint gyűjtőmedencébe

Zuhogjon mindeneknek vére, könnye.

Lelkemet köszöröld ki, mint a kardot,

Éles legyen, mint a beretva,

Kiköszörült élén csillanva tükröződjék

A világ bíbor-sötét alkonyatja -

Bármi jön: tudjak vele szembenézni!

1938

Mindenki megy...

Vagy így, vagy úgy, de mindenki siet

Mostanában tőlem valahova -

Nem volt ily kurta azelőtt a perc,

S az óra ily kiszabott, mostoha.

Mindenki megy és mindenki lohol,

Egyik csomagol - másik haldokol.

Vagy messze néz, vagy éppen sírját ássa:

Jövevények és vándorok vagyunk

És nincsen itt senkinek maradása. -

Néha borzadok s fázom élni, lenni:

Ebben a maradástalan világban

Nekem is útra kellene már kelni...

Körülnézek: ma este merre menjek?

S lassanként nem lesz már többé hova,

Nem lelek többé otthont, menhelyet -

Szabott a perc, az óra mostoha.
„A világ végezetéig veled!”
Ezt Jézus mondta, s ő is messze van,
Emmausba betért egy pillanatra - -
S a végtelen elnyelte nyomtalan.

1937

Mindenki a magáét

Gy. Szabó Bélának

A köröket, a köröket ne hagyd:
Mindenki a magáét -
El ne hagyd magad dolgát-örömét,
Kicsi virágát az egész világért.
Rajzold, rajzold buzgón és elmerülten
És rendületlenül
Rajzold, rajzold pontos köreidet -
Míg a vihar elül.

S ha halni kell: akkor is úgy találjon
A végzet: a vak katona:
Polgár- és művész-góggel mondd neki:
A köreimet nem adom oda.

1939

Szeretnék mellenragadni...

Ember, akárki légy -
Ha államfő, népezér, sorsot-forgató kormány kormányosa vagy,
Ha forradalmár, ellenforradalmár, hadiszerkészítő vagy,
Ha akármilyen hatalom van a kezében - annyival inkább:
Szeretnék mellenragadni!
Szemedbe nézni igéző, iszonyatos fekete nézéssel
Sokáig, végtelen sokáig -
S szeretném megkérdezni azután tőled:
Tudod-e vajjon, hogy meghalsz?
Tudod-e vajjon?
Nem úgy, ahogy tudni szokás,
Nem azzal az olykori, vagy mindennapi, de mindig távoli tudással,
Nem azzal, hogy persze, egyszer mindnyájan meghalunk,
Én is, hogyne, de talán mégis hamarabb a másik,
Nem így, ahogy tudni szokás,
Hanem azzal az egészen személyes, közeli borzadással,
Teljes bizonyossággal, mely most az én szívemben van:
Ember, meghalunk rákban, vagy tüdősorvadásban,
Vagy szívbajban, vagy vesebajban, vagy gutaütésben,
Válogatott fajaiban az újonnan felfedezett betegségeknek,
Vagy végelgyengülésben az emberi kor legvégső határán,
Kimondhatatlan szenvedések után - ágyban párnák között is!

Ember, akárki légy -
Gondoltál-e valaha már erre, a gondolatnak
Azzal a teljes tökéletességével,
Amellyel most én erre gondolok,
Gondolok iszonyodva,
Ámde a borzalomnak
Milliomodrészét sem bírom kifejezni?
Ágyban, párnák között is így -
Résztevő emberek, orvosok, ápolótestvérek között is így -
Természetes halállal!

Természetes hát a halál?
Szükségszerű, de nem természetes.
Ágyban, párnák közt sem természetes.
Végelgyengülésben, az emberi kor legvégső határán sem az.
Nézz magadba ember, akárki légy,
Az én mostani nézésemmel nézz magadba.
S tagadd, ha tudod ezt!

Mióta vagy, mióta embervilág létezik,
Egyetlenegy ellenséged van csupán ember neked: a halál.
Egyetlenegy: aki ellen küzdeni, reménytelenül bár: méltó feladat -
Ha ugyan érték valóban ez az élet
És isteni ajándék, amint papjaid nem győzik hirdetni eléggé. -

S te mit cselekszel?
Mit cselekszel időtlen idők óta?
Egyetlen ellenséged pártjára álltál,
A halál szövetségesévé szegődtél önmagad ellen,
Mióta Kain Ábelt agyonütötte,
Emberléted embervértől véres hajnala óta.
Nem elég neked a természetes halál iszonyúsága,
Nem elég a himlő, kolera, pestis, minden dögvész kaszája.
Kiegyenesítetted a halál természetes görbe kaszáját,
Mögéje álltál szuronyerdeiddel,
Mögéje tankjaiddal, tengeralattjáróiddal, repülőgépeiddel.
Aratását megezerszerezted.
Jó munkát és hihetetlenül gyors munkát végeztetsz vele.
Agyrémeid, melyeket világnézeteknek nevezel,
Melyektől világod jobbrafordulását várod,
Melyek tövét vér-óceánokkal áztatod:
Nem érik meg egyetlen ember egyetlen kiontott csepp vérének sem soha!

Ember, akárki légy -
Gondoltál-e már igazán arra, hogy közeleg a vég,
Az enyém, a tiéd, az övé, mindannyiunké?
Közeledik az embervilág embervértől véres napnyugovása -
Az utolsó Ábel és az utolsó Kain
Egyetlenegy utolsó rettentő baltacsapással
Egymást ütik agyon.

S a porondon a te örületed hű szövetségese,
Öröktől való egyetlen, könyörtelen ellenfeled marad csupán
Egyedül?!!

1936

Történelem

Kerelőszentpáltól Krakkóig az út
Hosszú volt - - s mégis győzelmes-rövid
- *Báthory!* - pedig nem volt repülőd,
Motorkerékpárod. - Sem tankjaid
Nem voltak. Mégis, hatalmas karod
Erdélyi súllyal sujtott egyaránt
Székely pártütőt s orosz zsarnokot.
Futott előled gyáván, nyomorultan
Békés: a nevét meghazudtoló,
S futott előled Rettentő Iván:
Cár, minden oroszé, mindenható.
Apám ajkáról hallgattam először
Lázás-büszkén a zord tündér-mesét:
Volt egyszer hol nem: *két országnak Őre* -...
(Megfizetett a muszkának *előre*,
48-ért is! gondoltam titokban -
S megnőttem e gyermeki gondolatban -
S abban, hogy mindezt *más* magyarok nélkül,
Kicsiny Erdélyből csinálta vitézül.
S hogy elhagyott is: gondunkat viselte
Lengyelek Királya, Erdély Fejedelme.)
Hallgattam a zordon tündér-mesét
Apám ajkáról régi-régi télen.
Szunnyadtak az új kísértetek még.

Pilsudszky sírján dísz-örséget áll most
Más hódító. Póz az, vagy becsület?
Mindegy. Te, ó Fejedelem s Király,
Zárd imádba kicsiny Erdélyedet.
A *te* sírodon lengyel ég alatt most
Dísz-örséget - fájdalmasan lebegve
Aligha áll más, ha nem *Pókainé*
Árva, szegény - és kiengesztelt lelke.

1939 szeptember

Jaj, nagyot kértél...

Jaj, Barátom, nagyot kértél tőlem, lehetetlenül nagyot!
S ezen az egy ponton én kegyetlenül makacs vagyok.

Tizenyolc éve prédikálom: *maradni*, s a fészken megülni:
Én segítek Neked innen kimenekülni??

Nem segíték. Ha tehetném is: *nem akarom*.
Szakadjon le tőből inkább a két karom!

Híd ha lennék: vízzel vitetném el magamat.
Viadukt ha lennék: beomlanék a lépteid alatt.

Alagút ha volnék: rádszakadnék szörnyű robajjal.
Asszony ha volnék: tartóztatnálak hosszú jajjal.

Farkas ha volnék: riasztanálak üvöltéssel.
Ha útonálló: állnék utadba hosszú késsel.

Erdő ha volnék: kigyulladnék sorompó-lánggal,
Tűz-esőben haladhatnál csak rajtam által.

Holttestemet vetném elibéd akadálynak,
Csak *azon* át inthess búcsút Erdélyországnak.

Tizennyolc éve prédikálom: maradni, s a fészken megülni.
Láttam a vért az ereinkből cseppenként folyni, s zúgva *dülni*;
Én segítek Neked innen kimenekülni??!

1937

Feketén bólogat

Gróf Tisza József halálára

Nem ismertem. Csak ifjú álmait
Teregette gyöngéd kéz asztalomra.
A vers-soroknak néhol szárnya nőtt,
Véltem: fiók-sas, egykor szállni fog
S átszeli egét: a magyar jövőt.
Amerre fut, kormányon a keze -
És nem a balsors fut szembe vele.
Nagyapjáról írt halkán, hódolattal,
Komor-szerényen s kissé keserűn,
S fájdalmasan, hogy óriás a mérték
S ő hiába nő a kopár gyepün -
A vértanúság roppant árnyékában
Sosem lehet igazán önmaga -

Ország szemében, övéi szemében
Mindíg csak a nagy-ember-unoka.
Így tépelődött ifjan, mélyre nézve -
S a szörnyű sors valahol máris várta,
Öltözve egy útszéli eperfába:
Jaj, neki csak azzal volt ütközése.
Rohant a hajnalban a gépkocsi,
Kezéből percre kibillent a kormány -
Vajjon nem így billen ki mindenütt
Ország-kormány a legbiztosabb kézből,
Mikor a végzet villáma leüt
S szürkületből feketén bólogatva
Egy eperfa kibukkan?!

Ó, eperfa, fekete lombbal intő,
Ki alkony- s hajnal-szürkületben állsz,
Család és ország fölé tornyosulsz
És vágyak fölé és remény fölé -
Ejts hús lombot e holt ifjú fölé!
S mondd, vajjon nem vértanúság ez is?
Vér-bizonylat, hogy emberek vagyunk,
Esendők, gyarlók, balgák, nyomorultak -
S nem mindegy végül, hogy szembe mi jön,
Ránk fekete fátyollal mi köszön:
Háború harsog, forradalom forrik,
Vagy egy magányos Eperfa komorlik -
S nem lehet kikerülni??!

Ó, Eperfa, mindnyájunk Eperfája!!
Áll és feketén bólogat a lombja.
Egyszer mindnyájan belé ütközünk.

„Este van, este van, ki-ki nyugalomba.”

1938

A szépség Egy-Isten nevében

Sándor Juditnak

1. Papszentelés

Kislányom, hajtsd meg a fejed!
Nem mintha büszkén tartanád -
De szertartás ez itt most, ládd.
Vén bűnös pap: ifjú paptársamat
A Szépség egy-Isten nevében,
Ki ezer változásban egy marad:
Én Téged most megáldalak.
Istenemnek méltatlanul bár
Hivatalos szolgájaképpen,
Szolgálatára szentellek föl:
Légy az Övé most már egészen.
Szíveden szivárványpecsét ez,
Eszme s forma mind mélyebben tiéd -
Költő vagy és költő leszel,
Hirdetned kell egy száműzött Igét.

Kislányom, hajtsd meg a fejed,
A Szépség egy-Isten nevében
Teszem rá megátkozott kezemet.
Ha van rajtad is költő-átok:
Szépségben oldódjék fel mindíg
S ragyogjon a szomorúságod
És világoljon messze földre -
Ez legyen a feloldozásod.

1936

2. *Költő-katé*

Kislányom, hasztalan a bánatunk,
Hogy megmutattuk túlságig magunk.
Erre rendelt a Szépség-Isten minket:
Kitárni kincseinket, sebeinket.
És vallani, örökké vallani - -
Rá a megértő igét hallani,
S mit mások tán gyóntató-papnak szántak:
Fülébe gyónni az egész világnak.
Erre rendelt a Szépség-Isten minket.
Mi-fajtánkból a legszemérmesebbnek,
Legmimózábbnak is ez a sorsa, átka,
Tragédiája s felmagasztalása.
Más titka *övé*, de a miénk *másé*.
Szent szemérmetlenség: ez a költő-katé.

Hiába vonnánk vissza hát szavunk:
Kislányom, nem a magunké vagyunk.
Kitárni sebeinket, kincseinket:
Erre rendelt a Szépség-Isten minket.

Világ titkának kivallói, mi:
Egy világ *helyett* tudunk vallani.
Csak: *szent* legyen a „szemérmetlen” szó,
A sorsfolyóba súllyal-csobbanó.
Döbbentő és hökkentő, mint a kő,
Mit lezúdít egy rejtelmes tető!
Gyermeki lehet, *naiv* ne legyen,
Rajtunk ne mosolyogjon senki sem!
Felénk megilletődött részvét szálljon -
De ki részvétet érez, sohse *szánjon!*
Érzésünk levetkezett gyöngé testét
Verssoraink páncélba öltöztessék!
Szavunk, mint kötélháncos a kötélén,
Örvény felett fusson borotva-élen.
Le ne szédüljön se jobbra, se balra,
Nagy lélekzettel az iramot tartsa,
S mint a kilőtt nyíl: a célt úgy találja -
Másképp, Kislányom, elveszett a játszma!

1937

Elődeim emberségéből

Keményen éltek ők,
Kereskedvén a vassal,
Dolgoztak verejtékkel,
Éjt egybetéve nappal,
Raktak garast garasra,

Szereztek házat, telket,
Maguknak nyugodalmat,
Nekem független lelket
Az én elődeim.

Kenyerem mindig megvolt,
És nem egyszer kalácsom,
És kevés küszködésem
És soha adósságom.
Mikor a léghajósnak
Nincs homokzsákja semmi:
Könnyű magasra szállni
És poétának lenni,
Görnyesztő gond híján.

Én mindent készen kaptam
Áldott elődi kézből,
Éppen csak a szivárvány
Hiányzott még az égről.
Vén vasoszlopokra
Szivárványként feszültem,
Egemet ők tartották
Mohosan és derülten:
Nincs semmi érdemem.

Ó, ritka költő-sors ez!
Látom: körös-körül
Az író-becsületre
Mily sok súly nehezül.
Érdek-csapdák között
Hogy kell haladnia,
Jó, amikor nem kell
Lelkét eladnia
Darab száraz-kenyérért.

Ó, ritka költő-sors ez!
Intem is magamat:
Míg van vas-tartalékom:
Becsüld meg sorsodat:
Magam emberségéből
Én senki-semmi lennék,
Vasnak és verejtéknek
Dícséret és dicsőség.
Dícséret és dicsőség.

1936

Tempósan

Kacsó Sándornak

Tempósan, békén, hegynek ballagok.
Még majdnem hajnal van, csillog a harmat -
Rezgőfüvön rezeg -

De milyen mámortalan hajnalok -
S mégis szépek ezek.

Nem úzök immár királyi vadat,
Ajzott íjjal tűnő romantikát.
A szemem nemcsak merőn néz - de lát.

Látom a lomb közt a bűvő gyümölcsöt.
Megállapítom: gyér s zamattalan,
Mióta jó Apám a sírba van.
Tisztán tudom: a barack elfagyott,
Az alma, szilva hull - dió se lesz -
S körte csak, amit pár fán dús teherrel
Az aszály meghagyott.
Meglátok minden csemetét külön.
Én egyetlen fát sem ültettem itt.
Most legalább - későn - megbecsülöm.
S ha versre gyúlna olykor lelkem láza:
A perzselt fűre hull tekintetem:
A szénának az idén lesz-e ára?

Mámortalan, szép kék hajnalokon
Én így lépegetek
Apám, Nagyapám, Nagybátyám, Nagypapám nyomába.

1936 július

Másokat megszabadított...

Dr. Filep Gyula emlékének

Ó, drága Orvosom!
Bölcs és derült férfiú, atyai jóakaróm Te!
Borzasztó betegségben haldokolsz hónapok óta.
S ezreken segítettél, ezreken!
Ha akadna káromló száj: mint ama Názáretihez, szólhatna Hozzád:
Másokat megszabadított, most magát megszabadítani gyöngye!
Jaj, nincs hatalma senkinek megszabadítani Téged!
Isten tudja, s én tudom, érettem is mit cselekedtél!
S én, mit cselekedtem éretted én, mióta ágyhoz szegezett a kór?
Virágot vittem kétszer, s háromszor ha meglátogatlak mindössze talán.
Mosolyogtál, mindig mosolyogtál, tudón, megadón és fölényesen.
S szóval elibém kerülve, könnyűvé s egyszerűvé tetted
Számomra a szív súlyától irgalmatlan-nehéz beszédet.

Betegszobádba benézni, ne haragudj, nem tudok, nem merek immár -
Halálosan értelmetlen, mindkettőnknek értelmetlen volna ez immár.
Megyek sok-bánatos, ritka-öröms utamon tovább
S megpróbálok ritka-örömet szerezni azoknak, kiknek még lehet.
S elhagylak Téged, sorsodra hagylak Téged, - tehetek-e másképp?
Kiránduláson leszek talán a havasokban,
Amikor meghalsz és eltemetnek Téged.
És talán ki sem is kísérek akkor a temetőbe.

Az élők élnek, a betegek szenvednek, nyugosznak a halottak,
Ha én feküdnék így, ilyen tökéletesen reménytelenül:
Kis-unokáddal játszanál ugye Te is,
Ha már beadtad a zsongító injekciót az örök-estére nekem?
S rám gondolva, csak néha-néha komorulna el tűnődve az arcod,
S kijöve szobámból, odabólintanál a hűséges munkatárs kérdező szemének:
„Baj van, Amália Testvér, baj van, bizony nagy baj van itt. -”

1937

Legyen még valami!

György Ágnesnek

Oly édes, gazdag volt a nap,
Mint a málna s a méz
S bár régesrégen nyugta jött,
A nyughatatlan kis csapat
Pihenni mégse kész.
Állunk az erdészház előtt,
Kicsit tanácstalan,
Le kellene feküdni már:
Csak ez, mi hátra van.
Csak ez... Ámde szívünk szorul:
Mért ment le ez a nap?
Mikor jön vissza ez a nyár?
Oszlik az így összeszokott
Kicsiny testvér-csapat?
Körös-körül nő a homály,
A fenyves feketül -
Erőltetett a hangulat,
A csend ránknehezül.
S ekkor hirtelen kiszakad,
Hogy messze hallani,
Egy lány szívéből a sikoltás:
„Legyen még valami!”

Tudom, nem így volt, édes lányok,
Vagy mondjuk: nem így ép.
De engem már rég ez kísérget,
E kísértetibb kép.
Nevettünk akkor jólesőn
A furcsa mondaton,
S hogy nem tudtunk betelni semmikép
A lélekmézzel ama szép napon.
De most, de most, hogy feketül
Minden körös-körül,
S a csend lassan panasztalan
Szívemre nehezül,
S úgy érzem, nincsen hátra más:
Le kell feküdni már,
Elemlámpás fénykört nem ír,
Nem száll jánosbogár: - -

Szeretném, ha szívemből kiszakadna
Egy sikoltás, mit messze hallani:
Irgalmas Isten, napnyugta után is:
Legyen még valami!

1936

Visszanyert fény

Járosi Andornénak

Sötét a fenyves, sötét a világ.
Előttem az út egyre feketébb.
És mégis olyan biztosan megyek,
Ó, kibeszélhetetlen Békesség -
Kezemben olyan békés fegyverek:
Jobbkezemben szeges bot, egyszerű,
Balkezemben zsebvillanylámpa ég.
Ha eloltom, sem félek semmitől,
Véd az erdő és segít a sötét.
Futtatom magam előtt fényemet -
S fel a fákon, mint víg mókusokat:
Táncoltatom a szelíd sugarat.

Sötét a fenyves, sötét a világ.
Mögöttem messze, milyen messze már
Fülledt, gyötrelmes kórházi szobák -
Végnélküli orvosi rendelők -
Tátognak, mint vak, süket folyosók.
Ó - és itt - most - sziklák, fenyők, erők,
Gyanta, tömjén, olajok, illatok
És balzsamok.
Nem is ezen a világon vagyok.

Sötét a fenyves, sötét a világ.
De fenn a fenyőn vidám mókus ül.
Fény-mókus. Én futtattam fel a fára.
Ül és fütyül a fekete világra.

Sötét a fenyves, sötét a világ
És háború van s ó, annyian félnek!
Uram, bűnömül ne vedd - én nem félek.
Bízom, hiszek, s fényem táncoltatom -
Ó, visszanyert Fény - Ó, Lámpa - Ó, Lélek!

Hohe Rinne, Szebeni-havasok, 1939 szeptember

Jólész

Vilma néninek

Jólész -: felsőgömöri kis falu -
Bűbájosan most mért zeng a neved?
S mért jut eszembe éppen most és itt?

Jólész - a lelked oly messze virít,
Mint Negojtól a Gerlachfalvi csúcs;
Mint Szebentől a pelsőci hegyek -
Mint a Leány-kő: Anyám lány-kora.
Jólész - oly messze virít a neved.

De erdők, erdők vannak itt és - ott.
Erdők, erdők, szűzek, hallgatók -
Erdők ölén itt vándorolgotok -
S érzem, Jólész, a neved illatát.
Erdőid ölén tűzte fel Anyám
Sírba-vitt menyasszonyi fátyolát -
S feltűzte tiszta kézzel, öntudatlan
Mindazt, mibe én belesodortattam:
Minden bűnömet s minden versemet.
Jó-lész?? kérdezte komolyan Anyám.
Bár felelhettem volna: *Jó-leszek.*

Erdők, mélyek, szűzek, hallgatók:
Ó, erdők, erdők vannak ott és - itt.
Erdőt lélekzelt gyöngé tüdejével
Anyám, s beszívta erdők titkait.
És erdő-mester volt a nagyapám.
Én nem vagyok az erdők Mestere -
Az erdők az én nagy Mestereim.
Úgy ülök a sziklák közt hallgató:
A legnagyobb Iskola padjain.

Jólész, felsőgömöri kis falu:
Három kislány hajdani otthona,
Van-e most körülöttem olyan béke,
Mint itt, hol léptem puhítja moha?
Van-e most körülöttem olyan Béke
Jólész, amelyet én kívánok Néked?
Míg dübörög észak felé a föld,
S északi-fényként ezer-faluk égnek?!!

Hohe Rinne, Szebeni-havasok, 1939 szeptember

A betlehemes

Jékely Mártának

Az ott Szében - -
Három fenyőfa közt elfér a képe.
A látcsövemen át
Nézem ezt a kis játék-skatulyát.
Oly óriásnak érzem magamat,
Oly vidám óriásnak,
Úgy megemeltek engem a Hegyek:
Jó, hogy kezembe fogjam, felragadjam
S magasra tartsam
Azt a messzi kis játék-skatulyát

És benne minden jajt s minden kacajt
És minden megfeszített életet:

Mint a jászolt a Betlehemesek.

Hohe Rinne, Szebeni-havasok, 1939 szeptember

Csak ítéletnapján

Misztikus, mohos óriások -
Vezér lehetne köztük bármelyik -
Köszöntöm őket kar-felemeléssel -
De közülük egy sem vezérkedik.
Nincs kit vezetni - és nincsen hova.
Szent, szent, szent mozdulatlanság ez itt.
Minden roham örült és ostoba.
Szétfutva messze, roppant gyökerek:
Én is, majd hogy nem gyökeret verek.
Ha szívárogoz itt-ott a gyanta-vér:
Istennek tetsző illat-áldozat.

Fenn a magasban roppant zöld karok
Amerre elmegyek - csak *áldanak*.
Minden roham vétkes és ostoba,
Szent, szent a Mozdulatlanság Ura.

Misztikus, mohos óriások.
Főpapi erdő. Hogyha egyszer *ez*
Megindul és rohamra orgonál:
Egész biztos: Ítéletnapja lesz.

Hohe Rinne, Szebeni-havasok, 1939 szept.

Az encián megkékül

Dr. Nyirő Gyulának

Havasi hajnal. Vagy hajnal se még.
Pitymallás csupán. Alig-körvonal
A tárgyak képe. Tartja őket még,
Fogva-tartja a rabtartó sötét.

Gyerekkoromban volt ez így talán,
Karácsony első- napja hajnalán.
A Szent-estén-jött fényes Fát nem láttam,
Még nem - de tudtam: ott van a szobában.

Havasi hajnal. Vagy hajnal se még.
A tárgyak képét tartja a sötét.
Fogja és fojtja még a színeket -
De valami már zeng, moccan, remeg,
Intonálja a szín-szimfóniát.
Pitymallat csak - de lassan szürke lesz
A szegen lógó jó loden-kabát.
Látom lilán a szobám ajtaját -

Pár perc még, kevés türelem talán,
S asztalomon felmagasló csokorban
Győztesen *megkékül* az Encián.

Ó, Encián!

Így álltál felmagasló
Kék csokorban életem asztalán
Kristály-üvegben - és nem láttalak.
Mert derengés volt életem csupán
S nem láttam, csak *alkonyi* árnyakat.
Most megkékült, édes Enciánom,
Én édes és egyetlen Életem -
S *látlak* - bár alkonyodik mindenütt
A zivataros és véres világon!

Hohe Rinne, Szebeni-havasok, 1939 szeptember

Komppal

Az idő minden új csodája megszűnt.
Millió gép hiába dübörög,
Millió gőzös hiába szeli
Zakatolva a roppant vizeket.
Se hang, se füst el nem hatol ide.
Megrakva elcsendesült emberekkel,
Egyszercsak megindul ez ősi jármű,
Amilyen engem nem vitt még soha.
Társaimat nézem: oly csendesek.
Az állatokat nézem: azok is.
Lovak, bivalyok szekerek előtt:
Mintha tudnák: nem eshetik bajuk.
Valaki bennünket eloldozott,
Az innenső partról eloldozott,
S mindünket fel is oldozott talán.
Víz a víz. Nézem e furcsa vizet.
Egy hulláma, egy loccsanása sincs.
Nem fodrozódik ez a víz sehol,
Tükrét nem töri e jármű sehol.
Megszűnt a nagy törvény: az ellenállás.
Megszűnt a nagy törvény: a küzdelem.
Víz se mozdul, komp se, mégis megyünk,
Mintha egy volna már a víz s a komp.
S egyszercsak a túlsó parton vagyunk.

Enyed-Csombord közt a Maroson, 1936 július

Szentképek

Szentképek sora templom-falakon:
Ezek lelkem csarnokában a nők.
Így mondta rólam komoly férfi-szó.

Lelkem falai nem templom-falak, nyomorúságos vályog-falak azok.
De hogy az ott függő nő-képek *szenképek*: bizony igaz.

1937

Hűtelenül

Szerettem a virágot.
De választott virágom
Nem volt nekem soha -
S azt sem tudom: e sorsom,
E furcsa sorsom édes
Volt-e vagy mostoha.

Egyetlen választottként
Én nem szerettem senkit.
Lelkemnek pilleszárnya
Mindegyre tovalendít
Szürcsölni lélek-mézet
Egyik virágról a másik virágra.

Igaz: nem ígérgettem -
Nem ámitottam senkit
Örökkétartó szerelemmel -
S beértem egy-egy fényes, tiszta perccel.
A percnem nem volt sodró szenvedélye,
Észbontó mámore -
De fanyar, hideg hajnala se jött,
Temetése, tora
Soha.

Amit itt átéltem a szerelemből:
Egyetlen sugár volt csupán a mennyből.
Talán nem is volt szerelem.
Kevesebb is, több is a szerelemnél.
Édesség, mely Éden-kerten is túli
Titok-fákon terem.
Amit itt átéltem a szerelemből.
A Szűz jegyében,
Különös csillagok alatt:
Nem volt szimfónia.
Halk hangolás - símogató varázs:
Preludium maradt.

Én senkit meg nem csaltam.
S valahogy mégis hűtelen vagyok.
Mindenkihez. - De főképen egy sírhoz,
Mely messze ködlik
S foszló párákból néha felragyog.
Talán Ő volt mégis az igazi.
Mindenki másnál mégis igazibb.
Porló szívéből nő most egy virág,
Most, hogy tél sem volt s már tavaszodik.

Szeretnék mostan odaszállani,
Bódultan ejteni a sírra le
Két hűtlen pilleszárnyam -
S elrejtőzni minden virág elől
Az egyetlenegy, síron nőtt virágban.

Ó, de hiába volna, mindhiába!
Hiába sóvárognék lenni
Síri virágom örök remetéje.
Ő szólna - ó, hogy emlékszem mosolyára:
„Édes Barátom -
Nincs tehetségem a féltékenységre.”
Hiába sóvárognám szívni
Kelyhéből a hűség halálos kéjét -
A végső békességet:
Ő jobban ismert -
Tudná, hogy harmatot gyűjtök és mézet,
Hogy költemények születhessenek,
Mindíg új költemények.

S válaszomat se várva -
Ő küldene tovább
Egyik virágról a másik virágra.

1936

Álmodsz-e róla?

Álmodsz-e róla, mondd?
Eljár-e hozzád olyan suhanó,
Nesztelen léptekkel, mint életében?
Érzed-e édességét közelének?
Barna haját, fájdalmas-nagy vadgesztenye-szemét,
Lélek-kitágította pupilláját,
Lezárt ajkát, a keskenyvonallút,
Mely hallgatni, jaj, régen megtanult,
Jaj, szinte oly jól, mint a koporsóban:
Haját, szemét, arcát, ajkát, alakját
Álmodban látod-e?
S azt a néhány apró, keserű ráncot,
Miket az elfojtott betegség,
S övéiért örök aggodalom
Olyan korán szántogatott
Vonásainak finom földjébe mélyen, mélyen?
Hát ritka mosolygását látod-e?
S még ritkább nevetését,
Mely, ha kibuggyant, mindig könny buggyant vele,
Mintha mondaná: Nevetés közben is fáj a szív -?

Álmodsz-e róla, mondd?
Álmodnod kellene.
Hiszen vele élted az életed.

Feleséged volt, életed fele.
S szeretted,
Szeretted százszor erősebben nálam.
Mert bírtad, s merted életedhez kötni
Életét, ahogy férfimódra kell.
S boldog voltál, és boldog volt veled - - ...
Vagy - én szerettem jobban mégis, én,
Aki nem mertem karjaimba vonni,
Mert tudtam: nem lehetek semmije,
Álmok szőnyegét teregethetem csak
Szegény, megfáradt lábai elé?

Álmodj róla!
Álmodnod kellene!
Éltél hiszen annyit a közelében!
Lényének ezer apró részletét
Ismerted, mely nekem rejtve maradt.
Tudtál ezer nem-sejtett édességet
S lelke rejtett, pókhálós zugait,
Hol mégis őszi napfény bujdosott
S a pókfonálon csillogott a harmat
S ezüstrezgéssel reszketett a dér:
Te tudhattad talán csak - egymagad.
Mit ismertem én? Pár nagy vonalat.
Vajjon e pár vonal volt lényege?
Nekem freskó volt - neked mozaik.
Álmaidban még összerakhatod.
Álmodj hát, rettentőn kifosztott ember!
Gazdagok lehetnek az álmaid!
Az álmaidban még gazdag lehetsz!
Láttad annyi drága hétköznapon,
S jóban-rosszban oly bensőségesen
Osztozkodtál vele...
Osztoztam én is, ó igaz,
De csak kivételes nagy ünnepen.
Nem bírtam, nem mertem és nem akartam
A két karomba zárni.
Féltettem összhangját a szíveinknek,
Féltettem őt az élet vad kezétől,
S féltettem kényes, önző magamat.
Elengedtem hát, hogy megőrizhessem,
Mint pók a fonalat -:
Helyette - róla szótt álmaimat!

Álmodsz-e róla, mondd?
Én, amíg bús fölénnyel
És képzelt diadallal
Csak hagytam peregni az életet -
Álmodtam róla szakadatlanul
Tündéri szépeket.
S kiálmodtam magam.

És most nincsenek többé álmaim.
Se nappal nincsenek, se éjjelente.

Mit nem adnék pedig,
Ha láthatnám egyetlenegyszer bár!
Érezném édességét közelének!
Barna haját, vadgesztenye-szemét,
Mellyel most játsznak őszi angyalok -
Lélek-kitágította pupilláját,
Egy-egy barázdát arca drága földjén,
Egy mosolyát, ha láthatnám! - Egy könnyét
Ha érezném forrón kezemre hullni!
Aggódnánk együtt és nevetnénk együtt,
S fájna szívünk nevetés közben is!

Álmodtam róla egész életemben,
Kiálmodtam lelkemet, magamat.
S álmaimban most meg nem látogat
Soha, soha!

Álmodsz-e róla, mondd?
Mert ha álmodsz, hiába veszteséged:
Kettőnk közül Te vagy a boldogabb!

1937

Én elengedtem...

„Nem, mégsem engedem el a kezét!”
Írta, mikor már szinte haldokoltam.
S megértették egysoros levelét
Akkor az égben s a pokolban.
Sikoltása forró szélvész gyanánt
Becsapta menny és pokol ajtaját.
Pedig kettő közül valamelyik
Engem akkor már tárva-nyitva várt.
„Nem, mégsem engedem el a kezét!”
Pedig messziről írta egysoros,
Kétségbeesett és akaratos,
Gyönyörű levelét.

Nem telt bele egy év:
Én álltam ágya mellett.
De nem tudtam úgy ostromolni mennyet.
És fogtam szinte végig a kezét.
És elengedtem mégis a kezét.

1936

Szeretném tudni

Annyit néztük a Göncöl szekerét.
Szeretném tudni: együtt,
Együtt valaha fogjuk nézni még?

Annyit néztük a hegyek vonalát -
Vannak-e másvilági havasok -
Fogjuk-e nézni őket oda-át?

S lesz-e ott naplemente és Szamos?
A csendes víz alkonytól rózsaszín -?
Vagy minden csupán kék lesz s aranyos?

Ó, rettentően vágyom a túlvilágra,
Csak hinni, hinni benne nem tudok -
S mit ér nekem, ha ott meg is találok
Meleg szemét, mint hideg csillagot?

1936

Nem sokat szeretett

Ő nem sok embert szeretett.
A szíve mély, de zárt világ volt:
Különös kőfallal kerített,
Mély futó-árokka határolt.
S hogy őt szeretik: alig hitte:
Őt, önmagáért, semmi másért,
A szívébe zárt mély világért.

Úgy szeretném megmelengetni most
Az ő szívénél melengetett kézzel
A nem-sok embert, akit szeretett.
Itt most ezt a két drága gyermeket:
Testvéreinek gyermekeit:
Testvéremnek gyermekeit.
Be jó lett volna gyönyörködni bennük,
S egy-öleléssel fogni őket át -
Nekünk, kik szerteágazó családfán
Maradtunk mind a ketten: *oldal-ág*.

1936

Emberentúli kék

Oly kurta volt az élet.
Oly csonka volt a szépség.
Oly ritka volt a béke - -
S minden fél-boldog percbe
Annyi fájdalom s félelem vegyült:
E szín-skálának kellene legyen
Emberentúli kékje:
Valahol egy ősz, hosszú és derült.
Ahonnan vissza-látva
Szükségszerű minden gondunk-hibánk.
Fénylik felénk értelme-felfedetten - -
De már többé nem tartozik reánk.

1936

Csak egymáshoz

Ha most, mikor oly érthetetlenül nehéz a szívem:
Valaki jönne és karonfogna szépen, szelíden -

Nem is karon, csak kézenfogna, mint árva gyermeket a másik
És sétálnánk napnyugtától a legelső csillagsugárig!

Valaki, akinek most nem volna gondja semmi másra,
Csak arra, hogy én szomjazom csendes-szavú vigasztalásra -

Aki jönne mellettem főlehajtva egy órácskát hallgatagon
S a hallgatása azt mondaná: panaszkodjék, én hallgatom.

Újat nem mondanék, tán inkább ezerszer elmondottakat,
De új volna így, ily zavartalan-ketten az esti ég alatt -

Egy óráig, amíg a csillag felragyog és reánsugároz:
Nem volna köze semmi máshoz, nem volna közöm semmi máshoz.

1937

Maradj velem!

Maradj velem - hisz nem kívánok semmit
Tetőled, csak hogy néha lássalak.
Maradj velem, csak hogy mint illat lengd be
Néhanapján nagy árvaságomat!
Maradj velem, szólj hozzám néha-néha,
S ha én is szólok: rossznéven ne vedd -
Szeresd versem rendetlen ritmusát
S számláld rendetlen szívverésemet!
Különben maradj hites uradé - -
Különben maradj Krisztus uradé - -

Az egyiktől is ennyit kértem én.
A másiktól is ennyit kértem én.
Te tudod Isten: bűn volt-e vajjon
Ez a könnyörgés és ez a remény - -?
Elvitted egyikét a föld alá,
És más tájékra most a másikat.
Itt hagyta engem tehetetlenül
Könyörtelen csillagaid alatt.

Hisz néha fényes híd a messzeség,
De máskor mégis nagyon-nagyon kell
A biztonság, hogy kéznyújtásnyira
Itt van valaki - kell egy kis „közel” -
A néhanapos drága lehetőség:
Az egy-város, a szomszéd-utca kell.
S egy hozzámhajló röpke pillanat,
Mely megsimítson, mint virágos ág.
Elmúlhat tőlem különben örökre:
Mit szerelemnek szólít a világ.

Maradj velem! Leszáll az én napom.
Bagoly huhog szálló napom felett.
Maradj velem! E jajra ki felel:
A világ végezetéig veled?!
Maradj velem! Oly örök ez a kérés!
És tiszta, mint a hó kristályai.
Maradj velünk: Jézust is erre kérték
Alkonyba-hulló tanítványai.

1937

Három pad

Szédülve és félelmes-betegen,
Káprázó szemmel és tétova lábbal
Vonszoltam magam késő esti órán
A holt-émlékű sétatéren által.
Hol vannak, kikkel hajdan jártam itt?
S boldog magányom zengő titkait
Az éji lomb most vissza mért nem zúgja?

S ahogy így testben, lélekben letörten
Vonszoltam a sétányon magamat:
Elöttem elkáprázott három pad.

Ahogy így vonsoztam magam sután,
Mellettem három pad egymásután
Eltűnt és elmaradt.

Egyiken szerelmes pár üldögélt,
Ölelték egymást, őket a sötét.
Az életemből ez a jelenet
Hiányzik, de nem bánt az engemet.

A másik padon egyedül egy férfi.
Felbámul, szeme az eget méri.
Magában van, és mégis vele minden,
Mereng a neki jutott drága-kincsen,
Övé minden csillag és minden asszony,
S a varázs-ige, hogy mosolyt fakasszon,
Vagy könnyítő könnyet - ahogy akarja.

Békessége van, nagy gyötrelmek árán,
De végül semmi, semmi sem zavarja.
A teremtésben mégsem ő a vesztes,
Mert minden dolgok lelkébe szerelmes.
Felbámul, és némán hálákat ad,
S szállnak kezére égi madarak.
Ez lehettem volna, - s félig se voltam,
E férfi: az én vágyam, félig-holtan.

A harmadik pad a sorban üres volt.
Azon nem pihent sem eleven, sem holt.
Gondoltam: ha ráülnék pillanatra:
Az a pad akkor is üres maradna.

1937

A ti unokáitok

Jó Szüleim, ott messze túl
Minden hívságos földi vágyakon:
Ne haragudjatok:
Benépesítve látni árvaságom
Asszonnyal, gyermekeddel,
Lett volna legfőbb vágyatok.

Hogy magyarázzam meg
A magyarázhatatlant,
Az elemezhetetlent:
Mért nem lehetett és mért nem lehet -
Végső titkát végzetes életemnek
Hogy magyarázzam meg?
Előttem is homály
A végzet gyökere -
Csak egy-egy fényes, tudatos fonál
Vezet a mélybe le.

Meghalok, és a kriptá ormán
Címert fordít meg az Idő keze.
Meghalok s velem az Apám neve
Meghal. - De meghal-e valóban?
Hát az a sok-sok vérpiros virág:
Vérem cseppjei az erdélyi hóban?

Jó Szüleim,
Én nem adhattam nektek unokát.
Szöszkét, barnát, amolyan igazit,
Akivel játszani lehet,
Aki meglovagolta volna térdetek.
Dehát -
Adtam mégis egész hadsereget.
Először csak vad szabadcsapatok
Voltak: népfelkelés,
Fésületlenek, rakoncátlanok.
Nem csoda, ha oly bizalmatlanul
Nézegetted őket Apám, szegény -
Édesanyám, csupán Te simítottál
Titokban végig mindenik fején.
Ó, versek, versek, lázas látomások,
Megfeszített szívem
Anyaméhéből teljes fegyverzetben
Kilendült suta óriások - -

Ó, Szüleim:
Megannyi unokátok.
Vannak közöttük törvényes fiak,
És vannak törvénytelenek -
A hatalomnak
Nem nagyon kedvesek.
De most már fegyelmezett hadsereg,
Halálosan komoly,
És komoly-számba veszik mindenek.
Nyolcszáz legény -
Ütemre lép.
Nem szerteszt lohol.
Ha kell, beássa magát valahol.
Mikor szükséges, várat ostromol,
Ó, szüleim,
Ha megfogant is rajtam
Valami furcsa átok -
Nyolcszáz bizony: ütemre lép,
Dalolva lép -
S mind a ti unokátok.
Igaz, nem bársonyarcú, símuló,
Édes, csacsogó, csacska hús-vér gyermek -
De azért ugye mégis, mégis szép
És szívdobogtató -
Ahogy dübörgő, zárt hadoszlopokban
Jövő felé, cél felé menetelnek?!
S a menyetek, a menyetek??
Ó, Édes Szüleim,
E tündér-titku nő,
A Múza
Mostanság újra
Mutatja magát,
Hogy megtermékenyítsen engemet
S unokát adjon Nektek, unokát.
E pillanatban
Talán a Déli Kárpátokban bujdosik,
És találkozik fent a Szabadsággal.
Holnap talán
Kezében a felütött Bibliával
Suhan szobám szürkülő csendjén által.
Holnapután kézenfog s szembeállít
Ellenséges erőkkal:
Ahogy lehet.
Ma - tegnapi hangulatot temet.
Ó, szüleim -
Ez a ti menyetek.

S jobb lett volna
Egy földi nő,
Lett volna bár
A földreszállt angyal maga?

Anyám -
Az anyaszívnek még egy angyal se jó -
Mert akihez hozzám: a *fia!!*

S ó Szüleim,
Jobb lett volna talán
Rettegni minden
Sarokbanülő és gubbasztó rémtől?
Skarláttól és diftériától,
Tizedet szedő gyermekbetegségtől?
Új sorozástól, új mozgósítástól
És új Heródesektől?!

Így - nézzétek, az unokáitok
Mennek, s ajkukon ki nem fogy az ének -
Mennek, vigasztalni mindeneket,
S vigasztalással hozzám visszatérnek.
Nekik nem árt sem vörheny, sem Heródes,
Nem ártnak bíborbanjáró rémek.
Mennek, és zengve nőnek fel az égig,
Sem élet, sem halál nem árthat nékik.
Nem árthatnak mélységek, magasságok,
Nem angyalok és nem hatalmasságok,
Nem jelenvalók s nem elkövetkezők -
És semmi teremtmény nem árthat nékik.

Mert eszmék és igék ők.

1936

Ó, régi versek

Ó, régi versek: rozsdás fegyverek:
Segítsetek most, fényeskedjete!
Ragyogjon égi sugár rajtatok,
Nem énmiattam, de miattatok -:
Miattad, árva erdélyi Sion:
Ragyogjon minden áldott alkalom,
Mikor a *vers*: esküvő, temetés,
Keresztelő és igehirdetés -
Összeolvad költő és lelkipásztor
S ember csak az, ki szelíden is bátor.

Ó, régi versek, rozsdás fegyverek,
Segítsetek és fényeskedjete!!

1936

Nagyasszonyunk

Nem voltak fiai és lányai
A hús és vér vak törvénye szerint.
De voltak fiai és lányai

A szellem szabad törvénye szerint.
Erős lelkében nemzedéket hordott
És összekapcsolt nemzedékeket,
Lelkeket ajándékozott egymásnak -
S mikor meghalt, - kincs: rozsdá, moly helyett
Nagyszerű, áldó mozdulattal mondta:
Gyermekeim: *Egymást öröklitek.*

1938

A fügefa

*És meglátván messziről egy fügefát, a
mely leveles vala, odaméne, ha talán találna
valamit rajta: de odaérvén ahhoz, levélnél
egyebet semmit sem talála; mert nem vala
fügeérésnek ideje. Akkor felelvén Jézus,
monda a fügefának: „Soha örökké ne
egyék rólad gyümölcsöt senki”*

Márk 13:14

Nem megmondottam-e néked, hogy higgy,
S meglátod dicsőségét az Atyának?

Higgyek... De *ép ez* lenne a csoda,
Elindulása minden más csodának.

Ha egyszer megtelnék a kebelem -
Úgy lenne tele, ahogy most üres -

S leborulván, kőhöz sujtva fejem,
Nemcsak szám szólná: Uram, meg ne vess!

Higgyek... - de ha hiába akarom!
Ha nincs bennem, honnan vegyek hitet?

Pedig ez a Te alfád s omegád,
Egyetlen és örök feltételed.

Kinyitnám Neked minden kapumat -
De ha merevek s makacsok a záruk!

Teremts bennem, teremts bennem hitet,
Ha Teremtője Te vagy a világnak!!

Tedd, hogy lerogyjak eszméletlenül
S új eszmélettel virradjak fel reggel -

Le ne peregjen rólam harmatod,
S bár egy rögöt mozdítsak meg hitemmel!

Állok, fügefa, gyümölcstelenül,
De gyümölcstelenségem férgé rág -

Te jössz, szigorún int szemöldököd
S megátkozod a tehetetlen fát.

Mivel eddig nem termett jó gyümölcsöt,
Ne is teremjen többé már soha -

Átkod előtt is átkozott volt régen -
S *tehetett-e* róla a fügefafa??!

1938

Mint ki önnön dicsőségébe tép

Rotarideszné Incze Zsókanak

Jézus magához engedte a gyermekeket
S szólt: senki nem megy a mennyek országába,
Míg olyan nem lesz, mint e kisdedek.

Pedig tud gonosz lenni a gyermek mosolya is -
Ágaskodnak öröklött ösztönök
Vérében - tud hazug lenni és hamis
És tud lenni kegyetlen -:
Kínzója lepkének, madárnak,
Gyilkosa az ártatlanságnak
Magafeledten -
Bukott kicsi angyalok bizony ők is -
S hátuk mögött messze, messze bizony
Tündöklük jaj ködösen, ködösen
Az elveszett Paradicsom.

Jézus magához engedte a gyermekeket
S szólt: senki nem megy a mennyek országába,
Míg olyan nem lesz, mint e kisdedek.

Engem a fenyők engedtek magukhoz,
A fák, az óriási fák.
Kicsoda találhat bennük hibát?
Kinek ártottak, kinek vétettek ők,
Ezek a mozdulatlan, szent fenyők?
Nincs ösztönük, csak a növekedés,
Nincs más szerelmük, egyedül a fény,
Alattuk járva, - jól tudod, Uram -:

Én sem ember voltam, csak tünemény.
Ők igazán nem tettek egyebet:
Dicsőítettek Isten, Tégedet.
És én azt mondtam: sem én, sem más, soha
Be nem mehet a mennyek országába
Míg olyan nem lesz, mint egy ilyen Fa.

És Te, Uram, mit cselekedtél?
Viharos-órád ostromával
Kiszaggattad Szentjeid erdejét,
Az én Erdőmet, amely a Tiéd.
Mint egy Művész, kit untat alkotása,
S vadul önnön Dicsőségébe tép.

Pedig úgyis ritkul a koszorúd.
Ember alig zeng már halleluját.
Vérébe ful lassankint a világ.
Ez volt a Te valódi koszorúd:
E holtan is hallelujázó Fák.

Uram, én nem szánom már az embernemet,
Amit kapott - megérdemelte tán -
De mért csonkítod Isten önmagad
Ezer esztendő s kilencszáz után
Harminckilenc szörnyű karácsonyán??!

1939

Hová??

Haza? Hová??
Hová indul ez a vonat?
Hol van még otthonom?
Hol vár egy meleg hangulat?
Nem hely az otthon
S nem hely a haza -
De lélek s álom
S varázs a régi arcokon
S bűbáj az őszi fákon.
De letépve mindenről a varázs
S a bűbáj mindenről letépve,
Tekintsek bár a földre le,
Vagy fel az őszi égre.
Honvágy sír bennem, mérhetetlen
Honvágy - nem hely után.
A lelkemet vesztettem el - -
Azért nincsen hazám.

1938

Méltatlanul

Lukács 5/8

1

Szakadoztak a halaktól a hálók
A csodálatos halfogás után -
S a Csodatévő már a parton állott.
S ahogy vergődtek hálóban a halak
S kínjukban vadul egymásnak ütődtek,
Úgy ütődött sok gyötrő indulat
Egymásba Péter szakadó szívében.
Egész éjjel hiába fáradott,
S hiába eddig egész életében -
S most ennyi hal - és ennyi hangulat
És ennyi mélység és ennyi Csoda -

Ennyi szeretet, ennyi félelem -
Jaj, nem lehet meghálálni soha!
Még szembenézni sem lehet Vele -
Azzal, aki a Csoda okozója.
Az ő csodáit el nem bírja hálói
S el nem bírja a lélek rongy-hajója!
Olyan jó lenne mindég vele lenni,
Kék ég-csodában, mélység mámorában
S mégis jó volna futni, messze menni!
Hisz a szakadék áthidalhatatlan:
Itt csupa szenny - ott csupa tisztaság,
Itt egy állhatatlan pillangó-lélek,
Amott egy égis-érő kék virág.
Szürcsölni mézét egyetlen üdvösség
S ugyanakkor biztos szentségtörés,
Ülni mellette: simító sugár
És a vesékig lehatoló kés.
Mert teljességgel méltatlan vagyok,
S hamisság minden, mi kijő belőlem,
S fertőzi még a lehelletem is
A Genezáret esti levegőjét -
Azért Uram: ragyogó kék virág,
Ki állsz a parton mozdulatlanul:
Eredj el tőlem!

2

Nekem nem volt az Istennel soha
Ilyen döbbenő nagy találkozásom.
De csodáit emberszívekben látom.
Mindenki, akit valaha szerettem,
S aki jóságát reám pazarolta:
Nekem csoda volt, isteni csoda.
Közel volt hozzám - s végtelenül messze,
És mindíg végtelenül nagyobb nálam,
És nálam mindíg végtelenül több,
Hozzásímulni alig mert a vállam
S érinteni alig mertem kezét -
És szakadék volt így kettőnk között:
Gyönyörű és borzasztó szakadék,
Mint aki néma áhítatra dőbben
S emberben sejti meg az Istenét.
Nekem minden drága testvér, barát
Virág volt, kihez méltatlan vagyok:
Üdvösségemre felnőtt kék virág.
És mert csodának láttam és akartam,
Ki áll a parton fénylőn, mozdulatlan,
Ő tisztaságban - én a szennyes árban,
Ő teljességben - én az ürességben,
És bárha tudtam: nélküle nincs élet,

Ki-kivágyott a kiáltás belőlem:
Testvér, tisztaság, igazság és élet:
Távozzál tőlem!!

1936

Vájd ki

És ha megbotránkoztat a te jobbszemed,
Vájd ki azt, és vedd el magadtól. -
Olvasom százszor is, míg rossz szemem
Most minden dérvirágos reggelen
Az Evangéliumra ráhajol.
Vájd ki azt és vedd el magadtól...
Uram, ezek a kőkemény igék
Kegyetlen kéjjel telítenek engem,
S Te tudod, mily keserű elszántsággal
Állok néha a szemeimmel szemben,
Te tudod, hogy görbülnek ujjaim
Ragadozó és vajú mozdulatra,
Hogy macska-körömként, tigris-körömként
Körmöm a kint szememből kikaparja.
S a kinnal együtt a szemem világát.
Semhogy így lássak, ne is lássak inkább!
Mert botránkoztat az én félszemem,
És ha behúnyom, folytatja a másik,
És nem láthatok semmit sem olyannak,
Amilyen volt, s mire lelkem vágyik.
Zavaros, szürke és ködös tavak
Az én szemeim s uszkál nyugtalan.
Homályos tükrükön ezer szemét,
Én utálok a szememet, Uram!
Utálok, igen, s vadul gyűlölöm,
És szégyellem is a szemeimet,
Mosatlan, párás börtön-ablakok,
S lemosni őket sohasem lehet!
És ha megbotránkoztat a te jobbszemed:
Vájd ki azt és vedd el magadtól -:
Olvasom, míg átokverte szemem
Az Evangéliumra ráhajol.
Jaj, botránkoztat engem mind a kettő.
És mind a kettő balga és balog
És színre vak és szépségre vak immár
S számára csillag hasztalan ragyog.
Hogy nézzek én végtelen éjjeken
Rámtekintő édes csillagszemekbe,
Hogy nézzek, könnyörülő Istenem,
Ha ilyen tisztátalan a szemem??!
Vájd ki azt és vedd el magadtól -:
Uram, én egyszer csak nekik-esek,
És vajúk, tépek, irtok, kaparok,

Míg nem hagyok, csak véres gödröket!
És akkor talán mögöttük kigyúl,
Kigyúl a tátongó oduk mögött
Minden jóság, szépség és tisztaság,
Mi látó szemem elől megszökött.
Ragyog a harmat és ragyog a dér is
És szúzi hamva lesz mindennek újra,
Mert az én gonosz szemeim mögött
Lappangott minden drága szín megbújva.
S akkor öltözöm tavasz bíborába,
Tél fehérébe és ős aranyába,
Felöltözöm a gyönyörű világba
S felöltözöm mély, túlvilági kékbe.
Világtalanul, véres szemgödrökkel,
Uram, úgy megyek be az üdvösségbe.

1938

Ezt akartam

Ezt akartam: végső leszámolást:
Mostantól fogva nincs hozzá közöm.
A nagy Nevet, a nagy Megszokottságot
Szótáramból irtom és törölöm.
Írhatom: Titok, Sors, Véletlen, Végzet,
Ezer névvel nevezhetem.
Csak egy nevet nem ejthetek ki többé,
Nevedet: Istenem.
Ezt akartam, de mégsem lehetett.
Egy anyát láttam, s még karjában tartott
Kétévesforma halott gyermeket.
S ez az anya béke volt s szeretet.

1936

Önmagamba falazva

Mi ez? Hol vagyok én?
Hogy kerültem ide
Megint?
Falak, falak:
Égigérő falak
Vesznek körül
Elrendelés szerint.
Kéz nem nyúl rajtuk át.
Hang nem hat rajtuk át.
Egy csillag sem üzen.
Tán vétkeimből nőttek e falak -
Köztük vakon vergődöm,
Némán és süketen.

Túrnék, Uram, tudod
Békességgel más, nagy fájdalmakat -
Csak ezeket elvennéd,
Csak ezeket elvennéd!
E vastagodó kripta-falakat.

Adnál erőt elveszteni magam -
Vagy szabadulni: erőt a karomba.
Voltam szabad,
Most újra rab -
Élhetek-e tovább
Így, befalazva önmagamba?

Voltam szabad -
Az egészség mámorát kortyolgattam,
Szürcsölgettem a munka gyönyörét,
A szeretet ős-ózonát.
S falak, falak...
Valakinek, aki szeret,
Aki tiszta, aki szabad
És aki lát:
Add kezébe a jerikói trombitát.

1936

Igaz beszéd hitem dolgában

Most vallani kell, végsőt vallani.
- Volt-e hited egy szikra bárcsak? -
Pár porszeme reámtapadt
Hívó lelkek virágporának.
- A virágporral mi lett, mondd meg?! -
Áldozatul esett esőnek.
Sokszor éreztem idegennek,
De néha áldott ismerősnek.
- Istent, mondd, érezted-e mint Atyát? -
Soha. Ködös volt, ködös valami.
Legtöbbször a Szépségben láttam.
Nem tudok róla többet vallani.
- Jézusoddal hogy mint volt dolgod? -
Mutatott néha tiszta utat.
De kinek ő csak *itt* reménye:
Minden embernél nyomorultabb.
- S a Szentlélek szállott-e rád
Valaha is szelíd galambként? -
Ó ez igaz. Hogy írtam volna
Nem önmagamtól annyi költeményt?
- A bűnnel, a bűnnel hogy állasz? -
Bántam sokszor - most már nem bánom.
Kényszerítón szükségszerű,
S magaménak azt sem találom.

- De te hirdetted a Kegyelmet! -
Most azt mondanám: *szent véletlen*.
Akkor is megduzzadt bennem a *szó*,
Jaj, ha bárkit félrevezettem.

- Hiszel-e a Feltámadásban? -
Hagyjátok ezt a bús-édes mesét.
Dante vándorolt három túlvilágban.
Nekem az ösvény síromig elég.

1936

Nem lesz kit ütnöd

Én Úr vagyok és erős Isten
S megbüntetem az atyák vétkeit
Hetediziglen fiaikban

Lehetsz Úr s lehetsz erős Isten,
És büntethetsz, ahogy akarsz,
De én vétkemért csupán engemet.

Egyedül állok szemközt véled
Vétkeimmel Te bosszúálló -
Megszenvedek, és vége aztán.

Aztán széthullnak testem rostjai,
Elkeverednek a hegyekben -
Büntesd a sziklát, az nem érzi.

Aztán szétfolynak vérem csöppjei,
Elkeverednek a vizekben -
Vesszőzd a tengert, az nem érzi.

De emberszívet, érzőt, égőt
Zsákmányul neked nem dobok,
Hogy ostorozd hetediziglen.

Ha van még nekünk számadásunk:
Itt vagyok: végső szem a láncban,
Őrült májusban józan, száraz ág.

Üss Uramisten, amíg bírod -
Utánam nem lesz kit ütnöd tovább.

1936

Pecsételjetek le

Angyalok, angyalok,
Fekete angyalok,
Hallgatni jól tudó
Néma-szép angyalok:
Fekete pecsétet
Én számra nyomjatok,
Halálig némává
Engem csókoljatok.

Minden tüzes ígém
Bennem megdermedjen,
Minden izzó jajszóm
Bennem megrekedjen.
Unt panaszaimnak
Ne legyen kiútja:
Unt panaszaimat
Az Isten is únja.

Az Isten is únja,
Az Isten sem érti:
Belsőmet mi bántja,
Lelkemet mi vérzi.
Beszélni balgaság,
Hallgatni nem tudok.
Pecsételjete le
Fekete pecséttel
Fekete angyalok!

1936

Szeresd az Istent s tégy, amit akarsz

Fölény - de nem bánt.
Nem héjazik fent.
Derű - de égi.
Józanság - de szent.
Bent a világban,
Mégis kívül rajt:
Hódítani lelket
Jézusnak óhajt.
De tapintattal
Tágasságot ad -
Lélek ne hordjon
Semmilyen igát.
Mikor búcsúzik:
Nincs szemébe könny -

Egyszer mindenki
Úgyis visszajön.
Advent idején
Temetőbe jár -
Sírok közt röpköd
Mint a fénybogár.
Az új halottól
Vídám-kedvesen
Kérdi: hogy aludt
Első éjjelen?
S szól az Élethez:
Engem nem zavarsz - -
Szeresd az Istent,
S tégy, amit akarsz!

1940

Én őszöm

Én őszöm, mosolygó vagy borongó,
Világfeszültséget feloldó,
Én kínomat is csillapító,
Én békémet is megígérő:
Olyan vagy mint az őszi Jézus,
Olyan vagy mint egy leánykérő.
Olyan vagy mint az őszi Jézus:
Szelíd és alázatos vőlegény -
Minden lélek menyasszonyod ma
S talán még én is, én.
Én őszöm, mosolygó vagy borongó,
Az őszi Jézus bizony benned jár
És felszed minden színes levelet
És fakó levelet,
Koszorújába mind beletalál.
Ó szedj fel s tűzzél töviskoszorúdba
Engem is, eltaposott levelet
Te, kit várnak romlottak és szüzek,
Jegyese minden lehullott levélnek!
S fogadd el tőlem ezt a levelet,
Napsugárral írtam és őszi kézzel,
És reménnyel és kétségbeeséssel
És benne egész esett-magamat
Hozom, s minden nyomorúságomat,
S az életem hozom -
Fogadj el így, ahogy vagyok
Ó Őszöm, békességem, Jézusom!

1938 október

Angelus

Uram - *mióta* első este ez,
Hogy a kezem nem tördelem,
De összefonom áldott mozdulattal,
S az ölembe leengedem?
S úgy figyelem a másik mozdulást:
A harang lengő lebbenését,
Ahogyan hangra válni indul
Szinte-szinte súlytalanul
A kínzott érc-tömeg.
Remeg, remeg.
Ámde emberi hang végre-végre
S meleg - meleg.
Áhítatnak és szeretetnek,
Biztonságnak és értelemnek,
És reménységnek és hála-adásnak,
Más szívből való szent felolvadásnak
És minden jónak: enyésző kevés -

De legalább már nem félreverés.
Szörnyű, Uram, ez: mindig *félre, mellé*,
És összevissza mindig -
Harang-kötelem ördögök cibálják,
De most egy angyal Angelusra csöndít.
Az agyongyötört; kétségbeesett,
Mindíg hamis-hangra kényszerített,
Mindíg félre-rángatott érc-tömeg
Külső és belső háborúkon át
Ma megtanulja, megtalálja mégis
Az estharangszó ősi dallamát.
A hóolvadásos enyhe sötétbe
Ma kicsendülök, kicsendülök végre
Én, én, magam, magam,
Figyelem lelkem lengő lebbenését,
Ahogy indul szinte súlytalan.
Remeg, remeg -
Ámde emberi hang végre-végre
S meleg - meleg.
Kevés, kevés, háromszor is kevés
Minden jóra ez a kicsike hang -
De legalább már nem félreverés.

1940

Nem kérdezem már

Szomorú Testvérem, én megpróbálom
Nem kérdezni többé tőled, miért vagy szomorú.
Nem hessegetem s nem riasztgatom többé
Tapintatos, vagy akár tapintatlan szóval
Az árnyékkodat, mely csupán tied,
Tied, megoszthatatlanul.
Szerény vagyok én, vigasztalni vágyó testvéred,
Azt kívánom csupán,
Lássalak úgy, ahogy láttalak utoljára:
Ajkad körül nyoma sincs dacnak, keserűségnek,
Fájdalmas, kemény, szigorú önuralomnak sem,
Áttetsző orcádon kifinomult, éteri virág a bánat,
Ha földi gyökere volt e drága virágnak,
A gyökeret mintha elmetszette volna kegyesen arany olló.
Két szomorú szemed két nyugtató fényű lámpás.
Fényük már a szelíd öröm távoli rokona talán.
Az *Ő* szomorúságának fénye visszfénylik bennük,
Ki maga mondta: Szomorú az én lelkem mindhalálig.
Szomorú Testvérem, látod,
Így is fáj, fáj,
De nem nyugtalanít már úgy a szomorúságod.
Szomorúak a szemeid, ezek a csendes csillagok?
Magadba nézel, s nézel magad köré:

Tiszta szemed hogy ne volna hát szomorú csillag?
Látó ember szeme lehet-e más, mint szomorú?
S elvehetem-e én szemedből ezt a szomorúságot?
Hiszen, ha felnézek az égre, érzem:
Millió szelíd, szomorú csillagszemével,
Valami legmagasabb, éteri szomorúsággal
Néz a világ éjjelébe az Isten is.
Az Isten is.

1937

Háromság

Opfermann Ernőnek

Három rózsabimbó
Nyílik a szobámba -
Pohár-vízbe nyílik.
Hogyha szívem tisztább
Illatuk lehatol,
Lehatol a szívig.
Három rózsabimbó -
Azt sem tudom, honnan
Került a szobámba.
De mióta itt van
- S régóta, hogy itt van -
Mióta itt virít
A vizes pohárba:
Nincs tovább-fejlése,
Nincsen változása.
Nézem csudálkozva,
Nézem reggel-este:
Milyen harmat-tiszta
Három rózsabimbó
Megdicsőült teste.
Ottkinn örült nyár van,
Nyara szenvedelmes,
Gyilkos nap-verésnek,
Gyújtó káprázatnak -
Vagy ez káprázat itt:
Három rózsabimbó
Lengedező teste:
Mint a most-hullt harmat.
Mint a hajnal, melyre
Álmodó-gyöngéden
Ráhajlik az este:
Naptalanul nyílik,
Soha ki nem nyílik
Három rózsabimbó
Titokzatos teste.
Három rózsabimbó -

Nem tudom én mikép
Került a szobámba -
Remegő ujjakkal
Dédelgetem őket
S háromszor naponta
Friss vizet csorgatok
A vizes-pohárba.
Egyszerű pohár-víz:
Szent kehely lesz lassan.
A titkos bimbóknak
Titkos háromsága
Benne hervadatlan.
Tombolj csak örült nyár,
Tombolj, örült élet:
Nyara szenvedelmes,
Gyilkos nap-verésnek,
Gyújtó káprázatnak!
Három rózsabimbó
Megdicsőült teste
Itt ring a pohárban
Mint a tisztult lélek,
Mint a most-hullt harmat.
Nézem reggel-este
Léleket-elfojtva,
Napon át, éjjen át:
Vajjon meddig tart még
Ez a csendes, édes,
Változatlan, földi
Örökkévalóság??!

1938

János evangéliuma

Ravasz Lászlónak

Összehajolnak Máté, Márk, Lukács,
És összedugják tündöklő fejük
Bölcső körül, mint a háromkirályok,
Rájok a Gyermekek glóriája süt.
A gyermeké, ki rejtelmesen bár
S természetfölöttin fogantatott:
De *fogantatott* mégis, *született*
S emberi lényként, tehetetlenül,
Babusgatásra várón ott piheg.
A gyermek, a nő örök anya-álma,
Szív-alatti sötétből kicsírázott
Rongyba, pólyába s egy istálló-lámpa
Sugárkörébe. Bús állati pára
Lebeg körötte: a föld gőz-köre.
A dicsfény e bús köddel küszködik.

Angyal-ének, csillagfény, pásztorok
S induló végtelen karácsonyok,
Vad világban végtelen örömök
Lobognak, zengnek - mégis köd a köd.
S mindez olyan nyomorún emberi
S még az angyalok Jóakarata,
Még az is emberi és mostoha.

De János messze áll és egyedül.
Nem tud gyermekről és nem tud anyáról,
Nem születésről, nem fogantatásról,
Csillag, csecsemő, angyalok kara,
Jászol, jászol-szag, - József, Mária,
Rongy és pólya, királyok, pásztorok,
Induló végtelen karácsonyok:
Nem érdeklik - vagy mint rostán a szem
Kihull az ő külön történetéből,
Kihull mindez, és mindez idegen,
Apró, földízű, emberi dolog.
Nagyobb, nagyobb, ó nagyobb a Titok!

János, evangelista, negyedik
Külön áll, világvégén valahol,
Vagy világ-kezdetén, vad szikla-völgyben
S a fénytelen örvény fölé hajol.
És megfeszül a lénye, mint az íj,
Feszül némán a mélységek fölé,
Míg lényéből a szikla-szó kipattan
S körülrobajlik a zord katlanokban
Visszhangosan, eget-földet-verőn,
Hogy megrendül a Mindenség szíve:

*Kezdetben vala az ige.
S az Ige testté lőn.*

1939

Nem a teljes pohár

Járosi Andornak

Uram Jézusom, jaj, én nem tudom:
Júdásod vagyok-e vagy Pétered
(Jaj, csak a gyávaságban Pétered...)
Vagy egy a farizeusok közül,
Ki üres életének nem örül
S kiontja mégis újból véredet
S hazudik újból minden új napon.
Vagy jobbik esetben Pilátusod
Vagyok, ki mossa hűvösen kezét
És véli: kívül áll a dolgokon.
Vagy vagyok még jobb: éjféli beszéd:
Nikodémus éjféli surranása -

Félig szégyelli és félig imádja
Titokban fölkeresett Mesterét.
Vagy ennél is jobb vagyok, úgy lehet:
Én, József, az arimathiai,
Ki kertjében ad temető-helyet.
(Adhatott volna vajjon egyebet?)
S tovább: Tamás, talán Tamás vagyok,
Aki csak akkor hisz, ha lát s tapint,
S hálásan csak a dicsőült sebekből
Vonja vissza fekete ujjait.
Legeslegjobb mégis akkor vagyok;
Ha felbúgok: hiszek hitetlenül - -
Uram, Jézus, légy segítségemül!!

Akárki legyen én ezek közül:
- S bizony mondom, hogy mindenik vagyok -
A többiekkel összefogódkodva,
Szörnyű kórusban feléd jajdulok:
Uram, Jézus, mennytől a pokolig
S pokoltól mennyig ívelt szenvedésed,
És megkóstoltál ecetet s epét - -
De egyet mégsem: azt, hogy mi a véték!!
Azt is, hogyne - ahogy egy Isten kóstol,
Ki a fekélyre csókkal rálehel,
De nem úgy, Uram, nem azzal az ízzel,
Mint ki a bűnt maga követte el!!
És nézi némán és kövé-meredten,
Borzadva, vagy már érzéketlenül,
Bűnből hogy lesz bűn gomba-szaporán:
Egy félrecsúszás ezer újat szül.
Üvöltene: hogy jutottam ide??
Újjászületni: hova, meddig menjek?
És forgolódik verejtékes ágyán:
Bűnösnek higgye magát, vagy betegnek?
(Jaj Orvos, Orvos kéne bármelyiknek!)
Kutatja kínnal átkát önmagában -
Majd vadul nekivág a végtelennek.
Megelevenül sziszegő kígyókkal,
Rémekkel népes lesz a bűn-bozót,
Rátekerőznek a megfulladóra - -
S már a jóakarát is átkozott!
A szeretet is kár-tevő csupán,
Romlás már minden lépés, mozdulás -
A bánat engesztelő kenetéből
Dühöngés lesz: a Teremtő hibás!!
Mért így alkotott: gyenge-nyomorultnak?
Vagy mért nem adott tiszta szenvedést?
Mért engedte, hogy a fertőbe hulljak?!

Uram, mindezek Tetőd elmúltak.
A Pohár alján a végső üröm

Elmult tetőd és megkímélődtél,
Átmentél tisztán a földi tüzön.
Te nem árultál el senkit soha,
Te soha senkit nem tagadtál meg,
Nem hazudtál és Tehozzád a szenny
Még gondolatban sem férközhetett.
Szentül álltál és kívül a világon,
S hidegen mégsem vontad ki magad,
Bíráidra Te emelt fővel néztél
S nem titkoltad világosságodat.
Vissza-fogtad az érted fogott fegyvert:
Fogtak-e fegyvert szentebb ügy nevébe?!
(Egy intésedbe került volna csak
A Birodalom megsemmisítése!!)
De Neked nem kellett a *mások* vére.
És hinni, hinni könnyű volt Neked:
Te s az Atya egy voltatok bizony -
Akkor is, amikor pokolra szálltál,
Tudtad: megdicsőülsz harmadnapon.
Uram, rettentő szenvedéseidnek
Teljéből Isten törölt egy vonást:
Nem ismerted az ember-őrülést,
Nem ismerted a lelkipurdalást.
Nem érezted Te, hegytetőkön-járó:
Mily örvény-húzású az ingovány,
A lóp virága mily kívánatos,
A lidérc milyen kék-lángú talány.
Még a kísértésed is lelki volt,
Még a sátán is a csúcokra vitt,
Nem ismerted, nem ismerted Uram
A szív leggyilkosabb gyötrelmeit.
Megaláztak, megköpdöstek, Uram,
Ahogy embert e földön csak lehet,
De Benned mártír-mámor muzsikált
Emberfölöttin: Nem érdemled meg!!
Uram, Tetőd mégis csak elmúlt
A Pohár alján a végső öröm,
Nem hajtottad fel a teljes pohárt:
Átmentél tisztán a földi tüzön.

1940

Ne ítélj

Istenem, add, hogy ne ítéljek -
Mit tudom én, honnan ered,
Micsoda mélységből a vétkek,
Az enyéim és a másoké,
Az egyesé, a népeké.
Istenem, add, hogy ne ítéljek.

Istenem, add, hogy ne bíráljak:
Erényt, hibát és tévedést
Egy óriás összhangnak lássak -
A dolgok olyan bonyolultak
És végül mégis mindenek
Elhalkulnak és kisimulnak
És lábaidhoz *együtt* hullnak.
Mi olyan együgyűn ítélünk
S a dolgok olyan bonyolultak.

Istenem, add, hogy mind halkabb legyek -
Versben, s mindennapi beszédben
Csak a szükségeset beszéljem.
De akkor szómban súly legyen s erő
S mégis egyre inkább símogatás:
Ezer kardos szónál többet tevő.
S végül ne legyek más, mint egy szelíd igen vagy nem,
De egyre inkább csak *igen*.
Mindenre ámen és igen.
Szelíd lepke, mely a szívek kelyhére ül.
Ámen. Igen. És a gonosztól van
Minden azonfelül.

1939